/ Olaus Petri

Magnus Erikssons stadslag. Svensk krönika :

Handskrift // HS / B 114

Digitaliserad år 2022

National Library of Sweden

/ Olaus Petri

Magnus Erikssons stadslag. Svensk krönika :

Handskrift // HS / B 114

Digitaliserad år 2022

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

HS / B 114 -

*B114

Inköpt till Kongl. Biblioth. på
Bokauktion d. 1830.

Kg. B. N. No 30.

Se Stadslagen utg. af Schlyter, Lund
1865, föret. sid. XLI, XLII.

St. L. 7.

HS / B 114 -

HS / B 114 -

×B 11

HS / B 114 -

HS / B 114 -

HS / B 114 -

HS / B 114 -

Balcken.

Huru offta Stadzsens book skall låsas om åritt
y hwarion Stadh och y hwar tima.
. Om Leigde breff huru the skola wara.
. Om någor biuder fogtan och Rådmän siwor,
ningh eller gör Vampnad å them.

Nw skall Borgmestare eller Rådmänn
wälias, Thå skulle alla Borgmestare och Rådmänn
all åhr före Sancte Walborga dagh 8 daga till Rådh
stugu komma, Ingen them undantagen eller
borto warande, widher hann 3 marc: Fogtenom
och Borgamestarom som om thet åhrit sitia fra
marc: till Treskiptis, Konungen och Stadhen 2.
marc: Å Sancte Walborga dagh skall mann
them kiesa som walde åhro y Rådzstugu efter gamblom
Stadga, Them som Borgmestare eller Rådmän skall
wara, hann ägher thenna Eedher swäria. Så be-
der Jagh migh Gudh till hielpa, och the Helgadoma
som Jagh åhaller, ath Jagh skall minom Konunge tro-
gen wara, Och widerfanga och Rike y alla domar
rätt fölgia, Och aldrigh wrangia mot samwite
mina eller Lagh om Lagh, Och aldrigh orätt styrkia
for Redde skuld, Mågh eller Frenda gäri, Ey för
afwund eller Jemkan, Ey förr Främdskap eller wen-
skap, Så se migh Gudh hullann som Jagh sann segher
Och å thet Rådmän skulle wälias, thå skall Fogthenn
när wara.

2. Borgamestare skulle wara fyra Swen-
skamann, och Rådmänn 24, swenske och ey
vtlendzska, Ey må eller skall någon tidh någor
vtlendzskar Borgmester eller Rådman wara,
Och ey heller hafwa ämbete j Stadhenn, som ähre
Tullschriffuare, Stadzschriffuare, Wåndschrifware
döma, Eller någon annat ämbete som macht på lig-
ger, Och skulle twe Borgamestare och 12 Rådmänn
sitia hwart åhr for rätha, Och hwilka stadh ey haf-
wer Så ämpna å mannom, hann hafwi mindre tall
efter thy hann förmå, Aldrigh må och någor man
j Rådett wara som icke hafwer liggiande grundh
j Stadhenn.

3. Ithy hwse, skåp eller kisto som Stadsens
Jnsegle, Book, Eller Stadzsens priuilegia skulle
gömas jnnan, Ther ägha twe Nökla och wara
Borgamestorna som om thet åhret sitia och döma,
hafwi hwar sin nökell.

4 Ey mågha eller skullo Borgmestare eller
Rådmänn j Rådena wara af een släkte flere än
tyra, hwar ther ähr Mågsemio eller annat skyl-
skaper, Aldrigh skullo och twe Brödher Borgme-
stare wara eller Rådmänn wara j sänder, vthan
Ey annat wall ähr till.

5 Tager Borgamestare eller Rådmän mu-
thor före Doom sin, gifwi konunge muthor, och
böthe 40 marck till treskiftis, Konungenn 8 ortoger
och 13 marck, Stadhenn och så mykit, och Målsäghandan
och Så mykit, och gånge vthu Rådena, än hann war-
der till wunnin medh Sex goda män.

HS / B 114 -

Balcken.

6. Hwilkinn Stadzsenns schriffuare skall wa-
ra och ther till kann wäliaz, hann skall wara dirwm,
sker och aldrigh vbesinnedz sker.

7 Kann thet så wara ath Borgamestare
Och Rådmän kifuande warda om walen,
Thå Borgamestare och Rådmän vtwällde warda,
Thå skulle the råda som flere dammän hålla, och bät-
tre skäll hafua, och Fogthenn medh håller, Thå
skulle the profua och Rådha all måll, förän the nå-
gon Stadga ther å göra.

8 Talar någor oloffuandes å konunge el-
ler konungz Rådh, then å therra hedher och ähro
gånger, Och ähro 6. goda män till witne, Thå
skall hann ij Stadzsenns göma setias, och halshug-
genn warda, Finnes Ordenn omwerkdir, Thå skall
Fogtenn och Rådmän öfuer honom döma, Efter thij
hann ähr wederkommelight före Konunge eller hans
Rådh, Eller hann skall ij Stadzsenns Jörnn setias
till Konunger sielfuer kommer och öfuer döman, El-
ler Fogthenn och Rådhmän efter konungz Budh,
Om hann giether ij Borgann för sigh fått.

9 Ho som gerningh gör å then man som kon-
ungen hafuer tagit ij Fredh medh sino öpne
Breffue, före then ath hann kände sigh för Konunge;
warder fångin, och medh dez manna witne thet
winnin, hann hafuer forgiort lif sin och lösöra,
Och dersua tagi Jordh hanns Eller gårdh, Och af them
Lösöran, tagi Målsäganderen een tridung, een
Konungenn, och een Stadhenn.

Konungz

10 Hwilkin som brijther konungz dom eller
hans ämbetzmans doom, och ther ähna dom,
Birfur ägifuin, Böthe 40. marck. Och thet wari
konungz ehrun sak, Thessa 40. marck: vtmäther
med 12 män vtaf them som Bruzligen ähr, Först
af lösörom hans, Reckar ey lösöra till, thå mä,
thaga huss, Reckia ey hus, Thå mäthas Tompt hans
eller Jordh, Dogh så ath fräändher hans och skie,
damän hafui macht the Jordh eller Tompt ather
lösa Innan Natt och åhr, som sigz i Ärfda Balc-
kenn, Nu nogar ey them man som kärar åå
annan vthan kärar åå honom i annor Landh
eller köpstadher, Böthe 40 marck: till treskiptis,
Målsägande, konunge och Stadhenn, Och ther till
Böthe honom sin skada åther, Nu orkar han
Ey Bothenn, gånge till ärfuodes för konunge, Mål-
ägande och Stadhenn. &c

11 Nu kommer någor then för Fogten Borg-
mästare och Rådmänn som wägfarande ähr,
Och hafuer Bref å annan om Gieldh, ähr Swa-
randenn till, Thå skall Fogthenn Borgamestare
och Rådmänn genstan åkäranden rätth skipa,
Som framdelis skils i Rådzstugu Balkenn, om
rätta dagar ähr, eller och för än the mågha, Kenner
Ey han thå widher giälldet som åkiärar, wäri sigh
medh quinto Breffuen sino eller fulla witne, ath
han thet gullit hafuer, effter thy som vtskiles i
Rådzstugu Balkenn, Ähr ey them när warande
som åkärar, Thå skipi Fogothe Borgmestare och Råd-
män ken af sigh, som hans kiäramåll fordrar, Och

hans Bref tager, som hann medh skall tala till Swaran-
denne, Och hafwi så fuller wäldh till at tala till hans
som hann sielf åkärande wäre, Försitter hann thet
som kära skall, Böthe 3. mark: till treskiptis, Måls
ägande, Konunge och Stadhenn huar thera ena mark:
Och sedann så offta hann sedann thet försitther. etc.

12. Hwilkin som talar olоffliga å fougtenn
Och alla Rådmännena, thet å thera hedhe
och åhro gåniger, Och ähra thet tryggia manna wit-
ne till, Böthe 40. mark: Ther tagi först Fogten
af 3 mark: och huar Borgamestare Sammaledz,
Och thet andra tagi Konungenn och Stadhen, huar
thera halffte, ähra ey witne till, wäri sigh med
sex manna edhe, Talar någon oloffliga eller gör
Last emot Borgmestare, Böthe 20 mark: till
treskiptis, Målsägande, Konunge och Stadhenn,
än till ähra tryggia manna witne Eller wäri
sigh medh 6. manna edhe, Gör och någer thet till
en Rådmann eller och Stadzsens schrifware åå
sittiande Rådhe, Böthe 12 mark: till treskiptis
Målsägande, Konunge och Stadhenn, än till ähra
tryggia manna witne, Eller wäri sigh med sex
manna edhe, Talar och någon lasterliga till Fog-
thenn, then Borgmestare, then Rådman eller Stadz-
sens Schrifware å sittiande Rådhe, Böthe 40.
mark: till treskiptis, än till åhro tryggia man-
na witne, Eller wäri sigh medh sex manna edhe,
Orkar hann ey Bothenn, warda slagin wid stupena,
miste Tunge sina, och forswäria Stadhenn, Så för
ena Sak som för andra y thesse målenn, Ligger någer

HS / B 114 -

ähro af thenna förnämpda mannom, Så och Rooff
Kommer å honom antingen Inlendis eller vtlendis,
Böthe 80. marck: till treskiptis, Målsägande, Konun-
ge och Stadhenn, Eller miste lif sitt, än till ähro Sex
manna witne, eller wäri sigh med Sex manna
Edh.

Twee herbergerare ågha och skullo åth

13 minste j hwarjom Stadh wara, Som wäghfa-
randhe män skullo sälia matth och öll, och hä-
sta fodher höö och korn, Efter thy thet wärdt är
och gäller å wärdann Torgh dagh, Och annat hwar
the widertarfua, I hwilken Stadh thet ey görs,
Böthe Borgmestare som om thet åhrit sitia, hwar
om sigh 40 marck: Och hwar Rådmann 20 marck:
Som medh them sitia för wärdanom, Taghi Målsä-
gandenn ther af 3 marck: af hwarjom Borgmestare,
Och ena marck: af hwarjom Rådmanne, Och then
andra wari Konunge thenn Sak, Wälia ey the
och härberga som ther till skickade wardha, Böthe
hwar thera 3. marck: till Treskiptis Målsägande
Konunge och Stadhenn, Så ofta som thet åkäras, v-
thann störra brott falla, Nu kann någon brij,
thar j thessom härbergom, Böthes alt efter Stad-
lenns räth, Och hafwi Ingenn wåldh som tilkom-
mer, någhom sitt aftaga, vthann vedhe eller
rätt wedhergiäldh, Om hann will något af Taf-
wrna hafua, Eller Reisor j hanns minne, vthan
gör fullt wåldh åå honom eller Rooff.

Balcken.

14 Ho som giffuer målsägande råth ifråm
sigh, hann hafwer forgiort sin egen rätt wider
them saka, Och them som Målsägande rätt tager
af annan, honom swarar hwar een medh Laghen el-
len penningar, Och Jngen tagi annars mans tale
till sigh, vthann som lagh sägia, Hwa them gör, böthe
40 marck: till tre skiptis. Målsägande, konunge
och Stadhenn, Eller och wärie sigh medh Sex man-
na Edhe, och hann xij af them laghenn wiste, Fälz
hann ath edhenn, Fällis till Sakenne, Orkar
hann ey Bothenn, gånge till årfwodes för Ko-
nunge och Stadhenn, och the löse målsägande rätt
till sin, &c.

15 Nw will någor byaman warda i sta-
dernn, Gäster eller Byamans Swän, Legge
fram för Fogthenn och Borgmestare Fäm öra
penninga, Ther af tagi Fogthenn 2 öra, hwar Borg-
mestare som tha för rätthenn sitia en öra, Och
Stadzsens Schrifwäre een öra, Them som Bya-
mann warder, hann skall hafwa en Borgamann före
sigh, ath hann skall Sex åhr ath minste Byamann
wara, och allann Stadzrätt vpphålla, Fänge wi-
der sin Byamann efter sin förmågo, ij allo thz Staden
kann hända, Thenna skall wara Edhen hans som
Byaman will wara, Jagh Beder migh så Gudh
till hielp, ath Jagh will och skall minom Konungh
trogen wara, och allann Stadz rätt vpphålla ef-
ter mina förmågo, och min Byaman fordra och
främia, vthlendes och Jnnlendes, och honom hwar-
kin fortryckia eller fornedra vthann Rätt. Se-
dann köpe hann och sälie som andra Byamän, Efter

HS / B 114 -

Konnungz

thy som y Lagbokenn schrifwit står y Köpmåla
Balkenn, och ey förr wider sina 40. marck: Kon-
ungr och Stadhenn till tredskiptis, och målsägan-
de tagi then af 6. marck. och Konungen och Stadenn
thet andra, Och wari thenn geningzman som
före winder Burskap, uthan honom kunna för-
ningia wäpa, Och hann will köpman warda,
gånge thå fram förr Fogothenn och Rådmänn
och tagi ther wider, och then andra weder seya, och
winna Burskap af nyo, Alla skola the Bur-
skap winna som ey ähra Barnfödde y Stadenom,
hwart hann ähr Inlendzsker eller utländzsker,
Giftir man af androm köpstadt eller Lande wid
the kona som y Stadhenom Barnfödh ähr, och
hafwer gårdh y Stadhennom eller Fadher för hen-
ne, gifwi inthet Burskap, ähr thet ey så eller
hafwer ey warit, gifwi thå och Burskap. Alla
the sigh nedersetia y Stadhenn och ähra ey någons
manns Swänna och hafwa till tryggia marck: the
skulle gifwi Burskap, Tager någer Byamans son
eller Swän wedherlegningh utlendis, och will
sedann warda Bongare eller Byamans Swän, gif-
wi Burskap och af nyo, Jngen må hafwa twå
wederläggningar, andra y Stadhenn, och then andra
uthann Stadhenn, uthann hann böthe 40. marck:
och thenn wedherlengia som hann hafwer uthann
till tagit och sina siettz wederlagda, och the 40.
marck. tagi Konungenn och Stadhenn till tredskiptis.

Balcken

Hafuer någor Byamanns son eller Swän ärf j Sta,
denom någhon j Swerige ärft eller köpt, eller hu,
ru thet ähr tilkommit, och will byggia vtrikis
sälia thet bort Innan Natt och åhr, af then dagen
them Burskap vpsäyghes, Eller man thet skäligha
wetha får ath hann will vtländes Byggia,
Eller ägha thet Konungen och Stadhen, halft
huar theria, Äghe och någor Byamans Sonn
ärf j Stadhenn, och bygger vtländes, och hafuer
annars mans wedherlegnings vtländes, sälie
och thet bort som sagdt ähr, Eller haffue thet
Konungh och Stadhen, Vthan hann faar hem in
j Landet och Byggia, Eller wädherlägnings
tagher Innan Natt och åhr, af thenn daghenn
Bokenn war lyst. Och ä huar som någor mann
Bygger vtländes. och hafuer ärff här j Landet
ärft Eller köpt Eller och kann ärffua, sälia och
thet bort som sagdt ähr, Eller Byggia här j lan,
no, Eller wari ther om lagh som sagdt ähr, om
Byamans Sonner, Alle the som tiäna j
Stadhenn, och hafua sin och sina wedherlegning
thill 20. mark: the skola winna Burskap, Alle
the män som sin ähgnande fara och segla wilia, the
skulle Bure eller Borgare Bref hafua, och them
förnyia Ärligha huarie åhr, och Schrifuarenom gifua
ther före 2 öra Penningia, Alle skole the wärd
och warhet holla som j Stadhenom Byggia och Boo,
Ehuar the Burskap gifuit hafua eller ey, huart han
ähr husbonde eller Swän, och huar the äger fem
Eller färre Eens mans Swäna, Ho som warhet

Fäller, Böthe 3. örer, Och huilkium som någon aff
thesse warder wirth ij thenna Artickell står, och
åhr ey winer till, Wäri sigh med dex manna edher.

16 Them thidh åhrsems borgmestare och
Rådmän skola wäliās, Thå skole och alle
ämbitzmän wäliās och kåsas om samma dagh,
Twå goda män skole ther wälia, som alla Stadzsens
mercke skole hafua, och med them merkiä skole,
Så som: Skam, Pundare, Ställåm, Bösman, och huar
som Stadhenn torftigen åhr ij mått eller wigt,
Och the samma män skola medh them merckia och In,
genn annor, och ther tagi the lönn före, Efter thy
som Borgamestare och Rådh them stadga, Och haf,
ui å sit merkir å medh Stadzsens merckir, och
huar Stadhen hafui sit merkir, Jngen Bya,
man eller giäster må några handa mått eller,
wigt som Pundare under sigh hafua och ther med
wägha vthann Stadhenn sielfuer widh sina 40
marck: Konunge och Stadhenn till tre skiptis, än
hann warder ther med fångin, Twå goda män
skulle tilsettias ij huariom ämbite som Stadhenn
torftugen åhr, Så som till Byggningh, Wärdsät,
ningh, Brödinget, och the som skola see ath huar
man händer rätth och skäll före sit, Och thenna
Efterschrefne skall theres edher wara, Så hielpa
migh Gudh och all Helgonn, som Jagh skall wara
rätther ij ämbite mino, och allan rätt fölia, och
Ey wrångwer wara, för Wenskap, Mågher eller

Bönn, Huilkin ey ähr rätferdogher y sino ämbite, Böthe
40. marck: till treskiptis, än hann wander tilwunnin
medh 6. goda mannom, Så Böthe och them som androm
withar och ey orkar tilbinda, Nw orkar huar-
kin thera Bothin, gånge till ärfwoder förkom-
ge och Stadenn och the lösa målsägande rätt till
sin, Falskar och thenn Bismann, Span eller måt
eller huar then hälzt ähr y wicht eller måt
som them mercka skall, och wander baar åtagin
med Sex manna witnom, warda hengder vthann
all lösn, Wander thet hemom wnich och ey baar
åthagin och warder fälthar, gånge ey eff hans
före, vthann Böthe 40. marck: eller wärie sigh
medh 12 manna Edhe än ey ähr witne till, Ho
androm wither och orkar ey tilbinda, Böthe 40.
marck: till treskiptis, Thesse twenne 40 marck:
gånge till treskiptis Målsägande, Konunge
och Stadhenn, Orkar huarkin thera Bothin y
thesse målenn, warda slagin wid Stuppen och rymma
Stadhenn, :

17. Ho som span, Pundare, Bisman, siälåm,
någon måt eller wighe eller huar thet ähr
Falskar. eller gör ther med twa marck: skadha
Och wander baar åtagin, Thå skall hann hengia
vthann all lösn, Warder thet hemom wnich och
Ey widertagin, wärie sigh medh 12 manna Edhe,
Fälz hann äth Edhenn, Böthe 40. marck: till tre-
skiptis, Ho som androm thet withar och orkar
Ey tilbinda, Böthe och 40 marck: Nw än Ingen
thera orkar Bothenn, warda slagin wid stuppenne
och fly Stadhenn.

Konungz

8. Aff allom Stadzsens ingellom hwilke the
helzst äher ägher konungen halfft och Stadhen halff
vppbära, och the Jngiäldh tagi vp Stadzsens käm-
mänera och Stadzsens Schrifware, och hann schrif-
we them och hafwe them Rekenskap öfwer, och the
göra Borgmestare och Stadhenom Rekenskap
öfwer, hwar som vtlagz eller vtgiffz all åhr 8.
dagar för Sancti Walborga dagh. &c.

9. Nw skall skott eller ålegningar å staden leg-
gias, Thå skall hwar man som j Stadhenn byggia
Och gäster ther om Jull och Påska j Stadhenom eller
Jnrikis liggia, eller ther thenas godz vnder handom
hafwa, göra så af marck: som af marck: vthan thessa
vndan tagas, Då som Konungz Myntare, Konungz
Stekare och Konungz Läkiare och Junge ander, vthan
konungen will them af slå och j sin Rekenskap taga,
Förskut skall wara halfmarck: penninga och aldrig
mera, Thet än storra skut kan warda, kann och
pröfwas medh them mannom som af Almogenom
tiltagas Skut leggia, doch för thi skut må minne wara.
Thå skulle the förskut lika och leggia efter thy å-
legningia ähra, Dogh så och fattige män och qwin-
nor af them skall tagas förskut efter thera macht
Och ey efterthy forskut wanderlagz. Hwar then
som tiänar j Stadhen och hafwer till triggia mar-
ka rörligit godz sitt och sins hussbonda, han skall
då gifwa af sin marck: som annor af sin, och
Jnten förskut. &c.

Balcken.

20 Nu them thid skoth å stadhen lägz, thå skal
huar Byamann sigh och sina gäster och swänna
schriffua lätha, huat heller the ij Stadhenom ähro
eller ey, eller och vtländer, och huar skall rätt af
sino godz göra, för än hann bort faar eller seglar,
Huilkin som thet ey gör, Böthe 40. marck: Döll
någor sin swän eller gäst vndan thå the schriffuas
skole, Böthe 40 marck: och wari ey mann thess bät,
tre, Döll och någor gästagodz vndan thå han skall
skuta, och hafuer thet hafft ther till, eller hafuer
thet vnder handom sinom, och wander ther medh
fånngin, hafui forgiort godzet och ther med 40 marck.
Och gälde gästenom ather godzet, Bedher och gästen
honom thet göra, och wander till wunnen medh tre
mannom, hafui och thå forgiort godzet och medh 40
marck: och än dogh böthe them 40 marck. som godzen
vnder handom hadhe och thet bort döls, Nw kan
thet talas ath skut ähr ålagdt, Och gäster eller
Byamans swänna wilia bort fara eller sigla,
Thå skola the Rekenskap göra for sinom hussbonde
af sino godze, Och them tidh husbonden sender
Budh om hans skut, Thå skall hann och göra skut
för Gästenn och swänen, och sedan sin Ekfter gö,
ra, ath hann hafuer fullt giort bådhe för sigh, sin
gäst och swän, Dogh så ath huar skutar for sigh,
Wander ey så giort, och gästenn och swänenom
faar bort, Böthe gästenn eller swänen 40 M.
Och hussbonden 40. marck: ath hann lät honom
bort fara, eller wärie sigh medh 6. manna Eedh.
ath hann wiste ey ath hann bort foor, Ner

HS / B 114 -

än Byamann will någonstädz fara eller sigla, Rek-
ne före hustru sine om hann några hafuer eller an-
drom, och sedha Borgmestarom till med them hann
räknar före, och fara sidann huart hann will,
gör hann ey så, vthann far bort, Böthe 40. mark:
Nu kann Skuut omgånga, och Byamän eller
Byamänns suänna vtlänndes ähra, Så thå Borga-
mestarom eller Skeppmannom penninger å Rekan-
skap, än the ey allaledz hanns godz wetha, och göra
Eedh sin sidhan thå hann hemkommer, och Sama-
ledz göra husbonnden för Swännen widher Both
som för ähr sagdt, Kann och någor Byamann
Eller hanns Swänn så länge vtlänndes wara
ath ther Skuut omgånger eller annatt Eller lenger,
Och hafuer ingenn y Stadhenn som rätt för honom
gör, göre thå Borgamann hans penninger vth
å Rekenskap, än hann förmåå, Eller Böthe 40. m:
Så för ett Skuut som för annan, ähr ey hann mogan-
de, göra thå sidhan thå hann hemkommer, så för
ett som för annan, widh Both som för ähr sagdt,
Nu thenn tidh Skuut omgånger, Thå säja Byamän
Eller Swänna sitt godz vtlännder wara, och ey ve-
tha huru gott thet ähr, Thå skole the så myket
ther före skuta, som thet godz thå war, thå thet
utfördes, Nu kann thet y Skipbrutt wara
kommin, Skuta thå ther af så myket hann will.
therföre penninga taga, och göra så sin Eedh ther
Efter, Kann thet och henda, ath thet godz åther
kommer oskadh, Skuta så ther af efter som tilbör,

Balcken

Och godzet äghe till, Och them som Lygghgården haf-
uer vth till leggho, skall ther af skutta like som thet
vore penninga wåre ellre annat godz, Och the som
skip äghe, störe eller smärre, hann skall så ther
af göra som thet vore godz wåre, så ofta skut åå
Stadhenn lägg, Och alla Inn sotte godze som ähr
Sylfuer och annor Köpmannskap som plägher auth skut-
tas af och them thet vnder händom hafuer, hann
skall ther rätt af göra, Och hvar man skall tun-
ne sinne skuta af thy godze honnom vthe stånder,
och hvaria sinne hann ther af skuter, thå skall
thet skutmannom kungöras, Nu thå någhon
sender Budh een tima och annan tima om skut
eller annor Byamoth kunnogar, och kommer ey
Tridie sinne auth göra thenn rätth som hann skall,
eller trodzskas ther widh, Böthe 3 marck: gör han
Ey thenn rätth hann bör Innan 8 dagar ther näst
Efter thann tridie Budzdaghenom Böthe 40. marck:
Will hann ey än thå rätt göra, mäthas thå fan-
then vt af godze hanns, hvat hann will eller ey,
med sakörom, Efter thy man kan hanns godz pröf-
ua, Och them tidh Stadzsens swänn binder
någhom till Rådzstugu komma om skut, Thå
skall ther tuggia manna witne när wara, Hvil-
kin ey går medh swännenom, thå hann honnom
tilsäger Böthe 3 marck: Hvilkin man thå han
skall skuta ey gör rätth af sino godze, och löner
något vndann, hafui forgiordt thet hann vndan
döle, och till 40. marck: och wari vtlägher, Döll
någor sitt godz vndan och gör ey som sagdt ähr, an-

HS / B 114 -

tingenom auch hann ey skuter eller sigh schrifwa la,,
the Böthe och 40. marck: och ändoch göra full af
sine godz som hann skulle skuta af, och wari man
thess wärre. Ath alla 40. marka sak y thesse
målom, tagi skutmannen tio marck: och then
andra tagi Konungen och Stadhenn till tweskiptis,
och sammaledz then vndan war dödh, then tagi
skutmannen Intet af, Och huar tryggia mar,,
ka sak y thesse målom gånge till treskiptis Kon,,
nunge och Stadhenn och skutmannom, Grandelig
merkiandes, auch alla the swänna som äga till
40 marck wärligit godz sitt och sine wederlegning,
the skole gifwa forskutt. Alle the som till tio m.
hafwa sitt och sine wederlegningh, göre half forskutt
alle the som minne hafwa, skola Intet forskutt
göra.

21 Ingen gerningzman må eller skall flere äm,,
bite vppehålla, än ena hanada gerningh, och Inga
andra köpslagann, vthann hann Böthe 3 marck.
så ofta som hann thet gör Konunge och Stadhenn,
vthann huar låthe sigh åth nöya åth sino ämbite,
med minder hann will thet hwa wedher seya, och
annat widher taga, samma lagh wari om äm,,
bitzmanna Konor, Och kan hann ey Bothen, gånge
till anfwoder för Konunge och Stadhenn.

Gifftomåla

16. Om Barna målsman äger ey tilfallenn.
17. Nw döör Bonden Barna för, och Hustrw kenner sigh hafwande wara.
18. Om Fadher och modher gör Bröllop åth barne sine och gifwer andra medgift med honom el- ler henne,

Första Capitel.

Nw will man sigh hustru bidia och fästa, Thå skall hann hennes skyldeste frän- dher att nidtha, och Bön sin böria, Fadher och Mo- dher som giftoman äro Döttar sine, ähre ey ther till Thå wari henner näste Frändher som ärfwe i Ärfda Balkenn, Eller them som Fadher eller modher med fullom witnom till förman hen- ni eller henna godz tager i döda daga sinom.

2. Nw än man will sigh konu fästa thå skall giftomann henne och 6. manna å mans wägna och 6. å Hustru wägna, och thå ähr lagliga fäst, Fäster någor eller gifter uthann rätthen Målsmann, Böthe 40. mark: till treskiptis, Eller withi lof af rättom giftom mannom, henne med 6. manna witnom, Eller döhe med 6. man- na Ehr, ath thet war ey hanns gärdh, Ho som twem fäster Eller kom, Böthe 40. mark: halfft Konungi och halfft Stadhenn, Och them som henne sedann ut tigger, Böthe 3. mark: Biscope, Eller dylli med tuggia manna witne

HS / B 114 -

Balcken.

Eller Edhe sielfuertridie, ath hann ey wiste ath henne
förre fäst war, Thå skall Sochnapresten then henne
boor lysa tree helgadagar för giftomålenn henna, och
sedann må hann henne saklöss wigia, Afla the
Barnn y fästningh sina samman, thå ähro the Barn
Adrekomm barnn, Aflar man Barnn y lönskale,
ge, och tager man sedann sigh thz komi till adreko,
nn, Thå ägher thet Barnn som adrekomm barnn
Arf taga, Ey thå hann bätnade komma, thå bättra
de hann och Barnet, Nu skill Biscopen fästning
ångh, thet thera skilnader wålder, Böthe Biscope 3 m.
Wolda the bådenn, böthe huar thera 3 marck: Biscope
nom, ok thenn 40. marck: Bötha skall orkar ey bothen,
gånge till arfunder. &c.

3. Hwilkin möö man tager emot fadhers eller
Modhers wilia, huar henne tager honom till löm,
skalägr eller laggifte, hafui thå forgiort fädher
ne och mödhernne och inge anndra arfue, Will fadher
och modher förlåtha henne sak sina, thå tager henne
fullann arfualent, Nu deelis ther om, huat thet
war henne forlåthet eller ey, Thå skall henne thet
aetha medh 6. manna och sipäria, ath thet war
henne forlåthit, Ho som lockar mans dotter som är
Möö Eller hanns frändkonu, så ath henne skiemdh
wander Quinsko sine, Löse sin Näsa med 40. marck:
till treskiptis, som för ähr sagt, och fly ther medh
Stadhenn, vthann Målsägandenn Bedher för hon,
nom, Eller wärie sigh medh Tholff manna
Edhe. &c.

Gifftomala

4. Nw haffuer man konu fäst, och will hiona
lagh byggia, Thå skall han giffthomann henne
tilsäija 6. wekor för än han will Bröllop hålla, Neker
honom thå honom förfallalöss, Böthe them 40. marck:
till treskiptis som thet gör, och fylle honom åther kostn.
Efter goda manna mätzordom, twå å huars thera wäg-
na, thetta äher laghe förfall, äre hon siuk äher, el-
ler någor the quall ij kommen, ath the måga ey hiona
lagh byggia med Gudz Orloffue och kyrkiones rätt
Kan hon honom än thå nekas, Thå gånge för fog-
then Borgmestare och Rådmän, och thagi dom af them,
och samla sinom wänom och fränndom, och tagi vth
fästa kona sina, J huad stadh hon skall vt taghas,
J samma stadh skall han twå Rådmän medh sigh bidia,
som skola see och weta huad ther görs, Eller och twå
andra goda män, göre ey the thet ther nempda war-
da, Böthe huar thera 3. marck: till treskiptis som för
äher sagdt, Kan han henne än thå icke bekomma
vthan dör brythas, wari saklöss. Kommer ther
någor skada af thet han wille henne vt taggha, an-
tingen dråp eller sår, wari ogild theet the få han-
ne wäria wilia, huat them görs henne wilia vt-
taga, sår eller dråp, wari alt ij treböther, Och he-
te sedan the kona Lagtagin, och ey wåldtagin eller
Råntagin. etc.

5. Nw bedis brudgumme Giptomåll, thå skal
Giftomann henne, honom fästekonu hans gifua
och ij händer setia med thessa ordom. Jagh giffuer
thigh thenna min dåter, till heder och hustru och half-
ua sängh, till låås och nyckla, och till alt halffu
wunnit och orunnit ij lösörom eller huat thet
äher, sedan Jordh eller lösöra å landhe the ij Boska,

genom äghe skiptis efter Landzlagenn, J Namyn Fa-
dhers, och Sons, och thenn Helg. Andz. Röfuer noger
Fäste konu annars lagliga fäst; hann hafuer forgiort
80. marck: till treskiptis som för ähr sagdt, och fly
Stadhenn och komma aldrigh åther j honnom, vthan
rätter målsägandes Beder för honom eller arfua
henna, än fästeman döder ähr, Nu orkar hann ey
Bothenn, etc.

6. **Nw haffuer brudgummen brud sina fångit,**
och will henna hem föra, kam hon döö förän hon
hem till hans kommer, eller j sängh med honom,
Thå skall hennes lik hem till hennes Fadhers gårdz
föras eller hennes arfvingar, och alt thet henne
war gifuit af Fadhers gårde eller Frändha, Och Brud
gummen tagi åther förningh sina som hann henne förde,
Jngen må högre förninge sina Brudh föra än tyo
marck. widher Both 40. marck: Konunge och Stadenn
till treskiptis, Döör och Brudgummen wari sam-
ma lagh, vthann Brudh behålla förninga som hann
henne förde, etc. Nu ähr Brudh hem kommen hel
och helbrygda, Thå skall Bryllop görras, och Morgon
gåfuor gifuas, och sedann medh Brudgummen sinom
j sängh gånga. etc.

7. **Them man eller kona som fästninga ööll,**
Bröllopz ööll, Barnsöll, kyrkogångz öll, vt-
färda öll efter them döda, eller arffuis öll wil
göra, hann skall thenna Stadga holla som nu sägz,
Twå män skole wara och twå Qwinnor som folk
skola binda till thenna fornämpda Öölgiärder, man

Gifftomåla

mannom, och quinnor quinnom, Fästninga öll må Jungen göra medh någon kost, Bröllopz öll skall hollas twå dagar, huar dagh till fem dagwardh, och ey mera, ther måga thr binda 30 diska man och ey mera, vndan tagnom ämbitzmannom thå som kökemestarom och an-drom som arbete ther till lägha, Bröllopz klädhen må ingen feme till sin eth lägh skära Jn åhr, än 2 par, widh hanns 3. marck: till treskiptis konungi och Stadhenn, Barns öll må hollas till ett måll eller dagwardh, ther måga thr till binda 12 diska man både männ och quinnor och ey mera, Om Kyrkiogångz öll wari samma lagh, Vnfända öll thå eij iondas, och ärfuis öll, som kallas årmen medh 20 diska man med klärkom och andre folk, Thå thesse Ölgiärder ähro giorde, Thå skall them som them vpphälde å Rådzstugu gånga för Fogotem och Borgemestare, och swäria å Gudh och alla helge-män, ath hann thenna konunga Stadga hollit hafuer, och ey öffuermera giordt, Gör någor annorledis än nu åhr sagdt, och wardher medh twem mannom till wunnin, Böthe 12 marck: till treskiptis kon-ungi och Stadhenn, Neker than honom, och äre ey witne till, wäri sigh med 6. manna edhe, Fälz hann ath edhenom, fällis till Sakenne som honom skuld förregifz.

8 Nw sidann Bonde och hustru gifft ähre

Och hafua nath samman legat, Thå åhr hann hennes målsman och ägher swara och sökia för henne, Och ihke för.

HS / B 114 -

Balcken.

9 Ho som Morgongåffuor giffuer brud sine,
Hon skall wara 24 marck Swenske penningha,
Och må honn minne wara än Brudgomenn will
och orkar eij så stoor Morgonngåfuor gifua, Ath
huariom dikta mat må gifuas 2 öre penninger, wil
någor mera gifua, thå må hann eij, wider both 3
marck: till tweskiptis Konunge och Stadhenn, Ingen
Brudgumme ellr Brudh må någrom nogra hända
gåfwo gifua å thå thenna Bröllop görs och eij förr,
ellr efter, widher 3 marck: och gåfwona medh en
hann wander till wånnenn, Thenna Morgongåf-
wor och andra gåfwor, skulle gifuis första Bröllops
daghen och morgongåfwo som nu ähr sagdt, gifuas j
Rede penningom, Jordh, gårdom, ellr j huario man
will. Döör Brudgumen och Brudh lefwer efter, ta-
gi Brudh Morgonngåfwo sin som sagdt ähr, och kyr-
kio klädhe sin the besta, så som kiortill, Mantill, strik
och huar kyrkiobonade tilhöra, Swidenn undan tagas
så som Bälte och annat tekin, uthann Spenger
så som kyrkiobonade tilhören, och Sängh sina the besta,
tagi Brudh af oskipto, wider Bynhes laga sina, Döör
Hustru förr än Bonde, tagi arfwa henna alt halft
wider Bondan, och inga Morgonngåfwo ellr nå-
gor annor tingh som för ähr sagdt, Doch tagi Bon-
dann af Oskipto Sängh sina the bädzsta och klädebo-
nat, sin besta Sadell, och wapnn sin, och kisto sina, Så
the fornämpda Barnn samman, och Hustru lefwer
Efter Bondan, tagi Jungen Morgongåfwo, uthan
dödh wari, Doch tagi Sängh sina the. besta, uthan
Swide, som för ähr sagdt, af oskipto, och sedann skipte.

Gifftomåla

hom till halfft widher Barnn sin, Annarledz taghi
Bondan allan hondell som för ähr sagdt efter hustru
sinne dödh, Dogh ath Barnn erfua efter, och skipte se-
dann j tw widen Barnn sin, och taghi mans arfuinge
widen mans dell, och hustruns arfuinge widher
hennes dell, Morgongåffuor skole först utgif-
uas af allo oskipto, än dogh ath hussbonden hafde hen-
ne huar tridie penningh eller mera gifuitt, som
j Testamentens vtskils, än hann hadhe thet rätt till.

10 **Nu kann kona hoor göra, och man tagher**
henne inne medh horkarlenn medh 6. manna
witnom, hafui hon thå forgiort Morgongåfuo
sin, och Bonden hafui thå wäldh om bygge thera eller
Warder hon af daga taginn, Tagi thå arfuinge hen-
nes godz, wanden och mannen, wari samma Lagh
om hannes godz och hannes arfuingar, Will och Bon-
denn böther taga, Böthe thå bådhe horkarlen och hoor-
konan, halfft huar thera 40 mark: och 8 ortugar Bisko-
penn, Målsägandan och Stadhenn, huarium thera
och så myket, Ingen nå Bondan eller hustrun
hoor witha, vthann huar thera andro, widen both
som vtskils j Rådzstugu Balkenom, Gör och
Ogifft kona hoor medh giptom manne, hafui thå
hann forgiordt allann thenn hondell hann skulle
hafua af oskiffto godz efter kono sine dödh, Och bö-
the både Konunge, Biscope, Målsägannde och Stadhen
Bruk sin som för ähr sagdt, Och hustru hans tagi
Målsägannde rätthen, Orkar hann ej bothenn
Thå skall snaro leggias om skäy hanns, och påå
henne stadzsenns streman, och så skall hon honom

Balcken.

af Stadhenn ledha, och sedann Byn försuäria, Böther och annat thera sin Brut som sagdt ähr, wari Saklöös, Och Stadzsens swän ledhe honom ellen henne af Stadhenn som ey Böthe må, och Fogthenn och Rådmän gifui honom en half marc: penningar för arfuode sin. ⁊⁊

1. Nw boor bonde med hustru sine, affla barn sammann, Döör Bondenn, hafui hustrunn widhordh att see för Barna godze, med nästa Fränders rådhe, hwadan honn ogipt ähr, ähr honn sedann fallin till, Rådhe så sedann som för, medh nästha Frändhers wilia och Samptycke, och ey elliest. ⁊

2. Nw går kona å andra gifto, och hennes Barna Fädherne ähr Inne medh henne, Thå skall thet vndann skiptas, Och honn tagi af oskipto Sängh sina the besta med allo thy ther tilhörer, och sedann skipte ij Twå, tagi honn halffter, och halffter Barnn hennes, hwar thet hälzt ähr, gårda eller andra ägher, och hafui Jngen wäldh att giptas ij Barna Fädherne, för än thet ähr vndan skipt. ⁊

3. Nw gifftis kona i mans boo, och ähre ther Barnn förr, Thå skall vndann skiptas therra mödherne, och tagi Bonndenn först kyrkio kläder sin the besta, och alt annat som ij morgongåffuo står, Och sedann tagi halffte Fadhenn, och halffter Barnn hans som för ähr sagdt, kann Bonnden eller hustrun å flere giffter gånga, Wari Lagh samma som för ähr sagdt. ⁊⁊

Gifftomåla

14 Nu kann Barnagodze ey förre wara vndan skifft, som för ähr sagdt, ähro flere giffte Jnne medh Bondanom än een, hwart the ähre een twå eller flere, ägha alt halfft widh Bondann, och tagi slijke Barnn som Barnn, ähro och flere gifte Jnne medh hustrune, wari samma lagh. &c

15 Nu ähre fadher och modher dödh, rådhe thå them som skyldast ähr om Giftermåll och Barna godze. Och ehoo Barnagodze hafwer hända mellan vthann fadher och Modher, hann skall thet wissa med fullom wädhergäldom, och Borgann för sättia, Auch thet godz skall så gott och så mykit Barnomen åter andtwardar, Eller Barnsens arfwingar som thet wår, thå hann thet till sigh tagher. Och thet godze ij Barnomen ij thera formanna wäldh och gömma som så taghit warder, thet må ey sjunka eller brinna för Barnomen, vthann thå Barnn mogande ähre åter andtwardar, Hwilkin Barna godze ey will så till sigh taga, Thå göre näste fränndom Barnsens Rekenskap hwart åhr, hwar Barnsens godz skyldt eller hwad ther af vthgifftz, ähre ey frändom till, Thå skola Borgmester och Rådmän tilskicka twå goda män, eller så många wider tarfft, som Barnomen och thera godze skola före see, och göra ther wisso före som för är sagdt, Eller och göra Borgmestare och Rådmän hwart åhr Rekenskap, hwat ther af Barnsens godze vthgång eller vthgifwa, J hwilkom stadh thetta warder någhrom Budit å Rådmanna wägna, Barnom eller thera godze före see som nu ähr sagdt, och gör thet ey, Böthe 3. mark till treskiptis Konunge och Stadenn, hwaria sinne hann thet icke gör. &c

Balcken.

16. Nw ähr thett litet wetande, aff gammall ælla fællr wanmför, ællr Barn wederdelomann, som Barnomen skall förestå, Thå skola frändher thera til fara, och doma taga, hwar ther om dani, Thå äghir hann före Råda som giöra och kann, och wäll will af frändom ther näst skyldaster ähr.

17 Nw döör bonden och ähro ey barn efter, kom menn them till gårdz som arff will skyta och Rådha, Swarar thå hustrun som före sitter, Jagh ähr medh Barn och Byrda Bonda mins, Thå äghir godz synas och i Jämnadr hand settias, Och dogh Rådhe hustru sine födhe, Thå skall hon 6. månada dagh haffua, Synes thå å henne att hon hafuande ähr, Thå skall än henne leggias 4 måna der dagh före, Födher thet Barnn innan 10 månader och får dop och Christendom, thå tagi thet arf. Födher thet sedermera, thå äghir thet ey arf tagha, gälde sedann ähr hustrun thet henne af thy godz forvärat hafuer, Nw seger henn sigh med Barn hafwa warit och thet forfors, Thå äghir henn thet wetha med twem Quinnom, och 6. manna Eder, fälle henn ägh Eghnom, gelde ähr kostenn, giöre hon Eghenn gångit, wari sakeöss for kostenn, och doch skiedh widher arffwit.

8. Nw kann Fadher eller Modher bröllop göra än sinom Son eller Dåther, Thet kost ähr Ey thill Reckenn skay gånga syskene emellan, thå the framdeles efter Fadher och modher skola ärfwa skyta, vthann all all annor tingh, som the kostad å honom eller hanne, så som klädher, smidr, gånda

Gifftomåla

Och annor medgifft, som fadher eller mödher medh honom
eller henne gaf, Thå skall hann eller hon, eller hennes
man med 6. manna edhe thet återgånga, Om syskon-
ne hanns eller hennes wilia ey annorledis låtha sigg
åt Ondom thera nöija, och sidan Jämkar thera millan,
Ther ähr så understånndandes, ath fädherne och mö-
dherne skall Jämkar thera millan, hafwer han eller
hon mera vpburit än hwart Syskonn hans eller
hennes fåår af fädherne eller Mödherne, tagi then
som minder hafwer bekommit sin luth Jämpnan
wider thann som mera hafwer bekommit, och bätters
så, och gånga ey skipta thera emillan aff nyo,
Boo Syskonn sammann j Boo oskipto, giftes itt
thera af them eller flere, them kost
ägher till Rekenskap gånga:

HS / B 114 -

Ärffda Balken:

1. Om Bÿaman döör och hustru, huru brÿst arff äger ärffwas.
2. Huru Bakarff äger ärffwas och skiptes.
3. Nw deelas wider Brÿstarff och Bakarff, huru thett skall ärfwas och skiptas.
4. Om död hustrun Barns Arff.
5. Warder taggifft kona tagin ifrån Bonda sinom meds wåldh.
6. Om man eller kona kann af misfallom döö.
7. Om Sÿnderkulla och Samkulla Arff.
8. Om Bonde döör från hustru sine för än hon wiste sigh hafwande wara.
9. Om Sÿdzskene boo samman i boo oskipto, huru thera mellan skall skiptas.
10. Huru Sÿdzskene skole arff skipta.
11. Nw deelas wider arff, och kalla sigh både medh rätto arff ägha.
12. Nw äher någor skÿllare än them arffuit haffuer, Och gäller Innan Nat och åhr.
13. Huru frillo Barn ägha vpfödas.
14. Om frillo Barns arff, huru thet äger ärffwa Och huru thet ärfwas skall.
15. Om horbarn och annor tockin, huru thet äger ärfwas, och huru thet skall arffwa.
16. Nw klandras thet i skipt är kommit.

Erffda

17. Huru död mans gelds äga geldas. ¶
18. Om Dana Arff. ¶
19. Huru man eller kona ägha Testament göra eller vt gifua, och annor lijkstens vtfärdh, kost, ärffda öll och annor tolkum. ¶
20. Om någor giffuer syskenne sith eller oskifft af sino godze Och döör Barnalöst, huru thet skall ärfuas. ¶
21. Om the Penninga Barne warda giffne aff Gudfader eller Gudhmodher eller någor annor, huru the skole ärfuas efter Barnsens dödh. ¶

Första Capitel.

Döör Bijaman och hustru och barn lefua efter theras dödh, Sonn eller Dåtter, Ärfua så sonn som Dåtter, och så Dotter som Sonn, och tagi slikt Sonabarnn af arffue som Sonn, och slikt Dåtter Barnn som Dåtter, än dogh att någor erffuer aff Syzkenom. ¶ ¶

2 Nu åhro ey the fornämpda till, Thå är Fadher och modher, Tagi halft fadher och halft modher af arfue, åhro ey the till, thå äghe Brodher och Syster, och tagi sligt Brodhers Barn som Brodher och slikt Systers Barnn som Syster, af arffue, äro ey the till, Thå äghe Fader Fadher och Fadermodhern tagi huar halft af arffue, åhro ey the till, thå äghe Modherfadher och Modhermodher, thagi huar thera halffua, åhro ey the till, Thå än fadhers Brodher och Fadher Syster, åhro ey the till, thå äghe Modherbrodher och modhersyster, och tagi och af arffue halffua huar thera, åhre ey the till, thå äghe Bryllunga

Och Sysslunga, tagi och halfft huar thera af arffue, Thuar som deelis widher å Fädhrene och Mödhrene huart thet är man heller kone, och ähro bådhen Säm skyllt thenn döda, Tagi halfft huar thera af arffue, ähr annat thera närmer, tagi altsammans, och gifue inntet vth ÿ andra Slechtena.

3. Nw deelis wider brÿstarff och bakarff både Sämmerskyller, gånge Brÿstarfft till och Bakarff fråån, Thet är Brÿstarff af mannenom kommin ähr, och Bakarfft åther ÿ Slächtena.

Nw segia barnsens fädernes fränder barn hawa dödh födh, thå segher hon widher swara sit ten, att Barnn war quickt födh, och fick Christendom, thå Bär kona tuggia manna witne och thå kommer modher åth arffua Barnsens.

Nw kann kona medh wåld warda tagin från Bonda sinom, kann hon få Barn innan 40 wikur från thet hon war ÿ sängh med Bonda sinom, Thå äghen thet Barnn arff taggha,

Settias altsamman i skip, man och kona, och Barnn thera medh, drunkna allsamman, wet ingen hwem först döör eller senast, Thå ärffue mans sine ärfwingar mannen, och Quinnones arff, na Quinnona, Settias the ÿ släda allsamman och aka ÿ wråkena, och wet ingen hwem som först döör eller senast, wari lagsamma, Gånger här å lande, dräpar eller Brenner, wet ingen hwem lengst ertAdr, wari samma lagh, Liggia twå sinke ÿ ene huse, och är huar thera annars arff,

ninge, döör the bådenn ij sänder wari lagh samma,
Lefwer annor them efter annan så longe han må wid
Gudz lekamen taga, thå wari hann hans arfwinge,
än thå hann ey giter talad eller Gudz lekamen ta-
git. Ligge ther till twå män som när wåro.

7. **Nw ähr fadher och Modher dödh, och lef-**
wer efter them Syndenkulla och Samkulla,
Döör in af Samkullenom, thagi thå Samkuller tre-
diunghi, och Syndenkuller fiordungh af arffwe, hwad
thet ähr Broder eller Syster, och hwat the ähre
flere eller färre ij Kullenom, thå få the ey mera
än fiordungen, ähre kulla twå, och än alle dödhe
efter annan, Thå ärffwer kuller kull, och Ium-
gren man eller kona, Döör Barn, och lefwer
Efter Fadher eller modher, och half Samsyskene,
Döör ända Barn, och lefwe efter Fadher eller
modher, tagi alt sammen, än dogh at Syndenkull
ähr till, ähre ey Samsyskene till, thå ärffwe Fa-
dher och modher, och gifwe intet vtaf, vthann
Brystarff ähr till, Och thetta wari lagh hwart hel-
ler Fadher eller moder är gifter eller ogift efter
annan.

8. **Nw giftis bonde och boor med hustru sine**
och aflar Barnn medh henne, Döör Bonden för
än henne wiste sigh haffwande wara, Nw faar
till ärfwe Bondans och tager arf henna, och sigher
ath the ey Barnn samman hafwa, och they må ther
ey ärffwa honom, nu wet hon ey ath hon hafwan-
de ähr, och gifwer vtt arffwet, och sedan talas thet
at henne haffwande ähr, och han får thet höra

HS / B 114 -

Balcken.

Som arffuin hafuer, och faar till och dräger henne
och will nödugher arffuin mistr, eller fergör lijff
hennes medh förgerninga, Nu londar hon, och
warder sedann vppenbart, at hann förkom lijff
hennes, hitter ther till 6. manna witne, Thå
skall hon vp vr Jordenn tagas, och hennes lijff
vpskäras, hitter ther Barn eller någon lik,
wesi till Barn, Thå ärffuer Barn fadher
sin, och Modher ärffuer Barnn sit, och hennes
arffuinga ärffua henne, Then ärffuer dödher och
hedinn, och quickan och Christin går ifrån, Thy
Jngen må dräpa annan sigh till arffz. ℭ ℭ

9 Boo syskenne samman i boo oskipto, huat
the forwerffua medh tienst eller androm slög-
dom, tagi sleght Brodher som Brodher slegt Syster
som Syster, Nu sedann skipt är, hagi thå huar
som hann winner med tienst eller slögdom, ℭ

10 Hwilkin stadh syskene eller andre arffuin-
gar wilia arff sin skipta, tha skola 6 therra
nästa fränder wider wara, eller andra 6. Bya-
män, som Borgmestare och Rådmän tilseija å Rådg-
stugu, och på them tidh skipt ähr therra mellan
och huar seger sigh än skiptet lathe nöija, Thå
skole samma arffuingar vppå Rådzstugu gånga
för Borgmestare och Rådmän kunnogt göra ath
the så ähn skipt, och sedann tagi ther fullt Stadz
Bref och Jnnsegell å, och sedann skall Jngen then
annan oftarra om samma skipte quälia, kann och
så wara ath the dela sin emillan om lutherom,

Thå skola ther till twå Rådmänn komma skoda thera
Lott och Jämkan thera mellan med the 6. som förre
tiltagne wåro, wilia the ey än thå latha sigh nöya
som the 8 hafwa them likat thera mellann, Thå sko-
la the 8 them swäria å Rådzstugu, at the kunna
Ey Jämnare thera millann skyfta, och hafwi them
sedann hwar som hann fångit haffwer, och gifs
sedann Stadz Brefft ther å, auch så ägher skipte thera
mellann, och sedann skall aldrig them eller therass
Barnn Jämkas emillann, om thet samma arff-
wi skyftet, etc.

11 Nu deela några om arff, ock kalla sigh bå
de med rätta arff ägha, Thå ägher then bädhe
rätth och lagh, auch them som oppenbara skyöls-
skap hafwer efter kyrkiones rätt, hann skall arff
hafwa, ägher någott Jäf uthi, och är ey oppenbara
skyölskapen till, Thå skall Fogethenn och Borgmestare
å Rådzstugu latha uplotha thera skyölskap förr sigh,
och them till döma, som mera skäll och bästa bewijs
närwarande wiser, och sedann Borgann settia, at
Ingenn rättare eller närmere arfwinger ägher
mer än hann, dogh så for säkernes skuld, at thenn
som arfwit tager efter Rådmanna doma, skall witha
skyölskapen sin sannan och ey osannan, med 6. manna
edhe, och twå af them innan fädhernit och twå af
them innan mödernit, innan siäughe man, hafwer
hann ey the frändher, tagi thå andre godhe män som
then af wetha, och uplota hwar skyölskapen sin, för
än åhr häfdz åkommer, Ellen hafwer hann arff-
wit som j händom hafwer. etc.

Balcken.

12 Nw ähr någor skyllare än then som arffuit hafwer tagit, och talar ther åå för änn hon ähr häfdh åkommer, effter them dagh then fallit ähr, tagi arf sit efter laga witnom och doma, än dogh thet ser framdelis y arff fallit, Ty thet är åå, then gängz arf, som oskyldir tager, än lagliga åå, talas som för ähr sagdt. ∽

13 Nw skall moder frillo barn sit föda, ther till thet ähr triggia åhra gammalt, sedan födhe thet fadher, ther till thet ähr 7 åhra, Ligge dogh beggie theres wåndnader å Barne ther till thet ähr 7 åhra gammallt, Nw legier Barn fostermoder eller amma, och forderfwar thet Barn af wanwyrdhe, Thå ägher Bisopen thet skoda, huru som thet Barn skall ähr fasta. ∽

14 Nw kan frillobarn Penninga wera, faller thet Barn fråm, och ähro Penningar effter, tagi fadher half och modher half af arfwi, ähr annar them effter, tagi alt sammans, ähro ey the thill, gånge thå om thet arff som om all annor arf, ey må then mera ärfwa efter fadar än 3. marc: och 3 marc: effter modher, fåår Adelkona Barn till 6. marc: tagi frillo Barn till 3. marc: huar the ähre flere eller färre, ähr arfwit minder tagi alt inthet, ähr arfwit mera tagi ändogh ey mera än 3. marc: ∽

Erffda

15 Afflar man barn i hoordom, frändsemio,
spiälds, Gudzsyfna lagh eller Byskops spiälds, Thz
Barn ähra skildt widher all arff, kan then för-,
ninga wäga, Thå gifwes een bot för hans skäll
een tagi Konungen, een Biscopen, och een Stadhenn,
Om fräsita Barn wari samma lagh, skal nå-,
gon gifte wända af thenna förnämnda och afla barn,
gånge så then arff till skipter som all annor
arff. etc.

16 Nu kan något thet klandas i arff ähr kom-,
mit, klandhar then för annom, thå klandhar
thet för allom andhrom, huatt the skola then behål-,
la eller utgifwa, och wärin arfwona then med
Stadz rätt eller utgifwa, etc.

17. Nu döör man och ähro gield efter, thå ä-,
ger giälds betalas af bryggiar theira oskipto,
Och sedann Morgongåffwo, Testament och thet
them tillhörer af oskipto utgiffnas, och sedan skip-,
the thet godz quart ähr, efter thy tilbör, ähr thy godz
mera än giäldit, Thå giellas gield och Testament
och Morgongåfwo komma ther till, och gifz them
Intett ther af som them gifwit war, Rindz thy godz,
till fulla giäld, Thå ägher om penninga taga som
Innga ähro, och arffwa wari sakkösa, Ingenn
hafwi wåld förir arf taga och skipta, än giäld
ähro gullin, the hann geldr ägher, Rekker thy godzet
till fyllist, Thå fäller af allom giällom skiptt af
marc. som af marc: Ähr någor fangen för-,
stånden efter mans dödh, Thå skall then som

Pantheenn ähr satter, hafwe waldh honom ägha
eller sälia efter laghen, och inthet vägiss eller
fällis af honom, vthan hann bätre ähr, vthergo-
da manna mägendom, Thå skall thet han bätre
ähr arfwingiana hanns andtwärdas, eller them
hann giäldskyllogher ähr, ähr och thenn samma
Pantheenn ey förstånndenn, ägha thå alle the han
giäldskyllogen ähr wåld honom ägha eller sälia
så fast som hann thet vnder handen hade, och föl-
lie Slikt af marc: som af marc: Kann och nå-
gott arfwe thess döda af arffwe hafwe tagit, för
än then Skyttes, eller och sedann, och döll then
vndann thå giäld kräfss, och wärder till wittni,
Thå gifwe vt alt giäldit, huardann byggias thera
räkten, och wari ey man thess bätre. E E

8 Nw döör them man som ey haffwer arf-
wa Inrikes, kommer efter arfwingar Innan
Lans och ähr med fullom skälom, ath han ähr
hanns rätta arfwinge åt hans arf, tagi thå arf
hanns, kommer hann ey Innan Lans och ähr, ta-
gi thå Konunger samma hans arff, huat thet ähr
Jordt eller löösöre, Thet kalladis fordom dana
arff, Nw än gården Jordh eller andra ägor
ähro gifne honom, Thagi them then äghre som
vtgaff, dogh så ath thet witherlight är, at
hann thet vtgaf, med Stadzsens Brefwe och In-
segle, Nw än man är Inlendzsker och hanns
arffwa, Thå skall arffwit stånda ther till han
kommer som arffwa skall, Nw om man wet

ey hans arffwingar och kommer ey bud af honom
eller hans wisse, kommer han ey sielffwer innan natt
och åhr effter thet ath arffuit föll, Thå tagi halfft
konungr och halfft gifwis för hans siäll.

19 Will någor man eller konu Testament gif-
wa hell eller helbrygda eller siuk, hafwer han
Barn effter sigh, hafwi thå wäldh att gifwa hwar
tridie penningh af allo sino rörligit godz, hafwer
han ey Barn, och hafwer dogh andra arffwingar
innrikis, hafwi thå wäldh ath gifwa hwar tridie
penningh af allo thy han åghrer, som för ähr sagdt,
Hafwer han eller hona barn, vtham hafwa
dogh arffwingar vtrikes byggiande, hafwi
wäldh ath gifwa alt halfft thet han åghrer som
för ähr sagdt, hafwi dogh ingen wäld att giffwa
vndan Barnom, eller Inlendzskom eller vtlendz-
skom arffwom, hus, iordh eller gårda, än the wil-
ia in j landet fara och ther boo och byggia, vthan
så ath arffwingarna måga thet åtherlösa vnder
sigh än the wilia innan natt och åhr, Alt Te-
stament och all giäldh, och all likfärdar vtfärdar
graf ööl. Offer och annan tekin skall af oskiptu
godz vtgifwas och gäldas, Alt effterjänd sedan
Effter thenn döda, gifwi then vth som arffwir vp
thegh, såsom månada mot ööl, åhrsmot ööl, och
andra sådana effterjänder.

20 Giffwer man skyllmanne eller oskyld af sino
godze, och döör sedann Barnalöss, gånge åther
till them som vtgaf så myket som vtgiffwit war
med honom eller henne, thet öfwer aflatt godz ähr,

ärfftin sedan nästa fränder, och them gäf-
nom fästar med Stadzsens Breff.

1. Nu kan Gudfader eller Gudmoder Gud Barne sino penninga gifua eller nogot an-
nat, Och fadher och modher sända the penninga
till siöös, öfrar the penningar eller förminska
Thet wari Barnsens gagn, Tagi thet Barn,
sens penningar först af allo oskipto, och sedan
skipte systrene fädhrene och mödhrene sino,
Kan nogor träta emellan them komma af the
godzet, annor them segher thet så wara, och annor
Ey, Ligge thet till thera manna när wäro, ke-
ken till fadhers eller modhers Bruffin (än the
döde ähro) att så war giordt, Nu segher annar
them mera wara, och annor minder, Sware
thet till sin thet han hända millan hafft haf-
uer, med 6. manna witne eller Edh, ath thet
godz så mykit ähr, Dogh skall thet förre pröf-
nas, huru thet ähr med köpenskap driffuin,
Thetta gifne godz och så afflett, gånge till arfz
som medh all annor arff, än thet
Barnet döör.

Iorda Balcken:

1 Huru arffdt godz skall upbiudas, sälias och kannesettias.

2. Huru Byrdamänn måga Tompt och gård återlösa.

3 Nu deela them som sälde och Byrdamän som wil återlösa, och säger then gårdh ey wara laglig upbudenn och hembudenn.

4. Huru afflinga gårdh eller Tompt äger sälias.

5. Medh hwat wändorom man må gårdh återlösa.

6. Huru man må sigh afhenda gårdh eller Tompt med skifte.

7. Nu än köper gårdh eller Tompt klanndas.

8. Nu än them som säll, gifver ey hemulan köp eller skifte.

9. Huru man må sälia annars gårdh eller Tompt.

10. Huru Öffuermagi eller Jungfru gårda eller tompt må sälias och återlösas.

11. Om Tompt eller gårdh skiftes å landh ij Jordh.

12. Nu gör man både köp och skifte af Stadhenn och Landet.

13. Om Laga häfdt Jordh eller gårda.

14. Nu om man får Jordh för afradz daga, och gårdh eller Tompt för faardaga.

15. Huru Barnn äga föda fadher och modher.

16. Huru Bonde må sälia sins hustrus Tompt och gårda, eller hustru Bondans.

17. Om the förskäll man eller kona gör ij sinom ytre, fra tima, skullo stadgas.

HS / B 114 -

Jorda

1. Nu will man tompt eller gardh sin sälia,
them hann hafuer medh arfue fångit, Thå skall
hann thenn samma gårdh å tree Måndaga å Rådz,
2. stugu lagliga vpbiuda, Och sedann biuda samma
gårdh nästom fräändom, Fädhernis fräändom fä,
dernis gårda, och Mödernis fräändom, mödhernis
gårda eller huar thet hälzt ähr, Wilia the för
thenn gårdenn gifua såsom annor biudher, köpe
the, menn wilia the ey, Thå sälie huar hann bäst
må, Och å skall thenn samma gårdh eller Tompt
osåld wara 14 dagar, efter thet thenn är lagli,
ga opbudin oskyldom mannom, ath Skyldamänn
måga sigh om pröffua, Om the wilia thenn gårdh
köpa eller ey. Will och någor arffda godz vth
till pant sättia, Biuda först nästom fräändom, än
the Inrikis ähro, Fädhernis fräändom Fädhernis
gårda, och mödhernis fräändom mödhernis gårdha,
wilia the ey låna hennom penningia på thet godzet,
Thå sätie vth huar hann må, gitter han ey lösth
thet godz åther Innan thenn dagenn the förr lag,
gia, Thå skall thenn som lånt hafuer thet vpbiuda
3 Måndaga, och sedann Biuda thet nästom frän,
dom hanns thet åtherlösa, än the Instäder ähro,
Och hålle thet efter thann 14 dagar, wilia the
thet ey åtherlösa, Thå hafui framdelis till thet
arff Ingenn tiltalan, och thenn penningarna å
långhe, löse thet till sigh än hann thet ägha will,
efter 4 goda manna mätzondom, twå å huars the,
ra wägna, eller bonnsälie efter thÿ thet wärth

HS / B 114 -

Balcken.

äghr, äghr godzet bätre, gifwi till Effter theras mäg-
ondom, äghr godzet wärre, gifwi them till som vn-
sate, efter samma manna mägondom, etc.

2 Nw kam thett såwara ath någor bortsäll
er frå Byrdamannom, Tompt eller gårdh o-
vpbudnan å Rådzstugu. eller Frändom ey hembud-
nan, Thå böthe them thet gör 3 marck: till tre,
skiptes, Målsägande, Konunge och Stadhen, Och
nästa Frändom löse till sigh samma Tompt eller
gårdh så som han salt wår, Innan 14 daga,
af them samma dagh han thet wete fick, och dogh
Innan samma åhrit, arfwit salt war; och thå
skall han genstan till Rådzstugu komma, och
tilbiuda Penninga sina efter thy thet salt wår,
Och thet skall swäria tolfmannatridie, ath han thet
ey förre wetha fick, Löser han ey Innan samma
dagh thet ähre som nu ähr sagdt, hafwe ingen til
talann till samma godzet. Men kann thet så
henda, ath någor arffinge hafwer vtlendis
warit, och kommer Innan Natt och åhr, efter
thet then gårdh eller Tompt såldh war, hafwe
thå 6 wikna dagh efter thet han hemkom, then
gården åtherlösa som han sålder war, ähr thet
godzet något bätre, gifwe åther efter 4 godha
manna mägondom, Löser han ey then samma
gårdh eller Tompt, j the samma 6. wikona, wa-
ri lagh som för ähr sagdt, Och hafwi å then som
vtländis ähr, 6. wikna dagh efter thet åhrit är
vmgångit af them dagh godzet salt war, sina
Bördh åtherlösa, än han ey för j Landet kom,

Forda

Och samma lagh wari om Jungfruer och Öfwermagan,
Boor någor man vthan Stadhen dogh Inländes,
och will thet godzet åtherlösa, Thå skall hann thet
witha med tuåggia manna Ehr. ath hann thet al,
drigh förre wetta fick, för 6. wikom ifrån then dag
hann förekommer, ath thet godzet sält war eller ve,
satt, och dogh Innan samma åhrit thet war vnsatt
Eller Sålt, Tager någor flere Penningar ther före
än ther war förgifuit, och warder tilwunnen
med twem mannom, Böthe 40. marck. till tre,
skiptes, Konunge, Målsägande och Stadhen, for
thet hann lögh sigh ther till, vthann han kann
Beuisat, ath godzet bättran ähr. ¶

3. Nu deela the, annor seger the tompt eller
gårdh wara lagliga vpbudna, och then andre
seger wy ther till, Thå skall Fogeten, Borgmestere
och Rådmän som thå å Rådzstugu wåre och åhörde,
thenn samma gårdh wetta vpbudnan wara, och thet
twillan thenn vrskilia, Seya the hann wara vp,
budnann, wari saklöss, Neka the, Böthe 3. marck
till treskiptis, Målsägande, Konunge, och Sta,
denn, och hafui wåld åther lösa the tompt eller
gårdh Effter thy sagdt ähr, Deela the ther om,
Seya Bydamän thann samma gårdh eller tompt
sigh ey wara lagliga hembudnann, Ligge thet
till tuåggia Byamanna som thå när wåro, Än
thenn samma gårdh eller Tompt them närmä,
random, war honom lagliga hembudnan, seya
the sant wara, wari warder, Neka the, then
Böthe 3. marck. till treskiptis, Målsägande, Ko,
nunge och Stadhenn, och lösa åther som förre är sagdt,

Balcken.

Och å huar som gårdh eller Tompt skulla Bÿnda,
mannom åtherbiudas, eller och andra Fantha, thå
skall thet medh tuem Bÿamannom görat och fästas

4 Thetta åhre the werdöra man skall tompt
sina åtherlösa medh, Husz, Stekstufwen, Kokahus,
Penningar, Korn, Nöth, Flesk, Sill, wadmall, Kerse
klädhe oskurin, och allahanda wärdöra, efter thy
then wärdt är och gångit är, och 4 goda män thet
mätha och skatta, twå å huars thera wägna, Och
så dyrt skall Tompt eller gårdh åtherlösas, som
hann såldis, Och så som the 4 thet thera emellan
göra, Så skulla the ärlicha, Ingen må någrahan,
da Tompt eller gårdh åtherlösa, uthann han will
thenn sielfwer hafwa och ägha äng minst j trÿ åhr,
uthann hann kann warda trängder, thenn samma
gårdh eller Tompt sälia, och thet samma römis
förre, thå hann thet åtherlöser, eller med huar
skälom,

5. Hwilkin afflinga iordh eller tompt will säl,
ia, hann tarf thenn ey lenger efter Bÿnda,
mannom holla, thå the upbudna åhro, än 8. Dagar,
Wilia the ey thenn gårdh eller Tompt lösa som
sagd ähr, Thå sälie huar hann best må, uthann
hann thenn köpt haffwer af arffuingom sinom,
hafwer hann och the Tompt eller gårdt så köpt
wari samma lagh om thenn Tompt och gårdh
som om andra Tompter eller gårder, som för är sagd.

6. Alla stadz ther man gör med gårdom el,
ler Tompt sine Kiöp eller Skipte, thet ähr
fast, Och the Tompt eller gårdh måga ey Bÿnda,
män åtherlösa, och thet skall uppenbarliga Jnne

Forda

å Rådzstughu göras, för Fougten Borgmester och
Rådmän, och ther skola the Fridskölig göra efter
gamblom Stadga, och med fullo Stadz Bursman och In-
sieglom vppå Swenske schriffuit stadgar och fäster,
Eller schriffuas j Stadzsens Book, och vtskilier
huru många alnar the Tompten är, eller gånder,
Breden och längder, eller huar thenn Tompten
ligger, och så then Tompt som annor, och huat
tima på året then skipte giordis, och huru mong
Peningar huar androm tilgaff, Och the gårdha
eller tompt man köper, ther ey kommer skipte j,
eller gäld betalde wanda, eller annor androm gif-
ner, Skulle sammaledz stadgas som nu ähr sagdt
med Stadzsens Breffuom och annars ey, Förthy
kommer ther någor träta thera mellan, som thenn
Tompt eller gårdh köpt hafuer, eller then ther
när ligger, eller och Tompt klandar för honom,
Thå må hann ey dölia som salde, huru många alnar
hann honom salde, Och giffua Stadzsens schriff-
uare 2 öra Peningar, För thet hann schreff them
j Stadzsens Book. &c &c

Köper man gårda eller Tompt aff androm

7 Kwärnde thenn tompten som sålde, och hemola then
Kwändh som köpte, klandrar något j thessen
köpom, Thå skall Fångamann framkomma, gifwe
hann hemolan som sålde, stånde köpit thet som
köpt hafuer, kommer ey Fångaman fram, El-
ler kommer fram och gifwer ey hemolan, Thå
gånge huar till sinn, och Böthe them 3. mark
till tredskiptir, Målsägandan Konunge och Stadan,

kom ohemulet såldt, och så wari thz allom androm köpum. ¶ ¶

8. Nw läther man tompt eller gård sin bortt huar heller then skeer med köp eller skiptte. Och fåår sidann huar af androm thenn samma gårdh eller tompt, till tridie man eller längre, klandrar thå sanna gårdh eller Tompt, för thenn som gårdh eller tompt först bortt lätt, och giter Ey wärt, Thå böthe 3. marck: till treskiptis, Målsäganda, konunge, och Stadhenn, för ohemulet, Och the annar wari sakköös, och thenn gånge åt, ther till penningarna sina, som penningen utgaf. Och thenn tagi Tompt eller gårdt åther som them utgifuit hadhe. ¶ ¶

9. Ingen haffui wåld sälia annars mans Tompt eller gårdh, medhann han ey sielffuer är närwarande, utann hann hafuer full macht och öpit bref af honom, the Tompt hemola them som köper. ¶ ¶

10. Haffui och theslikes ingen wåld, öfurmaga, Jungfru eller wanmällinga tompt eller gårda eller huart thet hälzt ägher, them tilhöra bort sälia eller skipta, utann the warda till bätre skipt, utann när så henner, auch Öfurmaga warder myndigh man, och Mö gift är, thå hafuer wåld thet skiptehålla eller ey, och dogh ey annars än thenn wardher för när skipt, och Borgamestare och Rådmänn läthe ther om görligha thå sådant hender, åch thet ey henndes, utann fullom skälom, och ther leggie Jungrum stada förre åå. ¶

Jorda

11. Nu skipter man till egen å lande, thager Jordh å lande för Tompt i Köpstadenom, tager fullt å Landen efter marcketali som Jorden gäller, Thå dömes them fullt och fast, Görs ther bådhe köp och skipte på lande, gånge thå som all annor köp och skipte, och sedan gifwes ther vmf vppå bådhe å Landeno och i Köpstadh som all annor köp och skipte.

12. Nu gör man bade köp och skipte aff Stadenom och å Landet, eller af landeno i Stadenom, äer skipte merre och köp minder, Thå gifs skiptom fastann wäldh och widzordh, äer köp merr och skipte minder, Thå dömes Jordh i Byndt, och gifs köpfastann wåld och widzordh, äer bådhen jämpt, gånga åther i Byndena.

13. Alla the iordh som man säll eller skipter i Stadhenom, gånge efter Landzlagen, Och alla the Tompter eller gårdar å landet sälz eller skiptes, gånge efter Stadzlagenom, Och å hwar twå deela om Jordh, Thå äger hann afradt som Jord winner än hann som fåen äger, vthan han väter sigh till widzorda, Och hwar som Byamann winner af Landzmanne tompt eller gårdh till sin och hafwer ther i Bygdt och till laga sålt, Thå gifwi hannom hwsloge åther.

14. Ho som Jordh köper eller med skipte får aff Landmanom för Affradz dagh, eller och får till Skantha, Thå hafwi hann Affrad som Jordh winner, och samma laghs wari om Tompt eller gårda som man köper eller får med skipte förr fardagh.

Balcken

15. Barn skole fader och moder vppeholla oc
föda, om the blifwa wanda eller wanföre; om
Barnn så mogande ähra, Och then äldzsta skall
först föda Fadern och modher sin, och sidan huart
efter thet gammalt ähr, och tagi för huart åhr
föde 3. marck: penning af therra lösöra, Räckia
ey the till, thå tagi af therra arff, Wräkia barn
Fadher och modher, och the mogande ähra, Böthe
huart therra 3. marck: for huarn åhr the wil,
la råda fara, Och then wari Fadhers och mo,
ders egenn dal, willia ey Barnn mer Fadhern
och modhern taga, Thå skola nästa arffuinga, huars
Barn ähra erffuande eller döda, efter thy som
the öfwer kunne wanda, Erffuer hann eller hon
lenger än arfwit räckier, Födha them så sidan
som för, Eller wari Bot som för ähr sagdt, Wil,
in och the ey widertaga, Thå see sigh sielfwe för
then bästa the må och kunna med sino godze, Och
hafwi Arffuinga therra ingen tiltala till then
årff, ath the måga ey göra ther nidh huar the
wilia. &c.

16. Ey må bondan sine hustru iord, tomptt
Eller gårdh sälia eller förgöra, vthann thes,
nödh träungia som här eftterföljer, kann vtlend,
sker häär till Landz leggia hedne eller Christne,
fånga Bondan Eller hustruna och bortföra,
Kommer sidan Budh, och bidie them åther lösa
som fångna ähra, Nu ähr ey annat till, än
Tompt, gårdh, eller Jordh henne, Thå må Bon,
dan the Tompt; Jordh eller gårdh sälia, och sina

hustrun ätherlösa, thå må och hustrun Bondans tompt
Jordh eller gårdh sälia och Bonden ätherlösa, När
kunna the wara Barnbundenn eller ey, och them
tränger hunger eller fattigdomer, och kommer
ey till af förgörelsenn, af Dubbell och annan så,
dant, Thå må och annars thera så förgöra,
Thå wari Jordh på Lande ij thessemalene efter
Landzlagenn, Annarledis må hwarkin thera an,,
nars förgöra, vthann thet see baggies theras och
thera nästa fränders goda Ja och wilia.

17. Altthett man eller kona i sinom ÿttersta
tidh och tima bekenner och talar, och gör sin
Edh efter som tilbör, hwat hann ägher någon
om gäldh eller annor honom, eller om annor
måll, Thet skall wara fast och stadigt, dogh så
at tre män åth minsta wara ther wid till win,,
nes. En thenn som geldh skall betala, eller något
vptaga, och Twå the som Edhenn skulle göra, om
thet så wederfars, auch the med sin Edh
swärja och bekenna hwadh the förde.

Byggninga Balcken:

1. Twå skola the wara som i huar städ skola s. Byggningh och skilia manna mellan, huru the skola byggia och sin hus nedertaga och vpbyggia, och then är Byggesrettare.
2. Huru Hemelhus skola byggias.
3. Om then som Bygger annars Tompt olofhandes.
4. Om någor Bygger olofhandes öfuer annars tak.
5. Om någor gör wägg å annars hus.
6. Huru Breda almennings gatur skola wara.
7. Huru Swalar skulle byggas.
8. Om Broa Byggningh.
9. Huru the män skulle Byggia som ägha tilhopa ena tompt, en bygger vnder, och annor ofuanå.
10. Om man Leygher gårdh af annan, och will sedan ey samma gårdh behålla.
11. Om man faar ÿ annars gårdh, och will sedan komma vthur honom fara, eller Bonden wräker gesten.
12. Huru man skall wedersäya gårdom, thå man will komma vtur them fara, eller Bonden will ÿ then fara.
13. Om Bonden lofuar gästenom hus tekkia och vm boo och gör thet icke.
14. Om man nyttiar annars fää, eller lägger märke å annars fä, eller twå äro twära om ett märke.
15. Om någor dräper annars fää med wilia.
16. Om man dräper fää medh wåda.

17. Om någor dargar eller gör eytt annars fää.
18. Om fää dräpar annars fää.
19. Om man leygher hest af androm eller tager till Låns någott annatt fää.
20. Huru man Lyghe giorn skall lygha.
21. Huru man skall gömma Eeld, och them brunt som ey thett göra.
22. Huru Nörra Broo y Stockholm skall byggias.

Första Capitel.

Twå skole wara i hwariom stadh som byg-
ningh manna emillan skola see, skipta och vrske-
in, Då och hwilkin man hus Rifwer eller nedher
tager, och will thet sedann vpsetia, Thå skall
hann therfore: nämn och sina nägrannar tilkalla,
Som ther af wetha, och then igenn efter som gam-
mall och rätter häfdt igen byggia, och läghe emil-
lann sin och sins grannars hus, tuu alnen breet
dropprum, Ho som annorledis bygger, Bryther vp
och Böthe 6. marck: till tre skyptis, Målsägan-
de, Konunge och Stadhenn.

2. Ingen byggia hemmelhus när sinom gran-
nar, eller widh älmanna gatuna, vthan han la-
ther åther emillan hans hus och sin egin hus eller

gändh tryggia fore dropa rum, Huem som annorledis
Bygger, bryta vp, och bötr 6. marck: till treskiptis.

3. Ho som annars tompt bygger oloffuandes
Bryta vp och Böthe 6. marck: till treskiptis
Mälsäganda, Konunge och Stadhenn.

4. Ho som bygger å annan så at drop dryper
på annars tak, och Rönghn, skäri aff och böthe
6. marck: till treskiptis som för ähr sagdt, huar
som gända går båda til samman, byggia huar sin
och settia Rännor widr Rännor och vattlöso.

5 Ho som gör wägh i annars husom vthan
Ägandens lof och minne, Bryter vp och böthe
6. marck: till treskiptis, eller bliffue j äganden
minne.

6. Alla Almenningz gatur skola wara 8.
Almar breder, ath man må på them både åka och
Rida, Ho som annorledis Bygger, Bryte vp, och
böthe 6. marck: till treskiptis som för ähr sagdt.

7. Ho som bygger swalar öffuer twärgatur
Riffue them vp, och böthe 6. marck: som förr är sagdt,
Ingen må swalar lengher byggia å Almenningz
gatur ther almenninga är, än halfandra aln,
vthan hann skäri af och böthe 6. marck: som för
ähr sagdt, vthan ther ninna almenninga gatur
ähra, skoda ther Fogten och Borgmestare huru
ther om må wara.

8 Them som å watn bygger, ägher broa byg-
gia först af Byggningh sina, om hann ey formå
andra sina Byggningh så broen vpbyggia, forthr

Som ofwan byggia åå watur wägna, om them ther
någon hinder then skadeligin ähr. Eller ey måga
renliga och oskadeliga till watnet komma, Hwil,
kin ey Bygger som nu ähr sagdt, och kommer klagan
å honom, Böthe 6. marck: till treskiptis som för
ähr sagdt, och dogh skall hann på Rådzstugu källar
for Fogtenn Borgmester och Rådet, the skole ho,
nom dagh förelegia the samma Bro at byggia,
Och Fogtenn Borgmestern och Rådmän kunnoga ther
Almenneliga thå the lätha almogen samman kom,
ma om Bera byggningh, och gör then ey Innan sam,
ma månadt, Thå böthe som för ähr sagdt, Hwil,
kin som ey rensar sina gatur them dagh Fogten
och Rådmän them förelegia, Böthe 3 öre till tre,
skiptis Konunge och Stadhenn, Swar och ey någon
sina gatur, thenn dagh som före leggiar, Thå bö,
the 3. marck: till treskiptis som för är sagdt.

9 Ther twå byggia samman, annor vnder,
Och annor ofwann åå, Thå skall thenn som vn,
der bygger, byggia vndergångh, Balkar, och
hwat ther tilhörer, Fåår annor thera skada för an,
nars försumelse skuld, antingen på sin Byggning
Eller sinom Inngeredom, 14 dagar effter then dag
hann lagligann til sagdt är, med twem mannom,
Böthe åther allann skadann, thann han fick aff
hanns försumelse, Effter 4. manna nämbdom,
twå å hwarre thera wägnn, Nu om Twå
ther ägha både een Tompt eller Byggningh sam,
man Eller Källare eller Stenhus, wari sama lagh
som för ähr sagdt, Nu kann annor thera Fat,

tiger wara, och orkar ey vpbyggia eller tredsker wid
och will ey vmbo, Eller och thenn som ofuan bygger
will af Stenn byggia, och annor ey som vnderbygger,
Eller orkar ey, Eller twå äga een Tompt, Källa,
re Stenhus samman, Annor will af Stenn byggia
och annor ey, Eller orkar ey, Thå skall Fogthenn
Borgmester och Rådmän nämpna them 4 godamän
Rådmän eller annor Byamän som them forlika sku-
la, än så är rum till, Så at huar må om sigh byg-
gia androm oskaddom, Eller och leggia penninga the-
ra mellann som fuller äger, och litit äger gen fullo,
som the wele them taga å thera sanningh, och sin Eed
Effter göra, Och the kunna them ey bätter göra
skipta eller wända, Will sedan thenn som till
forlikningh budes, byggia sedan then bäste hann
förmå, och taghi then stads Burst aa, och gånga
sedann aldrigh emellan them eller thera barn nå-
gonn likningh om the samma Tompt, källare el-
ler Stenhus Eller huar thet äger, Fånger må thet
som vnder androm ligger, eller jämpt wid annan
Eller thet ofuan androm äger, någrom sälia, wider si-
na 3. marck: till treskiptis, Målsägande, Konunge
och Stadhenn, Vthann wedherboanden will thet köpa
thå må hann thet åtherlösa Innan dagh och åhr
af them dagh thet sålt war, Vthann then för ho-
nom lagliga vpbudit och hembudit med twem
mannom, Vthenn hans fränder wele thet till
sin lösa, och byggia som tilbör, Wilia ey the eller
wedherboanden thet köpa, Thå loffuas honom
sälia huar hann will, och honom Brest Vnndes. ©

Byggninga

10 Legher man eller kona gård aff androm, heelt åher eller halfft, will thenn ey holla som legde och fäste penningh å gifuit hafuer medh twiggia manna witnom, Thå gifui vth halfua hûselegho och fari huart hann will, Nu will ey leegiandin holla leghona, Thå dömes honom som legde ij gårdenom wara, Eller gifui honom halfua hûselego och Gudz penningh åther, och hafui sedann sielfuer, vthann branden öfuer gåår, Wari thå bådhe Bonden och gästenn ij gårdh samman, och tagi halfua hûselego af gestenom.

11. Nu faar man i annars gard, och will sedann bort vthan honom fara, gifui legandenom hûselego, och fare huart hann will, gör thet Bonden gestenom, wari samma lagh, samma Lagh wari om alla hûs som man leger.

12 Nu will Bonden sielfuer råda för gårda Esinom, Thå wari åth månada dagh för faardagh, och seggia gestenom till med twiggia manna witnom, och Sammaledz segia gesten Bondanom till, Seger ey så Bonden gesten till, Thå dömes gestenn ij gårdenom till annor ståmpno dagh wara, Segher och ey gestenn Bondan till, thå Blifue quar till annan ståmpno dagh ij gårdanom, Och gifui Bondanom så många penningar som hann stadde före, åhrat medh honom.

3 Nu loffuar bonden gestenom hustekia, Och will ombea samo, Eller kyllen eller huat thet är, Fyller hann thet, bäri vp alla hûsalego sina,

Fyller hann ther ey, thå fälle af så mykit af hwsör-
ge hans som Rådmän ther mätha, Om gästen byg-
ger ther siälfwer eller umboor med tryggia manna
witnom; stånde y hwsyge hans, Forderfwer ge-
stenn Bondans hws, Melt golf eller spanno, el-
ler annat hwat thet äh, gälde åther skadan ef-
ter 4 goda manna mätzordom. CC

14. **Molckar kona annars mans fää, fåår eller**
Geeth, warder then tagin wider, Böthe tree
marck: till treskiptis, Målsägande, Konunge
Och Stadhenn, warder ey widertagin, vthan wi-
ther thet hanne, wäri sigh med siälff sine Edh.
Molckar kona mans Koo, och warder widherta-
gin, Böthe 3. marck: till Treskiptis som för är sagd,
Orkar hon ey Bothin, wanda slagin wid stupon,
Så for oth som för annan, Warder thet wit han-
ne, och ey widertagin, med tryggia manna wit-
nom, wäri sigh siältridie med sinom Edhs fe-
ghom åth hernom och orkar ey Bothin, gånge till
århwoder, Först för Målsägande, så för Konunge
och Stadhenn, Ryggier man merke å annars
mans merke, hwariahanda ting thet helst äh,
Dödh eller quicker, äher thet bättre än halföre,
och minna än marck: och warder baar åtagin,
Böte 20. marck: till treskiptis, Målsägande, Kon-
unge och Stadhenn, Orkar hann ey Bothen, war-
da slagin wid stocken eller stupon och rymä sta-
denn, Warder ey Baar åtaginn vthan withes
honom eller henne, wäri sigh med 6. manna Edh,
Fäldz honn eller hann ath Edhenom, thå fälles
till sakenne, Orkar hann eller honn ey Bothenn,

Byggninga

gånger till Arffwdes för Mälsäghande konungs och
Stadhenn, äghr thet marck wärdt, och warder han
åtagin medh tryggia manna witnom, Böthe 40 m.
till treskyfte som för äghr sagdt, och bete ey man
thess bätter, och Ryme stadhenn och miste bådom
Örom, Warder thet honom eller henne wit
wärie sigh med 6. manna Edhe, Fäldz hon eller
hann ath Edhenom, Och orkar ey Bothenn, wari
ther om lagh som för äghr sagdt, Skär man eller
huggher af annars merke, och sätter sitt äghre, och
kann ey reda ifrån sigh, af huem hann thet fick,
Och warder wedertagin med 6. manna witnom,
Warda hängdher om thet äghr halffmarck: wärdt
äghr thet minnder, gånge ther om som om annor tiuff-
nadt, Warder ey Baar åtagin med witnom, ...
thann wither thet honom, wärie sigh med 12 man-
na Edhe, Eller med köp witnom sinom, om han thet
med köpe fick, och ey annars, Fäldz hann at Edhe-
nom, Fäller till Sakenne.

15. Ho som dräper annars fää med wilia,
Koo, hest eller huat thet äghr, är thet bätre
än 2 öre, gälde thet åter med så got fää eller
så många penningar som thet wärdt är, efter
tryggia manna mätzordom, än till äghra tryggia
manna witne, och 3. marck: till treskyfte som
för äghr sagdt, så för annan och tridie, Eller wär-
ie sigh med tryggia manna Edhe, Och then som ägher
gelden tagi thet döda. Dräper sedann flere med

HS / B 114 -

wilia, then hoter hiorda hugh, gelde åther skadan
och å 40 marck: till treskiptis, Målsäganda, Kon-
unge och Stadhenn, än till äghra tryggia manna
wittne, eller wärie sigh med 6. manna Edhe,
Dräper man annars Fää med wilia wärre än
2 öre, gälde äganden twygild före och ware sak-
löss, Slår nogor annars hund ihiell, Böthe 6.
öre Målsäganden, Konunge och Stadhenn. ¶

16. Ho som annars fää dräper medh wådha
gelde så god åther efter tryggia manna mät-
ordom, och wärie sigh med tryggia manna Edhe
ath thet war wåda och ey wilie, och ware sedan
sakelöss, Beder man annan sit fää hielpa, Eller
läka fää sit, kan wärre åtkomma än han
wille som hand å baar, wärie sigh med tryggia
manna Edhe, ath thet ey war hans wilie at
thet skada fick, eller Böthe så god åther. ¶

17. Nw sargar man fää annars eller slår,
och lither ey dödh theraf, äghr thet häst eller
horss, eller Oxa, ägher ey werknadr fört, tagi
them som högg thet såra och läkia, och så honom
fört till syslosine, Och Böthe Boondanom 6. öre
fenskyler, Warder thet huggit och olyt, tagi
Boonden sit åther, warder thet lyt, tagi then
som hugh, och så Boondanom olyt åther, efter
tryggia manna mätzordom, om till ägha tryggia
manna wittne, eller wärie sigh sielftridie, at
han thet aldrigh giorde, Slår nogor annars
fää eller kaster thet, så at thet skada fåår och ey

Byggninga

Döör, Böthe 3 öre Bondanom kenskyen om win-
ne äghe till, Eller wäri sigh med tryggia manna
Edhe, äghe thet af wådha tilkommit, Böthe såfor
Ett som för annat 2 öre Bondanom, som för är
sagdt, och Edhe, ath thet war wadha och oy wilia,
Äghe thet Skämmelighe hamnar, och goda män
kunna thet rskilia, Böthe så gott äghen, och ta-
ge thet äther till sig som hugger war, hugger
man Kunyo af hest eller stinger vt ögha med
wilia, thå äger hann lyther och ogäfnar giordt,
Tage hestenn till sin som thet giorde, och göra
bomom full efter goda manna mätondom, än
tryggia manna witne äghra till, och ena marck:
Bondanom kenskyen, äghra oy witne till,
wäri sigh efter thy hestenn war godher thill
Eller som hann war för än hann blef lyther,
äghe thet af wådhe tilkommit, Böthe halfmarck:
och tryggia manna Edhe, at thet war wådha
och oy wilia.

8. Nw dräper fää annars mans fää, thet
ekj må äghas, såsom hästir eller horse, war-
der thet med twem mannom till wunnit, drä-
ger Oxa, Koo eller annat thet som äghas må
gielde Fiärdung af fulla giäldh, och han hafwe
thet döda som thet förre åtte, Nw kärer
thet till hanns, och äre oy åsyna witne, wäri
thå med Edhe, Efter som fää wyndir till, Nw
än fää dräper fää, thet är ogilt, Manden

Balcken.

Werckuade Fää dargan af annars Fää, så att Bonden
giether thet ey nyt vnder Ok och dela, Thå skall them
dom them Fää ägha som skadann giorde, honom
dela fylningh fää, och böthe 3 öre Bondanom Er,
skyler, än till ähra tryggia manna witne, eller
wärie sigh medh siettes sins Edhe.

19. Ho som legher hest aff androm, och kan han
fordersuas y hanns handom, och gifz honom
skuldh att hann fordersuades af wanrycht eller
forsummelse hanns eller med hanns wilie, Warder
hann till wunnin med tryggia manna witne, Bö,
the hästenn äthe efter goda manna mezordom,
twå å huars thera wägna, som ther af wetha, Och
y hästenns wärde legges läghann som för hästen
skulle gifuis, Nöyer ey them ther åth, som the
then them emillan leggia, Dömme thå förFogten
Borgmester, och then som dakann gifz för hästenn
leggia fram å disken förFogton, Borgmester och
Rådmän reda penningar eller pant så myklit som
hann hästens wärdh will wetha, och wärn tryggia
marka dak med tryggia manna Edhe, aff han for,
derfuades af wåde och ey med wilie eller forsum,
melse hanns, Ælder han y wark, och forderfuas
någon af godze hanns med hestenom eller ey, och
ähra tryggia manna witne till, giffui ey mera
vth än hästenns leghe, Kann thet så hända, att
hann hästenn till lånne tagher, och forderfuas
y händom hanns, Thuru thet hälzt kann hända,
gälde åthe hästenn efter thy them åsämber eller
goda män them kunne forlika, Osämber them,
leggie fram förFougtenn och Borgmestarenn Fen,

Bÿgninga

=ninger såsom för ähr sagdt, så myckit som han wil=
le hästenn godann wetha, och göra sedann leigh sin
efter som honom skuld giffs for hästenns wärde,
som för ähr sagdt, Om Oxa warj samma Lagh
Nu seger annar lånt wara, och annar ey, ägha
thenn witzordh som lånthe medh Twem mannom
Sielfwertridie, ath then lånatt war. etc.

70. Hegher mann drängh eller piga eller
hwar leghohionn then helzt ähr eller wara kan,
och gifwer them fästepeningh å, eller gåå å mål
och man medh honom, Skilias the sedann wedher ho=
nom för stämpno dagh, gifwe ather Bÿamannz
fäste peningh och leghe så myckla hann hadhe them
fäst före, Wräker Bÿamann leghohionn vthann
Sak, Bindas the åther sedann till hans med twag=
gia manna witnom, och hann will them ey in=
taga, Thå gifwe Bÿaman them så myckit han hadh
them före fäst, och wari sedann hwar the wilia,
Kunna Leghohionn Siuk wärda for Bÿamanne, och
geringh hanns nederleggias, Bryste så myckit j
thera leghe som j dagzwerk for Bondanom, Le=
gostämpno skole wara twå om åhrit, Then ena
jfrånn Påska och till mikkelmesso, Thenn andra
jfrånn Mickelmesso och till Påska igenn, och såskal
Bÿaman Legodrängh eller legopiga tilsegia ena
månad för Stämpno dagh. om hann will them len=
ger hafwa eller ey, Sammaledz legoman eller leghe
kone husbondanom om the wilia honom länger
tiänna eller ey, som then war om gårdz Leghe,

HS / B 114 -

Balcken

Alle männ och quinnor ägha lego gånga, som min-
dre hafua än tryggia marck: vörligit godz, huem
som them hyser eller herbergerar sedann them är
legho penningh budin, och the wilia ey widertagha,
Böthe 3 marck: till treskyptis, Målsäganade konun-
ge och Stadhenn, Them som ey tiäna will, kommer
hann äther y stadhenn, och will ey tiena än för, war-
da slagin wid stupona och Rymi Stadhenn, och se-
dann så ofta hann kommer y han och will ey tiena
uthann hennom kunna penninga wärya, ägher han
till tryggia marka, och will ey lego gånga, wari
thå y fullom vorskyldom med Byamanne, Ho
som lockar annars Leghohionn vedan androm,
Böthe 3 marck: Målsä: konunge, och Stadhenn,
än hann wander tillvinnin med twem mannom,
Ellers wäri sigh sielftridie, Samma lagh wari om
them sigh locka läther. etc.

21. Ingen Taffuernare man eller kona, skall
krougers hafua eller någhrahanda kröge eller
Oelsalu y sinom husom eller någonn dryck sedan
y wärdh äher ringdt, uthann the Bryzlighe war,
da 3 öre, konunge och Stadhennom treskylt,
händer ther någonn wådhe sedann y wärd är ringd
af slagh, Böthe Tafwernarenn 3 marck: till tre-
skyptis, Målsägandenom, konunge och Stadenn, och
them som skadann giorde Suära Brudt sinom,
Komma ther wärdmän till eller Stadzsens suänna,
som kleder eller linet ägher, och bedis wedermåleis sans
auch the krougers siria och någrahånda krog haf-
na än för är saght, och nekar them, Böthe 6. öre
konunge och Stadhenn treskylt, än till ägha tung.

HS / B 114 -

Byggninga

gia manna witne, ähr ey the witne till, wäri
sigh med tueggia manna edhe, ath hann ey eldh ha-
de eller them hann wskade, Komma the ther som
någonn skada ökte eller skeedh ähr, och the som ska-
dann giorde ähra vndann flydde, Tagi fulla bo-
tann af Tafwernaran for thesamma 3. mark:
Orkar hann ey borgan settia, Läder thå i Stadz-
sens gömma eller Järnn, Kummer the som skadan
giorde j Tafwernarens huse, göre så med them
som wskils om Tafwernarom, Doch tagi fulla bo-
tann af Tafwernarom för thesamma 3 mark:
som af them skadann giorde. Händer wårdmän
eller Stadzsens swänner någor skada, wari i
Twebötha. Hwo som eldh tänder för än wårdh
ähr ringd, böthe 3 öre Konungen och Stadhen tu-
skylt, Kommer ther någor skada af, böthe bon-
dann med gesternom hwar thera ofwerthy som fram-
deles wskils, Quinnor som waka öfwer brygg-
giom sinom eller vosta möga saklöss waka, doch
så ath om ther händer skada af, wari lagh som
för ähr sagdt, och framdeles wskils. Warder
eldh löss i hwar stadh than helst är, och gingu
bonnden och gäster sitt fwr slächt, böthe 3. mark:
Konunge och Stadhenn tuskylt, Kommer thet af
gesternom, böthe bondenn halfwa sak med gästernom
som för ähr sagdt, Kommer thet till tre, än bo-
eller Klocko kläppes eller åwop, böthe 6. mark:
Konunge och Stadhenn tuskylt, ändoch ath ingenn
händer ther af skada, vthann honom sielfwer, kom-
mer thet af gesternom, wari samma lagh som för

Balken.

äghr sagdt, Thet är så förstandandes, auch huar Bya-
män skoda görligha, huar gäster hann tager in till sin,
Nu kann ther af them förnempde Eldr En gården
Eller twå, Eller huru många the ägha, Eller ofta,
them vpbrinna, görs thet medh wilia, och wanden
Baar åtagin, göra thet om som vrskils j Högma-
le Balkenom, Kommer thet till af försummelse,
gånge lifft hanns före, som Skadann af kom, Eller
wärie sigh med 12 manna Edhe, auch thet war wå-
da och ey försummelse Eller wilia hanns, Huar
Stadhen skall skiptas j fira fierdhunger, och j huar-
iom fierding skola huann äghe stadgas thå Rådmän
wälias twå höfudzmän, Så auch thenn tidh Eldh
wander löss, thå skall 6. af them 8, och En man af
huariom gårdh åt minsta j tenn fierdingom,
the 6. äggha komma med yxr, ämbar stygha och käre
och them samma Ewgh vtserkia än the orka, Och
thet folket som j thenn fiärde partann byggin,
af Stadhenom med sinom twem höfudzmannom, si-
no godze almenneligha hielpa vndan then förde-
Eldh, och thet först som äghr näst Eldenom, fram-
deles merkianude, auch the 6. förnempda höfudz-
män och thera almoge som förr äghr sagdt, Skola
the gårda som näst Eldenom ägha Eller huar the
bäst åt komma, så myket wedmtarf om kell kasta,
Och huar efter mäghe sina vtserkia och till hielp
komma, auch them Eldh ey lenger kommer, Och
the gårda skole almogenn åter betala som ey bran-
nu, så goda som the wåro thå the neder kastades,
Doch så, auch Så gälde them af sine som neder kasta-
der wåro, Så som them som quar stodh före, och gifui

Bÿgninga

hann vth som mera hafwer efwer marka talet. och
som the liggia j Skattom till, Och så gelde then med
som ringare gårdh hafwer j Stadenom, så som then
gårdh ägher, Och alle the Byamän som j Staden
ägha, will någor sin gårdh ey låtha omkull kasta
Böte 40. marck: Konunge och Stadhenn, och kaster
dogh omkull, och betalar inter fört, Hwilkin af
themm 8 ey gör thet honnom bör, eller är ey när,
warande thå tolkin wåda brunder Böte 40.
marck: Konunge och Stadhenn till treskyftis, Kom,
mer och ey een af hwariom gårde åt minsta till
hielp som för ähr sagdt, eller någor thera ther ey
gör thet the 8. fornämpde them wisa, Thå böthe
af hwariom gårde 12 marck: Konunge och Stadhen till
treskyftis, och så myklit böte gestenn som Bondann,
Hwar man som gårde ägher, hann skall thessa Red,
skap hafwa som nu segz, Een 12 alna långh steghe,
och 12 alnar lång kråka. Een Eldyxe, Een ämbar,
Een tunna watn för sinor döör allan gårdstunda,
der, Framdeles är merkiandes, ath Fogthenn
Borgmester och Rådmän och the 8. fornämpda,
skullo fira sinne hwart åhr om Stadhen gånga,
och tilse, hwar som thessa Redskap ägher eller ey,
hwilkin them ey hafwer, Böte 3 marck: Konunge
och Stadhenn för hwart thera, och sedann så ofta
honnom dagher lägz, och hann ey holler, Ho som
the tunna full med watn för mans gårde står
underslåår med wilie om Nat eller Dagh, och war,
der tilwunnin med twem mannom, Böte 12 marck:

Balcken.

till treskiptis, Målsäganda, Konunge och Stadhen, ähra ey witne till, vthan wither doch komma, wärie sigh med 6. manna edhe, ath then ey war han giärningh, Hwar stadh skall kunskyer hafwa fö-ra stora käär, efter thy som gammell stadga ähr, och sedan war, Hwilken man Bönder eller gester som Elldh hafwer j thy hus som ey är lofligit Eller ther förlagit ähr eller j Trängselen, Böte 3 marc: Konunge och Stadhen. ~

22 Siw ähra the köpstädher som Nörra broo skola byggia, the som näst Stadhen ähra, så ofta som thet wederthaff, Stockholms män skola Byggia sina Bygningh j Sondra widh Stadhen, och Byggia öfwer litzla strömen, och halfa Bro-karnar ther Suunasten är, näst Stadhen, som re-den the samma Broobyggia, Westerås och Arboga thet samma Brokarnar halfa så som nörra der-ken, och allan halfwa Dalarne [illegible] the samma Broana med Vpsalom Enköping, Sigtuna och Strängenäs, then till Bönderne tagi ther widh, Tagi Vpsala och Enköping wider sin tridiung, Och Sigtuna och Strängenäs sin dele aff Broenne. ~

HS / B 114 -

Köpmåla Balcken:

1 Om lössöra köp, fääköp, klädesköp, huru thet skall stadgas.
2. Om Hull eller Dyestuur köpes.
3. Om man köper Salt, Wax, Röökelse, eller hwat thet hälst ähr.
4. Nu gör mann köp å Torge.
5. Om Innlagz fää.
6. Om Pannt sättningh.
7. Huru man ägher Pant upbiuda.
8. Om man Borgar penningar för annan.
9. Om man tager till låns af androm, huru han skall winna ther till hafftin.
10. Om Pannt sättningh hwat ther hälst ähr.
11. Om någor sätter thz Pannt vtth honom satt war.
12. Huru man skall sin Pannt ätherlösa, och med hwat skäll hann skall säliar och ätherlösar.
13. Huru Byamänn och thera grannar skola köpslaga, Och om Forköp.
14. Om någor gör köp y Båtom eller Skipom.
15. Hwar man må y Båtum eller Skipom köpa.
16. På hwat Plaz man skall göra sin köp y Stadenom.
17. Huru Körmångare skulle köpslaga.
18. Om allahanda gerningzmän, Körmangare, Skinnare, Skomakere och Skräddare och hwilka the hälst ähra y Stadenom, huru thera gerningh skall eggiar.

Köpmåla

19. Huru marknader skullo hallas j Upsala, Westeras
och j andra städer ther som marknade bör hållas,
och huru the af Stockholm efter marknadenn skola
medh them köpslaga, och huru ferde köpstäder
skullo j Stockholm köpslaga. c

20. Om Järnwigt och annor köpenskap j Stockholm
Westeras och j androm köpstadom. c

21. Om Marknade j Helsinge landh, huru the skulle
hollas j Landeno. c

22. Om the som köpslaga å Landeno såsom hofmanna
swenna, Prästesuenna, Bönder och ander folk
och om Landzmänn som göra köp j Stadhenne
Och sälia ther åther, thet äghe Landzköp. c

23. Om thenn skada som mann gör androm j sino godz
medh wilia. c

24. Om någon lather win ned Stopom falt, utham
Fogtanns Borgmestarr och Rådmäns wilia. c

25. Huru win, Miödh eller andra dryckia skall sälias. c

26. Huru månth till Win, Miödh, och Trafuen ööll
och androm dryckiom tillhörer. c

27. Hwilken som gifuer wanmåt å win Miödh eller
androm dryckiom. c

28. Hwad tidh Gester skola till Stadhenn komma, och
huru the skola sin rätt sökia. c

29. Huru win, miödh trafuen ööll skullo med tynnor
mäthas och sälias. c

30 Om alt thet godz till Stadhenn, och huru thet må
Bortföras.

Balcken

31. Huru gäster och Byamänn skola huar man war, na medh klädr och annat huat the i Landen föra, och Brut thera som thet ey gör. ~

32 Huar som gestr: skola sin köpenskap haffua och sälia, och huru the skola sälia. ~

Första Capitel.

Alt thet man köper höffuat fåå och klöff huat, hest hors, Nöt, Gull eller Sylffuer, skin, klädher eller huat thet hälst ähr, Thet skall alt medh tryggia manna witnom göras och köpas och sälias, medh vpslagi, festepennings stadgas, och hafwi ingen macht the köp widersäja, eller åtherbrytha, Huilkin annorledes köper än ther kommer festepenning å eller vpslagh wari åther drifuande, ändoch att witnen äre widh köpit. ~

2 Köper man gull eller sylffuer aff androm än af Gulsmedom silffuer, kommer then som köpte, och ther ähr fläärdt Innan, thå tagi them fläärdh åther som sålde, och wärii sigh medh 6. manna Edhe, ath hann ey wiste huilkt ther medh huilkt wara, Fälz hann åth Edenom, Böthe 40. marck: till treskyftis, Målsäghande Konunge och Stadhenn, Will hann att hann thet ey sålde,

Köpmala

dölie medh 12 manna Edhe, än ey äghe witne thill, Häfh
hann aff Edenom, gifui ather wärdh och bot som sagdt
äghr, Orkar hann ey Bothenn, gånge till ärfnödes
för Målsägande Konunge och Stadhenn, Säll Gull
smeder falt ij Gull eller Sylff, Såthet ey skärt än
Tagi ather Pändh sina, och böthe 40. marck: som för
äghr sagdt, Orkar hann ey Bothenn gånge till ärf
nödes, och tagi hann ather Peninga sina som them
utgaf, Nu kann Smeden dölia, och will ey åther
taga them Pändh som hann sälde hafuer, hafue then
wijzordt som köpte medh twem mannom honom till
Sälu sina binda, och böthe som för äghr sagdt, Nu
kann Gull eller Sylfuer gulsmeder ij hender
andtwardas thet aff göre, thet skall skärdhin
andtwardas medh 6. mannom, Kan sidann them
syia som skänt Gull eller Sylf åghe, att thet
äghr ey så skärt ather fångitt, som hann thet
utfick, wari thet å them 6. manna som när
wåro, thå thet utfick, Wärie the smedenn,
wari warder, Fälla the honom, gånge thet om
som om annan Tiufnadt.

3 Köper man salt, wax, Rökelse, smör, talg,
Kläde eller Humbla eller hwat thet helst
äghr, finner man thet ij Pändt köpt eller såldt,
Thå kungöra thet Fougtenom, Borgmestare och
Rådmannom, Och the nämpna 12 männa nämpde
the skola thet weta, huar Pändt är såld eller
Ey, wärie the honom som såldt, wari saklös
Fälla the honom, Böthe 40 marck: till treskiptis
som för äghr sagdt, Orkar hann ey Bothen, gånge

till arfftunader, Då skall alla stundz böthar then flärdt och falsk hiotar j köpom, och th samma flärdh och falsk huar thet ähr, Salt eller annat skall brennas, och them som köpte skall penningar sina åtherttaga, In-gen må medh bonndans barn eller hion köpsla-ga, vthan bonndans withu, vthan them befalt ähr till att sälia, Ho som köpslagar medh them, Böthe 3. marck: till treskiyfte, Målsägannde, Konunge och Stadhenn, Ho som falskar nagon af sitt godt, och warder baar åthagin, gånge som en annor tiuf-nader, Then godz skall sälias efter thet ähr thill, och huartt om sigh, Eller Böthe them 6. marck: som thet gör, Målsägannde, Konunge och Stadhenn, om thet befinnes. CC

4 Nw gör man kiöp å torge, huatt heller man köper dödh eller quickt, klanndras thet kiöp och wet ey hånngaman sin them som klanndrar före, medh tuggia manna witnom, binde torgkiöp sitt medh tuem mannom, och göra sigh vtiufua, och sedan ta-gi sitt åther som klanndratt hafuer vthan lösn, Köper man horss eller koo eller huat thet är som föder af, och klanndras sedan thet fää som han köpt hafuer, Thå må hann af födde hafua som ey hafuer födh, Ej Jungen må annars åfoster-wårda, och tagi sitt åther them som rätt kännt hafuer, CC

Legger man Penningiar in till annars mans eller anndra kistor, thå leggie in medh tuggie man-nom witnom, och thagi vtt medh samma wit-nom, ähra ey så witne till, och segen then som

Köpmåla.

In ladhe, auch ther war mera inlagdt än som hin vt-gaf, hafwe hann wizordt weta vngifwit wara medh så många edhe, som godzet sägz wara. Stiäles then eller brinner eller wåldtagz, följar beggiar them sanman, wari ogilder, följer ey beggia them sanman, Thå betalar och gälde alt åther. ꝛc.

6 Sätter man pant hoos någrom, huat thet ähr mera eller minne löösöra, Thå sättie then medh tueggia manna witnom. Nu kunne thet wådh brinna för stämnodagher ähr vthe, Brinner beggia thera, gifwe inthet vth ther före, Nu kann thet stiälas, eller wåldtagas, Thå skall han thet fougtanom och Rådmannom kunnoght göra, och sedann lätha kyrkioherran thet then efterlysa, både efter sitt och thet honom pant satt wär, ähr ey beggia thera sculd, giffwe pant ägandenom åther, Så bräät pannt ähr förståndrum, Ligge thess wåndnader å honom som händom emillan hafwer hafft. ꝛc.

7 Nw ähr stämpnodager vthe för wädiom eller panthom, löser hann ey åther, Thå skall thenn som panthenn hafwer åtherbiuda ägandenom, på Rådzstugunne een dagh, annan och tridie, will thå hann sit pant åtherlösa thet ähr gott, Will hann ey, thå skall pannt skatas, ähr pant bättre än gälden, Thå gifwi ägandenom till så myket pannt bättre ähr än gälden, ähr pant minder än gälden, thå fylle thenn thet som betala skulle, och binda först skyldamannom hanne, om the hafwa ther rådh till att lösa. ꝛc.

8. Borger man peninger för annan, thå beta-
la ther wedh som han borgade före, eller wärie
ther som peninga summan ähr till, medh edhom,
ath han ther aldrigh borgade, hwart thet ähr mera
eller mindre, och Böthe 3. marck. till treskiptis, Måls-
äganden, Konunge och Stadhenn, Nu kann them
åtskillia, annar seger mera wara, och annar min-
dre, Thå ligge thet till thera manna när wåro
Thå han togh sigh till Borgamann, ähra ey the
till, Leggie fram för Fogthenn och Rådmänn
så myklit som han kenner, peninga eller pant,
Och wärie 3. marck. med tryggia manna Edhe, hwar
thet ähr minne än 3 marck. wärie sigh med sielfs
sins Edhe, ähr thet 6. marck. eller hwart thet
ähr mera, Wärie sigh med 6. manna Edhe, än ey ära
witne till, om the peningar thå före them borga-
de. Borgar någor för annars sak, och Rymer
undan them som borgade före, Thå swari them
som i Borgann och Eptir står, hwar han ähr till
eller Borte, Borgar man så och mannen skall för
Rättenn komma, Thå wari han saklöse, om han
före kommer, Kommer han ey före, swari hans
sak.

9. Hwilkin man något tager till låns aff andro
Han skall hafwa tryggia manna witne ther
till, och sammaledes thå han betalar, göre thet
uthann witne, och kräfz thet han ey kenner, wär-
ie sigh medh twem witnom som kräfz gäldenn, och
så som ursker.

Köpmåla

10 Hwilkin man som pant tager af androm
han skall honom lagliga vpbiudha, 3 Rådzstu-
gu dagar, vthann thet sij guldh eller tompter, äre
thet löst panther, stånde sedann 8 dagar, Hws,
Tompter eller Gulls skall man vpbiuda 3. månda-
ga, och stånde sedann osåld 14 dagar, warder
Ey thå thenn panthenn åtherlöster, hafwe thå han
som panthenn hafwer, wäldh ägha eller sälia, efter
goda manna mätzordom, Twå å hwars thera wägna.

11 Will någor sin pant vtsettia som honom sat-
ter war, sätie vth för samma penninga som pan-
ter honom satte, och göra honom witnesbyrdh som
pant ägher, och så thenn han samma pant sätter,
medh twem mannom, och så lösa honom åther om
honom så synes, Och thenn panthen hafwer thill
panthe, Läthe sin rätth medh honom som thenn
ägher, Skatar panthenn minder thå rätthenn
ähr medh honom giordh, gånge till honom som
vtsätte, och hann lethe sin rätth af thenn som hono
thenn panthenn sätte, Säthen hann panthen vt
för mera än hann honom står, Böthe 3. mark: till
Treskyftis, Målsägande, Konunge och Stadhenn,
Orkar hann ey Böthenn, gånge till arfuoder
for Målsägande, Konunge och Stadhenn.

12. Nw will man sin pant atherlösa, och then
som pantenn hafwer, kräfwer mera än som
pantenn står före, Legge så myket fram som han
kenner före Fougtenn, Borgmesterenn och Rådh-
männ, och göre sedann sin edh ther efter som honom

skuldh förr hant särninga giff, Alla the hamnghen
som man skall sälia eller åther lösa, them skall göras
med tyggia manna witnom. ∈ ∈

3. Nw thenn thidh som Byamän och therra
Swäna köpslaga, Tha skall ingen annan
forköp göra, eller sigh till annars köp lätha, v-
than hwar köper som han löfwer och han wider-
kommer, än han gingher, Ho som annorledis gör
än nu äher sagdt, Böthe 3. marck: till tre skiptis
Mälsägande, Konunge och Stadhenn, och then
gånge till köpet som förre åstodt, om tyggie
manna witne äher till, eller wäri sigh siette e-
der, L. Om Gesta köp wari samma Lagh, Hoo
som twem säll eth, Böthe 3 marck: till tre skipte
som för äher sagdt, och them som förre köpte gån-
ge till köpit, The Byamans Swäna som haf-
ua sit egit och sina wedherlagningh till 40. m.
måga köpa och sälia som andra Byamän, efter
gamblom Stadga, The Byamans Swäna som
hafua sit egit och sina wederlagningh till 20
marck: mågha köpa Bokskinn och Getskin, rå
och törre, thw och try halfuom dekrom, och ey he-
lom huru the wedherkomma, Om Talgh, Smör
flesk och annor tekit wari samma Lagh, The
som minne hafua sit och sina wederlagning än
20 marck: the måga ey köpa huder, Skin, Book-
skinn eller Getskinn, helom eller halfuom de-
krom, eller huder tali, en eller tw, vthan wari

Köpmåla.

ther allaledes wedersk(r)eder, all annor Skin så som
gråskinn, Mårdskinn, ekarnskinn, eller huaria
handa thet helst ähr, magha the köpa efter
Skin tali och tu eller hundrad the wedenkomma, och
ey helom timbrom eller halfuom, Haraskin och
Katta skin kofuär them köpa helom timbrom eller
halfuom, och hundrad the wedenkomma, Lamskinn
Killinga skin och kippinga skin wari y samma
Laghum, Smör, Talgh och annat wekit kof-
när them ey köpa vtham markom, och ey lispun-
dom helom eller halfuom, Thet ähr så vnder-
ståndande, auch alt thet som ähr öfuer dekra tall
eller timbra tall eller half lispundom Smör
eller Talgh, thet måga the ey köpa, Köper
någor annorledes än som nu ähr sagdt, och war-
dan tilwunnin med tuäggia manna witnom, Bö-
the 3 marck: till tweskiptis Målsägande, Konunge
och Stadhenn, och hafui forgiort thet han köp-
te, och thet tagi Konungen och Stadhenn tueskiet,
Orkar hann ey bothenn, gånge till arfnödes
för Konunge och Stadhenn, och the löse Målsä-
gande, vängh till sin.

14 Hwilckin som något köper i båtom och war-
den tillwunnin med tuem mannom, Böthe 3 ör-
till tweskiptis, Målsägande, Konunge och Stadhenn,
och hafui förgiort thet hann köpte, och thet tagi
Konungenn och Stadhenn tueskiet, Eller wäri sigh
medh tuäggia manna ledh, och them som sall böthe
Sammaledz, Eller wärie sigh medh siettsins ledh,

HS / B 114 -

Balcken.

och hann ey af them laghom wiste, Löstmänder fis-
kar och döghe skola åå Almenneliga Torghe sälias och
köpas, eller böthe som sagdt ähr, Fää bådhe unget och
gammalt hwariahanda Fää then hälst ähr, och an-
nan köpmanskaper som till Stadhenom föras, the skola
å Almenneliga torge köpas och sälias, Ho som an-
norledis köper, Böthe 3. marck till treskiptis,
som för ähr sagdt, och then hann köpte tagi Konun-
gen och Stadhenn kunskyllt, warder hann ther til
wunnin medh tryggia manna witnom, warder
hann ey, wäri sigh sielfwer tridie, wander hann
fälther och orkar ey Böthenn, gånge till Arfwodes
för Konunge och Stadhenn, och the löse Målsägande
rätt till sin, och them som sålde böthe sammaledz,
eller wäri sigh medh siettehwar Edhe som för ähr sagdt,
Hwilkin man som nagor köper ij Skipom, Böthe
3. marck som för ähr sagdt, och hafwi förgiort
then hann köpte, och then tagi Konungenom och
Stadhenn kunskyllt, än till ähra tryggia manna
witne, ähra ey witne till, wäri sigh med trygg-
gia manna Edhe, Samma lagh wari om then som
sålde, Dogh äghen them som sålde sina penninga
qwarra hafwa, som hann fick för köpmanskap sin,
medh minder han tilförenne ther med hafwer wa-
rit funnin, och will ey forbudit hålla. Thet
ähr merckiande om then köpmanskap emillan
Inlenske manna händer som Helsinga och andra
tekla och Bönder, och them som ofwan af köpsta-
dom komma och sälia sin köpmanskap ij Stadhenom,
ij uppenbara Bodom, thet måga the än dalköpa will
göra.

Köpamåla

15. Thessa ähra the wårdöra som man måå bådhe köpa och sälia ångh saklöse j skipom, så som Korn, kalck, sildh, Sirel, koppar, Osmundh Jern, och Jngen annan köpom skay, vthan ther före bötha som för ähr sagdt, Dogh mågha Bönder sälia Roghh j skipom,

16. Jngen man må köpa eller sälia eller nå- grahånda köp göra, på Nörra eller Södher Malm, vthan j Stadhenn emillan Nörra och Söderbroo, widh sina 6. mark: then som köper, och så myklit then som sälder till tre skiptis som för ähr sagdt, och thet hafui förgiort som han köpte till tre skiptis Konunge och Stadhenn, än till ähra tryggia manna witne, eller wärie sigh som för ähr sagdt, Sildh och Salt må man ångh saklöse bå- de köpa och sälia på bådenn Malmer,

17. Kötmångare måga saklösa å lande köpa emillan Påska och Pingzdaga, ther som thera köpom skaper är, Så som fänadt hwariahanda fänadt thet hälst ähr, Hosom längre eller på nå- gon annan tima om årdh köper på landet eller och annat än som nu ähr sagdt, Böthe 6. mark: till tre skiptis, Målsäganda, Konunge och Stadhenn, och hafui förgiort thet som han köpte, och thet tagi Konungenn och Stadhenn then skyler, om till ähra tryggia manna witne, eller wärie sigh med Sex manna Edhe, Fälz han åth Edhemen, och orkar ey Bothenn, göres thet medh som för ähr sagdt att han gånge till arffwodh.

Balcken

18. Fougten Borgamester och Rådmän,
skulle all åhr fem tima j hvariom månadhe
j hvariom Stadz gerninga thera förnempde man,
na leggia, så som Schräddare, Skomakare, Bagare,
och alla handa gerningzmän wurdera och leggia,
Efter thy som the pröfua tidherna wara, Så at
the som sälia hafua fullet, och the som köpa få fullet
mot fullo, Wäll någor annorledis än som the
före leggia, Så ofta som han thet gör, Böthe 3.
marck: till treskiptis, Målsägande, Konunge
och Stadhenn, och hafui forgiordt thet han sälde
Konunge och Stadhenn komm skjen, Wäll Körmän,
gare forderfuat kött eller någrahanda kött
för annat än som thet åhr, och wander till wän,
nin medh tuggia manna witnom, Böthe 6. m:
till treskiptis som för åhr sagdt, Och Fougten
Borgamestare och Rådmänn göra medh thy kö,
tena hvat the wilia, ähra ey witne till, wä,
ri sigh medh 6. manna Edhe, Falskar och någon
sina gerningh, Säll ingh för annat lädher, Eller
finnes något annat falskt j hans gerningh, Böthe
6. marck. som för åhr sagdt, och Fougten och Råd,
män göra ther medh hvat the wilia, Hwilken ey
orkar Bothen, gånge till arfnöder som för åhr sagdt

9. Alla dagha som marknada skola holas,
j thessa förnämpda köpstadom, Som Westerår
och vpsalom, Eller j hwilkom stadh thet häller än,
Thå skal Fougten man köp göra om Sunnedagen,
Eller them ther efterkommer, All andra dagar

Köpmåla

må man bådhe köpa och sälia efter thy som tilbör, Twå daga fulla skall man köpslaga, tridie aftonen när the till Stadhenn komma. Främmendhe äghe merkiannde, auch hwilkin tidh om årena vthan marknadadagar Stockholm månn komma till thessa fornämpda köpstädher sin köpenskap at drifwa, Thå skola the med them och thera Bon-dom och gästom köpslaga, som af ålder warit haf-wer, och somblighe thera köpslagz manna bröt tilsigia, Hammaledz köpa the ofwan af köp-stadom och vthan medh Stockholms Byaman-nom och Bonndom och thera gestom, wighre both 40. marck: på bådhe sider. Hwo som annorledis köper eller säll af köpstadzmannom, Böthe hwar them om sigh 40 marck: Konunge och Stadhenn, och gifwis Målsägaanndenom ther af 12 marck: Jn-gen Skipom eller å Malmon skola the någon köp göra, vthan så som j Laghbokenne schrifwit står.

20. Alt thett Järn och annor köpenskaper som Smör, kopper, fläsk, och annat tekin som man köper j Westerås och androm köpstadom, ofwan till fara vthan, thet skall ther wäghas förra än thet vtföres, Köper någor fatan Järn Smör eller annat tekin, och låther thet öfwer wintarenn liggia qwarn, thå skall thet mer-kias medh Stadzsens merke, thå thet wägit äghr, och qwäli thet Jngenn ther samma ståds om andra wigt, när hann will thet bort föra, Men thet Järnn och annat tekin som Smör köp-

ger Fläsk, eller hwar them äghr af them fornämp-
da köpstadom till Stockholm kommer, och ther vp-
skipar och ther säls skall ther wäghas, Sender
någor af them fornämpda köpstadoms mann sin
Skip till Tyskland och sin Järn ther medh eller
annad tekin som förra äghr sagdt, Tagi Stadz Breff
ther vppa ath thet fullt wäghet, och wari Sak-
löös j Stockholm för annadra wight, vthann thet
bliffwer ther vpskipat och ther säls som förra är
sagdt, Men thet godz som vtekommer skall föras,
såsom, Järnn, koppar, Fläsk, Smör eller annat te-
kin, skall ath föris wäghas än thet vt föras,
Ho som annorledis gör, thå hafwi förgiort thet
som owägit war, än till ägha tuggia manna
witne, Och ath thet Järnn till Stockholm kom-
mer, och ey fullt wäghet, thet tagi Konungen
och Stadhenn konnskylt, Hwar tunnabindare
skall hafwa eth merck som hann skall sina tunnor
med mercka som äghr tunnor, Sältunnor, Järnfaat,
och annad tekin thå the äghra giordt, Sååen om
någor finnes som ey rätt äghr som thet bör wara,
äghr thet tunnor eller annad, Thå skall ther om
gånga som them vrskils om annan Sals j Konungz
Balckenom.

Ingenn man må i Helsingaland, Dalom,

I Jämptelandh, eller hwar thet äghr på landhe
några marknader hafwa, eller ther någor köp
drifwa, förra än Konungz Skattar än vpkommen
sedann lofflwes allom them j Landenom ägha, fa-
ra och köpslaga j rätom marknadom, som ägha

hollar, Ho som annorledis gör: gånge efter thy som
här näst efter fölier, etc.

22 Hwilkins konungz fougte eller några
konungz ämbitzman finner på landet kiöp-
slaga drifwa, så som hoffmanna swänna, präst-
swänna bönder eller andra män, tagi af honom
thet han kiöpte eller sålde, och ther till 40. mark:
än han warder med landzlagom tillwunnen,
och the 40 mark: wari konungz theres sak, och
thet som han kiöpte eller sålde, Warder nå-
gor fången j stadhenn af thesse for(skrefne): män, och
tillwunnen med tryggia manna witnom, wari
sannalagh, och tagi halft stadhen och halft
konunger, och thet med som han köpte eller säl-
Förthy at all köp skulle j stadhenom göras, bä-
de landzmanna och köpstadzmanna emillan, och
ther sin köp göra, och icke på byjom eller annor-
stadz, Ingen landzman må köpa någhra handa
köpenskap j stadhenom hånade eller hwadh
thet ähr, sålodes, uthan han skall thet åther ut-
sälia j stadhenom och utmånga, widh booth
som före ähr sagdt, Hwilkin j thesso mål ey
orkar bothen, gånge till ärfwodes som tillbör.

23 Hwilkin man som androm gör skada på si-
nu godz med wilia, så som annor byggier
ofwer, och annor ofwan på, och thennes godz
som under ähr, hwat thet hälst ähr, salt eller
klädhe forderfwas af honom ofwan honom byggier,
ähra ther tryggia manna witne till, at han ho-
nom then skadann giorde, eller så forrann, böte

Balckan.

honom allan skadan åther, Döör hann thet, ath
hann honom thenn skadann ey giorde, och ägha ey
witne till, eller kan åtagin, wärie sigh eftter ey
honom sakenn gifz, Fälz hann åth edhenom, fäl-
ler till sakenne, Orkar hann ey thann skadan å-
tergälla, löse thet medh ärfuode sino, weder mål-
gande som honom skuld gaf, Nu kann thet
af wåda tillkomma och ey med wilie, Böthe thä
honom huar fiärde penningh af hanne skada, och
ää fullann edh efter thy honom skuldh gifz. Fälz
hann åth edhenom, Fäller till sakenne, Orkar han
ey Bothenn, gånge till ärfuodes som för ägher sagt
Om them skada man gör andnom ij skipom, wari
samma Lagh, C

Hwilkin som win låther falt med stopom

4 Hwilkin ... i månatha eller wpsinnga, vthann Fogthans eller
Rådmanna withu, Böthe 3. marck: till treskip-
tie, Målsägande, Konunge och Stadhenn, och hafui
förgiort Karhet, och thet tagi Konungenn och Sta-
denn fem skyler, Säll hann thet dyrare än thet
Såält war, wari samma lagh, Brut och bätring

5. Hwilkin man win, huariahånda win

thet hälst ägh, miödh eller andra dryckia
will med mått eller stop falt hafua, segie till Fog-
tenn och Borgmestare, widh 3. marck: Boot som
förra ägh sagt, at the thet falt göra, och å sälia
thet Fougtanom närwarande eller hanne ämbitz-
mann. C C

Köpmåla

26 All måth som till win, miöd traffuen öll, Och andrum dryckom tilhörer, skola merkias förra än af them mäthas eller säls, och tagas af them ther till satter wardar, ath eller tin, eller så mykit wedertarffz af them samma mäthom, Och ingen sin dryck, win eller miödh eller huad thet är med krusom eller androm mäthom mätha, vthan the ähra Jämkade och rättade widher Stadzmått, gör ther med annorledis, och warder ther med funnen å ferska gerningh, och gör hann ther med ena marck skada, göres thå medh honom som om all annor falsk, warder thet honom wist, Thå göres medh honom så som vtskies i konungz Balkenn om annan falsk,

27. Hwilkin som gifuer wanmåt å win, böte 3 marck: till treskiptis, Målsägande, konun,,gi och Stadhenn, För wanmått å Miödh, böthe ena marck: som för är sagdt, För wanmått af Trafuenn öll, böthe 6. örer, för wanmått af dunnsk Öll, böthe 3 örer till treskiptis som för ähr sagdt,

28. Hwilkin man som något aff thessom dryc,,kiom will sälia med tynnom, hann skall them Sältinger vp i byrund fylla, och i dunnom skola tynnom mätha, Ho som annorledis sälle, Böthe 6. marck: till treskiptis. än han warder tilwun,,nin medh twem mannom, och hafui forgiordt thet hann sålde, och thet tagi konungen och Sta,,denn hen skylt, Stöpt af Swenska öllin

och thesselikis skall sälia för twå penninger, tarf-
wum ööll och thess ööll för 4 penninger, Rostrack
och thess lika 4 penninga, Win och Miödh efter
thy thet gott ähr och ey dyrare, Ingen man må
Trafwenn ööll eller tolka dryckia med stopom
mätha, vthan Byamann sielfwer, Ho som win
och alla handa dryckia ey lagherfaller löya på sam-
ma dagh, thå ther saat warder, Thå hafwi för-
giort dryckenne som saatt war, och med 6. marck:
för Oydrome, och af thy må hann Jngen tyma
sälia, vthan thå thet saatter, och hann sade å Rådz-
stughu att thet förtingat ähr, och thet skall han
hålla med sinom Edhe, Ho annat gör, Böthe som
sagdt ähr.

Medh första skipom mågha alle gester

9. Men till stadhen komma, och liggia ther och
Köpslaga efter thy som j lagbokenne segz, Jngen
gäster måga vppå Landet fara eller rida nå-
gon köp att drifwa eller skuldh att mana, widh
40. marck: sak Konunge och Stadhen till tre skif-
tis, och thergifwe Målsäganderom 6. marck:
af, och hafwi forgiort thet som hann köpte
säll eller Jnmanar Konunge och Stadhen Een-
skylt, om hann warder med them manom til-
bunden, Een af Konungz Rådh skall in thill
Stadhen komma, ij twå tidher om årit, Them
första dagh om Tingz dagh, och annor om Sanct-
Jacobz dagh, allom Byamannom och gästom rätt

Köpmåla.

skilia innan 14 dagar efter thet hann hafwer rät-
tin hitid, kan af Ärche Bisops Capitell, skall thå
in till Stadhenn komma medh them samma af Kon-
nungz Rådhe allom rät skilia gestom och Byaman-
nom, af hofmannom, klärkom och af androm landz-
mannom the kunna ey rät af få, efter thy som
förra ähr sagdt, Och så göre hwar Bisop y sino
Bisopzdöma, Men thet godz som kläde och
annat som gäster och Byamän till Stadhen föra,
thet mågha the än saklösa bortföra, om the ther
ey få sälia, Will någor thet bortföra som ätan-
de och drikkande ähr,, Thet må hann ey vthen
Fougtans och Rådmanna Orlof, widh Booth
40. marck: och thet the bortföra, Konungi och
Stadhenn kan skijen, och ther gifwe Målsäganden
af 10 marck: För thy the skola ypröfwa, hwat
thet må wara vthann almogens skada eller
Ey. etc.

Nu föra Gester och Byamän kläde

30 in till Stadhenn, och Landet, thå skall then
rätferdigt wara, och longdh sin hålla efter
thy som tilbör och fordom plägades, och then ther
förer, hann skall them man warna ther medh
som thet af honom köper, Finnes ther någon
fals eller annan kläde förer, hwarin handa klä-
de thet hälzt är, fälle af ij fönningenne efter
Som thet klädet minder och styntare ähr, än
then hålla skall, eller tagi then Konungen och
Stadhenn kan skijen, och Böthe Målsäganderom
och Konunge och Stadhenn 40. marck: Och the-

man klädhe köper, ther skall hann thet stryka la-
tha eller hafwa thet som hann köpt hafwer, Sam-
ma lagh wari om alt thet man förer till lan-
det, salt och kryddor hwad thet ähr, vthan the
fämmtijohundrat salt medh, thå skall ther bötes
som förra ähr sagdt, och swikna godzet brennas,
Ho thetta köper antingen klädhe eller annat v-
thann som nu ähr sagdt, Böthe 40. mark: konun-
ge och Stadhenn hwar skijfft, om hann warder til
wunnen medh tryggia manna witne, hwem
thet wites, att hann thet hafwer köpt eller
sålt, och äghe ey witne till, wäri sigh medh
6. manna edhe, fälz hann åt Edhenom, wari
ther om lagh som för ähr sagdt, Samma lagh haf-
wi alla andra köpstäder, thwar tekin köp, eller säl.

1. **Nw thå Fougten och hans ämbetzmän**
Hafwer y skipom köpt och taghit hwat the-
nom hughar, effter thy som vtskils y skipmåla
Balkenom, Thå skola gästen hwadann the ähra
sin godz å kladhe husin föra, alt y sönder skija,
och Ingenn annan stad, så som klädhe, lärfft, krijd-
der och allahanda Spyzeri, twåll, koppernöck
och annat tekin alt, och thet lätha schrifftwa
förra än något ther af säls, skipar hann them
ey vp som nu ähr sagdt, eller låther thet ey skrif-
wa, Böthe 40. mark: konunge och Stadhenn, Döll
hann något vndann, och warder ther medh fångenn, haf-
wi forgiort thet hann vndan döldhe, och böthe 40
mark: som för är sagdt, Alt ther win the.

Köpmåla

föra, Skall j Stadzsens källare sälias och then Jn-
skipas och schrifwas, och j ingom androm stadh, af
Thessom fornämpda som kläde och wijn och huad then
ähr, skall husälgo af gifwas efter gamblom stadga,
Ho som bort faar förra än han hafwer husalgo
vtgifwit, Böthe 40. mark: konunge och Staden,
Salt och annat tungt godz som gäster föra skall
skipas j vppenbara gatuboder, och then sälias
och j ingom källare eller Bakbodom, Thessa
fornämpda som kläde, lärefft och annor tolkin
skall helom hundradom, helom styckiom sälias
och ey stufwom eller alnom, Spetzeri helom dus-
sinom, Salt helom läston, vthan han är fat-
tiger och hafwer minne, thå skall then alt j sön-
der sälias, vthan the som af Gothelandh ähra
them lofwas Skippundom Salt sälia, och mindre
ey, Jngen må annorledis köpa, Huilkin annor-
ledis säll, och warder tillwunnin med tuggia
manna witnom, Böthe 40. mark: konunge
och Stadhenn, till tre skiptis, Och thesom botum
gifwis målsägandenom 10. mark: Samma lagh
ware om them som köper, om han köpstadzman
ähr, Bonden och annor tolka j thessom mälom
Böthe 3. mark: och tage åther penninga sina som
han medh köpte, eller wäre 3. mark: med sielf
sins edhe, ath han ey af them laghenn wiste,
Nu kan gästen någrom Bymanne fåå sitt
godz, at han skall thet än honom sälia, anting-
en lönligha eller vppenbarligha kläde j sin

HS / B 114 -

gatu Bodh hellom stýckiom eller halfuom, eller
Syrgeri hellom Dussinom eller halfuom, eller hu-
ru hann wederkommer, Salt Tundom eller hu-
ru hann kann wederkomma, med them köpensk-
penom eller androm, winter eller Sommer, hwad
hann Instäder är eller ey, warder hann till wun-
nin medh tuggia manna witnom, Böte ge-
stenn 40. marck: Konungen och Stadhen treskifte
och hafui forgiort thet hann till Salu lätt, och them
som sälia skulle. Böte 80. marck: och tagi Måls-
äganden ther af 20. marck: Ey mågha gästen sin
köpmanskap eller sin godz y andra Stadher, land
eller Markneder lätha föra, eller thet ther sälia
lätha, uthan hann hafui forgiort godzet som han
förde, och medh 40. marck: Konunge och Stadhen,
treskifte, och ther tagi Målsäganden af 10 marck:
Nu kann någor finnas som then å therra wägna
gör y Markneder eller uthan markneder, an-
tingen medh wärdörom eller Penningom, hwad
hann skall hafua ther Bäthenn af eller ey, Böte
80. marck: och alt thet hann med foor, Bådhe
sin och gästenns, och Boot af gästenom som för är
sagdt, än till ägha tuggia manna witne, och
Målsäganden tagi ther af 20 marck: som för är
sagdt, Finnes någor som gesta Penninga till sig
tagar, och hann skall medh them y Stadhenn köpa
gestenom godz till hända, och skall ther före löön
af honom hafua eller ey, och gör ey redeligen köp
med honom och uppenbara, för thy är han Sakböss

Köpmåla

för Brotan må wara j thesso målo, wari then
om lagh som för ähr sagd, både om Byamann och
gäst, om till ähra tuggia manna witne, af thesso
Bot gifwis Målsägande 20 marck. Och huil-
kin man skuld gifz för nagor af thesso förnämpda
och wardo ey tilbundenn som förra ähr sagdt,
hann skall sigh wärie medh 6. manna Edhe, Fälz
hann ath Edhem och fällis till Sakenne, Och kan
hann ey bothen, gånge till Arfwodes för Konung.
och Stadhenn som förra ähr Sagdt, Ingen man
må göra högra köp med nagrom manne eller bor-
ga mera, än som hanns godz räcker widh Both
som för är sagdt, Och huar göra skiut efter thij
hann köpenskap drifwen, wider Boot som ur-
skier.

32. All them köpenskaper gester huilke the
hätt ähra af Flanderen, Tyskland, Gon-
landh eller huadann the ähra, skola skola göra och
drifwa j Landen och Stadhenom thå the there kom-
ma, Them skola the drifwa med köpmannom och
Ingom androm som Bondom och androm, widh
Both 40. marck: och hafwa forgiort than som köpt
eller Sålt war, Ther ähr undanstandande, än
j them köpenskap the skola ther köpa. Som Smör
kåpper, Järnn, Humbla, Talgh. Siäll, Skin wa-
rur och alla handa godz. then skola the köpa helom
Skippundom och helom Dekrom och ey annorledes
så som Styrkiom kopper, vtham then som thet sall
hafwer ey mera an hann må heimen Skippund

Balcken.

vpfylla, och aln å wägna eller Pundaren lätha komma, och ther wägar som ther till hörer, Ho som annorledes köper eller säll, Böthe 40. mark: Konunge och Stadhenn, och hafwi forgiort thet hann köpte och sålde, Siäll skola gästen köpa brendom och ey obrändom, wider Boot å badhe sider som för ähr sagdt, Nu tarfwa gäster smör till sin kost ett pund eller tu, ther skola the köpa af Byamannom som byggia y them Stadhen som the tillkomma och ther som the drifwa sin köpen,, skap y, och af ingom androm Byamanne ther till Stadhenn kommer, wider Boot som för ägh saga, finnes någor them som smör köper lönliga och läther y tunnor stöta, wari lagh som för är sagd, Eller the af Finlande, vthan Åboo Byamän, af Nylande, Rodenom, Helsinga lande och Gestrin,, ga Lande skola hwarkin sin marknad med skipom drifwa, vthann y Stockholm, wider Both 40 mark: Konungenn och Stadhenn Emskyle, Korn skola gäster köpa helom lästom och ey minder, Bådhe af Byamannom och Bondom, Dogh lofwar them af Gothlande köpa 3 Pund Korn y sänder och ey minne, Ho som annorledis köper, wari Booth som för ähr sagdt, Them Bonda annorledis säl Böthe 3. mark: Eller wärie sigh siufftride, aff hann ey af them laghenn wiste, Och hwad Byamän hwadann the ähra wari y lagom med gestom här om. Forthy ath the Laghenn wetha, och ära y Stadhenom, Främlendir märkiande, at Inga

Köpmala

Gästen som uthan till komma af Flandrom eller hwa-
dann the ähra, måga någon köp göra sin emellan
med säliande eller köpande, medan the i landeno
ähra, wider Both 40 marck: af them tagi Målsä-
gandenn 10. marck: Af hwario thessa 40. marck:
Sak, tagi Målsäganden 10 marck: och af hwario
tryggia marka Sak ena marck: och intet af thy som
köpt eller sålt war, Thetta skall wethas och full-
kompnas medh twem mannom, och wäries med Sex
manna Edhe, om ey ähra witne till, thå tol-
kin händer, Ho som wander fålthen
Och orkar ey Bothenn, gånge
till ärffinder för Kon-
unge och Staden.

HS / B 114 -

Skipzmåla Balcken.

1\. Huru man skall sitt godz vpskipa och ther medh fara thå then kommer till Stadhenn.

2\. Om Skipz Fridh.

3\. Om man warder vthbyndes kastaden af Skip med wilia eller wååda.

4\. Om Ankare stränng warder sönder huggin medh wilia eller wåda, eller och the Jöster å land är burin, huru then skall wärias.

5\. Nu kann Skip till hafz eller Siöö drifwa, och komme j Skipbrutt, eller någor mister eth.

6\. Om någor tugh wardar sönder huggin med wilia och om then kommer skada af.

7\. Om thet warder stadh then Skip tilhörer, Skipbåt Cobber och annad tolkir.

8\. Om them Boort och Skada Skipi görs med wilia.

9\. Om then skada som med wååda skeer.

10\. Om the Skip som widh Broon liggia Barlaste, huru the skola vndan leggia för them som tilkomma.

11\. Om Skip kommer å grundh och kastar vth, och warder then kast af. huru then skall åther betalas.

12\. Om man skipar mera godz j annars skip, än som Skipherrann af weth.

13\. Om man Skipar någott mera godz j annars mans Skip än hann förr legger.

14\. Om någor legher leedsagare, om thenn skada som ther med Skeer.

Skipmåla

15. Tho som bygghen skip och ey will holla ther them som
Lege sälle.
16. Om man bygge skip samman.
17. Om någor släpper Tugh af händom.
18. Om någor Inbyndes hugger Tugh.
19. Huru länga någon Tugha skall å Broenne liggia
och om them skada som kommer ther af at skip
ligger widh manns Broo.

Forste Capitel.

Hwilkin man som till stadens hampn kom-
mer med skip, hann skall ey för sitt godz vpskipa
än hann hafuer thet konungs foghte budit, eller
them som i hans stadh äro, och hann thet sagt
hafuer med tuem mannom som trowärdige äro, skier
will hann ey eller hann ey gitter thet godzet köpa
som i skipeno äro, Thå må hann lofliga vpskipa
och i hus låtha komma som för är sagt, Dogh
thet som foghten will af thi godzeno hafua tre daga
qwärt holla efter honnom, eller hans ämbetzman,
ne, säll hann någrom androm thi godze som han
will hafua innan 3 dagar, och holler thet ey ef-
ter honom som sagdt är, hafui förgiort alt
thet hann medfoor, och in till stadhen förde, och
thet tagi konungz foghte fran skylen.

2 Så mykin fridh haffuer man i sitt skip, som
i sinom gårde, och hwaria handa skeladher ther
händer, skall dömas och rättas, efter thy som saken

ähr till, och hem kann henda, Om dråp, Sårmål eller huar then Sakz ähr. &c.

3. Ligger skip i bryggia läghe, warder man ther vtbyrdes kastader, och ähra tuggio manna witni till, Böthe 20. marck: till treskiptis. Målsäganden, Konunge och Stadhenn, Eller wärie sigh medh 6. manne Edhe, Ligger Skip j anckare läghe, och warder man ther vtbyrdes kastader, Böthe 40. marck: til treskiptis som för är sagdt, Nu kann thet med wåda wara giordt, och kommer ey Blånader Såramåll Eller Blodwite innan eller något thet hans lif må skada, wärie sigh siettesiette och böthe 3. marck: Målsäganden Enn skylt för wådenn, kann hennem någon skada göras, Böthe thå som vrskils efter thy som j dråpmålenn skils, Orkar hann ey Bothenn för någon thera, gånge ther om så som vrskils, huad heller thet ähr med wåda eller wilia wordit. &c.

4. Hugger man Anckare sträng sönder med wilia, eller the Fäste som å lande är buren, Böthe 3 marck: till treskiptis Målsägande, Konunge och Stadhenn, och böthe åther strängenn så godan som hann wår eller Fästenn efter goda manna mätsordom, Orkar hann ey Bothenn, gånge till årsnödes. &c.

5. Nu kann någor med wilia huggia anckare strängh eller the Fäste som å lande ähr burin, och the till siöös drifua, och kommer j Skipbrut och får storann skada, eller någor lif sitt mister, af thy ath hans Ancker strängh war sönderhuggenn, Böthe åther Skadann som the fingo, eller miste lif

HS / B 114 -

Skipmåla

sin, Kommer ther 3 manna witna, gifui lif för lif,
och komma inga Böther widh, än 6. manna witne
ähre till, eller wärie sigh medh 12. manna Edh,
fälz hann och heremm, wari fallenn till Sakinne,
Och hafui Målsäganden wåld böther taga än hann
will, eller göra medh honom hwat hann will,
dogh så ath Konungenn och Stadhenn få sin rätt.

6. Ho som thug sönderhugger för androm, bö-
the 3. marck: till treskiptis som för är sagdt, och
Böthe äganderom så gott Tugh åther efter goda
manna mätondom, Kommer ther skada af, wari lagh
som förra ähr sagdt, Om draga ellry och Racka wari
samma lagh.

7 Nw warder skipbater afhuggen med wilia
och tappar bortt, Böthe åther ägandenom Båtenn
efter goda manna mätondom, och 6. marck: Målsä-
gande Konunge och Stadhenn, Kommer ther skada
af, Böther som för ähr sagdt, Tappar båthen ey
bortt, Böther dogh 6. marck: för afhugget, Hugger
mann annars dobbar af wari samma lagh Böthe
6. marck: Tappar anckarn, betalar efter goda man-
na mätondom, Orkar hann ey Böthenn, gånge till
Arfuoder som för ähr sagdt.

8 Hwat thet helst ähr som man skadar för
mannan som Skip tilhörer, och gör thet med wilia
Böthe åther skadann och 3. marck: till treskiptis
som förra är sagdt, Om tuggia manna witne ähra
till, Kommer ther skada af, Böthe åther efter thy
skadann är till som förra ähr sagdt, om förnämpda
witne ähre till eller wärie sigh efter thy som ska-

HS / B 114 -

dann är till, Orkan hann ey Bothenn, gånge till
ärfuoder, vthann thet går å lif hans, Eller han
hugger, stinger eller gör afhugg eller theres hannda. ¶

9. Nw kan thet så wara ath någor gör androm
Skada medh wåda och ey med wilia, huad heller
hann seglar honnom ankarstrång af eller ankarn
Eller huad thet ähr, Eller kommer drifuande ther-
å, Böthe honnom tridiung af skadanom, ther hann
fick å sino ankarum, Eller huario hannda thet war,
Efter goda manna mätzordom, och 6. manna Eedh,
ath thet war wådhe och ey wilie, och wari sakör
för Bothenne som hann skulle vtgifuit till Måls-
äganndo Konunge och Stadhenn, Nu kann någon
man fordersuas af skipbrunt som the komma j, Bö-
the 40 marck: målsägandan Enskylen, Och skall
ther vppå komma 12 manna Nämpdt, och wetha
huat ther är sant om, fälla the honnom, wari
fälter, wärio the honnom, wari wärder, huad
ther är wåda eller wilia. ¶¶

10. Nw kam skip till stadenn seglande eller
Rorande komma med gödze, och will till Bron-
n leggia och afskipa, Thå skola the skip som Bar-
lasta ära therförr vndan leggia, och lätha them
till Broana komma, Hwilkinn thet ey gör, Böthe
för huar dagh hann ther quar ligger, efter thet
honnom war tilsagdt medh Stadzsens tiänare ef-
ter Fogtenne och Borgemestarenn budi tuenn mannom
närwarande till witne, 3 marck: till treskiptis
Målsägannden, Konunge och Stadhenn, Orkar han
ey Bothenn, gånge till ärfuodet som för är sagdt. ¶

Skipmåla

11. Nw kommer skip å grund och lastas eij, och
tarf at kasta, alt then kastad warder, gelde bådhe
skip och godz äfter efter marka tali, och huar skall
sin edh göra, at han hafwer giort wän af thy godze
som han hafwer ther j, Nu kann them skilia om
kastet, Thå skola the råda som flere äghra för kasta,
Komma män j hafsnödh, eller j diwö, och komma
å diwö och ofsinne, och tarfwa kasta. Thet godz
ther utkastas, gälder äfter som förra är sagdh,
Nu kann them osämia om kastet, Tha skola the rå-
da som flere äghre för kasta.

12. Nw skipar man godz i annars mans skip,
Annera än han skipherranom tilsäger eller före
stadger, eller legger then löön å, hafwi forgiort
godzet, skipherranom thet skyllt, och 40. mark til
tweskiptis konunge och stadhom för tiufnadhen,
och hete tiufwer, än till äghra 6. manna witne, ke-
ken han sielfwer thet kennes, Orkar han eij bö-
them, wanda slagom widh stupom och fleij staden.

13 Nw skipar man godz i annars mans skip,
Annera äghe han förlegger, och segher skiparom
sedann till, hafwi thå skipparen wäldh thet af ski-
pa än han will, och tagi fullt af godze hans, för än
han lätther thet af föra, efter thy at han gifwer
manna ärfwodes löön och skyllge ther till, Kommer
kast j siönom, och äghe eij af fört, kasta först ut
hans som olofwandes inskipade, och gäller intet
för, uthan them förer om sämiadt om skylgona
än kast komma kan, huat han wille thet föra
som annat godz eller eij, Och thå än kastad war,

Balcken

der, Tager ther af fulla Skipslön, kastar men, gälder
åther efter marka tali, efter thy som hvar ey Skipen
äghen eller hafwer, och ähr kasta så gälder åther som
rede penningar, wari ä twå märke: för ena af thy
kastad warder, och så ofta mannom händer at kasta
i Siöö. C C

4 Nw legher man ledsagare som them skall led
wisa, och säger sigh wilia segla them uthan al,
lann skada öfwer Siöö, tin the förleggia, Segla the
sedann å grund, och the skada ther af få, hafwi wäd
om hanns lif, doch för enom rätt, om 6. manna
witne äher till, ath hann tekin stadga giorde
med Skipparen, och Skipparen kommer å them
Siöö och offwer, wari saklöss för allann skada. C

15. Legher man skip aff androm, huat thet ähr
mera eller minder skip, och will sedan ey hol-
la them som legt hafwer, och hafwer fästepen-
ningh vppå gifwit, gifwi vt halfwa Skiplego, och
hafwi forgiort fästepenningh, än tuggia manna
witne äghia till, kann then så wara at han haf-
wer Innskipat, och Skip seglar vt hampne eller
roor, och åår må swre å borde, och will sedan ifrån
Skipi skilias och vpskipa, thå är all Skiplego fortapat
Sammaledz wari om them som lego sälle, som ey wil
holla thet hann lego sälde. C

16. Om them tima män skip samman leia, tå
må ingen afgånga uthan Skipherrans or-
lof, gånger hann af och hafwer något inskipat, be-
tala full Skiplego, hafwer han intet inskipat och går
thå af, gälde halfwa Skiplego. C

Skipmåla

17. Låther skippare släppa sigh tugh aff håndom eller huru månge the ähre, betala åther skipherranom allan skadann, förtogen, effter goda manna mätzondom, Brista tugh eller ankare, wari then skipparens skada, släpper hann sielfwer af hån-dom, hafwi sielfwer skadann, &c.

18. Hugga skippare tugh vthan skipherrens wilia, gälde åther allan skadann, effter goda manna mätzondom, hugger hann sielfwer, the hafwi sielfwer skadann. &c.

19. Alt thet godz till staden kommer med skip Thå skola the ther komma med tunga handa tun-ga, som koppar, Sildh, Hampa, Järnn eller hwad then är, vppå manz Bro låthe liggia eller thet sälia vthann skipi thet i Bodar, eller vppå almennings torgh, vthann hann böthe 3. marker för hwar dagh thet ther liggen Målsägande, Konunge och Staden, Om wedh wari samma Lagh och annad trekin. Ligger någon Fäste vppå annars Bro eller påla eller Fäster bånd, kommer ther skada af, husbröt-ningh eller någon fordriffwar af Byggningh hann Böthe åther allan skadann, effter 4 manna mät-ondom, twå å hwars thera wägna. &c.

HS / B 114 -

R

Rådzstugu Balcken:

1 Nu huru mång mål man må klaga vpå annan om fem dagh. C

2. Huru mång Rådzstugu dagar skola wara j hwarie wiku, och huru Borgmestare och Rådmän skulle till Rådstugu söka, om thera brut som ey koma: C

3. Om någor wädiar mot Fogtans och Borgmestare doma hwad hann skall mot setia, och huru the brut skulle skiptas. C

4. Om ey wanden wädiat mot Fogtens och Borgamestare dome them tima thet tilbör. C

5. Huru Rådzstugu dagar vthi Tongene skola wara, och huru många domare, och huru mot thera dome skall wädias. C

6. Om någor will ey vnder Konungz dom wädia, vthann beder Stadzsens Book läsa för sigh. hwat ther tilbör. C

7. Huru man skall annan till Rådzstugu stämpna, och om forbud af By fara, eller hanns Brutt som ey will förekomma. C

8. Om them som Brutligha wanda och ey orka bötham. C

9. Nu kommer någor klagande och gifwer någrom sak, och will åther wenda, eller hafwer tiltalan C

10 Nu gifwer Fougten, Borgamestare eller Rådmän någom skuldh om dråp, sår, Blodwite eller annat Brutt, och ey them som Målägande ähro. C

Rådzstugu

11. Nu stämpna flere twom mann till Rådstugu om en Rådstugu dagh, huru thet skall ändas them emillan. C
12. Om Thematt som Sår, Dråp, eller huad thet är utlänniger eller inlänniger görer uthan Stadenn och är ey ändat, huru thet skall ändas. C
13. Kommer man till Rådzstugu och beder laga doma, af Fogetenn, Borgamestare och Rådmannom, och kan them ey få, huat ther tilhörer. C
14. Om thesse mans sak som Brutligenn warder och will ey j wåldz fästa, och holler ey thenn dagh honnom förr lägz. C
15. Huru hanns rätter skall wara som gierna will gälda, och hafuer intet till. C
16. Huru en skall dömas lån af androm, och dagen ther om the dela. C
17. Om Lånn man tager med Samptnadhe hånd. C
18. Om Bysättningh. C
19. Nu Tarf thenn ingen Borgann Bysatter warda. C
20. Om hann Borgann får, och faar sedann bort en Borgann, för än hann till swars kommer, huat brut ther tilhörer. C
21. Om thenn Bysatter warder till Rådzstugu kommer och ey thenn som Bysetia lätt. C
22. Om then man Bysatter warder kann oftare skiler gifuas af samma mann, huru thet skall ändas. C
23. Huru Landzmän ägha Borgar, och thera plägha som sak gifz och ey bothom eller gäldom orka. C

Balcken.

24. Huru käranden ägher suarandan med witnom binda. C

25. När kommer them till Rådzstugu sigh will gånga och Målsäganden kommer ther ey. C

26. Nu huad witne måga gånga af landena och j Stadhen, och af Stadhen och åther å landena. C

27. Huru wägfarande män och Ridande måga sigh sin gånga j Stadhenom. C

28. Om them man sigh fäster och ähr ey Bolfaster. C

29. När kommer then till Rådzstugu sigh will gånga, huru ham skall uppgifwas. C

30. Om thenns mans Brut eller quinna som androm will lägga lijff och ähro af, eller kallar annan oquädinis ordh. C

31. Om the gerninga them skeer som om Stadhenn gånga, efter Byssens ärandom, och huru Stadzsens Suänna och Fogtanne skola sigh hafwa j allom ärendom j Stadhenom. C

32. När huilka män som skulle Stålamäz bära och andra wåpen j Stadhen. C

33. Om Besatningh. C

34. När för huat Brut man skall Borgann j Stadhenom settia. C

Rådzstugu

1. Ey må man flere mål klaga på annan om en dagh än try, att ey andra hindrar som sigh och klaga wilia. ¶

2. Tree åhro Rådzstugudagar i hwarie Wiku, Måndagen, Odensdagen, och Lögerdagen, Thå skall Fogten och Rådmän till Rådstugu komma, döma och klagomåll göra, efter thet tilbör, Och Sendeler the Borgmestere och Rådmän som then året skulle sitia och rätta medh Fogtanom, efter thet the stadgade wåro om Wallborg messo, Hwilken ey komma till Rådzstugu thå Fogtann och Borgmestare them Budh senda, böthe 12 öre penningar, hwar gång the buden forsitia, Och tagi Fogten 2 öre them af och halfmark: Borgmestare som om thet året sitia, och thet andre tagi Konungen och Stadhenn, vthan hann kann wisa sann förfall, Och hwar tidh Borgamestare som om thet åhret sitia och döma, ey komma till Rådzstugu thå tridie sinne Rådzstugu klockann ringar, Böthe 2 örr hwar Borgamestare, och hwar Rådman som medh them skole döma Een örr, Hwilkin Byaman eller annan man Bud får af Fogtan, Borgamestare, eller af them j them stadh sitia, antingen att hann skall någrom manne om giäldh swara eller hwad thet äghr, och kommer ey, Böthe 3. mark. halft konunge och halft Stadhenn, Och ho som Bud får Byaman eller Rådman af Borgamestarom thå

Balcken.

Konungz Bud till Staden kommer, eller thenswaran-
der om andra Stadzsens ärannder tala, och kommer
ki till Rådzstugu, Böthe 3. marck: Staden hal-
skölu, och thet wari alla Borgarmestare och Rådh
manna hyrni dal, Gör och någor okvädins j Rådh-
stugu eller ute for Rådena, thå Borgarmestare
eller Rådmän klagamåll göre, Böthe hwarie sin,
ni hann thet gör, half marck: Konungi och Staden,
Ingin döma må Borgarmestare eller Rådmän
döma, vthan Fogten eller hannes Bud när ähr,
Och Fougten skall skyla henne förr sigh som å rätt-
nom skall sitia, och alla Rådzstugu dagar tinlige
till Rådzstugu komma, etc.

3. Nw kann så hända, at antingen swaranden
eller åkärannden låther sigh ey nöja åt Fough-
tannes och Borgmestare dome och rätt som the
döma, Thå må hann sigh wädia vnder Konungen
med 20 marck: innan 8 dagar, efter thet honom
domen dömder warder, och ther sätie fulla Bor-
gan förr sigh, Och Fogten Borgmester och Rådh-
män sätie ther emot 40. marck: Dömer honom
samma domer som Borgmestare och Rådmän hono
döma, hafui förgiort the samma 20. marck: och
tagi hen tridung Fogten vpå sina wägna, hen tri-
dung Borgamestare som domen dömde, och tridie Rådh-
män som när wåro thå domen dömdes, och the som
ther ikke när wåro, hafue intet ther med at göra
antingen gellande eller vpbärande, Warder
annor domer honom dömder, hafui the Fogten

och Borgemestare förgiöre the same 40. marck: Målsägandenom een skifte, och tagi åther sina 20. marck: Och så som Fougten, Borgemestare och Rådmän the 20 marck: skole till treskiptis upbära, så skole och the samma 40. marck: och upgifua.

4. **Hwilkin mot Fougtans och Borgamesta**re doom ey wädiar innan 8 dagar efter then domen dömder äär, stånde fuller och faster, och hafui aldrigh maght oftare at wädia uppå honom.

5 **Samma Rådzstugu daga skole wara uthe** å Torgena som inne å Rådzstugune, Ther skola Fougte wara, een å Konungz wägna, och 2 Rådmän å Stadzsens wägna, Will någor mot therra doom wädia, sette wedh 2 öre, Dom thå gemestare skal utleggia, och them tagi Fogten och the twa Rådmän som med honom döma, till treskiptis, än honom samma domen dömder warder, Warder och honom annor domer dömder, hafui the ther förgiordt een halfua marck: Målsägandem een skifte, och then som wädiat hafuer tagi åther sina 2 öre, Ingen må å Torgena högra wädia än 2 öre.

5. **Nw än någor will ey låtha sigh nöia åt** Fougtans och Rådmanna doom, och will hit under Konungen wädia, uthan Beden Stadzsens Book läsa för sigh, Leggie fram uppå disken för Fougtan och och Borgemestare 3 öre, och therutaf gifui Fougten af 2 öre, hwar Borgamestare en öre och en Stadzsens Schrifuare.

Balcken.

7. Nw will man till annan klaga, thå skall
han Stadsenes suen till honom senda, och lä-
ta förbinda at han till wedermåls en dag för än
Rådzstugu dagh kommer, och ther före skall Stadsens
Suåna gifwa 2 penninga for ärfwode sin, Kommer
han före till swars samma dagh han warder före
budin, thå är thet wäll, kommer han ey eller hans
sanna förfall witne å Rådzstugu at han ey hema
ähr i Byenom eller siuker ligger, första tima, annan
och tridie, Böthe hwarn sinne 3 öre, Målsäganden
Konunge och Stadhenn, Kommer han ey fram sin
for rätta förfalla löss till swars, wari fallin till
hofwud sakena, och böthe 3 marck. än full witne
äre till, at han förfallalös will ey före komma,
at swara för sigh, sedan skall Fogten Borgmestr.
och Rådmän nämpna twå Byamän the Borgarnära
och hans nästa granna med Stadzsuenom, the skola
öfwer wara och weta, at Stadzsens swänn få an-
tingen Pant eller Penninga för gäldet eller brot
the han warder skylladet före, thenn som kärer,
Sedann tagi fordr. Stadzsens suen och Byamannen få,
kann Pant eller penninga för thesso hans at han
wille ey före komma till swars, och swänenom
gifwe 4. penninga for Erfwode sin af Målsägand.
än thet war ey förra bätradt, Vön han them
antingen Pant eller penninga, wari thå sak hans
halfwu mera, Ingen skall dirfwas till at göra nå-
got wåldzwerck å thenn Brutzliger är, uthan läte
honom komma för Fogtenn Borgamestare och Råd,

HS / B 114 -

männ, will hann ey än thå sin Brut bättra, Läg-
the Foughten, Borgmestare och Rådmän hans brut-
full vermätha, hwar hann will eller ey, är ey re-
do godz hans till, mäthi thå Jordh hans, är ey the
till, mäthi thå hws hans, eller Tompt, Dog så
at hans nästa Fränder eller hann måga them
åtherlösa innan nat och åhr, än thå them hws eller
Jordh åhr, Samma lagh wari om then som forbuda
läther, än Swarandan kommer till Rådzstugun, och
ey åkärandanom, Thå wari hann fallin för Sak-
öran och ey till hufwud Sakena.

8. **Nw förmåthen ey bothen som saker warder**
Eller fullom gäldom gälda, gånge thå till arf-
wode för Målsägande och Konunge, och Konunge lös-
Stadz rätten till sigh, Ty then är ond nykla vtta-
ga som litet är Jnne.

9. **Nw kommer någor kärande till Rådstugw**
Swärandes åther, och will ey kära sin framgella,
Som hann hafwer begynt till annan at kära, Böte
3 mark. Målsägande, Konunge och Stadhen, Jn-
gen hafwi wäldh Konungz rätt nederleggia, för än
then hafwer warit för them rätt j Stadenom, wä-
den Bot 40 mark. Konunge och Stadhenn, och sam-
malledz thenn them öfwer tolka Dagtinga står, Så
wäll å Swarandens som å kärandens wägna.

10. **Nw giffwer fougten, Borgmestare eller**
Rådmän någrom skuld för Sår, Blodwite
eller hwad thet åhr, och seger auch hann hafwer
hemmeliga bött wid Målsäganden, och sig forlikat
och hann säger ther ney till, Dogh Foghten och Borga-

mestare hafwe ther till Sann witne tryggia manna, at thet war sÿndt och skärskodad å samma dag och dÿgn, hafwi wåld honom widerbinda som ther sökir målsmän å honom wäro, och Målsäganden hafwi forgiort sin rätt och ther till 40. marker. och alla the ther öfwer wåro thå the forlikte wåro, som för är sagdt, och Böte Konungenom och Stadhenom then som saker är efter sinom Brutom, äghe ey witne till, wäri sigh som för är sagdt efter thÿ honom sakom gifz.

1. Nu stempna flere män enom till Rådstufu uppå en dagh, thå Rådstufu skall hållas, Thå skall them som först stämpde mannenom först svar få, och sedann hwariom efter thÿ hann stämpde war, For thÿ at ey må hann flere swara ÿ sänder än enom, Nw seger hwar sigh hafwa förrastämpd, Thå withi hann thet som stämpde med Boke sinom hwru ther om är sant, än så kann widertarfwa.

Warder man saker i androm landom eller Stadom utrikis, och warder ey forlikat för än the komma till Aspa sund, thå böther thet alt efter Stadzrätt, Och alla the Brott som brÿtas emillann Aspasund och Stockholm af utländzskom mannom eller Jnlendzskom, Thet skall alt efter Stadz rätt Böthas, uthann the Bÿggia ÿ Skärion, kann någonn man eller Bonde brÿta något ÿ Stockholm och Konungz hampn eller Asöön som Stadzmarck är, Ligge alt ÿ samma lagom, Samma lagh hafwi och alla andra stada innan sinom Stadzmarck. Och hwar

HS / B 114 -

mån sammankomma inrikis eller vthan, och warder
kiändat i them Stadh the först till komma, thå haf-
ui the ingen macht thet vnderleggia wedher them
40 markr: hwar om sigh, förän i them Stadenom the
i Byggia för samma Brott, och går thet å lijf hans
hwar gerningen war giörd Inländis eller vtländes
gångir lijff mott lijf, om hann ey Bothenn orkar,
ähna och annor Brott, Böthe efter ty thrägha, hwad
någor åkärande är eller ey, Och ähr gerningen
vppenbar, thå är thet mäll för vtnämnde med
Skälom förän Brott eller lijf hanns tagar af honom,
och hwad thet tilkommit ähr, Ther skall gernin-
gen ransakas hwem giort är, och böthes ther man
Byggir. &c

13. Nu kommer man eller kona till Rådstugw,
och bedis laga doma, om thet hann känar å an-
nan, Thå skola Fougtann Borgmestare och Rådz-
~~mestre~~män honom rätt skipa, om thet mäll hann
kärar, och thet ey länger dröija än till annan
Rådstugu dagh eller tridie, ähr ther Jnnan nå-
gon wåda eller Jäf, Thå skole alle Rådmänn
samman komma thå tridie Rådzstugu dagen än för
än the döma skola, ähr ther innan så stoor wånd-
at the thet mäll ey ända kunne thenn fiärde Rådz-
stugu dagh ther näst efter, Böthe konungenom och
Stadenom hwar Borgmestare 3 markr: penninga
och hwar Rådman ena markr: the som ther åro inne
sittia, och ther tagi Målsäganden sin rätt af, El-
ler swärie at the ey the Lagh wetta, eller thet i
thenna laghen ey schrifuit står. &c

v.

Balcken

4. Nw kann man komma till Rådzstugw och
Brötzligom wanda, och will ey j wåldh fästa,
och går medh olydno borte, öke sin brutt medt twem mar,
kom, och sedan halfwa mera wari Brutt hans, dä
ofta honom Budh sendas, hwad hann kommer eller
Ey, ä så länge ofäst ähr j wåldh, vthann laga för,
fall är till, Thessa Budh må ey flere wara än try,
Sedann mäther hofwudsakena och annor Brutt aff
godze hans, vthann medh Fogtans Borgamestars,
och Rådmanna orlof afgår och j minne blifwer, Thet,
ta wari Laghsamma hwart thet är et eller annadt
och thet är rätter j allom androm Köpstadom, Hwar
Fogtenn Borgamestare och Rådmän någet kijf bör,
ia å Rådstughu eller annorstädz, och wilia sigh ey
sämia Inbyrdis, hafwe lif och godz forbrutit, Hwar
Fogtenn Borgmester eller Rådmän Bwda någrom
thr sin emillam kifwa å Rådzstugu eller annorstädz
at Jngen therra skall annan qwälia j Ordom el,
ler geningom, widhen Bot alt hans godz, och
timar thet therra emillan Jnnan thet Budit står,
gånge the Botenn först vt till treskiptis, och se,
dan bätra efter thy skadann ähr, Orkar hann ey
Botenn, gånge efter som skena och geningena äro,
Och war thess handan rätter hans, at Broten
ähr många, at hann hwlen ey hydnom.

5. Nw gifz någrom skuld om gield eller an,
nor mål, och kommer wider eller warder til win,
nen medh witnom, och holler ey them dagh honom
förelägz, Böthe 3 mark: till treskiptis, Målsägand,
Konunge och Stadenn, och sedan så ofta som honom ther
Budit warder, Ey må thet länger dragas än om Try

HS / B 114 -

Budh, gifwer hann ey än thå gäldet vt, mäthar thå af godze hanns som för ähr sagdt, Nw wille hann giärna gieldegiäldh sin, och orkar ey botherna eller gelden, och binder sigh till allann rätt och bättring efter sina magt, skodar thå fattigdomer hanns, Och huru giäldh hanns är till kommin, stånde thå thill Målsägande, Konunge och Stadhenom, om hanns rätt som för är sagdt, Dogh så att är thett tilkommit af Ockr, hafwi thå Målsägande minsta rättenn.

16. **Alt thett godz man tager och loffuer genstan** gelda, och ey kommer ey lån eller leghe halfuan dagh eller helann, thett samma skall åtherdömar an tingen ey fänt eller penningia, om thett för rätth kommer innan soli sätter, Kommer ther lån ey an tingenn helan eller halfwann dagh, dömes thå geldh honom vtgifwa innan soli sätter 14 dagen ther näst efter, holdz ey budit, och kräffz efter vtta göres ther om som för ähr sagdt, Nw kan thett henda, att någor går ey kost med androm, och war dar å hemom könar, dömes ther om som för är sagdt, samma dagh fänt eller penninga, hwsaleghe, skipleghe och fortiennt lönn, wari ey samma laghenn, Nw kann thett ey om sämia, annor säger lånt wara och annor ey, ligge thett till twem mannom, ther när wåro, thå stadgen thera mellan giorder.

17. **Nw taga twe godz till låns eller borgan med** samfäldre handh, rymer then thera bort, ta gi alt gäldet af thenn qwar sitter, och hin tagi sin rätt hwar hann kann, eller må, är thet så att the

4 Bådhe quarnne ägher, och kräfft ämffe, hafwi thess hre-
ler ey forgiort sin rätt, vthann hwilkin thera hann
förr tager, tagi then sin rätt vtaf honom, som the
bådom quarne wärr. etc.

8 Alle the män hwilka the helst äre eller the-
ra godze, vthann the ij Konungz Rådhe ägher så som
Riddare och Swänna, Bisscopa och Klärcka, och sänderlees
the som ij Konungz ärande fara och sökia, Alla andra
må man besettia och thera godz medt them Byamann-
nom, och ey medt androm, som ägha Stadzsennes swän-
na eller Fougtans, Bonndans Kona må man ey
Besettia, vthann beggire thera godz horss eller häst
hwad hann hafwer medt att fara, antingen ij Kro
eller andre, Kyrkio må man besättia. etc.

9 Nw tarff then man borgan weder som be-
satter warder, Vtan thå Fougtanns swäm eller
Stadzsennes honom om ter gatur tid som hann Bor-
gann Beder, och tagha Borgann af honom, och tagi
4 Penninga för sin arfwode, af åkärandenom, och
Thå skall swaramnden them återgälda, fåår han ey
Borgann förr sigh, Thå skall hann settias ij Stadz-
sennes Järnn eller ij anndra göma, etc.

0. Nw kan then man borgan få som besatter
warder, kommer han till swars, wari Borga-
man sacklöss, och rätter söker vt af honom som hann
gäldskylloger ägher, Faar hann vndan, Böthe Borga-
man hans 3. marck: till treskiptis, Målsäganndhe
Konunge, och Stadhenn, for Befrestningena, och wari
fallin till hofwud sakena, hwatt thet är mera eller

minder, och the som Borgar för annan, och Römer han vndann som Borgader förr, suari them ther förr som Borgade, huad thet är penninga eller annor Sak, ℭ ℭ

21. **Nw will then till Rådstugw komma som** besatter war, och binder sigh till allann rätt, kommer ey thå käranden förr än Rådzstughu är hållen, thå giff honom hem lof som besatter war, och åkäranden böthe 3 marck: till treskiptis, Målsägandanom Konunge och Stadhenn, for thy han ey fölgde sin käro, Ner kann them åkäres annan tidh och tridie sinne ather komma och besatter warda för samma saak, Läther ey thå them som åkärar rätt sin y them timanom göra, Böthe för huarie sinne 3 marck: till Treskiptis som för är sagdt, och haffui sedann åkäranden aldrig wåldh ofuer honom för the samma Sak at besöria eller quälia, Orkar han ey Bothenn, gånge till Ansuars. ℭ

22. **Nw kann åkärande then fornempde offter** annor Sak gifua och besöria låtha, Thå wande the Beswarande sin twillann, annor seger sigh hafua warit för samma Sak Besatt och annor ey, ligge thet till them twem mannom han warit besatter medh, huad honom war gifuit skuld for the samma Sak eller andra, Seya the för samma warit Saklöss, och åkäranden Böthe 3 marck: Målsägandenom Konunge och Stadhenn, Seya the för annat, läthi sin rätt med honom efter thy tilbör, Och the annan Besöria låthen, Thå skola the Twe honom besöria, theres skuldh weta. ℭ ℭ

HS / B 114 -

Balcken.

3. Nu kan landzman besatter warder för skuld
sina eller gäldh, och fåår ey Borgann för sigh ey ut-
denom af Byamannom, Thå Borgafogten för ho-
nom och them godz af godze hanns, om thet så rekker
eller gånge till ärfwoder för honom som för an-
nan giäldh, ähr thet så och hann ähr utlendzsker
och hafwer ey thet hann må gälda medh, Thå wa-
ri ey Stadsens gömo, Så lenge hanns godz kommer
Efter honnom som hann må sin giäld med giälda,
och thå gifwi fulit for Kostenn sin som hann ey häcktil-
som fortärde, Dogh skall Målsman honom hwar
dagh få till födo twå penninga, ämedan han ey häck-
tilsenn sitter, Förmå hann ey lösa giäld sin, gånge
thå till ärfwodet, Samma lagh wari om Byaman
om tolkin måll kunna henda them emellann. C

4 Nu kann then som kärer ey orka then bin-
da widher Sakena som hann kärar å ey then sam-
ma Rådzstugu dagh hann för swarin, och them åkä-
nar Bunder wij förr sigh, Thå skall them som åkä-
rar ey samma stadh nämpna sin witne och them
samma dagh Edh gånga eller nästa Rådsta rådz-
stugu dagh ther efter, Nw kann thet wara
Dulsmåll och ey witnesmåll, och them som Bunden
wij förr sigh, thå skall hann å samma dagh Lagh
sin fästa, efter thö honom Sakenn giß, och them
dagh lagh sin gånga som Fogtenn Borgamester
och Rådmänn honom förr leggia, Så som annor
Rådzstugu dagh eller tridie, Nw kann han Edh

Rådstugw

Häfta innan then tima hann må Edh gånga eller
swäria, thå läthe sigh om semia medh Målsägandenom,
Om them dagh hann må Edh fylla, Thå legge them
Fougtenn Borgmester och Rådmän thera millan
Som för äär sagdt. C C

25 Nw kommer then till Rådzstugw eed will
gånga, och Målsägande kommer ther ey, Lä-
the thå Fogtenn Borgmester och Rådmän them Edh
gånga, och wari så lagliga gångin som Målsä-
gande när wåre, Och hafwi Jngen macht them
Edhenn qwälia, Nu kan hann ock Edhenn feles
wari thå fallin åth Sakena som till honom kärar
och Böthe 3 marck. Målsägande komme och Sta-
dem, hwad thet är penninger eller annor Sak, kan
hann och then dagenn förswia som hann skall Edh
å gånga, wari fallin till Sakena som för är sagdt.
Tredzskar hann wari samma lagh, Orkar han ey
Bothenn gånge till Arfwodre, C C

26 Jngen witne måga gånga af landeno och
y Stadhenn, och ey af Stadenn och åther å Landet,
vthann griper till Lagenn, Alla Boolfasta männ,
som Bönder och andra tekka än the skälige äre,
måga gånge y Stadhenn witne om Dråp eller Sår
eller annor tekin ärende än the när äre thå tol-
ka är annor händer, Om gäldh måga the ey y Stadenn
witna, eller om annat tekin, Landzmän och gä-
ster wari här om y samma Laghenn, C C

7. Wägfarande män måge then samma dagh Edh sin gånga som the Edhenn fästa, än han Edhföre ähr, är hann och Ridande, thå må hann göra sin Edh på sinom hästom, och Lagh gånga, och Skipmän j sinom Skipom eller Båtom ther the liggia, om så wer- dertarf, och ey annorledis.

8. Fäster themm man eedh ey boolfaster ähr Thå setti Borgann för sigh och sin Edh, ähr ey målsägandenom när thå Edhenn skall gångas, Thå lä- the Fougtenn och Borgamestare thenn Edhen gånga, som för ähr sagdt, Rymar hann vndan som Edh fäster och fölgz åth Edenom, thå Böthe Borgangsman hanns 3 marck: och suara för Sakena, Nu kann hann ey Borgann få, thå göre med honom som för ähr sagdt.

29 Nu kommer then till Rådstugw edh will Nogånga och fälla, gifuer Målsägande Fougtenn och Borgmestare honom thenn Edhen vp, Thå wari thenn Edher så godh gifuin som gångenn, Nu skill them om framdelis, Seyher annor Edhen wara gif- uin och annor ey, Wete ther Fougten Borgmestare och Rådmänn, huad Edhenn war gifuin eller Ey, Eller hafui thet medh Stadz Breffuom fäst.

30 Ho som liugar ähro mans aff manne eller Quinnu, Böthe 60. marck: till treskiptis, Målsä- gande Konunge och Stadhenn, än till ähra 6. manna witne, Orkar hann ey Bothin, wanda slagin wid Stupon och forsuäri stadhenn, at han will aldrig åther komma j honom, vthan hann wanda halss.

byggem, Nu kann ther ey witne till wara, Thå wär-
ie sigh medh 12 manna Edhe, Fälz hann åh Edhenom,
fälle till Sakenne. &c.

31. Hwilkin man eller kona androm kallar O-
quädams ordh, och wunder med witnom till wun-
nin, som är med twå goda män och skälige, och kann
sigh ther före ey wärna, Böthe 12 marc: till tre skif-
te, Eller wärie sigh med 6. manna Edhe, Orkar hann
ey Bothenn slå sigh sielf för munnen och sige att han
lögh. och sedann skall hann widh stupena slås och ry-
ma stadhenn och komma aldrig åther y honom, föränn
Målsäganden beder för honom, Kommer han
åtter y Stadhenom olofwandes, warda thå hans
rätter tolkinn som för, och ä så offta hann ther kommer,
Wandes honom lofwandes åther y Stadhenn komma
och gör hann tolkun gerning mera, och wunder medh
rätt till wunnin, mista tunga sina och fly Stadhenn,
och komma aldrigh åther med Bön eller annorledes
Thesse äre the Ordh som skall böthas före, som är
Forwunnen Tiuff, Forwunnen Mördare, För-
wunnen mordbrennare, Forwunnen Lögare, För-
wunnin Hårinson, Förwunnen Träll om hen fråls
äre, Eller Forrädhare, Eller kallar goda kone, För-
wunnin hoorkona, Forwunnin Skökia, Eller forwun-
nin Trulkona, Kallar någor annan man eller qwin-
na, ett af thessa fornämpda, Hårinsonn, Skökiasonn
Tiufzsonn, och är ey medh thett Ordh forwunnin,
och äre twe män till witne, wari bot halfwa min-
dre, Orkar hann ey Bothenn, warda slagin wid

Stupom, och vtij thes heller Stadhens fey, vthann hann
warder ther med ofrane funnin, Nu kann honom ther
wither, wäri sigh medh 6. manna Edhe. ~

Nu kann såwara att fougten och borgmes,
32 stare nämpna någre Bijamän the om Stadhen
skola gånga Efter Stadzsens ärandom, Huad thet
häldzt ähr, warder them någott giordt antingen ij Or,
dom eller gerningom, Ligge alt ij tu böthe; Stadsens
Swänna och Fogtanns skola wara höfwiska och warde
them någott giordt antingen ij ordom eller gerningom,
Ligge alt ij tu böthen, Thesse for:de Swenna skola in,
gen Bijamanom misförma eller göst nat eller
dagh ij ordom eller gerningom, Jngen sit medh wåld
aftaga, Kunne thet annorledis och warder ther till
wunnen, Thå skola the sin Brut bätra som andra
män, både ij ordom och gerningom, och ingen nådh
medh them göres, Och räte Fougten medh Rådman,
nom öfwer Stadzsens Swänna, och Rådmän med Foug,
tanom öfwer Fougtans Swänna, öfwer the Brut som
hända kunna ij Stadhenom åå therra wägna. ~

Hwilkin stadh som vtländske män komma
3. till, Thå skola the sin wapn nederleggia, och ij
när sigh bära, medan the ij Staden ähra, antingen
lönliga eller vppenbarliga, Så som är Swärd, Bös,
lar eller huad wapn thet hälst är, Eller wara
kann, vthann räta markistum, Hafwa the frijd
å sigh, Thå skola the orlof af Fougten Borgmestare
och Rådmän hafwa om the skola them bära, Ho
annorledis gör, hafwe wäpned förgiort som hann
när sigh hafwer, och 6. marck: till tweskiptis Kon,

ningenom och Stadhenom, Orkar hann ey Borghenn,
gånge till Årfunder, J ingen Stadh j Rikeno må-
ge någre Byamänn thessa sin wapnn bära, widhen
Bot som nu ähr sagdt, uthann the som hafwa egin arf
j Stadhenn, eller äger till 40. marck: wärligin godz,
hwad the äher jdkeig j Stadenom eller ey, Faar och
Byamann af enom Stadh och till annan sin ärende,
Thå hann ther kommer, wari samma Lagh som en
annan Byamann ther Byggir, Hofmän som j d-
keligh skola fara ärende bade Konungs och sin, till
Köpstad af och till, förthy måga the ey sin wåpnn mi-
sta j Stadenom, eller hwar ther äher, Bönder och the
män man weet at theris dränger wara mågha
ingenn wåpnn bära j Stadhenom, widher bot som för
äher sagdt.

34 Åhret effter Gudzbyrdh 1360. Om fas-
tegånge Söndagh, Satt them Ehrlige Her-
re Konungs Magnus Stadhenom j Wästeräs then
rätt om Besättningh. närwarande Erlige mannom,
Här Nils Stureson. Her Magnus giselsonn, Her
Göstaff Arfuidsonn och Her Närfwe Jngewaldsonn,
At alt thet godz j Stadhenom besatt warder, thet
skall stå j besättningh 14 dagar. efter then dagh
thet besatt warder, Sedann skall thet biudar up
j Rådstugu dagen, och ther med görar som androm
fanom, Efter thy som för äher sagdt.

Balcken.

35. För all brott måghe byamän och geste i
Stadhenom borgann settia, vthann ther går åå
Lif, och warder wider ferska gernings tagin, Och
för all Brun ÿ Stadz sens gömo settiar, vthan han
Brotzligen warder wedher konunge, Eller konungz
Rådh, Eller forsummer Konung: Maij: Embetz-
manns Budh, thet hann honom å Kon-
ungz wägna buder, och Skall
Till ähre, Thå må Kon-
ungz Fogte med Rådh-
mannom Rådha
huatt the wilie
honom ÿ Tor-
ne legge,
Eller ÿ Stadsenns
gömo: C

Edzöris Balcken.

1. Rider man eller gånger hem åt androm thess wiliande, att hann will honom skada göra.
2. Nu Rymer man till annars gårdh för owenom sinom.
3. Nu får mann skada för än man till Bondans gård kommer, som man tilsöker.
4. Om man faar j annars gårdh och gör ther Benamen eller Blodwite.
5. Om Dråp eller Blodwite warder giort j hemfridi.
6. Om man får Skada annorstadz än j sinom gårdh.
7. Huru män j gårde sann och skilies och osann.
8. Hämpnas man å Sätt mäll och Borgh.
9. Hämpnas man å Böthekästa.
10. Tager man Konu medh wåldh.
11. Hempnas man å annan och annor giorde gerningen.
12. Om man gör försåt för androm j kyrkio wägh, Rådzstugu wägh, huar hann fahr till eller från.
13. Nu kommer Skilnader manna mellan å Rådzstugu wägh, eller kyrkio wägh.
14. Om kyrkio fridh och Rådzstugu fridh.
15. Om man ältar annan af laga till mälom.
16. Leder mann annan till Stock eller annorstädz, och hugger af honom medh wåldh, hand eller foot eller stinger vt öggha, Skär af. Öra, Näsa, eller tungo.
17. Hämpnas man å Konungz dom.

Edtzöris

18. Gåår mann hem till androm och förer honom med awåldz werkom vr hemi sin. ¶

19. Om Bonde råder hustru sin, at hon får döö af eller hustru dräper Bonde sin. ¶

20. Om Barn kan warda af hårdelige rådom at thet döö får ther af. ¶

21. Wigher mann Tiufz Sak, eller annor Brut, eller Beder man annan dräpa eller andra gerninga göra för sigh. ¶

22. Om Rån och thenne manz Brut som thet gör, ¶

23. Ligger man i Skogh, Skip: eller annorstädz och lö= ther sigh till Råån. ¶

24. Om man går i annars Trägårdt som lychter är och tager frucht medh wåldh. ¶

25. Huru Edzörit skall Böthas, och the Brut som han= da antingom i Sårom, dråpom eller Blod= wite görs, thå Edzörit hender. ¶

Första Capitel.

Rider man eller gånger hem till androm thess wiliande, at hann will honom skada göra, eller några hanns hionn, eller någrom them hanns gårdh söker i trångom, eller hanns gårdh gäst haf= wer, Thå hann i gården kommer, Slår, dräper, eller hugger fullsåre, eller slår skeno, blånad eller Blod= wite, eller the som medh äro i fylgd och farnöthe, the hafwa Brutit Edzörit, samma Lagh wari om

Balcken.

Skip fridh, Badstugu fridh, Gemenelighar fridh och andrum som här vptälias, etc.

2 Rymer man åth annars gårde för owenom si, nom, och hann som efterfaar, kastar eller skiuter efter ho, nom, då och hann för dödh af, hulsår eller Blånadt, Tager thet sedann hann kommer j hanns gårdh som han sigh till hielp söker, Thå hafwer hann och alle the medh honom wåro brutid Edzörit. etc.

3. Nw kann thet tagha honnom som förelöper för än hann kommer j hanns gårdh som hann flyr till, Thå är ey Edzörit brutidh. etc.

4 Nw rida män eller gånga hem åt androm, än dogh at the wilia skada göra, och gira ey, och slå ungern till Blodz, ey hugga ey dräpa, tha hafwa the brutid 40. marck till treskiptis, Målsäganda, Konunge och Stadhenn, Bryta the hus, slå skeno, skuf, na manne eller skiuta, och kommer blodwite innan, el, ler Blånader, eller någon thet hanns Lifz mö skada, Och äre 6. manna winne till, Ther äre Edzörit bru, tidt Eller wärie sigh medh 12 manna Edh. etc.

5 Nw kann thenn man hem söken gör warda dräpinn eller får såår eller blodwite j thy at hann gör hemsökun, thå är thet alt ogilt som han får, Nu kunna the förelöpa, och wilia vndan fly, alt thet the få j gårdenom eller tomptenne, thet är alt ogilt, Nw än the ägha wider j lukan eller gårdzlidi, och falla föther innan gårdz luku eller lidh och hufwd vtham, på them som hemsökun gör, wari ogilder, falla föther vtham och hufwd innan, wari gilder, ty han tädan föll som förre stodh. etc.

6. Nw kann them löpa vr gårdr som the till ridu, eller gånga hem till, och dräper, sårar eller hugger, sedann the komma vr hans gårde, Böthe efter thy som gerningen war y såron eller hwad thet är, och ther är ey Edzöris brutid, får hann såår eller warder dräpinn sedann hann kommen vr sinom gårdhe, Thå böthe efter thy som målet är y såron eller dråpom som hann äter efter Stadzrätt, och wari y ingo thesse Edzöris Bruttidh.

7. Nw hittes män i gårde sätte, och skilies osätte, Ther är ey Edzöris brutidt, uthann hann gånger vr gårde sinom wreder, och hempter sigh wapn eller hiely, och gånger åther y gårdenn, huggre dräper eller gör nogon thet som för är sagd, Thå hafuer hann och alle som medh honom wåro brutid Edzörit, kann thenn man döö som hemsökinn giörde för än hann hafuer sin brut bättrad, gälde arfua hans efter thy the af arffuen toge och för vrskiedh.

8. Nw hempnes man å sätt måll och böt, thå hafuer hann brutid Edzörit, Thå skola them 12 manna nämpd weta med sinom edhe, huad there annar skilnader kom them mellan eller ey.

9. Nw må man ey hempnes efter böther fästa, uthann hann bryther Edzörit, uthan Böther ähra ey Borgada, och så ser för skiel, än Böther the ey them samma dagh the för leggia, thå mågha the hempnas, än hämpnar the sedan Böter äro Borgada, Thå är Edzörit brutid. Nu om

någon är böt af Bothenn, thå maghe the ey hempnas, vthann krafia thett åther står med Lagom.

10. Hwmå man ey hempnas å annan, och annar giorde gerningena, thå är giörit brutid, Och thett skullo 12 männ weta, hwad heller hann hempdes å them som giorde gerningen, eller å annan, eller och annan Skilnader kom thera mellan, eller han hemdes å annan, hämpdes hann å annan, Thå hafwer hann brutid giörit.

11. Warder kona eller möö wåldtagen, och warder them mann tagin åå fersko gerningh, mist hafwer hann sitt, än till äghra 6. manna witne, Warder hann ey fångin å fersko gerningh, vthann synes thå å honom eller hennes kläder rifwin, eller höres rooy och åkallann, och withet honom, och ägher ey witne till, Ligge thett till 12 manna nämpdt, Nämne halfwa nämpd kärannden, och halfwa Swarandenn, Wäria the honom wari wanden, fälla the honom, Ligge thet till Målsäganden, hwad hann will af honom taga, eller lif hanns, efter thy som hann wederkomer, Och så om Böther tager, än Konungen och Stadhenn få sin rätt, Will hann ey förkomma som Brutid hafwer, rådhe thå halfwa Nämpds Målsäganderen, och halfwa Stadhenn, warder han thå fälter eller wärder, wari thet om lagh som för ähr sagdt, Tager man kona med wåld, och dräper kona honom i thy, och witne thett 6. män, wari ogilder, Tager man kona med wåld, och Rymer af Landh med henne, Och warder han laglig-

Edtzöris

ther till wunnin till the gerningh, Thå äghier han
aldrigh få, för än hennes giftoman beder för honom. C

2. Nw sitter man å Rådstugw wägh eller kyr-
kio wägh, eller annorstädz för androm, hwad han
faar till eller fråan, och will honom dräpa, sarga
eller göra någon åwerkann, för än han kommer till
Rådstugu eller kyrkio, eller ther ifrån, och gör han
något thera, thå hafwer han brutid Edzörit,
vthan ther skeer af brådom skilnadt. C

3. Nw kommer skilnader manna mellan å
Rådzstugu wägh eller kyrkio wägh, eller annorstädz
och doch ey af långa aftimund, för annor dräp aff
androm, ther är ey Edzörit brutid, Nw sitter
annor för androm å kyrkio wägh, Rådzstugu wäg
eller annorstädz, och will skada göra, än doch han ey
giether, Thå är böther med ingo böthom, Hugger han
och ther kläde hanns eller wapn, skiuter eller skiuf-
ner, och äre 6. manna witne till, Böthe 40. mark.
till treskiptis, eller wärie sigh med 12 manna Edr,
Och hwar som tekir hämnden j husom eller wä-
ghom, then Edzörit måtte bryter, än doch ath
hann sargar ey honom, eller gör noget thera, och
kommer ther ey j som för är sagdt, Böte 40. mark.
till treskiptis, Samma Lagh wari ther döör
bryter efter någrom, som ey kommer skånad eller tol-
kio innan, C C.

14. Nw dräper man annan, hugger eller stin-
ger, eller blodwiter eller blånadt j kyrkio eller

Rådstugu, ther är Edzörit brutit, vthan thet är kom-
mit af brådom skilnadt, Thet skulle 12 män wita
med sinom Edh, huad thet kom af långh afund eller
Brådom skilnadt. CC

15. Nw än man älter annan af laga till målom,
Och kommer ey hugg, Blånader eller Blodwite
å man, Böthe 40 marck: till treskiptis, och hafwe ey
Brutit Edzörit, och thet skola 12 män wita, huad
hann giorde thet tränngder eller sielfwiliandes
Eller och hann älthe honom af Rådzstugu stämpno,
Dräper man annan, Sargar eller Slår Blodwite
å wäghenom till stämpnone, Eller för thet at han
stämpde honom, Thå hafwer hann brutit Edzörit.
Nu sitia the å wägh för honom, och giether ey
Sargat, dräpit eller slagit Blodwite eller Blå-
nader, Thet är böter med Tungo Böthen. CC

16. Leder man annan till stock eller annorstädz,
Och hugger af honom hand eller fot, fin-
ger eller ögha, Skär af annan Örat, Läpp eller Nä-
sa, warder fången wid ferska gerningh, gifwe lim
för lim, om 6. manna witne äghe till, Eller wäri
sigh med 12 manna Edh, Nu kan han vndkom-
ma, dogh lagwinnes ther till efter thy nu är sagdt,
Nu om Målsäganden will wider Bothen taga,
Böthe för hwart och en 40. marck: Målsägandenom
20 marck: Konunge, och 20 marck: Stadhenom, och ther
är ey Brutit Edzörit, Mister man tu af thessom,
Böthe fullt Edzörit och andra Böter ey, Eller mister
eitt sin, Samma lagh wari om Tungo och Läpp,

Edzöris

Nu kan thet ij kifwe tilkomma, och ähra tilltug-
gia manna witne, Böthe thå före hwarn och et 20.
marck: Målsägandenom, och 20 marck: konunge och
stadhenom, eller wäri sigh med 6. manna edh. Or-
kar hann ey Bothenom, giffwe Lijff för Lijff, Och
så wari ij allom afhuggom, Skär man skäp eller
Tungo af mannj, Böthe 80 marck: 40 mk. Målsägan-
de, och 40 konunge och stadhenom, än målsägandan
will widher Bothenom taga, eller giffwe lim för lim,
Får hann dödh af. Böthe effter thy som ij Dråpmå-
lom skier. &c.

7. Nw hämpnes man å konungz dom, drä-
per eller hugger fullsår, eller hemner å honom,
ther före at hann witnade mot honom för konungz
dom, eller hämnder å honom sedan hann hafwer bort
wid sina sak, eller och hanns fäderne wäre för
honom lagliga, hempnes hann ther före, Thå hafwer
hann och alle the med honom wåro brutid Edzörit.
Thå skall thet 12 manna nämpdt werta, hwad heller
hann hemdes ther före, eller annor skilnader kom
them mellan, &c.

8. Nw gånger man hem åt androm, och
förer honom medh wäldzwerkan vr gårde sinom
än dogh at hann ey bryter hanns hus, eller gör blod-
wite ij gårdenom, Thå han kommer vr gårdenom
Bindar honom med fullom bandom, Dräper, hugger,
Fullsår eller stinger, eller hwad hyttelse hann honom
ij sätter, Thå hafwer hann brutid Edzörit, vthann
ther sie konungz domer, eller annor thess Bud konungz

domer hafwer, Eller eder å honom dan Tiufnaden, eller
tagz med randsakenne vtan hus som hans danner Tiufnaden ℭ

19. Nw kann bonde råka hustru sine slå hårde
ligga, så att hon döth fåår ther af vtan hans wil-
ie, Thå skall hann böta som frändelis skils om dråp
och ey fergelas, Thå hafwer hann alt thet forwerkat
som honom bonde med henne hafwa af Oskipto godz, och
allann henne dell som hann giftis till, thet tagi hen-
na arfwinga och Böther för henne, Och gånge al-
drigh honom eller hans arfwinga till arfz, vthan
the hafwa Barnn samman, Thå skole Barnenn hen-
ne ärfwa, Ähro ey the till, tha skole henne fränder
henne ärfwa. Och om Barnn til ähra, Thå skola mö-
dernes fränder thera möderne sampt them till sigh
taga och them förestå thill thess the komma till laga
ålder, Kunna och the Barnn döö, och hafwa ey arf-
wa efter sigh som är Erfwaander Barnn, Thå ärfwe
thenn y ähenne Erfwinge som näst är, och skadann fick,
Så är och om Hustru dräper Bonden, thå ärfwe-
hon intet sin Bonda, och ey Morgongåfwor sina,
Och ingenn thenn rätt hon war gifz och giftinne
till, vthann the hafwa Barnn samman, Thå ärf-
we Barnn fader sin, och alla leder görar ther om
som förra sader om Hustruna, Nw dräper ett
thera annat medh wåda, Thå skall ther om görar
som y wådabotom vtskils, och hafwe allo thy for-
werkat som hwar thera bonda efter thenn andra vp-
bära. ℭ

Edtzöris

20. Om Barne warder af hårdeliga rådit så ath
thet dödh fåår af, thå skall ther före Böther halfua
mans Böther till tre skiptis, Målsägande 30 marck:
och 30 marck: Konunge: och Stadhenn, och ey lif förgån,
ga, Och thy äger hann aldrigh arf ärfua som dräper,
med wåda eller wilia, Vthann moder kann liggia
Barnn sin ihiell, thå är hon ey wärdh mista lifft
eller arf sitt, vthann Schriftermåll och bätringh
taga, effter kyrkiones rätt, och ey andra böther
vthgifua, Nu kunno fädhernes fränder käära
till henne, och seya att hon lågh Barnn sin ihiell
medh wilia sinom, thå wärie sigh med 6. manna
Edhe, att hon lågh thet aldrigh ihiell med wilia
sinom, Orkar hon ey them Edhenn gånga, thå
ligge thet till 12 manna, huat the henne wärie
eller fälla, Warder thet så ath hon giftes, thå
wachta sigh, att hon ey legger Barnn y Säng med
medh Stiuf fadernom, Döör thet y säng med henom
Thå äger hon mista arfuet, Nu kunno thess
Barnes Fädhernes fränder thetta seya, att thet
war dödh y Bygges theras sängh, och the sigia ney,
thå ligge thet till 12 manna, wärie the them wa,
ni warder, fälla the them, Böte som för är sagt,
och arfuet medh, Dräpa the Barnn med wåda, el,
ler och sielfuer fadhen, wari Böther som skils y
wåda Bothom, hafui dogh forwerkat arfuet som
hann eller hon ärfua borde, Och thetta arf som
Barnet tilhörer än thet att ärfua kommit ähr,
ärfue nästa fränder, eller Syskon än the till ära,
eller the Ofuermagi ähra, råde thå nästa Barnom

Frändern för arfue thera, till thess the myndughe warda,
Nw kan annat thera så som Styfader wara wellandes
y Barnsens dödh, Då att thet doo y dängh med hon-
nom, Eller them bådom, och wr skils så y Lagenn ther
för gånger, ärfua thå modrenn än henn ey wällan-
de är, Hafuer thet samsysktenn, bäri thå thet wp
halft arfuet med modher sin, Nw än huarkin
fadher eller moder orka Bothenn.

21. Nw witis manne tiufz sak, eller huarichånda
Rann thet hälst är, tager mann bastre och bindar
oförwunnen, och är ey oppenbara y händom tagin,
vthann Konungz dom, Eller hin thenn manz hanns Dom
hafuer, Them thet gör, och alle the med honom wå-
re hafua brutid Edzörit, Ty huar man ägher frid
hafua på sin godz, och sondre å sin liffwe.

22. Nw legher man amman eller husbonde bin-
der swänne sinom någonn man dräpa, Sarga,
Slå Bränna eller Blodwite, huad thera samma y
thessom måle gör, antingenn y Dagom eller hem-
sökenn, Eller huad thet hender, wari så them
som legde eller bödh y fulla Sak som them thet gior-
de, än till äghen tuggia manna Edhe, Eller wärie
sigh med 12 manna Edhe.

23. Hwilkinn man som röffuer aff androm i sta-
dem till een öre wärdh eller y wård är ringde
och wanden Baar åtagin medh 6. manna witne, mi-
ste hufwd sit, och gånger Jngenn Lösn före, Nw
kann ey witne till wara, Ligge thå till 12 manna
wäria the honom, wari wanden, fälla the honom
thå skall hann halshuggas, Röfuer någor till en

Edzöris.

Der å Almenningz gatu om dagenn, och ähra tryggiä
manna witne till, Böthe 20 marck: till treskiptes
Målsägande Konunge och Stadhenn, Eller wärie sigh
medh 6. manna Edhe, Orkan hann ey Bothenn miste
handa sina, Röffuer man till halft marck: wärde
om dagenn, och äre witne till gånge eth före, och
komme ingo böther widre, Röffuer man om dagen
å Almenningz torge till örtuga wärde, Eller minder,
Böthe 9. marck: till treskiptis än tryggia manna
witne ähre till, Eller wärie sigh med 6. manna Ede,
Orkan hann ey Bothenn, warda slagenn wid stockenn
och ey stadhenn, uthann målsägande beder för ho-
nom.

24
3. Nw ligger man i skoge, skipi, eller annorstädz
och läther sigh till rååm, warder hann gripin
å them gerningenn, thå skall hann till Rådstugu
föras, ther skole 12 männ nämpnas som honom skole
wärie eller fälla, än ey ähra 6. manna witne till,
Fäller hann som rånit wither, Thå skall hann halß-
huggas, och ey andra böther weder komma, wärie
the honom, Thå Böthe thenn 40. marck: som sak-
lösann Bant Bastade och wåldförde, och ä huru mång
the ähra, Böthe huar thera 40. marck: och hafue ey
Brutid Edzörit.

25
4 Nw går man i annars trägård som luchter
är, och tager äple eller andra frucht med wål-
de, och Byamann eller hans hustru ähre före och
wilia wärie, kommer slagh thera mellan, Fåår
Bondenn eller hans hionn dråp, sår eller blod-
wite, Ther är Edzörit Brutid, Fåår them som til-

kommer Dråp, Sår, eller Blodwite, wari alt ogilt.

25. Hwilkin som gör något thett nu är sagd, an= 26
stungenn ij Heemfridi, Kyrkiofridi, Heemmelighet
fridi, Rådzstugufridi eller någon af them som för är
sagdt, eller vtskils eller hwad thet är, Thå skall han
alt Böthas efter thy som först vtskiler ij Dråpmåla
eller Såramåla Balkenom, och sedann böte Edzöret,
Målsägandenn 60. marck: Konunge 60. marck: och
Stadhenn 40. marck: Och han skall ey Rikit röma,
Och ey hanns godz sköflas, Orkar han ey Bothen, wa=
ri halsshuggenn, Orkar hann ey Bothenn till 40.
marck: som ij thesse målenn eller Balkene sätter
är, Thå miste högre handh sina.

Sancte Catarine dagh stadgade och stad= 27
fäste thenn Erlige Konungs Erick Magnusson, och
alt Rikzsens Rådh ij Stockholm, att thenn man som
gör flock och Samqwäd å Fogtenn, Borgamestare och
Rådmänn eller och å een thera Innan Stadh eller
vthann, miste lifwidt, än dogh att ey kommer gernin=
genn ij Dråp, Sår, Blodwite, Blånader, Klädarif
eller Husbrant, än till ähra 6. manna witne, eller
wärie sigh med 12 manna Edher, Gör hann Dråp
Såår, Blånad eller Blodwite Klädarifft eller Hus=
brant, miste lifft och godz, Konunge tagi godzenn och
Målsägandenn lifftwitt, än till ähra 6. manna wit=
ne, eller wärie sigh med 12 manna Edher, Och alle
the som med ära ij flock och farnöthe med samma wil=
ia, stånde samma rätt, Och öfwer alle them som them
hysa, hegna eller wärie wilia, skall gånga Konungz
hämdh, Straff och wrädhe.

Högmålis Balcken :.

1. Om man myrder man eller Konu.
2. Om Fadher eller moder dräper Barn sitt medh wååda eller wilia.
3. Om man Tager Laggifta kona, och kona man.
4. Om mann eller Konu warder funnin med Trulldom.
5. Om man eller Konu förgör Stiufbarn sin.
6. Om någon reser Här mott Konunge eller Rikesins Herra.
7. Om man ledar Här å Fosterlannd sitt, och bär åfu-gann Skiöldh mott sin rätta Herra och Konungh.
8. Om någor Troskyldor swän sin rätta Husbonda dräper, eller Hustru sin Bonda.
9. Om mann sätter Eldh y annars Hus med wilia, och will bränna bådh By och Bonda.
10. Huru man skall wäriaz eller fällaz för tolka gerning.
11. Om kona eller man bär forgerninga å andrum, och warder baar åtaghin.

Myrder man eller kona någon, eller ho som annan myrder, och legger å lönn, och bär å fiä efter, Thå skall man steglas och kona stenas, än till ägha 6. manna witne, eller wärie sigh medh 12 manna edhe, Fogten och Rådmänn skulle the 12 nämpna, Wärie the honom wari wärder, Fälla the honom wari fälther.

Högmålis

2. Dräper man eller kona barn sit med wilia,
eller nijdher hedin eller Christen, eller Barn
fadher sin eller modher, hwilkin thetta gör man
eller kona, Thå skall mann steglas och kona stenas,
än thet är oppenbart eller seet med 6 manna wit-
nom, eller wärie sigh medh 12 manna edhe, och snä-
ri hwar om sigh, och Fogten och Rådmänn häfdhe
edhen, wärie the honom wari wanderz, fälla the
honom, wari fälter, Och thet thenna nijdha eller
med wilia dråp, Skall mista arfwe thess döda,
och så alt hans ärf, Ty ingen må dräpa sigh till
arffz, Nw än thet är af wådha tilkommit, Thå
Böthe som j dråpmålom skier med wådha.

3. Hänger man från laggifte konu sine, och fäs-
ter sigh andra laggifta, och häfder, mädan hon lef-
wer som hann för med lagom hadhe fångit, Warder
then skälighe lett med oppenbara witnom 6. manna
in till hans, och med kyrkione rätt, thå skall hann
halshuggas, och the kona stenas som så gör, Finz
ther och ey full skäll till, eller oppenbara witne,
wari saklöss.

4 Forgör man manne eller konu kona eller man,
med trulldom eller androm forgerningom, så at hon
eller hann får dödh af, Thå skall hann steglas och
kona Brännas, än till ähra 6. manna witne, el-
ler wärie sigh med 12 manna edhe, fälz han eller
honn åth edhenom, Thå fellez och till sakene.

5. Forgör man eller kona stifbarne sino, och wil
Barne sin arff ägna, wari lagh samma om Liff
thera, som förra vrskils, och stånde om arffuder som
för äär sagdt. &c.

Hwilkin som resar heer mot konunge eller
Rikesens herra, eller försåt gör, at han will
honom fånga eller dräpa eller några wäldzger,
ninga göra å honom, eller oräät med Brefuom, Or,
dom eller gerningom eller tilhielp, Thå ägher han
mista alt thet hann ägher, Jordh lösöra eller gårda
och liff sitt, än hann warder fångin, Nu kan
thet wither honom, och ey med oppenbara ger,
ningom fången warda, Stånde thet till konungz
Nämpdt, Fälla the honom, hafui forgiort, alt
thet som för äär sagdt, Wärie the honom, wari
sakeöss. &c.

7. Nu leder man vtlendskan häär å foster
Landh sitt, och bär afuogann sköldh emot sin
räta herra, och härier sitt eghit Fädernes landh, e,
ther han förer then konungh som rätt är kommin
till Rikit, Thå hafuer hann och alle the som medh
honom wåro, forworkat Bådhe Liff och godz vnder
Cronone ewerdeligh äga, Nu är någhon wi,
ther tolkin Sak, och är ey oppenbart, Thå skall
konungz Nämpdt honom antingen Wäria eller fälla,
Wärs hann wari wander, Fälla the honom, miste
Liff och godz. &c.

Högmålis

8 Nw än någor troskylder swen eller hustru
dräper sin Bonda, och warder fången å ferska ger-
ningh, Thå skall hann steglas och honn brennas, och alt
thet the ägha till treskiptis gånga, gården och Jordh
eller hwat the ägha, tage en then Målsägande, then
Konunge och then Stadhenn, Hwilken tolkin dråp withermann eller kona, och är ey vppenbarligha tagin wi-
der, eller äghe ey 6. manna witne till, Thå wärie
sigh medh 12 manna edhe, Wärder han wari wunnen,
fälz hann, haffwi förgiort lijff och godz, som för är
sagdt, Nw seger thenn som dräp, wara af wåda
til kommid och ey med wilia, Thå skall hann rätt om
ärfwom treggille Böther gifwa, och ey lijff mista, och
gifwi Konunge och Stadhenn laga Böther. Som y dråp-
målom skier, Och thenn skall 12 manna nämpd wita
medh sinom edhe, hwad then war wåda eller wilie,

9. Sätter man eld i annars hus med wilia, och
will brenna bådhe By och Bonde, och brenner
vp en hus eller flere, eller gårdh, och warder ta-
gin widh ferska geringh, thå skall hann y Båle
brennas, och alt hanns godz till treskiptis gånga,
een tridiung tagi målsäganden, annan Konunge
och tridie Stadhenn, Dogh så att å skall skadann
först åtherguldas af oskipto thenn skadann fick, och
sedann skiptas thet åther är, Reckar ey mera
godzet än skadann äghr, Thå skall å hann före skadann
fullt hafwa, Och Konunge och Stadhenn miste sak
örann.

Hwilkin tolkin sak withes, och warder ey baar
åtagin, eller med 6. manna witnom, wärie sig
med 12 manna edhe, och Rådhe halfua Nämpd huar
thera, Suaranden och åkäranden, wäria the ho-
nom wari warder, fälla the honom, göres thå
med honom som sagd ähr.

1. När man eller kona förgerninga, warder
Bar åtagin, Thå skall hon tagas med för-
gerningom och till Rådzstugu föras, och ther skola
12 manna nämpd weta med sinom edhe, huad han
the forgerninga giorde eller ey, wäria the honom
eller henne, wari warder, fälla the henne, Böte
60. marck: till treskiptis, målsäganda Konunge och
Stadhenom, Orkar hann ey Bothenom, thå skall hon
brennas, och arfua tagi godz henna, Kann ther
pröfuas, at hon hafuer någrom ther med skada
giort till lifz med rådom eller gerningom, Thå
skall ther 12 manna Nämpd åkomma, wäria
the henne wari warder, fälz hon, hafui forgiort
lifuet och godt sitt och gånge till treskiptis, witer thz
man eller kona, och är ey bar åtagin, liggie ther till
12 manna nämpdt, råda halfua nämpd huar thera,
wäria the honom, wari warder, fälla the honom, wari
fälter och böte som för är sagd. Orkar hon ey Bothen
tå brennas, wärz han, Böthe them 40. m. som sak
gaf till treskiptis, Samu lagh wari j allom androm
Högmålom som annor ey orkar tilbinda, Nu orkar han
ey Bothenom, warde slagin wid stupann, och röma sta-
den, kommer han åter miste hufud sitt.

Dråpmåla med Wilia.

1. Dräper man med wilia, eller thet han träng der gör.
2. Huru mann skall annan wed dråp binda eller sigh wäria.
3. Om Dråparenn döör för än hann lagwunnin är.
4. Huru Böther ägha bötas efter dödann.
5. Om Dråparenn döör sedann hann lagwunnin ähr.
6. Om Kona dräper mann.
7. Om Präster eller Clerker dräper lekman,
8. Om Lekmann dräper Präst eller Clerck.
9. Om någor will Dråparenn wäria.
10. Om någor räner Dråparenn af them honom fångin hafua.
11. Om man will weta Dråp dår och Böth.
12. Warder Kona dräpin som med Barn ähr.
13. Om ärffua thess döda dräpa Dråparenn.
14. Nu Bunden Konunger edingsöre.

Första Capitel.

Nw dräper man annan vthan träng och warder fången å färska gerningh, gifue lif för lif, och komme inga böther widen, Och ähuru mong som äär j flock och farnöthe thå dråp görs, stånde alle een wär, ähr hann trängder å lifz nödh, the miste ey lif, vthan Böthe 80 marck: efter Fogtans och Rådmanna nådom, och the 80 marck: gånge till

Dråpmåla

Tiurskiptis, Målsägande, Konunge och Stadhenn, Nu
kan thet så wara at man dräper annan, och drå-
paren kan vndan fly, och warder ey tagin, Bötz
målsägandenom 60. marck. Konunge 30 marck. och Sta-
denn 30 marck. och rymer 6. wikor ey kirkio eller
Closter, och ey annorstädz, och sedann komma j Sta-
denn, och biud. Böther, och hafui målsägandenn
intet wåld at hämpnas, will hann ey widher.
Bothenn taga, leggie thå hanne drell j taga honom,
Och Konungz friden löser å honom, och ständer
then Natt och åhr, sedann tagi then Konungz fogh-
ter för Closen ffää. ℭℭ

Varder man dräpin, och ingen kennes wi-
2. der drapin, giffuer arfuingenn thå någrom
skulld, Binda honom wider med 6. mannom, then
som dråpin wither, eller wärie sigh med 12 man-
nom, Nu fångar mann annan för dräp sedan
dråp war giordt, och will till dråp binda, och han
seger ney förr at hann thet dråpin aldrigh giorde,
Orkar thenn samma honnom med witnom tillbinda
miste hufwdit, Orkar hann ey, Böthe thann 40 m.
till turskiptis som sakesam bant och wåldsförde,
äher hann sargader eller slagin, thå böthe som j
såramålom skils, hafua the tagit honnom hüsem ham
Eller hemme eller annorstädz, Thå hafua the brutit
Konungz Edzöre. ℭℭ

Döör them man: som dråp giorde förän
3. hann lagwunnin äher, och kennes arfwer then
Thå böthe för dråpin som för äher sagdt till turskiptis,

Döllia the thet, thå liggie thet till 12 manna, wäria the
honom wari wander. Fella the honom, thå böte arf-
ůna som för ähr Sagdt.

4. Om Dråparen döör sedan han lagwunnin
Dägher, förän hans dagher är vthe, än målsägande
hafwer honom dagh gifwit, Thå böthe hans arfwe
för drapit till treskiptis som för ähr Sagdt.

5. Allt thett böthas skall för fadhers gerninga
Som hann hafwer brutit, eller modher eller andre
Frändher, gälder ey barn af hans som bröt, hwad
thet är Jordh gånda, eller lösöra, och arfwana wari
sakelöse, bådhe för Målsägande, Konunge och Staden,
Ty ingen äger annars mans Brut bätra, ther
hann intet vpbär.

6. Nw om kona dräper man, och warder fån-
gen å ferska gerningh eller innan dagh och
dygn, Thå skall man henne latha komma till Råd-
stugu, och döma som annan dråpare, hafwi sedann
Målsäganden wäld, hwad hann will böther taga,
eller henne halshugga låtha, Tager målsäganden
Böther, tagi efter thy vtskilt är, och Konunge och
Stadhenn få sin rätt, Nw än honn warder ey wid
ferska gerninga tagin, Tå lagwinnes som förän sagd
om annan dråpare.

7. Dräper Prästen eller annan Clärcker lekman
Thå tager Biscopen Konungz rätten, och arfwe
thess döda, Målsägande rätten af Böthum, Och
Stadhenn sin Tridiungh.

Dråpmåla

8. Nw om leekman dräper präst eller Clärck, thå tagi thå Konungen sin rätt, Målsägandenn och Stadhenn sin rätt.

9 Nw kunna några män dräparen wilia wär, Nu för them som honom wilia fånga, antingen y sin hemme eller annorstädz, Thå wari ther tw gilt the göra, och alt ogilt the få, huad ther är dråp, sår, eller huad then hugg äghr.

0 Nånir någor dräparen aff them honom fån, Ren hafua, then rekin gör, hann hafuer brutit Edzöret, Samma Lagh wari om alt annat, ther någor nami fånga af androm.

1 Nw will man weta dråp sätt och böt, kärer Målsägande efter Bothenn, Konunger och Staden, huilkin therra then hugg äghr, och hann segher the bot gullinn wara, Ther äghr hann Stadzsens Bref och Insegel å hafua, huad ther är gullit eller ey, Kommer man till Rådstugu och gånger wider Saak sina the hann äghr dödh före lida, thå tarf ther ey witne öfuer tagas, Ey så mykin är kent Sak som skär skurid, eller medh witnom tilbunden.

Warder kona dräpin the med barne är, thet quickt äghr y hennes lifue, thå böther hann åther med tw böther, af them Bothum som för kona dråp böthas som är twgilt, ther tagi Quinnona arfua alt halft, och Konunger och Stadhenn halft, Och 20 mark för Barnet, och ther tagi hennes arfuinga keskjen än till äghra 6. manna witne, och 3 goda quinnor

Med wilia.

som witner skola bära, at thet barnet war quickt j
hennes lifwe, åker ij thz till, thå wärie sigh med 6. man,
na edhe å Barnsens wägna.

13 Kommer thes mans arffue som drapin war
Och dräper them som drapit giorde, innan sam,
ma dagh eller annan tima, af bråda vthan laga
dom, Thå böthe och Slåste som annan dräpare, och
taghe dogh thess böther som för dråp. Orkar han ij
Bothena, gånge lifft hans före.

14 Nw biuder konnunger ledung vt, och skip
Ligger j laga hampn, och Skiöedrer ståndre j
Stammen, warder man ther dräpin, ligge thet j
Tiwe Bothum.

Dråpmåla med wåda.

1 Huru mångh hug skole till wåda reknas i eno huggi.

2. Nw wanda tw dåår af een huggi.

3. Nw står mann y Satu och will diur skiuta, och warder mann förrstadder.

4. Nw hugga twe Trä eller welta sten.

5. Ägher Brunner y By, thå skall hann bylia och omgiärde.

6. Klyfwer man y Trä sielfwilliandes och får Bana af.

7. Faller mann af Trää eller annorstädz, och then får skada som understånder.

8. Faller hws å mann eller andra hånda werke.

9. Nw faller Last å mann.

10. Dräper Ofwrmagi mann med wilia.

11. Dräper Ofwrmagi man med wåda.

12. Nw dyt Ofwrmagi dräp.

13. Nw kann kona y wåda warda dräpin.

14. Nw kann man eller kona awerka warda.

15. Dräper fader eller modher Barn sit med wåda.

16. Nw dräper fää mann,

1 Nwhugger man åth manne, och warder annar förrstadder och får Bana af, thå må ey flere hugh till wåda räknas än ith.

Dråpmåla

2 Nw kumo aff eno hugge tw såår warda
tager ij hanndh eller hufwdh, thet äär högxsta
wådha, ther är 40. marck: wåda both, och 12 manna
Edh: att thet war wåda och ey wilia, och them
Edh skole the gånga månad efter att drapit war
giordt, och swäria hwar om sigh, vthann både han
som dräp, och så hanns arfwa som drapin wart
seija thet wåda wara, thå tager thet ey för wåda,
Och the skole både Edh för gånga, och Widin sigh
så Gudh hielpa, att thet wår wåde och ey medh
wilia, Så som vrskils för wåda Edh för dråpom,
Så skall för alla wåda Edom göras, j Sårom Beå-
nader eller Blodwiter, Och hwar sin Edh gånga,
Efter thy som vdhem är, och alla wådaböther j Drå-
pom och Sårom, eller j hwario thet är, tagi mäls-
äganndem tw skifter, hälz hann är Edhenom, och
Orkar ey Bothenn. C C

3. Står man i såto och will diur skiuta, och war-
der mann förrstadder och får dödh af, Böthe 40
marck: med wåda Edh som för är sagdt, Tager then
någerstädz för å Stock eller Steenn, och sedann man
får Bana aff, Böthe 20 marck: . Nw orkar han
Ey Bothenn. C C

4. Skiuter man spiute eller kastar stene, eller
någon thet som hann må skada med göra, fåår
ther någer dödh af, Böte vth wåda bot 40. marck:
och wåda Edh som för är sagdt, Nw kann then
någerstädz taga, än å them som skadann fick, Böthe
20 marck: och gånge Edhenn som för är Sagdt, Hälz
han att Edenom och orkar ey boten, wari som förär sagt C

Med wåda

5 Nw hugga twe träå eller wälta steena, får
både bana af, ligge både ogilde, Får annor then,
gelde them som lifwer honom åther med 12 marck:
Och wåda ledh som för är sagdt.

6. Ähr brunner i bÿ, han skall bÿlias och om
hÿllias, faller man ÿ och får bana af, böthe 12
marck: them brunnen äger, och wåda ledh som för
ähr sagdt, Nu orkar hann ej bothum, thå wari
lagh som om andra 12 marck: till wåda, Äghafle,,
re brun samman, Böthe them som fäller, och ej
them som bÿgger, Faller man ÿ broo och fåår
bana af, Böthe före 20 marck: och ledh som för är
sagdt, äghe flere broo samman, Böthe then som
fäller och ej them som bÿgger, Fåår han ej le,,
nor, wari lagh som om andra 20 marck: till wåda

7. Klÿffuer man i träå sielfwiliandes, faller
neder och fåår bana af, wari ogilder, Kräffwer
mann bidium ÿ trä, faller neder och får bana af,
Böthe them som bödh 40. marck: och wåda ledh,
Nu seger arffwa thess döda efter böm eller budh
upkläffwin wara, och hin nekar, wäri sig med 12 man,,
na ledh, Fälz hann at ledhenom, fälles till sakenne,
som honom skiles före gifz.

8 Nw faller man aff träå, och then får död
af som underståndom, wari ogilder, Nu falla
hus å mann eller andra handawerka, och får bana
af, wari bot 12 marck: och ledher som för ähr sagdt
Orkar hann ej bothum wari lagh som för är sagdt,

Dråpmåla

Warder honom thet budit at bärra som thet äger, och dagen förrlagder, och timar så efter then dagen, wari thå dråp efter wilia werkom och bothom, och så wari y allom androm ther mann warder budit at bärra och gör thet ey. Nw byggia män hus och annad tekin, och the som byggia och annat arbete ther till göra, Låther sigh af händom skeppa, Steen, timber, fiölar eller hwad thet är, och man får ther bana af, Böthe 12 marck: och lagh som för är sagdt. Nw kunna några ankosta briste som bonden them fick till byggningh sine y then tima hann bana fick, Böte thå bondenn som byggia lät och ey then som åhulte. etc.

9. Nw faller lass å man, wari ogild ehuaria handa lass thet hälst ähr, eller wara kann.

10. Nw kan Öffuermagi iman 15 åhra dräpa man med wilia, Böthe 40. marck: Målsägandenn halfft, och konungen och Stadhenn halft.

11. Dräper Öffuermagi man med wåda, böte 12 marck. Kann och Öffuermagi innan 7 åra dräpa mann, hwad thet är med wåda eller wilia, Böthe 8 marck. etc.

12. Nw dyll öffuermagi dråp, bindes så han till Dråp och Sår som annor mann. Nw sägher annor wara Öffuermaga wara och annor ey, withi them 12 män, Råde halfua Nämpd hwar thera. etc.

13. Nw kan kona i wåda warda dräpin, och segher honn med Barn wara, hafue thå Barnsens

HS / B 114 -

nesta ärfwinga widzord at wetha medh tuggia quinna witnom, Och 6. manna Edh, at hon med Barn war, thå öker bot henna med 12 marck: och wari kona ij samma lagum ij wåda botum som man, hwad hon dräper eller dräpin warder. ⁊

14 Nw kan kona eller man aff weta warda, tå skola nästa fränder hans eller hennes then före grannom lysa och Dorhnamannom kunnogt göra, och honom eller henne ij hägtilsom hafwa, kan then man eller kona vr hägtilsom sleppa, Dräper folk eller brinner By, Ligge ther By ij wåda botum 20 marck:, Böthe ey thy mera, at han eller hon brända både By och Bonda, Kan them man eller kona dräpa någonn, wari ij wåda Bothom 20 marck: Tå skola thera ärfwinga både gifwa och taga för them, äghen ey Lyßninga witne till, Thå wari gerningh hans eller hennes ij wilia werkom, både then the göra och them göra, Nu Orkar hwargin thera Bothenn 20. marck: ⁊

15. Dräper fadher eller modher barn sit medh wåda, ellAn the hionn bådenn, klager annar thera till then som dräpit hafwer, thå fäller wåda Edh och wåda Both 20 marck. och qwälie then ingen högre, hwargin till laga eller Böta, klager hwargin thera till annar, wari thå saklös for Edh och Both. ⁊⁊

Dråpmåla

16 Nu dräpes man aff fää, som är Oxa, galtre
Bockar, Hester, Hunder, Kuni eller hwad fää thet
hälst är, Böthe äganden 14 marck: Födher man diur
eller foglar hema, Och kunna the skada göra, swari
då för thet som för annat fää j allom sakom, Nu
än hann dyll som fää äghar, Thå binde thess döda
arfwa honom till med 6. mannom, eller wäri sigh
med 12 mannom, Nu kann fää dräpa man, Böte
then som fää äger ena marck: än tweggia manna
witne ähra till, eller wäri sigh sielfwer tridie.

HS / B 114 -

Såramåla Med wilia:

1 Niv will man annan till Såra binda

2. Nu gör twem mannom y sänder både såår och rån,

3. Komma män samman y Mågna skyte eller annorstäd,

3. Hugger man af annan Tummel finger, eller foth
4. frammau wristen.

5. Warder Ledher huggen af mannom.

6. Om man warder hand lyther, eller fother huggen lyter.

7. Om man warder huggin fullsåre och kommer ey afhugg ij.

8. Nu kann man warda huggin y Rygg, kinbenom, eller hufud så att lyte kommer y.

9. Warder man kött sår huggen, slagin blå eller blo, dager och fullo skena, som ey kommer fullsåre y

10. Kann man warda huggin eller hambraden, att han är ey för till Rådstugu komma.

11. Om Tänder warda slagne vr Munnom.

12. Om Füst och hårdrag, och ho som drager knifft åt androm,

13. Om någor kastar y annars gårdh med wärdz hender sten, stångh eller något annat åt androm, och war ey förre skilnader them emillom,

14. Om någor kastar annan vtaf Norra eller Södra Bro y Strömmen.

Såramåla

15. Nu kunne män samman komma med wredz werkom. ❧
16. Nu wander man huggin hufud Såår, hulsåår eller huar iahanda Såår ther hälst äro, huru lenge the skola wondar. ❧
17. Nu Slår man sin egin hionn. ❧
18. Om Fougtenom, Borgmestarom och Rådmannom göra Såår ❧
19. Hör Öfwermagi Fulsåår eller Blodwite ❧
20. Om the Såår Quinno göra. ❧
21. Manda Lokka aff Quinno eller Möö skorne. ❧

Första Capitel.

Nu will man annan till såra binda, tå skall hann wänom och fränndom kunnoght göra, och Rådmannom, och wisa them thann man som honom Skadann giorde, och that ey androm witha. Witer thet androm och ey them som Skadann giorde, Stånde y samma wåda. Framdeles är merkiande, att gör man dråp, eller Bryther man något af them Sa, kom här skole vptäliast emillann Tingzdaga, och war frå dagh them förste, Jull och Påska, eller så långe them Fredenn lysas, eller thå Konungen y Staden äher, Ligge alt y twäböte, gör man och några gär, ningh, hugger Slår eller stinger, och wander ey Baar åtagin, vthann rymer till kyrkio eller Kloster, Och kommer in y Stadhenn efter 6. wikor, än hann sigh ey för med målsägandon förliker, Och binde fulla Böther, Målsägande Konunge och Stadhenn,

Med wilia.

Thå skall böther tagas af honom, och J fridh löysas, Och Målsäganderne löth ey taga händer sentias, än hann will ey wider Bothenn taga, Stånde then dag och åhr, sedann tagi then Konungz Fougte för Skottafä.

2. Nw görs enom manne i sender både såår och Rååm, Binde honom wider med 6. mannom, och Böthe hwart om sigh.

3. Nw kunno män samman komma i wåpna Skipte eller annerstedz med weredz wilia, och hugger annar fullom såårom, Näsa af eller Öran, ut Öghe, hugger af hand eller foot, Böthe 20 marck: Målsäghandenom, och 20 marck: Konunge och Stadhenn, än till äre tueggia manna witne, eller wäre sigh medh 6. mannom, Orkar hann ey Bothenn, böthe lim för Lim, Och så wari laghs ey allom androm afhuggom, än hann ey Bothenn orkar, Warder man tu af thesse afhuggenn, liggi ey tu böther, Samma Laghs wari om Tungo och Skäp, än them Skadann kann henda, Orkar hann ey Bothenn, gifwi Lim för Lim, For hann ther dödh af, gifwi lifft för Lifft.

4. Hugger man aff annan tumolfinger eller foot framman wrista, Böthe 9. marck: för Eyt, tredt, och 12 marck: till tu skiptis för Såranmälen. Ty Tumoll finger heter half hand, och häll half foother, än till ähra tueggia manna fodh; eller wär, i sigh med 6. mannom, Hugges och all annor finger af, wari samma Both. Hugger man them näst

Såramåla

är Tumoll finger, böthe 3. marck: förr lytet, och 9. marck: till treskiptis för såramålen, Lengsta finger wari j samma Bothum, Then som nämpst är lilla finger, wari 3 marck: för lytet, och 6. marck: till treskiptis för såramålen, Lilla finger wari j samma Bothom, Samma lagh wari om Tåår j såramålen, och halfwa minder j lyte. CC

5. Ho som ledh hugger aff annan af fingrom Eller Tåår, Böte 6. marck: för lyte målsägan, donom treskyfft, än till ägha tryggia manna witni, eller wäri sigh med 6. mannom. CC

6. Hugger man hand aff androm eller foth, och warder lyter, Så at hann tarff Stylto widh Böte 9. marck: till treskiptis för såramålen och 3 marck: förr lytet, än witne äre till, och wäri sigh som för ähr sagdt, Warda och finger huggna så at the krumpna in j lofwan, eller lidstrak, wari j samma Bothom, Warder man och huggin j hand, Så at hann gither ey sigh met bijrgat sigh eller j foot så at hann ey giter gångit uthan Stylto, Böthe 18 marck: till treskiptis, och 6. marck: till treskiptis for lytet, än ära tryggia manna witni till, Eller wäri sigh med 6. mannom. CC

7. Warder man huggen fullom sårom, ther ey kommer af hugh j, warder huggen eller stungin j hull, Bryst eller ärm, ofwann eller nedann, eller Ryggben eller Lårbenn, Så at sunder gånger och Spiälka tarf, och Benlösningh kommer j, Böth

20 marck. till treskiptis, målsäghande, Konunge och
Stadhenn, än till ägra trygghia manna witne, eller wär-
ie sigh som för sagdt, Samma lagh wari om Kindben
eller hofud mandz, eller huar fulsåre kommer j. ©

8. Nw kann man warda huggin i bern, rijgh
Arm, Kinnbeen, eller hofud, så at hann warder
krumper, lammer eller lyther, wari thå lytesbot
6. marck: och thet tagi såårathenom, warder han
ey krumpenn, lammer eller lyter, thå följer in-
gen lytesbot. ©

9. Nw warder man huggen köttsår, slagin
Blå och blodogher at ey kommer fulsåra j, eller
slagin fulla skena, at ey kommer Benlösning j, och
warder witnader med twem mannom, Böthe 12 m.
till treskiftes, eller wärie sigh med 6. mannom, Om
wikbene wari samma Lagh. vthann armber bärs
j fatlom, Tå skola goda män weta och see, huad
thet är fulsåre eller ey, Warder man till Blodz sla-
gin, eller huggin j hufud, at ey kommer j anlethe,
så at thet hyll bade hatter och hufua, Böthe 12 m.
till treskiptis, än till ägra trygghia manna witne,
eller wärie sigh som sagdt ähr. ©©

10. Nw kan man warda huggen eller hambra-
der, at hann ey är föör till Rådzstugu komma,
sigh at kära, Thå skall Fogtenn Borgmestare och Råd-
männ nämpna fira män, hans sååt at see och pröfua
så som the wilia thet med sinom Edh. holla. Och
Fogtenn Borgmester och Rådmänn tagi Böther ther
efter. ©©

HS / B 114 -

Såramåla

11 Ho som fira framtänder slår vr munne offuan eller nedan, Böthe för huar thera 3 mk. for eÿ, ten såratolrnom, och 9. marck: till treskiptis som för äär sagdt, och för huaria andra, böte 9 marck: för såramålit, och inten för lytindt.

12. Ho som annan slår pust eller drager i hår, Böte 6. marck: till treskiptis, drager han knif eller swärdt, Böte 6. marck: än witne äro till, Orkar hann eÿ Bothenn, gånge knifft genom hannd hans, gör hann ther såår medh, wäre ock efter såramålenn, vthann för pust och hårdrags wara slagin wid stocken.

13. Nw kastar man i annars gård med wredz händer sten eller stångh eller annat, och war eÿ skilnader förre thera emillan, och tager dogh ingenn, Böthe 12 marck: till treskiptis, kommer ther såramåll ij, wari thå Both halfwa större än annor Both.

14. Kastar man annan vtaf Nörra broo eller Sudra med wredz händer ÿ strömen, Böthe 40 marck: gånger lifz wåda åå, och warder medh witnom tillwunnin och baar åtagin, gånge lifft före lif, kommer han vndan och biuder sedan bö=ther, Böthe efter thÿ dråpom skier, än målsägande wil wider Bothen taga, Skiufwar någon annor af Boda Broo eller gångz Broo, med wredz händer, Böthe 20 marck: kommer lifz wåde ij, wari bot som för är sagdt, och thessa 40. marck: och 20 marck: skola gånga till treskiptis, Målsä: Konunge och Stadhenn...

Med wilia

5 Nw komma män samman med wredz werkom, Får annar dödh och annar Såår, ther är döden gilder och Såår ogilder, Æfwa the bådem, wari hwar gilden af sinom Sårom, och bothenn som lagh sigia, hwar Efter thy som åkomman är till.

6. Nw warder man huggin huffud sår, hul Såår eller hwariahanda Såår ther hælzt wara kann, som man må dödh af få, Thå skall then som gerningenn giorde, thill thess vthe är natt och åhr, Efter thet att gerningenn war giordt, Såron ath wårda, Nu warder man Sargader eller Slagin, och thenn kommer som thet giorde, och böther weder Målsägande, Konunge och Stadhenn, Thå är hann Saklöös, Döör hann af them Sårom, sedan att Böther äre wtgifne, och för än Natt och åhr är vthe, Efter thet att gerningenn war giordt, Thå ägen Målsägaranden ey hanns liff taga, vthan laga böther för mandrapet, och stånde thet först i Botin som vth är burin, Sedann skall med lagom kräfias thet återstår, och Fogtenn och Stadhenn eiher ath thenn Bothenn the hafua vttagit, och ther öker ey thenn Bot, och ther skall 12 manna Nämpdt åkomma, hwad hann doo af them Sår eller ey.

7. Slår man sitt egit hion till goda tinga, och kommer ey Blånader eller Blodwiter innan, wari ogilt, Kommer ther Såramåll Blånader eller Blodwiter innan, Böthe efter thy Såren ägha.

Såramåla

18 Alt thett fougtanom, Borgmestarom, Råd-
mannom eller Stadzsens schriffuare them görs j
drågom eller sårom, wari j tuböthe, Then man
som Fogten eller Rådmän om Byen senda efter
Stadzsens ärandom, alt thet them görs, ligge
j samma Bothenn, Om husens swena och Stadzsens
wari samma lagh. C

19 Nw gör Öffuermagi ful sårr eller bloduitte
som mera ähr än 7 åhra gammall, och minder
än 15 åhra, Böthe 3. marck: för hwert thet är j
och 6. marck: för såramålit målsägandenom En-
skylt, gör hann mindre åkomme, såsom är Be-
nad eller Blodwite, Böthe 6. marck: Målsägan-
denom; Gör Öffuermagi såår eller Blodwite,
7 åhra gammall eller yngre, wari ogilt. C

20. All affhug som quinno görs med wilia och
wredzhender, böthes såsom manne ware giordt
uthann Spenna kann affhuggas, Thå ligge ther j
tuböthe som tunge och skägg wäre, Hugger the aff
Både j een hugg, Böthes ej mera före än ett sår,
Hugger thet af j andro hugg, Böthe thå före bå-
de som twönne wäre brutit, Orkar hann ej Bo-
thenn, gånge eff hann före so Tunge och skägg
wäre, Skär man af Spenna med wilia eller
wredzwerkom och beråddo mode, gånge eff hann
före, och komma inga Böther wider, Warder hann
ej fången uthan witnaden till, Nytia lag samma
som för är sagdt om skägg och tunge, Warder och

Med wilia.

Synna läster och thy afhuggen, Böte tha 40 mark:
Och af allom them som Bothom, tagi Målsäganden helft
Och Konungenom och Stadhenom halft. etc.

Warda locka aff möö skorne, böthes ther före
20 mark: wärder een thera, böte 10 mark:
Och halfwo mindre för Quinna locka, och tagi en
tridung Målsäganden, andra Konungs, och Staden,
Thera skall böter efter tuiggia manna witnom
eller wäries med 6. manna Edhr, Framdeles är
medkiännes, att hwilken som androm gör the säär
som nu äre nämpner af huggen och orkar ey Bothom, gånge
hans hand före, uthan Målsäganden Bidher för
honom, och hafwer ey tocka gerninga förra giort,
göra dogh Konungen och Stadhenom fullt, efter the
ther wilia med honom göra, och hann kan therra nådher
fåå. etc.

Såramåla Med wådha:

1 Om man hugger a man mott sin wilia.

2. Om man hugger annan sönder arm, Rÿgbeen, fin-
ger eller tåår.

3. Om man kastar steen eller skiuter strångs.

4. Kann man ÿ Handalösan wåda skadder wara.

5. Hugger man annan såår steen eller skiuter.

6. Nu ther handalös wåda händer, och tager annen skuld
för än skadan händer, och om Öfwermagi gör
såår med wåda.

7. Nu kann Hunder bita man.

8. Om Wåda Eedh huru hann skall wara.

1 Hugger man åt androm, och annor warder
förr skadder, och kann hugga honom mott sinom wil-
ia, hann hugger af honom Näsa, eller Öra, eller
ut Ögha, eller ÿ ansichte, eller ÿ Halss, så at han
hafwer euwerdelig lyte af, hugger af händ eller
foot med wååda. Böthe wada Böther 3 marck. för
Lytet, och 6. marck. för Såret Målsäganden en-
skilt, Hugger hann fulsåår ther eÿ kommer åfhug-
ÿ, Böthe 6. marck. för Såret och inga lytesbot.

2. Hugger man a man i Rÿgh eller sunder
arm, Been, Fingen, eller tåår med wåådha,
eller gör fulsåår, och kommer eÿ åfhugÿ, och war-
der them man krumpen eller Lammer, så at han
lyte ägher, Böthe 3. marck. för lytet, och 6. marck.
för såret, Hugger tummell finger af manne,

Såramåla

eller Hogher framman wriste, Böthe 12 öre för lytedh och 4½ marck: för Sååret, Hugger thum then näst är eller thenn Lengste, Böthe ena marck: för Lytedh och 2 marck: för Såäret, Hugger them then näst är Eller thenn minste, Böthe half marck: för Lytedh, och fem marck: för Sååret, Samma Lagh wari om Tåår, och halfwa mindre ij Lyte.

Nw kann man kasta steen eller skiuta, eller Hwaria hånda man häldh kastar, kommer then annorstädz för än thet skada gör, stöter å steen eller huse, Eller kastar öfwer hws och seer ey hwar then nider kommer, thet heter håndalöse wåda, wardher then någor förstadder och får skada af, Eller hwar åkomme then äär, Böthe för Såår halfwa minder än för är sagdt, kunne lyte ij wara, giäldhe och halfwa minder efter thy the ähra.

Nw kan man i håndalösan wåda warda Stadder, hwru thet kann häldt tilkomma, och Föller ey hanndhugge, Wardher man slaghin eller stöter å hånnd sina, at fingra krumpna och oryttiar, wari tumoll finger åt lyttebot 6. öre, then ther är näst 5 öra, thenn ther är näst 4 öra, litzla finger och thenn ther är näst hwar thera 3 öre, Och warder Hogher stöter ij håndalösan wåda, och the krumpyna, wari halfwa minder åt Lyttebot än finger,

Nw hugger man annan eller slår skeno, kastar eller skiuter, Så at then hwarkin wedher kommer för än thet skada gör, thet är ey wåda vthann

Medh wåda.

wilia, vthan bådhe seija thet wåda wara, then ska-
dan giordhe, och thenn skadann fick.

6. Hwar som håndalös wåda timar som annorstädz tager för än then skada gör, ellr öfwir hus kastar, och seer ey hwar thet nederkommer, thå må thenn som gerningenn giordhe wådha lagh gånga, än thå att Målsäganden will ey j wådha lagh stånnda, ellr Boot vpbära, ä hwar Lijff kommer j wåda Bothom, och kommer af thy ey, thå skall Lijffs boot qwarre stånnda, till thess vthe är nat och ähr, och sidann ligge thet till 6. mannom af Nadhenom, hwart hann ägher Lijffsboot vpbära ellr ey, då mykit skall Öfwermagi böta att Lijffsboot som mogannde man, och halfwo minder ij Dårom.

7. Nw kan hunder bita man, thå gifui äganden vt hundenn ellr böthe 6. öre, kan annan fää man dåran göra, hwad fää thet hälzt är, Böthe äganden 6. öra, wänder hann Lijffwet af, Thå skall Lijffsboot wara så stoor som dåra Boot, will äganden dylia för sitt fää, Thå ägher hann widgonget som skadann fick, weta med twem mannom, att hans fää thenn skadan giordhe.

8. Hwilkin man som wåda edh skall gånga för Såår, störrer eller smärrer, ellr för Lijffs gånnga 6. manna ledh, och wari lagwandir, och Böthe sådanne Boot som för är sagdt, fäller han åt ledhenom, och orkar ey Bothenn, ellr fyllar edhenn och orkar ey Botenn.

Tiuffua Balcken:

1 Kan man sigh ey tiuffnad af håndom leda c.
2. Warder man med Tiufnader gripin. c.
3. Huru stora Brut Tiufwen må hengiar för. c.
4. Om Kona Stiäll. c.
5. Om Stadfest swän slepper Tiufwen vr hägtilsom
eller annan man. c.
6. Hugger man apall neder eller annor bärande Trä c.
7. Stiäll man j Kålgordom eller Trägårdom. c.
8. Stiäll man Humbla. c.
9. Stiäll man Kirkia. c.
10. När gifwer man androm skuld för Bodrån. c.
11. Om finds hwar å wägh, huru the skulle skiptas c.
12. När kann them som hitte witne hafwa. c.
13. När hitter man fää annars mans. c.
14. Hitter man wrak å haf eller Siöstrandh. c.
15. Hitter man Botem findh. c.
16. Om man hitter annars mans änklare. c.
17. Huru man skall sigh vtiufwa göra. c.
18. Om häst eller Båt eller thera hämda. c.
19. Släpper man Tiufwen eller tager lösen för honom c.
20. Om man tager annars Timber bort. c.
21. Om Doblare. c.

Tiuffua

1. Wärder them tiuffnader någrom i hån
dom tagin som går å lifft, och giter sigh ey
af händom lärth, stånde Tiufz rätt, Leder och han
till annars, och hann weder kommer som till leder,
Stånde thå hann Tiufz rätt, Eller lede sigh af
händom, Nu kommer hann ey wider uthan wilt
och seger sigh ey thet hafwa wälet, Och uthan hann
Binder till laghom in till hanns, Böthe thå 40 m.
till Treskiptis, Målsäghande Konunge och Stä-
denn, och ey lifft hanns förgånga, För thy skall
them som köper hofwat fää eller klefnad, giord
gull eller Syeftuer, Eller annor tingh, wapn,
skurin klädher och annad tekit med fullom skälom,
och witnom, Köpa, och with thet laghligha köpt
wara, thå ther klandras, Nu orkar hann
Ey Bothem. som Tiufnader tillhörer.

2. Nw kann man med tiuffnader gripin war
da som kona eller barn eller wederlagsmann hafwer
Thå skall ey thera lifft förgånga, än så stoor Tiuf-
nader ähr, uthan ther kann finnes i hema thera,
och the hafwa ther medh hemom nött, och i Rådom
warit, Nu kann them som wither och i hemme
thera Rannsakar, och ey finnes ey medh them, wari
Lagerandt, Jngen må och ändrom Tiufnad wi-
ta eller tilbinnda, uthan hann warder bar åtagin
och i hemme hanns funnet, Jngen må och annars
hus Rannsaka, uthan hann wädiar in till hanns
med 40. marck: uthan thet sker med Fogtenns och
Borgemestarenns förlofft, Thå må thet wara, Mi-
ther ther hemom och äher ey 6. manna witne

till, och Ransakar huru hanum som sagdt ägher, Böte 40. marck: målsäganden, och 20 marck: Konunge och Stadhenn, Orkar hann ey Böthenn, gånge rätter öfwer honom, Effter thy hann honom Tiufnader wicher.

3. Hwilkinn man för Tiufnader ey förre haffuer warit gripinn, Stiäl hann stiäla, för mindre må hann ey hengia än ena marck: Eller mankawärde, Vthann hann stiäll j Kyrkio, Badstugu eller Hussbonnda sin, thå hengia för halff marck: Och them som j Kyrkio stiäll, eller andra gerninga gör j henne, hafwe ther ingen fridh, Och warder hann baar åtagin, för halff marck: skall Tiufwer till Stupo slås, och Bådenn öronn mista, För 3 öra skall hann hudh mista och annat öra, och för 2 öre hud mista, och fly Stadhenn, Kommer han sedann åther j Stadhenn, Eller j Stadzmarck, miste lif sin, Om kona wari samma Lagh, vthann henne skall quick j Jordh gräffwas för så mykit mann skall hengia.

4 Kaim the kona med barne wara som stiäll, Råkar thet så stoor Tiufnader som för äher sagdt Thå skall henne lif sin mista, dogh skall hon j Stadzsenns Järnn sitia, och henne föda them henne Skulld gaf, och sedann Barnn är födh, göres rätt om henne,

5. Nw kann Stadzsenns swen tiuffuer eller annann man vr hächtelsenn sleppa, Stånda rätt namna som hann skulle stånda.

6. Nw stiäll man thett i kålgårdom wäxer eller y Träägården, äple eller anndra frucht, ärther, kåål eller huad thett är, och warder åtagin, eller kläde hanns med tuggia manna witnom, Böthe 6. marck: och åther skadann, Kommer ther Dråp, Såår eller Blodwite therra mellann, wari tuegild ther hann fåår som förr äghr, och ogild ther hann fåår som tillkom.

7. Hugger man Apold eller annor bärande Trää nider, Böthe 6. marck: Bryther hann greenn af bärannde Trää, Böthe 3 marck: om hann warder tagin wider med witnom, withe thet honom, wäri sigh med 6. mannom.

8. Nw stiäll man humbla vr gårdom, skäriom eller Öyom, huar thet helzt är hann wäxer, warder tagin ther widher, Binder å honom sanner Tiufnader, och förrs till Rådzstugun. och görs Domer hanns efter thy Tiufnader är.

9. Nw stiäll man fiskia aff annars nätiom, Miärdom eller krokom, warder ther wider tagin, Böthe 6. marck: och åther skadann, Stiäll hann Näät eller Fiskatooll, warder wider tagin, och binder å honom, Ståånde Tiuffz rätt.

10. Nw giffuer man androm skuld för bodrag eller Tiufnad, och finner thet med honom eller y husom hanns, som hann honom skuld förr gifuer, Ståånde Tiufz rätt, finnz ey, wäri sig med 12 mannom, och hann ståånde samma rätt,

eller Böthe 40 marck: målsäganderom, och 20 marck: Konunge och Stadhenn, vthan thet see medh Fougtans Och Borgmestare orloff. &c

11. Ho som findh hitter å wägh eller vthan wäghs, och huad finna thet hälst ähr, Lyse thet grannstann medh hornom går, Sedhan å Sochna kyrkio, och på Rådzstugu, Kommer them som mist hafuer för än lyst ähr, och seger till merkiom och sann Järteknen, Thå swäri till sin medh twem mannom, Sielffwertridie, och tagi sin ägher vthan lösn, Kommer ingen inan Olaff och åhr, som wederkännes, Tagi Konungen twå luthi, och then som hitte tridiungh. &c

2. Nw kann them som hitte witne haffua at hann lagliga lyst hafuer, Thå swäri hann till sin som mist hafuer medh twem mannom sielffwertridie, och tagi sin ägher, vthan them hafui tridiungh som hitte, efter som 4 goda män thet mäta, Griper man åt lysninga wittnom och fäer åt them, Thå Böthe 40. marck: och hete Tiuffwer, och stände Tiuffs rätt. &c

3. Nw hitter man fää annars häst tam, mann eller sklint, Oxa, koo, fåår, Gees, Swinn eller thet nytia fänat är, Thet ägher hann till sin swäria medh twem mannom sielffwertridie, at thet hanns ähr, och tagi sedhan sin ägher vthan lösn, Och hin göra sigh vtlöfnad medt Lysninga witnesinom, Medh häster, Oxa och horss må man yrkia, och sina Tarff göra, Och

Tiuffua.

sin ärande med fara innan Stadh och häradz then ther hitt war, Sedann then lyst ähr, och lagliga witne till taginn, både j Härade och Stadhenn, Och ho som yrker ther med för än thet laglyst är, Böthe 3 markz: till Treskiptis.

14 Hitter man wrak i salto watne eller fersko, Ther rätter äganden är ey när eller hans bud och wet ey huart hans ähr kommit, Lyser han lagliga, Thå äghe hann tridiungh som hitte, Och äganden twå luti, gånge hann till som mist hafwer med san Jarteknom, och tryggia manna witnom, kommer hann ey innan Natt och åhr, Tagi thå konungs twå Luthi.

15 Hitter man botnfind eller båtz findh, och Lyser Lagliga, Thå ägher hann halffwa findh, kommer ingen som lagliga wederkennes, Thå ägher konungh den halffta.

16. Hitter man anckare mans, haffui arbetes Löhn, efter goda manna mätzordom.

17 Alla stada ther man find hitter, thå skall hann sigh ortiufwa göra med lysninga witnom, Sedann swärie thenn som mist hafwer, at till sin medh tryggia manna witnom, siälfwer tridhie, Och tagi sitt godz åther, Alla the som godze hielpa undann eldh, ur siöö eller häär, wari man så mykit bättre, Och tagi så mykit af thy godze som äganden will honom unna, och goda män siäia an hann tiänt hafwer.

18. Nu tager man vthan lån eller legho häst och åker eller rider eller gör några sånnda åwerc, kan med honom, kommer äganden efter, och fånger ater samman, Thå skall han till Tingz eller Råd, stugu föras, Och hafwi Målsäganden wåld, hwad han will honom till Tiufs eller Rånsman winna, Efter thy som Lagh sigia, Om Bår wa, ri samma lagh och om dkir, Målsfören och någor både Bår och Bonda, hwad heller han sätter ho, nom j Hägtilse eller ey, Efter delär, Thå hafwer han brutit Ehsöre. Et.c.

19. Ho som fånger rättan tiuff, och slepper ho, nom för än han Lagwunnin ähr, Böthe 40. marck: Konunge och Stadenom, Warder och Tiufwen Lagwunnin, thå tagz ey lösn för honom, vthan vphängies, Dyrfwes och någor lösn för honom taga, gelde Konunge lösn, och med 40. marck: och Thet wari Konungz Ehren sak. Et.c.

20. Ho som annars timber bårtt tager, så som Skiölar, Tegelwidh eller hwatt thet är med win, nom eller vthan winne, vthan äganders lof Böthe för hwar stycke hwar marck: Så för annat och Tridie till treskiptis, än till ähra tuggia man, na winne, Eller wärie sigh med sielfs sins Edhe, Tager han mera, Böthe 12 marck: till treskiptis som för ähr sagdt, Eller wari vr tiufwa, War, der thet honom win, wärie sigh med 6. manno Fäldz han åth Edhenom, och orker ey Bothen

HS / B 114 -

Tiuffua

Warde slagin wid Stupena, Hamma Lagh wari om
them thet androm wither, och ey orkar tilbinda,
Framdelis äghe nerkiänner, at j alla 6. marcka bo-
them eller tryggia j thessom Balckenom, tagi Een
tridiung Målsäganden, Een konunger, och Een
Stadhenn, Och wärie sigh for 6. marck: Sak, än ey
äghra witne till med 6. manna Edher, och för try-
gia marcka Sak, med Tryggia manna Edher, Fäler
ham åth Edhenom och orkar ey Bothenn, warde
Slagin widh Stockenn, Hamma Lagh wari
Om Målsäganden, om ham orkar
honom ey tilbinda, Och ey orkar
Bothenn.

Doblare Balcken.

Ho som dobblar of fuer enga marck, böte
3 marck: till tre skyftis konunger och Staden
Så them som tappade, som them som wan, än till
äghra tryggia manna witne, Eller wäri sigh sielf-
wertridie, Orkar ingenn thera Bothenn, war-
da Slagin wid Stockenn, Een tima och annann,

Och tridie resenn fly Stadhenn, än hann wander
ther medh gripin, Jngen må dobla widh than som
ey är sielfwer sin forman å sine godze, Eller haf-
wer thet hann må dobla medh, vthann han böthe
40 marck. Twåmarck Målägandenn, och thee
andra Konunge och Stadhenn, och thet äther med
Som hann ey wär sielfwer målägandhe än, Om,
kar hann ey Bethenn, och wander lagliga tilwun-
nin, wanda Slagin widh stocken och fly Staden,
Kommer hann äther, vthann Fogtenne och Rådh-
manna Orlof, mister hannd sina. Och medh them
hann läther sigh till dobla, och är ey sielf sin
förman, göre the Fogtenn, Rådmän och Målä-
ganden hwad them tyckes like wara, Doblar
man the wedherlagninga bort, som hann hafwer
till sigh tagit, Tage them äther wederlagning
som henne ägher, af honom som henne wann,
Och hann som henne bort dobladhe, gånge till ar-
bete för Konunge och Stadhenn, Så lenge wederlag-
ning räcker, vthann han nåder fåår, Och then
thet wann som androm tilhörde, Böthe 112 marck.
Konunge och Stadenn, än han wander tilwunnin
medh twåm mannom, Orkar hann ey Bothenn
Wanda hanne räther som för
äher sagdt om 40 marck.
Böthen. Amen

HS / B 114 -

HS / B 114 -

Thenna Boch hörer Mig Nills Andersom till Med rätt
och haffuer iagh thenn kiöpt aff Bengdt torsom Kiimpa
Boandes i Westmerig och giffuidt for thenn twå marck och
penningar 8 Dallm 1625 Dhen 3 Maij

Nills Andersom
Julzenmarck

Anno 1598. 7 Maji.

Berent Harder.

Allom them som thenna Crönecka læsande eller hörande warda, Önsker Jagh Olaus petri predicare i Stokholm, Sanningennes kunskap.

Gudh som all tingh haffuer skapat Menniskionne till godho och gagn, Hann haffuer thett och aff sina euigha godheet och försyyn så förordinerat och skickat, att theres leffuerne och Regemente, som fordomdagha i werldenne leffuat hafua, beschriffues skulle, thes effterkommande till [illegible] rättelse och warnagla, aff hwilkom the lära motte, hwadh anslagh lyckesamligha pläga tillgå, Och hwad som plägher illa bekomma, och lychtes medh een ondh affgångh, Så att effterkommandenar måge lära vtaff theres förfädhers wälfärdt, huru the sigh i alla stycker skicka skole, och hwad nyttigt eller skadhligit wara plägher, Ja, effterkommandenar hafua och ther een stoor fördeel aff, Ty thet är ju bättre att bliffua wijs af een annars skada een aff sin egen, Och bör historier eller Crönikor så screffuer warda, att the förgiffua så nyttelighe möijeligit kan wara, alla omstendigheter, aff hwad orsaak och tilfälle orstånde, krijgh och örligh kommer, och huru fridh och roligheet bewarat warder, Ty the warda tå medh frucht läsna, och ähre them som effterkomma såsom een spegell, ther the måge see vthinnan, hwad som bestånd eller obestånde medh sigh hafuer, hwar vtaff landh och städher waxa till, eller huru the förlagda warda, Ty att thet är icke nogh att man weet huru krijgh och örligh offta hafuer warit i werldenne, vthan man behöffuer och weeta, af hwat orsak sådana kommet är, Ja, thå plägher ju näst wara, att the komma på orstånde som sielff gifuer them tilfälle till, och the vndwika orstånde, som tilfallen vndwika kunne Therföre är thet nyttigt, att man weet huru örligh och

kriigs kann förtagit och förkommit warda, Då är ey
heller nogh, at man weet huru fromma Förstar
hafwa vnderstundom warit i werldenne, de ther frid och
roligheet hållet hafwa, vthan man och weet, hwadh
Råd de ther till brukat hafwa, huilket Chrönikeschrifft-
uarenn förgiffua skall, them till effterdöme som eff-
terkomma.

Men kann de äre wäll monga som Chröniker schrifftuit
hafwa, och dogh ganska få som retta Sähet hafft hafwa,
huilket nogh är vppenbart, så wäll medh främmande
Chrönikeschrifftuare såsom Swenska och Danska, The schrif-
uo wäll alle om örligh och krigh, Men huru sådana
tilkommit är, och huilkenn partenn bättre skäll hafft
hafwer, ther wardar ganska ringa omtalat, och therföre
kunna de som effterkomma, ickie hafwa sådana rätte aff
theres förfäders historier som thet wara borde, Då haf-
uer och myckit wordet schrifuit aff them som partiiska
hafwa warit i sakenne, Och therföre hafwa de vphögdt
denn partenn som de hafwa hollet medh, och denn andra
ylart förachtat, och är så offta Sanningenn tilbaka låtenn
Och thet är nogh till merkiandes aff de Swenska och Dan-
ska historier, The danska pryssa sigh aff deres stora ger-
ninger som theres herrar och Förstar hafwa bedrifft-
uit här i Swerige, Och de Swenska räkna högt denn
stora mandom som de hafwa bedriffuit i Danmarck, Då
at denn ther nu gerna wetha wille huad Sannast är,
hann skall hafwa ther möde till at thet vtleta, Therföre
hafwa wij nu sådana Chrönikor som de hafwa til sinnes
warit them schrifftuit hafwa, Och fördenskull komma de
Swenska Chröniker icke öfuerens medh de Danska, Ty
är thet och wijsamyt nogh, at taga ther nogor godh vntal-
ße vth, Dogh likwäll hafwer Jagh taghit migh före, at vt-
draga ena litenn Chrönika af de andra, Och hafwer

Jagh tagit migh före at uthdragha thenn eghenn Chrönike aff de andra, och satt der inn thet som Jagh hafuer förnum, mest Sanningenne likast wara, Tÿ thet som sant är wille Jagh gerna schrifua om, Aff hwilka mann merkia må, hu-ru her i riket i förtijdenn hafuer tilgånget, huru riket hafuer ståndat under infödda herrar, och huru thet hafuer wordet regerat aff fremmande herskap, huru thet hafuer ståt under konungar, och huru thet ståt hafuer under höfuidzmän, Och må mann dogh her altid see, huad oro-ståndh, twist och twedrecht wåra förfäder hafua haft, och warit bekymbrat medh, Så at wij ikke behöffua förundrat om i wår tijdh går illa till, Wåra förfäder hafua för-sökt werldennes onda wäsende så well som wij, Werlden är altid sigh sielffuom lijk. Hon är altid bullersam och mödersam at wara vthi, Then i werldenne wara skall, hann moste wänia sigh widh, at lijda mera ondt änn gott, mera örligh och annor bedröffuelse änn fridh, Så må mann och ther merkia aff werldennes ostadighett at de högste the så snart warda underslagen, som de lägste, Ja de högste stå farligest i werldenne, Tÿ de hafua monga som stå them efter, Så at thet högre man är besatt, Thes flere hafuer hann owenner, Och Lyckohiulet som man säya plägar går snart omkringh i werldenne, Then nu-ga mann kann snart förhögdt warda, Och then högt be-sätenn mann kann snart till intet göras, Aff hwilket de som förtryckte äre mågha hafua thet hopp, at medh them kann änn bättre warda, Och de ther högt besatte äro, må-ga hafua thenn fare, at hiulet skall gå om medh them, och för thenn skuldh hafua öffuerwådigheet och öfuerwold fördragh, ther mäge höghe och låge rätta sigh efftter.:

Nu förra änn wij gå till wår Materie, Skall man weta, at i wåra Swenska Chröneker finnes ganska lijten vnderesse, huru her i riket hafuer tilståt före änn Christ-

tendomen hijt kom, Tÿ at wåra förfäder hafua an-
tingen lijtet eller och intet der om schrifuit, hwar
de och noget schrifuit hafua, tå är thet förkommit med den
Schrifft, som her fordomdags brukades i landet, them man
nu kallar Runoschrifft eller Bokstafwar, hafuer no-
gon wordit schrifuit, Tå hafuer thet wißerliga warit
Schrifuit medh Runoschrifft, Tÿ at denn Latiniska
Schrifftenn som man nu brukar, kom först hijt i landet
medh them som Christendomen hijt förde, Och när den
Latiniska Schrifftenn vptogz, tå medh tijdenn förlades
denn andra, Så förlades och alt thet som medh dem Schrif-
tenn schrifuin war, Dogh hafuer enn tå denn förre
Schrifftenn nogon tijdh wordit brukat bredh widh denn
Latiniska Schrifftenn, Thet nogh är merkiandes af de Ru-
nostafwar som böndrene ännu bruka, och aff mongha
Runostenar som vpsatte äro sedann Christendomen hijt
kom, Menn huaru nu der om huru thet wara kan
till oß är ganska lijten närwelße kommenn, huru her
i rikit tilstodh förra än Christendomen hijt kom, och
endtå at denn Danska Crönikann myket föregifuer,
hwadh fordomdags skall hafuas wara skedt i thesse trij ri-
ke, och räknar longt tilbaka, Så kann man dogh föga
macht gifua henne, Tÿ at i Danmarck hafuer warit
samma fehlet som när oß war, om gambla historier, och
der vthöfuer seer man wäll, at der sökes allestädz
stoor ähra och prijß, Derföre är befruchtandes, at san-
ningenn är ikke altid framkommenn, Denn doch af
Crönekeschrifuaren mest achtas skulle, och låter Jagh an-
dra döma her om, Thet är wißt, at i thesse trij rijke
Som och i mongh annor landh, hafuer warit grofft och
oförståndigt folck, thet föga achtat hafuer thet som till godha
dygder och skickeligheet hördt hafuer, Och begyntte tå endeles
för lära tucht och goda sedher, när de wordo Christne, Den-

HS / B 114 -

förr kan man och föga weeta der vpå, att de antingen lichtt eller och intet schrifftner hafwa. Thet finner man well, att wåra förfädher haffwa haft thet sätt som de Greker och Lateiner hade, medh Fabeler och Poetiska dichter Så att när några manhaftige män woro för handen, the der manliga gerningar och mankelige bedriffter hade, Om them diktade the wijsor, Saghor och Rijm, som de pläga de kalla Frijdher, och andra sådana dichter, och blomerade them medh Fabeler och förstärkte them, begiwandes them store ära och prijs till som the förtient hade, och them som mankelige män woro, som sigh bewijste manliga emot sina fiender, och lade them indh som öfwerwoldh och oräät giörde, kallade the Kämpar och Jämningar, Så som de Greker kallade them Hieltar Heroës, sådana som Hercules war och andre flere, Men them som tyrannisker woro, och giorde allom öfwerwäldh och oräät, och fästade på ingen, kallade de Jättar, Resar, Troll och annat sådana, Och effter thet att samma Tyranner plägade boo på fasta slott, så kallade the theras slott Bärgh, och them som der på bodde kallade the Bergtroll, och theras hustrur som och onda och arga woro, kallade the Gygiar, eller annat sådana, Och när de wille beschriffwa onda och arga Tyranner, sade the them wara stora, långa och grymma, an doch de icke woro större eller wanskapeligare än andra menniskior, Men för theras tyranni och öfwerwoldh, sade de them sådana wara, och kallade them i theras wijsor understundom Biörnar, Lindormar eller Drakar, och them som sådana menniskior ihielslogo, prijsade then menigha man högt medh wisor och frijde, kallandes them wäldiga Hieltar och Kämpar, De the Jättar, Resar och Lindormar förderfwat och nederlagt hade, hwilket som mäst plägade skee medh kamp, der een emot then kämpade, och i thi sådana slags striders första mandomen, så plägade

Och wåra förfäder kalla them dwärgar, som med theres list och illfundigheet myckit ondt bedriffuit, hwilke ändogh the hade icke så stora macht som Resanar, bedriffuo the lijke wäll myckit ondt medh theres hemeliga list och argheet, Och hade så behendiga skalkheter, at ingen kunde kom-ma under theres list, Derföre sade the them hafua sådana hattar upå sigh, at ingen kunde see them, aff hwilket mann än nu werch tala om dwärgahattar, Thesse dwer-ghar beschriffuas i Rijm och wijsor hafua warit små, tij the hafua haft lithen macht, Dogh stora listigheet, The säijas och hafua boot i Bärgh, thet är, the hafua wäll be-bewarat sigh, så at ingen skulle kunne göra them noget ondt, Menn Kempanar plägade undertijdom komma under theras list och slogho them ihiell, och derföre prijsas the aff theres stora macht och mandom, at the kunde under-leggia stora Jettar och Resar, och thesse dwärgar.

Thetta hafuer mann nu i den acht föregifftuit, at kunnogt warda skall, hwadana dikter och schriffueser wåra förfä-der i hedendomen brukat hafua, der och the förste Cris-tena tilhade, Så at mann klarligha merkia kann, at föge wärelse finnas i theres dikter eller schrifftueser, efter thet the så blomerade äre med fabeler och förtäckt ordh, at mann icke wetha kann, hwad som rätta historien är, Dogh hafua the som först begynte schriffua Swenska och Dan-ska Crönicker, tagit begynnelsen af gamble wijsor, rij-mor och andra sådana blomerade dikter, som i landena gångit hafuer, och der effter hafua the schriffuit, tij är thet och ganska owist, om så skedt är eller ey, Theßlikest kommer och myckenn owisheet der aff, at mann icke hafuer wist åhratalet, när ärendet skedt är, tij är thet heller myckit wist, thet summande Crönecko schrifftuare Dan-ske eller Tyske, hafua satt i theres gambla Crönicker om-

Swerige, thy the hafua och schrifuit aff löös rychte, och swer man för ögonen, huru offta the gå af rätta wägen i thet som är i manna minne, thy är thet intet twiflandes, at mykit i the gambla historier är ocksså skrefft, Ther mann och thesslickest offta, att the äre så owisse på theras egne historier som the äre på wåra, Och thet wille wara rätta besinnet, at hwarken Swenska, Danska eller Tyska hafua så wissa Krönikor som wäll behöfdes, om thet som i theras lands skedt är för än Christendomen then kom, Menn sedan hafuer noget worden schrifftuit, ändogh ganska litet, besynnerliga här när oss, thet mesta som finnes här när oss schrifuit wara, thet är schrifuit i näste förledne tryhundrade åår, huilket som mykit gammall Breff och beseglat Registher thet mest bewisas kann, Ther och thenna Krönika om sammer 300 åhr, mest uthdragen är, Menn om thet som förra skedt är, hafuer mann ikke sådana bewijß som mann her efter förnammandes warder.

The ther historier schriffua, sägha the mäst förgiffua, huadann thet folket kommet är som the schrifua om, Och huad vrsprungh thet hafuer, Menn efter thet wij Swenske inga gambla historier hafua som wissa äro, och huru Swerige är först besatt worden, Almenneliga historier gifua nogh före om Götha rike, huru gammalt thet är, Menn thet kann ingalunda förståndandes warda om de Göther som här i Swerige äro, Thy de gambla göther, de ther först Göther kalladhes, hafua bodd ther nu är Vngern, eller ock langare bort, Och skall nyligha på then tijdhen gott folck hafua bood i Swerige, Thy de hafua ther haft theras Säthe ikke långt efter Noe flodh, Så framt alt sant är som om them schrifuit är, och therföre kunne the ikke hååt her uthaff wårt lands, uthann were likare, at nogen aff them, hade med tijdhen kommit hijt och boodt här, Dogh är thet är alt owist, Thetta är ganska lijkt, at Tydske, Swenske, Danske och Norske, hafua fordomdagh alt

[illegible]sken Swensken Danskan och Norsker hafua fordomdagh

warit itt folck, och ther är tungomålet nogh bewijß till, ty
att i förtidenn hafua de alla hafft itt tungomåll, ändå att
thet är nu så förwandlat, widan folcket bleff åtskildt, som
alltid hända plägar, och thetta kann ther aff nogh merkias
att hwad äldre Tyska och Swenska Böker mann finna kann
Ju mera draga the öfwereens i tungomålet, tå man wär
them tilhöra och gifwer ther acht på, Så kann thet och medh
mongh annor stycke bewisas, att de hafua alla warit itt
folck, Ty att gambla Latiniske historieskriffuere hafua
nÿkker skriffuit om de Tydskes landzseder, hwilkana
Argumenter och wäsende de hade, hwilket än nu mera hol-
les i thessa try rikenn, än i Tyskland, Ett gammalt sätt
synes thet hafua warit, att de hade skifft theres folck i
hundrade tall, och enn höffdingh för hwart hundrat, hwil-
ket enn ther till när oß bleffuit är, Ty att hela landet
är skipt i häradt, som fordom kalladis hundarij, eftterthy
att i förstonne woro ther hundrade Bönder vthi, ähn tå att
nu är sommestädz meer och sommestädz mindre, och theras
höffdingh kalladis hundarij höffdingh, thenn nu kallas hä-
radzhöffdingh, Så hafua och folcket i thesse try rikenn
haft samma sett medh wijser och sijder och annor dict som
de Tydske, hwilket alt ther aff kommer, att de alla hafua
hafft itt tungomåll och warit itt folck, och wille för
longt wara alt vpräkna som de gambla historieskrif-
were denn Tydska Nationenn retzliga tillägga, och nu
medelertid mera hållas när oß, än när them, Så kan mann
Ju klarliga merkia, att Swenske, Danske och Nor-
ske, hafua fordom warit Tydske, de ther hafua sigh så
förmerat, att the thesse landh besatt hafua, Thet haf-
uer så alltid warit Tyskmans sätt, att de plägha förwid-
ga sigh, The hafua besatt Engeland, Wendelandh, enn
stoor deel af Liffland, Preussen och mongh annor landh

Så hafua de Bajerske Tyydskar och besat thesse trij rikenn,
Menn när thet skedt är, och om noghot folck hafuer boodt
här tillförenne, thet är owitterlight, likast synes migh
thet wara, at de Tyydska hafua först besat denna landz-
enn, Så at de hafua warit thet första folck som här
boodt hafuer.

Nu skall mann och weta, at i förtijdenn hafuer thet-
ta landet som all annor landh och rijke warit fult medh af-
gudharij, och efter thet at wåra förfäder, äro af denn
Tyyska nationenn vthkomne, Så hafua de och vthann twifuell
hafft samma affguda dyrckann som de Tyyska, Dogh kann
henn medh tijdhenn noghot hafua wordet förwandlat, al-
lasfördz här i landet, hafua de hafft noghra besynnerligha
Skoghar, them mann kallar helgalundar, ther the myckin
widskiyelse haft hafua, och dirfunnenn mykin Spökelsse-
drifuit hafuer, och der hafua de theres gudzdyrckann vpp-
hållet, Sådana helgalundar finnes än nu här i landet
ändtå at de nu intet brukas, ny wetha heller denn nu-
niga mann, huru de i förtijdenn brukade wordo, Men
i Vpsala, der som konungasächet här i Swerighe warit
hafuer, Der hafuer och nästa affguda sächet warit, och
Swijds affgudha tempelet hafua stått icke longt der ifrån
Som nu står domkyrkann, huilket som sighes hafua wa-
rit kosteligha nogh bygdt, Och i samma Tempell skola
de hafua haft treer gudhar, Thenn första och ypperste haf-
wa de kallat Thoor, och är denn vthann twifuell, som när
de Latiner hafua heter Jupiter, Denn de och höllo för
denn högsta gudhenn, och honom hade de giordt som enn
nakot gilt, Sittiandes på enn wagnn som karlawagnenn,
och hade ena Spijro i denn ene handenne, och Sijw Stier-
nor i denn andra handena, och af honom hafuer Torsda-

Then fiarta dällhen hafuer Söälhatt 34993.
mannisker ilyndkopyngh stadh för häär sedhen

thenn namnen, Såsom och när de Tyska Dunderdagh,
Om denna gudhenn plägade the almenneligha Swärja
och fryja, Ja. Torr guds, Wij Thorr gudh c som än nu när
gamble Bönder i brukningh är, huilket och i lagboken
förbudit warder, att mann icke skall aff gudhom blota,
thet är mann skall icke swärie widh them, Denna af-
gudhenn plägade the dyrka och ähra, att hann skulle be-
wara them för owäder, Liungeldh, storm och annat
sådana, och att hann skulle gifua them kornn och korna
nogh, och allahanda frucht, Thenn andra gudhenn
kalladhes Odhenn, huilkenn när de Tyska hafuer he-
tet Wodhenn, Och är denn de Latiner kalla Mer-
curium, och aff samma gudhenn hafua de kallat en
dagh i weckonne, Wodensdagh, denn wij kalla nu Odens-
dagh. Thenn samma gudhenn plägade the dyrka, att
hann skulle hielpa them i strijdh och örligh, Som wåra
Swenska Crönikor innehålla, Menn likare är thet
att the hafua dyrkat honom för rikedomar skull, att
the skulle få godz och penningar nogh, Och deraff plä-
gar mann än nu säija, att de tiena Odhennom, Som
många penningar och rikedomar sammanslagga, Then
Tridie war enn gudhinna, och kalladhes Frigga, huil-
kenn (: Som nogh troandes är:) när de Latiner haf-
uer hetet Venus, af henne hafuer Fridagenn sitt namn,
Denne gudhinnann wardt dyrkat för denn skull, att
the skulle få gott giftermåll, mongh Barnn, fridh och ro-
lighet, Alla thesse tre gudhanar hafua stått i templet
Thorr mitt vthi, och enn af de andra på huarsidona,
Warder och benämdt i wåra Swenska Crönikor om enna
gudinna som när de Latiner kalladhes Ceres, henne
dyrkade the här i landet som i all annor landh, på thet

the skulle få godh åår på korn och kärna, Neptunus
hafwer och warit här namnkunnogh, och ther af wardh
mann än nu tala om Näcken, som sägs wara i wat-
net, och att Näcken tagar them bort som drunckna,
Om här hafwer warit nogra flere namnkunnogha
gudhar som the hafwa dyrkat, kan mann icke wetha,
Menn the Tyske hafwa hafft een gudh, then the kallade
Krodhe, Som när the Latiner heter Saturnus, then
gudhenn och synes här hafwa warit namnkunnogh,
Och ther aff plägar mann kalla them som arghe äro, Kro-
dann skalkar, Item gudh hade the Tyske ock, then ther
Kallades Jodut, aff flere affgudhar wet mann icke säja
här i Swerighe. C

Thesse förnempde gudhar, Thoor, Odhen, Frigga, och
till ewentyrs flere medh, hafwa hafft hwar för sigh si-
na besynnerligha fester, som them på theras dagar offer
giordes, Och hwart Niende åår, hade the medh theras
Konungs, aff hela rikit ena almennelegha Samqwemdt
ther the komma tilhopa medh theras offer och skenker, till
förbenämnda Tempell, och giorde ther affgudhen offer,
för hela landsens welfärdt, och wordo tå nogher kreat-
urs offer giordt, bådhe af menniskiom och annor diur,
Vphengde the i enom helgalunds kryppenar, men theras
blodh warit utgutit affgudhommen till ähra, Och thetta
wara nu nogh sagt af them affguda dyrkann, som här i
landet warit hafwer. C

Thesslikest hafwa och somblighe hafft then meningh, att thz
Som nu är nu Swerighes rike, Skall hafwa i förtijdenn
warit fem rijke, Thet första skulle wara Finlandh och
hela Åbostichtt, Thet andra Helsingalandh och all Nor-
landenn, Thet tredie Vplandh, Södermannelandh och

Thesslikest haffwer och somlighe hafft then meningh
att thet som nu är nu Swerighe rike skall haffwa
i fortijdhen warit fem rike Thet första skull

HS / B 114 -

Närike, och thetta skulle hafua warit thet öffwersta riket,
och heter Swerige eller Swidia rike, Thet tridie Götha
rike, hela Linköpingzsticht, werend och Westergötlandh,
Thet fierde Wermelandh och alla dalarna, Men om
Helsingelandh medh Norlanden, och wermelandh,
med dalarna, skola hafua warit tw rike, der låter
Jagh andra döma om, migh synes thet ikke lijkt wara,
Men om Finlandh är klart nogh, ty thet hafuer icke
länge warit vnder Swerige, vthan med tijden är
Då it stycke så annat wunnit her vnder, Thesslikest
är thet och klart nogh, att Götherna hafua hafft een
koningh för sigh sielfua, och synes lijkt wara, att thet
riket hafuer räckt alt in till Öresundh, Ty besön-
nerliga hafuer Hallandh warit her vnder, dogh haff-
wer thet gåått aff och till, stundom vnder Danmark och
stundom vnder Swerige, och så hafua thesse tw konunge
rijken Swerige och Götha rike medh tijden kommet
vnder een herra, och är wordet itt rike, Och för then
skull hafua nu Swerigis herra then Titell, att de kallas
Swerigis och Göthis konunger, Och thetta ware nu sagt
om thetta stycket. ¶

Plägha och wåra Swenska Crönikeschrifuare förgifua,
hurudana landh Swerige är, J förtijden hafuer thet-
ta riket myckit rikare warit än thet nu är på al-
lahanda köpmans warur, her hafuer osäyeliga myc-
ket koppar, Bly, Järn och allahanda Skinnwarur
wordet vdfördt i frammende landh, och hafuer myc-
ken handell warit mellan the Engelska och thetta
riket, och ther af kom her in så myckit Engelskt mynt
Som i så longh tijdh hafuer warit här gäfft och gängse,
Ty att på then tijdh woro inga Städher som namkun-
nuga woro, byggda widh Östersiön, hwarken Ly-
bek eller nogra andra, Och all landh kringh om Ös-

trastöm woro ochristnin, vndantagandes Swerighe och
Danmarck, the woro de landh som först blefwe Christ-
ne, derföre hade the Swenske theras handell och seglatz
till Englandh som och Christit wår, Så hafwer och thetta
riket i nogor förlidhne hundrade åår, warit ganska rikt
på Spannemåll, och hafwa monga hundrade läster wor-
det fördt her vtaff landet, både till Prÿssen och annor-
städz, som aff gammall Breff och registher nogh bewisli-
git är, och war her ganska gott nijnt i riket, Som man
af Crönikonne förnimmandes warder, Menn medh
tijdenn är thet så förswagat wordet, at thet hafwer
förderfwat både land och Städer, och dagligh meer förderf-
wer, Så skall mann och weta, at wåra Swenske Crö-
nikoschriffuare, de ther medh noghonn skääll och beskedeli-
gen schrifwit hafwa, The hafwa begijnt på de Konungar,
Som hafwa warit widh denn tijdhenn Christus födder
wardt, Thy at thet som förra skedt war, är oß (: eftter
som de seija:) plat owitterligit, huilket wij och bekän-
na, och seije ock allmast wara owitterligit, huru her
stodh till för Christi Börd, vthann thet är och owitterli-
git hwad som skedde kunn longh tijdh der efter, och der-
före är thet ganska owist med de första Konungar, som
här vpräknade warda, ty thet kann henda at de hafwa
warit flere, de kunne och ikke hafwa warit så monga som
här vpräknas; Och efter thet denna Crönika är schrif-
win för theras skull som enfallige äre, at de skole der
aff få nogonn rättelse, Derföre hafwer mann ikke alle-
nast schrifwit historienn och ärendet som thet skedt är,
vthann mann hafwer ock der bredewidh (: der tilfel-
lenn så hafwa warit:) satt nogor besÿnnerligh lärdom,
der noghor rättelse kunna taghas vtaff, at der mann
seer noget gott och nÿttigt wara giort, at mann lager

sigh der effter, och tagar der Exempell af, hwad wij
äre höghe eller laghe, och der mann seer noget owissliga
och obeständeliga förretagit wara, att wij och måghe lära se-
widh annars skada, och taghe oss der wara före, Ty
hwar mann allermest wille läsa Crönekor för förme-
tenheet skull, eller hafwa der ychi tijdfördrijff. Då är
thet så gott oläsit som läsit, Ikke hafwer heller Gudh, som
thet nådelige menniskiomenn ingifwit hafwer, att thet som
skrefwit är, skulle upteknat warda, hafft thet ypsåt der
medh, att sådana skulle läsas i denn acht, att mann allenast
der ychi skulle hafwa sinn lust och tidfördriff, uthann att
mann skall der aff beskoda werldennes lopp, fåfenge-
ligheet och ostadigheet, Och huru dieffwullenn som är
werldennes Furste (: som Christus säghar:) hafwer sitt
Spell, och upwerke ibland höga och lagha, att obestånd,
skada och fördärff. Theßlikest att wij der bredewidh
skola achta och besinna, att ändå dieffwullenn kommer
alt ondt upå gångh, och inskiuter allestädz tilfälle till obestånd
Så förtager doch Gudh honom hans onda uppsåt, och drifft.
när saken ma till kenn bättre ända änn dieffwullenn
achtadt hade, Ty thet wij måge lära gifwa Gudi ärenn, ho-
nom bör, och bidia honom om hielp emot dieffwullenn.
Thetta är thet högsta, att wij som Christne ärom, skola gif-
wa acht upå i alla historier, både hedna och Christna,
och när mann så läs them, Då hafwer mann nytto och
gagnn der aff, och historienn är i sitt rätta Bruuk, Och
thetta alt som nu är sagt, må wara för enn litenn ingång
till denne Crönekenn, som wij nu af Gudz hielp begynna
wele etc:

Erick hin wijse then för- ste Swerigis konungh.

Themm första konungh som wåra swen-
ska Crönicker säija hafwa warit i Swerige, han
skall hafwa hetet Erick, och the läggia honom thet till, at
hann skall hafwa låtet besittia Skåne, Seland, Falster
och the andra beleghna landh som i Danmark liggia,
hwilket icke kan sant wara, förty thesse öö ... äro
besatt medh Tydsk folk, som tilförenne bewijsat är, och
therföre är nogh troandes, at Danmark hafwer för-
ra wordet besatt medh folck än Swerige, Men then
Danska Crönikan gifwer så före, at then första
konungh som här i Swerige warit hafwer aff them nampn-
et Erick, then skulle wara här insatt för en kon-
ungh, aff konungh Frode hin fridz godhe, och thet skulle
då hafwa tilgångit, at emellan konungen i Swerii-
ge som heet Alrick, och konungen i Göthaland som heet
Gestiblind, war en longh krijgh, och så skola tå i thet
rijket som nu är itt, warit twå konungar, Och effter thet
at samma Gestiblind icke war Swerigis konungh mech-
tigh nogh, therföre gaff hann sigh in till konungh Fro-
de i Danmark, at hann honom hielpa skulle emot
konungh Alrick, hwilket hann ochså giorde, Ty hann
sende honom till hielp ett stoort tall folck, medh een
högt berömdt mann, som kalladhes Erick hin wijse,
Then samma Erick drap konungh Alrick och hans son,
och kom så ther till på thet sidsta, at hann bleff konungh bå-
de öfwer Swerige och Göthaland, Och thet skedde widh
then tijdh Christus föddher war, Och beröre then Dan-
ska Crönikan om ingha andra konungar, som här i Swe-
rige skola regerat hafwa, förra än Erik hin wijse hijt
kom, och äro thet theras nampn, Hunding, Regnar, Hothbrod

wise, hiarwar, och så förbenörde, Alric och gestrebleind, Om hwilka mann intet wist hafuer som seijas kann, derföre låter mann thet bestå, Tå nu för:de Erick i Swerige lenge regerat hade, Bleff han dödh.

Göderick then 2 Swerigis Konungh.

När Erick hin wijse dödh war, fick hans Sonn Goderich riket effter honom, om honom seijes, att han skall medh nijckut folck hafua dragit vtaff riket i främmande lands, och bedriffuit der stoor mandom, hwilket om så sant är, är wilsampt döma om.

Filmer then 3 Swerigis Konungh.

Ther effter seijes Filmer hin store hafua Bleffuit Konungs i Swerige, hwilkom i Crönicker och historier högt berömat warder aff sin mandom, Och alt thet som wåre Swenska Crönicker holla om honom Thet är alt vthdragit aff Tiderich van Berns fabuleriske historier, och kommer intet Swerige widh, Thet hålla främmande historier nogh inne, att Filmer hafuer warit Konungs öffuer de Göther som i främmande lands warit hafua, Mann hwad kommer thet them widh som boo i Swerige, Mann kann för ikke räkna them för Swerigis Konungar, som i främmande lands hafua Konungar warit öffuer Göther.

Inge themn 4 Swerigis konungh.

Seden bleff Inge konungh i Swerige, men aff hans bedriffter weet mann intet mere, vthan i hans

tijdh bleff almenneliga samtyckt, att Konungzsäthet skul-
le wara i Vpsala, och ingen annanstädz i riket, ty ther war
thenn afgudha Tempell, Och tijt plägade mesta tilsökn-
ingen skee af hela riket, Bleff och thå till ewintijdes beslu-
tat, att alle konungar skulle hyllas widh Monastenen.

Frodhe then 5 Swe-
rigis koningh

Inge hade twå sönner effter sigh, Nearck
och Frödhe, The regerade bådhe i riket efter theras
fader, och förde så gott regementhe, att de wordo hållne
af thenn menige mann så som gudhar, Så bleff thå Nearck
dödh, och Frodhe wardt konungh allena, hann förde ett
ganska gott regemente, och lefde fridsamliga, och bema-
nade sina vndersåther ifrå öffuerwåldh och orätt, som
konunga ämbethe kräfuer, och ther aff hafwa wåra
förfädher hafft en sådana sedhwänia, att de plägade ön-
ska hwar annan Frodha fridh, Thenne Frodhe lät så
häårdeliga straffa öffuerwoldh och orätt, att ingen
högh eller lägh dristade sigh till, att tagha någon androm
noget ifrå, Vnder sådana förstar plägar landh och ri-
ke förbättra sigh, och plägade de Latiner kalla sådana
fromma förstar patres patriæ, Landzens Fädher, ther-
före wardt och thenne Frodhe så käär och i sådana wyrd-
ningh hållen, af thenn menige mann, som hann hadhe
warit een gudh, Och är thet oss som Christne äre, en
stoor blygdh, att wij see hedningar hafwa de dygder,
som wij ofta ikke sielfwe hafwe.

Östen then 6 Swe-
rigis konungh

När Frodhe dödh war, bleff hans sona
som Östenn konungh i Swerige, Och efter thet

de i Norige hade slagit hans Broder Nore i hiäl, som
deras Konungh war, derföre satte han them enn hund
till Konungh, them till hån och spott, och lät öfwer Nor-
ska männ ut sådana Bodh utgå, att hwilken som icke
giorde them hundenom sådana tienst, som han sinom
Konunge göra skulle, honom skulle landz fråån landz
flyggenn wanda, Men then danska Crönikan seger
at han hett Gunnar, som gaff them Norskom denn
hunden till Konungh, han kan till (: furnämligen)
hafwa warit Konungh Östens höfwidzmann, och så
giordt på sins herres wägnar thet han giorde. c

Siolm then 7 Swe-
rigis Konungh

Efter Östen wardt Siolm een konungh i
Swerige, och hans tiinmar seyie hafwa dränkt
honom uti en mödhafar, men hafwer mann icke om
honom eller hans regemente. c

Swerker thenn 8 Swe-
rigis Konungh c

Thå Siolm war dödh, bleff Swerker hans
sonn Konungh effter honom, och han war enn
mechta starck mann, der aff gick enn sådana fabell
uth om honom, att han kunde slå sin nefwa udi enn
hårdann stenn, up till albogann, thet hafwer så warit
wåra förfäders ahläggnadt, att de betecknade stora krafft
och macht medh sådana fabeler. c

Valander then 9 Swe-
rigis konungh c

Efter Swerkers dödh, bleff Valander hans
sonn Konungh i Swerige, Om honom seyies, att Ma-

ränn hafwer ridit honom till dödz, och war thet een underligh dödh för een konungh.

Wijssburthen 10 Swerigis konungh

Thå Valander dödh war, bleff hans son Wisbur konungh, och honom brände hans egen söner inne, medh alt hans dagliga folck, på thet the skulle thes snarare få ärfua honom, Girughetenn är en rot till alt ondt, hon achtar hwarkenn skäl eller redeligheet, och skonar hwarkenn wänner eller frender.

Domalder themn 11 Swerigis konungh

Effter Wisbur, wardt hans son Domalder konungh i Swerighe, och i hans tijdh war hårdåår i landet, så att ingenn frucht wäxa kunde, och är nogh troandes, att Gudh plågade hela landet för thenn miszgerningh, som konungenn och hans bröder giorde på theres fadher, som offta hända plägar, att Gudh plågar undersåterna för herranars misshandell skull, thå nu thenn menigha mann i Riket, sågh thenn plågha och nödh som them öfwergick, kunde the ey till kunskap hafft thenn meningh, att gudhanar woro förtörnade, af konungens missgerningh, derföre toghe the honom, och medh honom wille the blidka gudhanar, offradhe så honom themn gudhinnenn som Ceres kalladhes, och henne till äre brende the honom up, på thet the skulle få kornn och kinna.

Attill themn 12 Swerigis konungh.

Sedan Domalder dödh war bleff Attill konungh i hans stadh, och siöges mykket af hans store

wärld och mandom, som hann bedrifftnit hafwer, hann skall hafwa wunnit Danmarck under sigh, som wåra Krö, nikor innehålla, och hann satte the danske een tyrann till konungh som heet Läär och honom åter löste up. e

Digner then 13 Swe, rigis konungh e

Så Atill war dööh, bleff digner konungh, hann wille twinga danske männ ther till, att the skulle gifwa honom skatt, såsom the hans fadren giordt hade, ther, före bleff hann dräpin i enne strijdh, widh itt wadh som till äminnelse aff samma strijdh kallades wapna, wadh. e

Alrick themn 14 Swe, rigis konunghe

Digner hade twå sönner effter sigh Alric och Erich. Menn Alric bleff konungh, och ther baar Erich afwundh widh, ty hann wille wara konungh. Ther fö, re slogh hann Alrich ihiäll medh itt betzell, Thet är itt förgifftigt tingh, trengta och åstunda att wara högt besatt ty ther aff plägar upkomma hat och affwund mellann fadrenn och sönnen, Broder och broder, som här skedt är, Så är och theslikest farligt hett att wara högt besätenn, Ty the blifwa tå offta hans owenner, som förr woro hans Bröder och wenner. e

Ingemar then 15 Swe, rigis konungh.

Effter Alrick wardt hans sonn Ingemar ko, nungh, honom läth hans hustru uphängia medh enn förgyllt kedie, på en litenn holma som kallades agnafit, ther nu Stokholm byggt är, Menn aff hwad orsaak honn thet giort,

HS / B 114 -

de wardh mann icke, Menn thet kann mann wäll mer-
kia, att de som honom där till hafwa behielpelige warit,
hafwa mera kärlek hafft till hanom ähn till konungen,
Ty gick thet ochså medh honom.

Ingell then 16 Swe-rigis Konungh

Då Ingemar war dödh, bleff Ingell kon-
ungh i Swerige, hann sägies hafwa wunnit
Danmarck under sigh, och som hann om tijdh longh hade
tryggelige warit i Danmarck, lät hann sitt Swenska
krigzfolck ifrån sigh, Menn tå hann thet giordt hade,
och meente sigh wara vthan allan fara, togho de Dan-
ske honom, och hengde honom vp i Oddasund widh Lim-
fiordt.

Håkon ringh then 17. Swerigis konungh

Efter Ingell dödh war, bleff hans son Hå-
kon ringh konungh effter honom, hann hade i sin-
net, att hämnas der öffwer, att hans fader war så
skämligha aff dagha tagin, Derföre rustade h[an] sigh
till stridz emot Haraldh Hyldetandh, hwilken de Dan-
ska hade vpsatt för sin konungh, och brenddhe the sigh manh-
teliga nogh på bådhe sidor wäll i siu åhr, förän slach-
tingen skedde, och hade Håkon ringh medh sigh Göthenna
Norriges män, och them af Gotlandh, med de Swenska, Men
Harald hade Tydska, Danska, Wender och Fresar i sin häär,
Och kommo så bådhe härenar tilsammans i Wärendt på
Brawalla hedt, och stridde manliga på bådhe sidor, Menn
konungh Håkon hade sådana skyttar i sinn häär, att intet
harnesk kunde wärja för theras pilar, Derföre bleff
stoort dödh och förskräckelse i de Danskas häär, Tå kon-

nungh Haraldh thet hörde, der hann satt i enn wagn och war blinder, Spurde hann sinn formann till, huru Striden hade sigh, Mann formannen war wredh, och störte Konungen vthur wagnenn, och slogh hans hufft vnd sönder medh ena klubbo, Tå nu Konungh Håkan förnam, att Konungh Harald war dödh, Befalte hann sitt folk hålla vppe af Striden, och wardt tå befunnet, att de Swenske hade mist aff thera här 12000 folk, Mann af Konungh Haraldz här war slagenn 30000 godt krigzfolk, vndantagandes annat ringe folk, och hämnade i så måtte Konungh Håkon sinn faders dödh, När slaget war öfwerståt, gingo de vnderdåneliga tillhopa, och togho honom till Konungh, och der medh bleff saken förlijkt och kom till ett godt vtslagh, och när thet skedt war, lät hann vpsöka Harald Hilletandz kropp ibland de döda, och brende honom vpp, och togh så askona, och lät begrafftua som enn Konungh borde begrafftwenn warda, och aff denn gerningh kom hann myckett vdi de danskas ynnest, Mann Konungh Håkon bleff så gammall, förr änn hann dödde, att hann moste trachtenas så som ett barnn.

Egill wendilkråka then 18. Swerigis konungh.

Efter håkon ringh wardt Egill wendelkråka hans sonn Konungh, och vp emot honom satte sigh enn i riket, som het Tönne, och slogh honom af åtta hofundstridher, och tå hafwer wisseligha ståt illa till i Swerige, aff sådana inbördes örligh och stridh, Och är thet gammalt när Swenska männ, att föra örligh inbördes, hela riket till förderff, När nu Egill hade i åtta stridher affslagin warit, fick hann öfwerhandena i denn niondé, och Egill kom till sitta macht igenn, och nogot der

Efftter wardt hann stongat ighiäll aff enn galenn tiur, och thet war hans ändeligh afgångh för denn konungh, ena sådana wndalycht fick hin Fredegode konungh Frodhe i Danmark, Ty honom stongade enn galenn koo ighiäll, Så kunne månge tienare och stoore walle icke förtagha olyckona tå hon kommer, ty hon drabbar så snart denn höghe som denn lägre.

Oktar thenn 19 Swerigis konungh

Så nu Egill dödh war, blefz Oktar hans sonn konungh effter honom, Och på denn tijdh war enn konungh i Danmark som heet Siwardt, hwilken der hade twå dyghdeliga döttrar, ena aff dem war konungh Oktar begerandes sigh till hustru, Och sände för denn skull enn sinn tro mann som heet Ebbe, till konungh Siwardt, hann fick godh swar och kom till sinn herra igenn, Tå sände Oktar samma Ebbe annann gångh till Danmark, medh sådana följe som der tillhörde, at hann skulle föra Jungfruna hijdt i landet, Menn tå han kom till Hallandh, och lågh der när enn till Härberge, blef hann aff sinn wärdh förrådder, Så at de medh honom woro bleffue slagne, och hann undkom sielf medh stoor nödh, När nu Oktar thet förnam Menthe hann at thet skulle wara skedt medh konungh Siwardz rådh och bestellningh, hwilket icke synes mycket olijkt wara, förty hwar thet hade warit honom emot, hade thet wäll worde betalat, at thet hade icke kommet till krijgh, Derföre giorde Oktar sigh redho medh allo macht, och drogh inn i Hallandh, Der mötte honom Siwardh Danmarckz konungh, Men han

bleff affslagenn, och gaff till flychtenna, och miste så bå-
de Hallandh och Skåne, och på thed sidsta tå hann wille hef-
na taget Hallandh och Skåne igenn, bleff hann sielff
slagenn, Så kam enn ganska stoor krijgh vnderstun-
dom vpkomma af enn litenn begynnelsse. (Tå nu
förnemnde Oktar enn tijdh långh hade Konungh warit
i Swerige, slogh hans egenn Broder honom ihiäll
dann der haffte hant. (

Adill thenn 20 Swerigis Konungh (

Ther effter bleff Adill Oktars son Konung
Och enn tijdh hann skulle fara bort och göra sinom
afgudhom offer, störte hann dödh ned af hestenn. (

Östenn then 21 Swerigis Konungh.

Adill hade een sonn som heet Östenn, hann
bleff Konungh effter honom, och honom brende hans
egne wenner vp, medh hans dagligh folk, Men hwi
så skedde weth mann icke. (

Thenn danska Crönikann seger, att i Danmarck
war enn Konungh som heet Snijo, hann röffuade bort
Konungens hustru af Swerige (: Menn den Swenska
Konungz namnet weth mann icke.) Der af vpkom enn
stoor och skadeligh krijgh them emillann, och stundom
tappade thenn ene, och stundom thenn andre, Så moste
tå mongh tusend låta lifftet till för ens mans okysk-
hetz skuldh, När nu förde Snio Konungh war, bleff
Sådana dyr tijdh i landet, att folket ikke kunde behielpa
sigh, derföre nödgades myket folk draga vtaf landet

hwilke der först komme till Gotlandh, Så till Rugen widh Strålsund ligger, och sedann vp i Tyskland, och de kalladhes Longobarder, der af att de hadhe långt skägh, Samma Longobarder komme på thed sidsta inn i Walsklandh, och blefwe der besittiande, och thwart landh kallas Longbardia, Och denn första vtgångenn skulle hafwa skeedt epter Christi Byrdh, widh 380 åår, Som nann parte mena, Menn om de Longobarder skola hafwa gångit vtaf Swerie eller fle-re thesse Norlanden, besynnerliga så långh tijdh ef-ter Christum, thed kann saghs nij fulleliga seija, Effter thet de hafwa longt tilförenne boodt vppe i Tysklandh Som nun parte af de Latiniska historie schriffware gif-wa tilkenne, Somblige mena, att de hafwa warit Sax-ske Tyskar, Menn thet kunne de well wara, än tå att de hadhe aff Dannemark och fleere thesse land vt-gångit, förthy thesse trij rike, Swerige, Dannemark och Norige, äro Sedh besatt medh Saxiske Tyskar Men i thetta och fleere sådana styckee, hafwe hwar och enn sinn frij doom. c

Brentemunder then 22 Swerigis Koningh c

Effter Ostenn wardt Brentemunder kon-ungh, och der baar hans Broder afwund wed denn der Siward hett, Derföre drap hann honom i Nerike, på enn stadh som kalladhes Högaherdh, Thedt moste wara itt fareligit Ståt, der denn ene brodern ikke kann wara säker vthi för denn andra, Ja, Jw högre Ståt, Jw högre faher Jw högre fall. c

Här skall mann och merkia, att Hemoldus i den wan,

desza Crönekann, talar om then Stadh, som skulle haf-
na legat widh Östersiönn, på denn Pommerska sidenn,
der Oderenn utlöper, som hett Winet. Den Sta-
denn war mechta stoor, och war stoor Segelatz aff
mongh Landh och rike till, och skedde mykenn tilsök-
ningh till samma Stadh, efter att hann war denn yp-
persta Köpstadh, Som denn tijdh lågh widh Östersiön,
och hann war besatt medh allehanda folck, Göther,
Tyskar och Wender, der kom på thet sidsta stoor twe-
dracht ibland Borgarenar, Ty denn ene Nationenn
wille wara öfwer denn andra, Derföre hade the
Göther som der bodde, theres budskap till Konungh Ha-
ralds i Swerige, efter hann war konungh i theres
fädernesland, och begerende, att hann skulle komma
them till undsättningh, att de ikke skulle förtryckte
warda, till hwilket hann intet nödigh war, Der
war till then tijdt gott bijte förhandenn, Derfö-
re togh hann Konungh Henningh i Danmarck sigh till
hielp, The foro så bådetijt medh thenes macht, och
förderfwade Stadenn i grundh, så att hann plat öde-
lades, Tå nu denne Stadenn Winet underlagder war
Som tilförenne hade hoffwudstadh warit, och så som
then stapull widh Östersiön, Tå wardt Wijsby
på Gotlandh uptagit igenn, efter som then part me-
na, hwilket intet olijkt är, Ty att Wijsby skall
well wara denn äldsta Stadenn som widh Östersiönn
är, och der hafwer i förtijdenn warit stoor tilsökningh
till af all landh, och ändhann hafwer mann fått Siörät,
tenn her i Östersiönn, ty moste hann och wara äldst
Och wardt för:ᵉ Winet ödelagdt widh 800 åhr efter
Christi Byrdh. C

Biörn then 23 Swerigis Konungh

Efftter Brentanunder bleff Biörn Konungh, Thenne Biörnn skal hafwa warit Konungh, tå S: Ansgarius först kom hijt, och predicadhe then Christi troo i rikit, Och är thet wäll wärdt, att man nogot widare talar ther om, huru Christendomenn först kom hijt, och på hwadh tijdh. Thet begaff sigh att Konungenn i Swerige, vthann twifwell denne förde Biörnn, hadhe sinn bodh till Keijsar Ludouic denn förste aff thet nampnet, Och ibland annor ärende som hann hadhe, war thet itt, att hann begärade någre predicare her inn i landet, huilket Keijsarenom ganska well behagade, ty hann war enn from Christenn förste, ther före skickade hann så, att denn fromme mannen Asgarius, som Biscop war i Bremenn, skulle tagha sigh thet omak vpå, till huilket hann och intet nödigh war, vthann hann giordhe sigh redo, och widh 845 åår efter Christi Byrdh, kom hann till Byrköö, och Konungh Biörnn vndfick honom wäll, och gaff honom loff till att predica, huilket hann och intet försumadhe, vthan medh sina predicanner vnnwanda monge till Christi troo, och tå hann hadhe her warit i halfft annat åhr, foor hann hem igenn, Bleff så Erchebiscop i Hamborgh, och sände enn godh mann hijt igenn för predicare, som hett Simonn, Och tå hann enn tijdh longh hadhe warit her, satte sigh menn hoop vp emot honom, och fördriffvadhe honom aff landet igenn, och stodh så i siw åår att her fögho fordrat wardt, Menn så giordhe Ansgarius sigh åter redo annan gångenn, och kom her inn i rikit igenn, ty hann war så som enn Erchebiscop öfuer thesse rikenn, och kom till Byrköö ther hann tilförenne warit hadhe,

Och war tå medh stoor nödh at hann kunde komma till
at fundera igenn, så war folket förwendt, Bleff then
dogh på thet sidsta tillåtet, at denn motte blifwa Christen
Som ther hade lust till, Och tå Ansgarius een tijdh lång
hade Predicat i Byrköö, som tå hoffwudstadenn war
aller och ther omkringh, så mykket honom möieligit war,
foor hann hem igenn, och efter thet her Ingen Predi-
care wore som predicarenn vppehålla kunde, Så ward
thet till intet som förra war giordt medh Christi troo,
Och folket wende sigh åter till sina affgudhar igenn,
huilka at ther war minsta delenn af rikit, som noghonn
predicann hade hördt, thy at Swerige är så wijdt, at
thet står icke till omwendandes medh få Personer i en
kort tijdh.

Ingeller then 24 Swe-rigis konnungh

Effter konungh Biörn bleff Ingeller kon-
nungh, honom kom örligh påå, af enom som heet
Iwar wijtfarenn, huilkenn ther sijnes hafwa warit
konungs Biörns brodher, Tå kom honom sådana för-
skreckelse påå, at hann lätt brenna sigh inne medh
alt sitt dagligit hoffolk, Dogh hade thet warit ho-
nom ärligare döö i marckenn för sina fiender, Men
hann sijnes hafwa warit it leijonn i fridenom, och it
lamb i striidenn.

I S. Ansgarij tijdh, medann hann war her, eller och nå-
got tilförenne, som war widh 840 åår efter Christi byrd
Slogh sigh enn mechta hoop folk sammann af Swerige
Danmarck och Norige, De ginge her vth medh ena awaldiga
macht, och vnderkufwade sigh först enn stoor deel af de
Wenders landh, och brende vp Hamborgh, Thetta folk

HS / B 114 -

Blef sedan kallat Nordmän, och som noch troendes
är, skall thet wara Klubbohärnim, Som sägies hafua
gångit her vtaf landet, efter som itt gammalt taall och
rychte hafuer alt sedan gångit her i riket, Men hu-
rust de först begynte församla sigh, hafuer man än-
nu ikke kunnet förfara, Thet är doch klart nogh af
främmande Crönikor, att thesse Nordmän äro sam-
mann komne af these try rikiom, och är thetlikest
noch troendes, Att der nu sådana lööß hoop hafuer
slagit sigh samman, hafua de ikke alla haft säsom
swerdh, Spiut och Boghar, derföre hafua de med thet
första brukat klubbor, så lenge the andra wärior
fått hafua, och ther aff kallas de Klubbohäär, Menn
thet nu yart säya ock af itt gammalt rychte, att her-
rehäär skall hafua gååt her vth af Swerige, thet är ikke
sant, förtij hunhäär är vtgången af Ryßlandh, och
derföre kallades och Ryßland fordomdags Hunngårdh,
der af att Hunner bodde ther, huilke ther vtgångne wo-
ro halffimpte hundrett åår förän thesse Nordmän
hade vpbrent Hamborgh, sedan droghe de inn åt Fris-
landh och plundrade thet, droghe så lenger vp, och kom-
me till slagtningh medh de Bayrer, och ther slogho de mån-
ga Tydska Förster och Biscopar ihiell, och i samma strijd
wardt slagenn then Bayerske Förste som het Brun,
der af Brunswik hafuer sitt namgen, droghe se-
dann alt fram och fram, och förderffuade mongha stä-
der, som äro Cölnn, Luttich, Ytrecht, Trier, achen,
och de landh der omkringh liggia, Sedann droghe de
inn i Frankarijke, skinnade och röfuade ther well
i Tiyrätije åår, förenn än de fingo på thet sidsta itt
stycke landh, der nu yart af them blef besittiandes
som nu kallas Normandij, och medh tijdenn gaff

sigh een hoop aff them in i Engellandh, och giorde der stoor skada, Sedan medh tijden droge een hoop af them in Walsklandh, togho Cicilien och Apulien in och dreffue de Grekar der vth, och hade mere än 40000 af them warit in till Jerusalem, war och en part af them i Rom, och förderffuade en deell af Staden och wille thet wara alt för longt alt beschriffua i denna Krönecko som Nordmän bedriffuit hafua, Men der om är thetta nogh.

Oluff trætilia then 25 Swerigis konungh

Thå konungh Ingell dödh war, bleff Oluff Trätilia konungh effter honom, han regerade fridsamliga, och dödde i närande ålder, han hade twå söner effter sigh, then ene het Haldan Hwitbeen, och han kom till Norige, aff honom kom konunga slächten i Norige, Som sedan i en långh tijdh warade, Then andre konungh Ingeld som het Inge, och hand wardt konungh effter sin fadher her i Swerige, han togh konungh Arguerd dotter af Danmarck sigh till hustru och han fick een Sone medh henne som het Erich.

Erick wæderhatt then 26. Swerigis konungh

Effter konungh Inge wardt hans son konung och kalladhes Erich wäderhatt, der aff, at han sades få af sina gudhar, sådane effter wäder som han wände sin hatt, at så ofta som han wille hafua wäder, tå wände han sin hatt der effter, kan wäll hända, at han nogon diefwulx konst brukat hafuer, der sådana rijch-

te aff kommet äre, thy att medh hedningar hafwe
dersiin then myckit bedrifwit, Doch om wart man än
nu myckit tala von Runor och Runekaflar, och annan
trulldom, som hedningarnar brukade så här som i annor
landh.

Erick segersall then 27. Swerigis konungh

Ther effter wardt Erick segersæll konungh
Hann kalladhes för thenn skull Segersäll, att hann
hade stoor lycka och framgångh i örligh och strijdh. Hann
sägs hafwa wunnet under sigh Finlandh, Estlandh, Lif-
landh och Kurlandh, och behallet them i sinn tijdh, hann
förde och örligh medh konungh Swenn i Danmarck
och wann honom först Halland och Skåne ifrå, och se-
dann fick hann hela Danmarck inn, och konungh Swenn
flydde först till Norige, menn ther wardt hann icke
annammet, thy foor hann till Englandh, och bleff ey
heller ther wäll kommen, therföre moste hann gifwa
sigh till Skottlandh, ther wardt hann tå annammet
och bleff ther alenade i siw åår, till thes konung Erich
dödh war, sedann kom hann till Danmarck igenn.

Stenckill hin milde then 28 Swerigis konung.

Effter Erick segersell wardt hans son kon
ungh, thenn somblige kalla Erich årsälle, Menn al-
menneliga kallas hann hin milde konungh Stenkill,
hann hade bodh till Biscopenn i Hamborgh eller Bre-
menn, och begärade någhra predicare hijt inn i landet
Thy thet war nu alt förgätit, som tilförenne i konungh
Biörns tijdh predicat wardt af S. Ansgario, Så att här
i landet hade nepligha noget predicat worden i sextijo

HS / B 114 -

eller 80 åår, Tå wordo twå gode män hijt sende,
denn ene hett Adelwardt, denn andra Stepham, och
de komme till Sightuna, der Konungs Stenkell war, och
wordo aff honom well vndfangne, The predikade der,
och Konungenn wardt sielf Christenn, och mykett folck
medh honom, Så att på then tijdh tå Adelward hölt
messo, bleff offrat der till 70 ℳ klent silff, af hwil-
ket nogh merkiandes är, att de hade warit monge som
tå hade tagit widh Christi troo, Och effter thet her war,
der handlat om Sightuna, Så will mann och noget tala
om de Köpstäder i förtidenn her i landet warit hafua,
Och skall mann först merkia, Effter thet att folket war
fordomdagz så här som i annor landh ganska groft och
enfoldigt, och hafue föghe kunskap haft medh fremman-
de folck, Derföre hafua de ock inga stora Städer haft,
vthann hwar landzända hafuer haft sinn besynnerli-
ga marknadzdagh och stad, hwilkenn de kallade Köping
Effter som gambla lagböker vtwisar, Der hafua Bön-
derna kommet tilhopa, och bytt deres wahrur, thenn
ene med denn andra, och hafuer mann på denn tijdt
icke mykett brukat fremmande warur, nogra få vn-
dantagendes som fördes af fremmende landh, Derföre
wore nu heller så monga köpmänn, och fåå köpstäder,
Bonden drogh sådane klädher som hann sielf giorde, war nu
heller sådana kräsligheet och öfwerflödigheet i landet som
nu är, Ty behöffdes och icke så monga fremmande warur,
Effter thet de icke wore i brukningh, Menn de warur
som inrikes föllo och giordes, them köpte the på theres kö-
pungar af hwar annann, och gåfue warur för warur, och
wore warunnar satte på mark, öre och örtugh, Såsom
nämbt, hwilket nogh merkiandes är af denn Östgötha lag-
bokenne, denn der talar om öres walmann, och mark walmann
Så att 12 alnar reknades på een öre, thet är 96 alnar på en

HS / B 114 -

mark, Så hafwa och andra warur uthan twifwell warit
wärderade på mark, öre och örtugh, och ther hafwa de gifft
ut warunar ther efter, Så att mark köpt för mark wal-
mann eller annat sådana, Effter som marknadzgången
hafwer warit, och sådana Köpslagan skedd på thesse Kö-
pungar och marknadzstäder, Menn de städer som no-
got kunde räknas för köpstäder, woro tree, Sigtuna,
Byrköö och Drana, och synnerligh Byrköö hafwa warit äldst,
Ty att sådann hafwa andra Städer fått deras Stadzlagh,
och kallas ännu sommerstädz Byrkörätt, Menn Sigtuna
hafwer warit then största Staden, hwilket ock mongh
styckn nogh bewisa kann, och hafwer i långh tijdh warit
widt märkt sedan Christendomen hijt kom, Så skall man
och weta, att fordomdagz war här eget mynt i landet,
Menn thet war gott Silfmynt så mykket thet war, hwil-
ket nogh bewisas kann medh Sigtuna mynt, ther fyra sådane
penningar holla ½ quintin Silff, Menn thet mynt som
förr war, thet höllt ock mere, effter som Ordinantzien
i mynteri wara plägar, Engelst mynt war här ock myc-
ket gäfft och gängse, och finnes offta i gammalt Breff och
Register talas om Sterlinger, Så medh tijden begyntes
myntet förwärras, och sattes kopper ther till medh, och blef
Så åtskillnat i myntet, att thet gambla kallades mark ö-
re och örtugh Silff, Menn thet som kopper war med uthi
kallades mark öre och örtugh räknade eller talde, Tala och
gambla Lagböker om Dubbel mark kaslgilla och köpgilla
Och mark kaslgill synes hafwa warit bättre änn mark
köpgill, Ja, Mark kaslgill kann till ewentyrs hafwa wa-
rit mark silff, och thet andra myntet hafwer kallas köp-
gilt, Och wara nu nogh talat om detta stycket.

Tå nu förnämbde Adelwaldt och Stephanus hade nu tijdh longh
predicat i Sigtuna och ther omkringh, och Konungs Stenkil
war sielf Christen worden, foor samma Stephanus inn i

Helsingelandh, och omwende ther monga till Christi troo
och bleff på thet sidsta ther öffuerslagen, Som nu sagt
wara, Menn Adelwardt bleff qwar i Vplandh och pre-
dicade i Sigtuna, Byrköö och annorstädz, och war hann
endeles för hastigh till att nedersiå theres affgudhar, och
brenna vp theras helgalundar, Och nådde Koningenn
honom thet, att hann icke skulle nedersiå affgudanar,
thy att ther komme vpror vtaff, både emot Koningenn
som sådana predicarer hade inkallat i landet, och thes-
likest emot them som predicade, Menn thet rådh Som
Koningh Stenkill vtgaff wardt intet achtat, therföre
bleff itt stort vpror, och Koningenn sägher sielf haffua
fallat ifrån Christi troo igenn, menandes sigh ther
medh wilia stilla folket, Menn thet kunde intedt
hielpa honom, therföre bleff hann och slagenn ther-
öffuer, Wardt thesligest och Adelwardt slagenn, och
begraffuenn i Byrköö, ther af att theres stora aff-
gudhar widh Vpsala nederslagne woro, The godhe män
Adelwardt och Staphann, hade ena godha meningh, men
litenn beskedeligheet, och för then skull föll thet åter
Sunder medh, som de medh theres predicann vpbyggdt hade,
Ther hörer beskedeligheet till att predica för oförståndigt
folk, och handla så medh them, att de warda ther aff
förbättrade, Ty affgudenn skall förra taghas vtaf hiert-
tat, änn vtaf altaret, Fornempde Staphann Sägx haf-
ua worden slagenn på enn skogh i Helsingelandh, som he-
ter Odhmarkenn, och begraffuenn ther nu står Norala
kyrkia, Och är thet nogh klart på taga, att Christi tro
haffuer icke myket widh vtgångit her i landet i Koningh
Stenkils tijdh, effter thet at predicarenar woro så få,
hwad kunde the vtretta i så stort och wijdt begripit lande

Oluff Skotkoningh then 29 Swerigis koningh

Effter koningh Stenckils dödh, bleff hans
Son, eller som mann yant mena hans Broder Oluff
Koningh, och kalladhes Oluff Skotkoningh, Hann had-
de sent bodh till Koningh Milred i Englandh, at hann
wille förskaffa nogra predikare her inn i landet, huil-
kenn ocksa beställte, at S. Sigfridt, S. Eskill, S. Dauid
med nogra flere komme her inn i riket, Och bleff
Oluff Skotkoningh sielff döpt aff S. Sigfridh i enne kel-
la widh Husaby i Westergötlandh, som kallas Sigfridz
kalla, Och thet skedde widh 980 åår effter Christi Byrdh,
Denna Oluff Skotkoningh wardher räknat för then
första Christne Koningh, som her i landet warit haf-
wer, Thy at ändogh Stenckill war Christenn worden,
Så föll hann dogh åter ther ifrå igenn, Menn denne Oluff
bleff ståndandes, Och i hans tijdh wardt öffwer alt
tillåtit, at Christi tro måtte allestädes i landet predi-
cat warda, och hafwer her a sedann bliffwit macht, Dogh
war thet icke möieligit, at hela riket kunde bliffwa Chri-
stet öffwer alt i hans tijdh, förty ther wore alt förfå
predikare uthi så wijdt landt, och är nogh troendes, at
thet hafwer well ståt i noger hundrat åår, för än mann
kunde bekomma så monga präster, som behöffdes öffwer
hela riket, Och thet affgudherij som här war, kunde
inthet lätteliga eller hasteliga nederslagit warda, Thet
hafwer wisserligha så tilgått, at enn yant hafwer wa-
rit Christne, och enn yant hedne, eller och hållet
thet hedniska affgudherijt widh macht, Thet är nogh mer-
kiandes aff Kyrkio Balkenn i Swerigis Lagbok, huil-
kenn (: utann twiffuell) noger hundradt åår effter Oluff
Skotkoningh hafwer giordt warit, Och i samma Kyr-
kiobalck wardher förbudit, at mann icke skall troo upå

Lundar och annat sådana, Så är thz Claart, at thet
war ään tå i Brukningh, annars hade thet warit fö-
fängt, at göra ther förbuds vpå, som ingen brukade,
Longsambligha hafuer thet gått till medh Christendomen
här i riket, för ään the hedniska Affgudaryt kunde vtat
vnderlagdt warda, Och är ena almennelighz meningh,
At denne Konungh Deuff skulle fördenskull worden
kallat Skotkonungh, at han pålade thet Romskott, som
här i landet hafuer plägat vtgå, huilket till Rom sen-
des skulle förwaras till vndsettningh emot Christendo-
mens fiender, thet honom ochsaa twifuell, hafuer wa-
rit ingifuit aff the Engelska Predicanter, Ty at nogkon
tijdh tilförenne, tå war samma Sätt medh Romskott vp-
tagit i Englandh, aff them Konungh som hett Adolff.

Thet är och merkiandes, at på denn tijdh, tå Christendo-
menn kom först här i rijket, war ikke så stoor åtskilnat
i tungomålenn, som nu är, Ty Tyska Engelska och Swenska
hafua föge skild åt, derföre kunde bade Tydska och Engel-
ska predica här. C

Så skall man ock weta, at tå Deuff Skotkonungh blef
regnandes här i Swerige, tå regerade denn Konungh Swen
i Danmarck igenn, som Erich Segersell fördrifuit hade, Och
denn som Konungh war i Norige, han hett Deuff Trygg-
giason, huilken der i sinnet hade, at fördrifua Kon-
ungh Swenn aff Danmarck, och på thet han kunde wa-
ra thess mechtigare der till, hade han sinn bodh till Konun-
gens moder i Swerige, som ään tå ikke mykket gammell
war, och begärande henne till hustru, och han fick Ja der
till, Tå Konungh Swenn thet förnam, fruchtade han, at
han skulle få twå Konungar emot sigh, derföre brukade
han list, och lätt afwända Deuff Tryggiasons sinne ifrå
thet giftermåll som han achtade göra, och lät gifua ho-
nom så heemliga tilkenna sigh sielfuom obemerckt, at han

HS / B 114 -

well skulle få hans dotter, som war een dygdesam Jungfru,
Tå nu Oluff Skotkonungz moder kom till Norige till sin
fästemann, som öfwertalat war, blef honn der illa und-
fångenn, och moste så fara medh spott och spee hem igenn,
Så hade tå Oluff tryggiasonn sinn bodh till konung Swenn
och begärade hans dotter, Menn der fick hann nej, och
hade så samma konungh Swenn sin bodh till Oluff Skot-
konungz moder, och begärade så henne till hustru, och ef-
ter thet henne sådann resa war wederfarenn i Norige,
derföre war intedt nödigh der till, på thet honn motte få
hempnas den öfwer som henne skedt war, Så kom honn tå
till Danmarck, och hennes nampnn war Sigridt hin ri-
ke, Medh henne fick konungh Swenn en Sonn, dann der
efter honom blef konungh i Danmarck, och kalladhes hin
rijke Knudt, Tå nu konungenn i Norige sågh sigh be-
swikenn wara, giorde hann wredo, och begynte krighe på
konungh Swenn, Menn hann hade tå konungen i
Swerige medh sigh, Ty wardt Oluff tryggiasonn öfwer-
wunnenn, och sprongh i Siönn och fördrenckte sigh, att
hann icke skulle komma i sina fiendars hender, Och
Oluff Skotkonungh blef och konungh i Norige, Så
är här och märkiande, att under förnemnda konungh
Swenn, blef Christi tro stadfäst i Danmarck, Dogh
hade den myckett mera änn i hundrade åår wardit yr-
drat tilförenn, Menn thet gick aff och till medh Christen-
domenn, Så der som här, men till denna konungh Swenn
som myckett lade sigh der uthföre, att Christi tro skulle för-
widgas, dann hann doch i sinn ungdom myckett förtrykt hade,
förra änn hann fördriffuenn wardt, Och i hans tijdh kom
enn merkeligh predicare till Danmarck, som hett Popo,
hann baar medh bara hender sigh oskaddann itt glödande
Järnn, i konungens och hans ypparsta männs åsyyn, till
till att bewisa sina predicann sanna wara, för huilken gre-

ningh skull, Christi tro fick stoor framgångh, som denn
Danska Crönekenn seghir, och dyr aff tegz thet wy före nam
lagh, at twifulachtiga saker skulle utgånas medh itt glö=
dande Jäarnn, som här effter skall wara omtalat warda,
Så skall mann och thet weta, at förnemde Olaff Trygg=
giasonn war denn förste Christenn Konungh som i No=
rige war, Ty uthi hans tijdh, kom der enn Predicare
aff Englandh, som hett Bernhardus hann Predicade der
thenn tijdh longh, och så tegh Konungenn sielf Christendom
aff honom, Thesslikest är här och merkiandes, At
förnä änn Olaff Tryggiasonn bleff Konungh, war enn
Konungh för honom i Norige, som hett Harald grönske
hann wardt dräpinn här i Swerige, drotningh Sigrid
Olaff Skotkonungz moder, lät brenna honom up widh
Upsala, Menn af hwad orsaak, thet kann mann icke
weta, Samma Harald hade enn sonn effter sigh, som
hett Olaff, Thenn mann nu kallar S: Olaff, han
war ungar tå hans fader dräpinn wardt, Och medan
Olaff Tryggasonn hade regementet, wexte hann up,
och bleff medh tijdenn enn weldigh mann, honom miss=
hagade, at the Swenske hade Norige inne, och besynner=
ligha hade hann i sinnet, at hempnas sins faders dödh
Derföre församblade hann itt stoort tall folk, och kom
genom Oersundh inn i Östersiönn, med enn stoor hoop
Skip, och giorde myckenn skada på the Swenska som bod=
de widh Siösidonn, hann kom och thesslikest inn i Mälar
och giorde allestädz stoor skada, Menn tå hann förnam,
At Olaff Skotkonungh giorde sinn skip reda, gaf hann till
flyktenna, och kunde så icke komma uth i Saltsiönn som han
inlöpenn war, Derföre lät hann widh Agnafit, der
nu står Stokholm, grafwa itt nytt uthlop, och thet är nu
till thenna tijdh Södhrastrom, och så kom hann sinn wägh,
och gaff sigh inn till Gotlandh, som Skotkonungenn tilhörde

HS / B 114 -

och beskattade der hela landet till honom stoor summa pen-
ningar, bleff der wintren öfwer, och drog så medh sin
skep in åt Englandh, och hade der sit tilhåld i tw åhr,
foor så åter tädan in till Norige, och slogh der nogra
af de Swenska befalningzmän ihiäll, och togh först wiken
in, kallade så sina wenner till sigh, och begynte hålla
landet sigh tilhanda, förbödh giffwa de Swenska skatt, och
wille icke tilstädie, att de Norske män, skulle hafwa nogon
handell med the Swenske, Tå nu Oluff Skotkonungh
thet förnam, församblade han myckit folk, och lät them
draga in åt Norige, Menn theres Capitenar bleff
dödh på wägen, derföre bleff thet toget till intet, Tå ef-
ter the de Norske befruchtade sigh, att thet förtagit war
skulle illa bekomma them, ty att Konungen i Swerige och
Konungen i Danmarck hin rike Knutt, de giorde båda in,
Theßlikest kunde the icke wara de Swenskes handell för-
uthan, Derföre gåffwo de almennelige Oluff Haraldson
thet rådh, att han skulle förlijka sigh medh Konungenn i
Swerige, och begära hans dotter till hustru, hwilket
han ochså giorde, han hade sin bodh till Oluff Skot-
konungh, och brukade myckit i denne sakenne, en som
heet Hertigh Ragwaldh, Menn Konungenn i Swerige
war så wredh wordenn, att han icke wille stå till en-
gon wenskap medh honom, Dogh på thet sijsta ladhe sigh
så monga der emellan, att han giorde wenskap mz
honom, och gaff honom sina dotter, och sende henne med
tilbörligit följe till Tönßbergh, änntå att stoor twist war
emellan rike Konungh Knudt i Danmarck och Konungh
Oluff Haraldson, ty att samma Oluff Haraldson hade
tilförenne hållet medh de Engelska emot honom, Tå be-
stelte dogh Oluff Skotkonungh thet så, att them ward
fridh emellan så länge han leffde, Effter thet nu att
Konungh Oluff Haraldson war fulkomeliga rådande i No-

rige, derföre winlade hann sigh der om, att Christi troo skulle hafwa framgångh der i landet, så som konungenn i Swerige och giorde.

Amund kålabrenna then 30 Swerigis konungh

Tå nu Oluff skotkonungh dödh war, bleff hans sonn Amund kålabrenna konungh effter honom, och hann war annar Christenn konungh i Swerige, och kalladhes för thenn skull kålabrenna, att hann gaf thet uth för Lagh, att hoo ther giorde them andra noghonn skada, eller oråtth, aff hans hws skulle mätas stundom itt heelt hws, stundom itt halft, eller enn fierdingh, mehr eller minder, effter som skadann som giordes war stoor till, och the hws som så uthmätas, skulle brennas.

Och medann her wardt beröördt om lagh, hörtes wara nyttigt, att tala ther nogott widare om, och skall mann wetha, att forndomdagz woro (: så wäll i annor landh som när oss :) icke så monga saker uptecknade i beschrifwinn lagh som nu är, ty att mesta sakerna stodo i konungens hand och willie, hwem hann straffa wille, I förstone hade the ingenn lagbook, uthann konungenn war sielfwer lagbokenn, så att hwad honom syntes wara rätt, thet war lagh, och thet seer mann wäll medh thenne laghenn, ther hans hws skulle brennas som skada giorde, kläger mann och ähn nu så säya; Alt thet konungen medh skalom will, thet är lagh. Och hafwa wåra förfäder i förtijdenn haft mongahanda sätt i theras rettegånger, Först hade the itt sätt, att ther twå hade een saak sigh emillann, och icke kunde the medh skäll och witne utsköras [?], Tå skulle the slå ther enn kamp om, thenn som tå öfwerhandena fick, hann hade wunnet sakenne, samma sätt sägies ännu hollas

i Rÿsslandh, i twifachtuga saker, denna lagen som af hedendomen är kommen blef sedann aflagdt, och wardt i samma stadenn igenn vptagen, att der saningen icke kunde vpletas vnd skäll och witne, Då skulle denn sa, kungastz, bära itt glödande järnn, vnd bara handen kunde hann thet göra, Då att hann icke brende sigh, tå gafz honom rätt, Menn kunde hann thet icke göra, så fältes hann till sakenn, menn sedann wardt thet sätet och afflagdt, som wij så här efter höra, Förty man kann icke gifwa denn lagenn nÿckenn rätt, efter thet Gudz wardet der med försöktes, Gudz wan well alla sa, ningh, menn mann skall icke försökia honom, Mennis, kiann skall bruka annor medell i sin rättegångh, och här om är nu nogh talat.

Amund slemme them 31 Swerigis konungh

Tå nu Amund kålabrÿnna dödh war, Bleff Amund Slemme konungh efter honom, hann war denn tridie Christenn konungh, och sÿnes hafwa fått wedernamnet deraff, att hann sleem ochsför, ståndigh war, hann ladhe medh de danske rå och rör mellann Dane och Swerige, och skilde thet så bort ifrå riket, thet hade tilförenn hördt Swerige till, hwilket honom på thet sidsta begÿnte storligha ångra, att hann så dårligha giordt hade, Therföre wille hann tå medh wår, innde handz taga thet in igenn, som hann hade så owiss, ligha låtet gå sigh ifrånn, hann giorde rede vnd samkade stoor häär, och drogh in i Skåne, och der möte honom then rike konungh Knudt, och wardt honom öfwer, mechtigh, Då att samma konungh Amund bleff der sielffsa,

igen, medh största parten hans bästa folck. then fingo Swenske männ then dråpeligh skada för theres konungs oförståndigheet skuld. Then förståndigh Förste, är en behjertelig Gudz gåfwa, Men een oförståndigh Förste är een landzplåga, Såsom man her tilgörn warn, oförståndeliga lät han gå sin rätt bort, och oförståndeliga wille han taga then igen, ther hela landet hafwer hafft skada och förderff aff.

Stenckill then 32 Swerigis konungh.

Efter Amund slemme, wardt Stenckill then yngre konungh, han war Olof Skötkonungz systerson, och war then weldigh starck man, han elskade westgötherna mer än nogra sina undersåther och war een godh Skijtta, han sägies hafwa fördt örligh medh them aff Danmarck, och skall hafwa slagit them af i twå stridher, Men för hwad saak han krigat hafwer, och hwad konungen i Danmarck het, then han krigade medh, thet är intet beskrifuit, är dogh nogh troandes, at thet tham hafwer warit om Skåne.

Inge them 33 Swerigis konungh.

Tå Stenckill dödh war, bleff Inge konung. han war een from och rettwijs Förste, och medh alle rettferdigheet regerade han sitt rike, Ja landh och rike bör ochså regerat warda, hwad äre förstendömer ther rettwisan är borto, annat än mordkulor och röffwarenäste, och kommer så ther till som man plägar seija, Ther är ondt at bygga och boo, ther öfwerwoldh är landzrätt, Thenne konungh Inge förde och örligh medh the danska om Skåne

Wann then och hade thet inne i trij åhr, Så bleff hann på thet sidsta mördter i Skåne, ther hann lågh i sinne Sängh om nattena, När westgöthcrena fingo thet höra, foro the dijt som hann slagenn war, och förde honom hem, och begroffuo honom Som nu yarit mena, ther nu står Warnem, och sörgde Swenske männ storligha hans dödh.

Halstein then 34 Swerigis konungh

Då konungh Inge dödh war, bleff hans Broder Halstenn Konungh, hann war en fromm och dygdesam mann, hann regerade sina vndersåther friidsamliga, medh goda vnderricht, och lagade altingh till thet bästa, Och öffuer hans dödh sörgde Swenske männ, såsom öffuer theres fader, Thet är konungenom een stoor ähra, att hans vndersåther begråta hans dödh, och tyckia thet illa wara, att hann them ifrån fallenn är, Menn thet är een Förstes största Skam och bläygdt, att hans vndermänner glädias öffuer hans dödh.

Philippus then 35 Swerigis Konungh

Efter Halstens dödh, bleff hans son Philippus Konungh, hann slechtadhe aldeles på sinn fader, och war mild och godh, Så att alle Swenske hade honom käär i hans tijdh, Widh 1086 åår efter Christi Byrdt, ward S: Knudt konungh i Danmarck, hwilkenn ther hade ena dotter som heet Jngerdt, och wardt gifft hijdt in till Swerige, och fick enn af the yppersta her i landet som heet Folke, och af denn Folke synes denne Folkunga slechtenn wara kommenn, som her efter myckit omtalat wardher.

Inge then yngre then
36 Swerigis konungh

Ther effter wardt Inge then yngre Philip-
pi brodher konungh, hann war och enn mechta from och
rettferdigh förste, som hans fader och faderbrodher för
honom warit hade, hann hölt stoor frid och rettwijse i
landet, så at rijket stodh wall under honom, och ther
lade hann större ähra inn medh ähn medh krigh
och örligh, Så stodh nu Swerige ganska wäll, så länge
konungh Inge och hans slecht regerade, Gudh gifwe
at thenn slechtenn hade sträckt noget lenger, Doch blef
konungh Inge förgifftinn i Wreta i Westergötlandh,
aff them till kunnigt som icke finge göra så mykket
ondt som the wille, ty hann plägade straffa them som
orätt giorde, kan och wäll hända, at någre hafwa
warit i rådet medh, som sielfwe wille wara i Rege-
mentet, Thenne konungh Inges drotningh het Rag-
nild, thenn mann nu kallar helga Ragnild, som skry-
es begrafwenn wara i Tälie, Och hade the ena dotter
som het Christina, thenn S. Erich fick till hustru,

Ragwald knaphöffde then
37 Swerigis konungh.

Då konungh Inge dödh war, vtwalde Öst-
götharna enn till konungh, som het Ragwaldh knap-
höffde, hwilkenn fast annars till sinnes war, ähn the
konungar som nest för honom warit hade, hann war
enn waldig mann, högmodigh och stolt, och som myket
märkiandes är, hann hade stort sinne och litenn för-
nufft, therföre dristade hann mykket på sigh sielf, och
wille alt göra igenom medh hofmodet, och föraktade
andra, hann foor i sit stolta sinne inn i Westergötland

och förachtade gridh och gislann, ändogh at thet een-
gammall plägsedh och landzrätt för honom warit hade,
at tå Konungenn wille fara kringh om sitt rike, skul-
le hwar landzända möta honom medh gridh och gislan,
thet är de skulle fryja honom fridh och säkerheet till, och
fordra honom genom theras landzända, Menn såda-
na säkerheet föraktade Konungh Ragwaldh, menan-
des at alle skulle så fruchta honom, at gridh och gis-
lann ickie skulle behöffwes, Tå Westgöthenna sågho at
de medh theras landzrätt så föraktade wordo, försam-
blade ~~wordo~~ the sigh emot ~~sigh~~ honom, och slogho honom
ihiel i Karlaby widh Scara, åår effter Christi Byrd
1139. Sådana endalycht fick denna stolte mannenn.

Swercker then 38 Swe-rigis konungh

Efter konungh Ragwaldz dödh, utwal-
de denn menige mann i Östergötlandh, thenn
gambla Swerker till Konungh, effter thet han war
enn ädla mann, och de bästa i riket, på denn tijdh
war enn ädla Jungfru i Norige, denn Konungen
i Danmarck skulle hafwa hafft, Menn Konungh Swer-
ker war honom förr snar, och fick henne sigh till hustru,
och hade medh henne tre söner, Karll, Hans och Si-
mon, Denne Konungh Swerker Stichtade Alwastra
Closter, och lät komma Munckar både tijt och till fre-
mmande land eller warium Closter, widh 1150.
åår effter Christi Byrdh, Så Bleff tå Konungh Swer-
cker slagenn af sinn stallswenn enn Julenatt emel-
lenn Ålebeck och Tolstadh, tå hann skulle fara till
Ottesångh, effter Gudz Byrdh 1151 åår, och hann wardt
begraffwenn i Alwastra, widh högha altaret.

J thenna Konungs Swerkers tijdh, åår effter Christi födelse 1140. tå bleff Lybeck Stadh förste begynt, och i första hun-drade åårenn hade hann monga herrar, och war och well i Tiugo och fyra åår vnder Konungenom i Dan-mark, till thes the listeliga förnamskade honom hans slott ifrå, som hann hade ther i Stadenn, then the Tyska sedan giorde itt Swartmunka kloster vtaff, och fingo så sto-ra frijheter och privilegier aff Keyser Henderich then andra. C

Erick Jedwardsonn then 39 Swerigis konungh

Så nu konungh Swerker dödh war, seyes Östgötarna hafua vthwaldt hans sonn Karl till Konungh, Menn samma vthwaliese bleff om intedt, ty att thenn meniga mann i Vplandh, togho enn till Ko-nungh som heet Erich Jedwardsonn, thenn man nu kallar S. Erich, och ther aff kom enn skadeligh owilie och mykett ondt, mellenn Östgöthanna och Vplandh, Ty Östgöthanna hölle altidt medh Konungh Swerkers slächt, och Vplenningarnar medh S. Erichs slecht, och then ena slechtenn gick then andra effter, hela ri-ket till skada och fördärff, och thet skedde 1152 åår effter Christi Byrdh, och hade thenne Erich Vnga konungs In-gres dotter till hustru, och ätte medh henne een sonn som heet Knudt, och seyes hans fadher hafua warit en ri-ken Bonde, Somblige äro och widh then meningh, att hann war aff Konunga slächt föddher, menn ther ligger föge macht vppå, hwad slecht hann war född vtaf, thet war honom ingenn wanhedher, att hann war enn bonde sonn, vthann thet war honom heller enn stoor ähra, att hann som af ringa slecht föddher war, skickade sigh så wäll, att hwar mann höllt honom ther godh före, att hann motte wara thenn Konungh, Thenn mann är hela noghs, som

för sitt dygdesamma leffuerne nåkot tala, Ja thet är
icke vnder, att om de Konungar och Förstar warder wäll
talat, som skicka sigh wäll emot theras vndersåter, the
äro monga som niutha them mykket tilgode, ther före äre
de ock monga som tala wäll om them, och bliffuer så theras
goda rychte effter mongh mans witnesbyrdh i Crönikor-
ne vptecknat, androm till efftherdömelse, Så kan thet
och icke annars wara, än att denna Konungh Erich
moste ju hafua warit een from och dygdesam man,
medan han af så ringa slächt, bleff så endrechteliga
vtwaldt till Konungsla Ståt, Och warder om honom
mykket schriffuit, att han mykket heller wille wara
sine vndersåter till lettilse än till tunga, ty lät han
them behålla qwart inne medh sigh, thet han med rät-
te hade emot vtkrafft, Och sade sigh hafua nogh af sina
egna ägodelar, andra skulle wäll komma effter ho-
nom, som theras ägodelar intet spara skulle, Sam-
ma åår han nu war Konungh worden, tenckte
han till att förwidga Christi troo in i Finlandh,
foor för then skull dijt med itt stort tall folck, och hade
S. Henrich som Biscop war i Vpsala, medh sigh, Kom så
till slagz medh Finnonar, bleff them öfwermechtigh,
och togh them sedan till nåder, och lät predica Gudz
ordh för them, och tå han foor hem igen, lät han
Biscop Henrich bliffua ther quar för theras Biscop och för-
dirare, Hwilken och strax ther effter slagen bleff som
war 1153. effter Christi Byrdh, Sedan begynte Ko-
nungh Erich achta hwad som ther i riket behöffde bätras
och bättras, och giorde mongh nyttigh lagh och stadgar
them meniga man till gagn och bästa, Men hwilke
de lagh äro ibland annor lagh, wet man icke nytteli-
ga seija, Almenneliga plägar man tala om hin helgha
Konungh Erichz lagh, Tå han nu ingenting hade i tijo

åår, Satte sigh vpemot honom een aff danmarck, som
henrich Skötlaar; medh sin Sonn dann der Magnus
heet, och åtta somblige medh dem meningh, att Carl
konungs Swerkers som skulle hafua warit der medh
i rådh, efter han hade tilförenne warit vtnemdt
till Konungs, Samma Henrich och Magnus medh
theres anhangh, kommo dragandes till Östra åros
Som nu kallas Vpsala, der Konungh Erich war, och
intet ondt förmodde sigh, ty hade han icke heller sitt
folck tilstädes, dem slogo de honom ihiell, och satte så för-
benämda Magnus Henrichsson till Konungs igenn, bi-
ka som dem der nåt hade till riket, Efter thet hans
moder Ingerd medh namnen war Konungs Ragnwaldz
dotter, af Swerrige, Och bleff Konungs Erich slagen
efter Christi Byrdh 1160 åår, och han wardt be-
grafuenn i Vpsala, Men när thet ryktet kom
vth omkringh landet, att Konungenn dödh war, ward
stoor sorgh och ångest ibland folcket, och hwar i sin stadt
tenckte till att hampnas der öfuer, ty församblades
myckett folck, först aff Helsingalandh, der Konungs
Erichz egit folck medh war, och sedann af monga andra
landzendar, Svyens och Carl Konungs Swerckers som
hafua warit medh, icke för dem skull att han wille
hampnas Konungens dödh, ty honom tyckte wäll wara
att han dödh war, vthann på thet han allena motte
bleifua Konungh, Tå the nu af alle landzendar sigh för-
samblat hade, slogho de till förenämnde Magnus som
sigh för Konungh vphäfuit hade, och wordo honom öfuer-
mechtige och lade honom och hans hoop nidh, icke långt
ifrå Vpsala, der nu står Danmarckz kyrkia, hwilkenn
som synes hafua fått namnen der aff, att de danske
wordo der slagen, Då miste tå samma Magnus thet medh

Swerdh, som hann medh Swerdh intagit hade, ty thet plä-
gar gemeent så heeta, att thet som mann waldeligha mz
Swerd intager, thet moste mann och medh Swerd för-
swara, och på thet sidsta genom Swerdet skiliass ther ifrå.

Karll then 40 Swe-
rigis Konungh.

Då Magnus hinrickson war tagin aff
dagha, bleff Carll gambla Konungs Swerkers
son Konungh, hann regerade sachtmodeligha, och hade
fridh medh Danmarck, hann stichtade Warta Closter
åår efter Christi Byrdh 1162. Då hade hann och
hr. Ulff Hertigh i Swerige medh honom, theres
budh till Rom, och beställe thet så medh Påwan, som
heet Alexander then tridie, att widh Upsala kyr-
kio skulle wara Erchebiscops sätet, huilket samma
Påwe och så stadfäste, och bödh ypå, att the Biscopar som
woro i Scara, Linköping, Strengnäs och Westerås
skulle wara under Erchebiscopen i Upsala, Then Bis-
copen i Wexiö wardt intet bemält i Påwans
Breff, kan heeta att hann änta hörer bleffuit un-
Erchebiscopen Lundh, Då som the andra Biscoparna ock
woro, förr än Erchebiscop bleff i Upsala, Ty Åbo war
icke änta Biscops säthe worden, Then förste Erchebis-
cop i Upsala war, heet Staphan, och war een Münck
aff Aluastra Closter, och bleff Erchebiscop åår efter Chri-
sti Byrdh 1163. Då nu thenne Konungh Karl hade i
7 åhr eller något mer regnerat, fick S. Erichs Son
Knudt honom öffuer, och drap honom på Wisingzöö, för
thet hann hade warit i rådh medh, att hans fader bleff
slagen, och hann wardt begrafwen i Aluastra i sins
faders graff. Effter Christi Byrdh 1168 åår.

Knut them 41 Swe-rigis Konungh

Ther effter bleff Knudt S: Ericks sonn Konungh, och hann hade tilförenne warit i trij åår landsflychtigh i Norige, och kom så till macht, att hann slogh Konungh Karll ihiell, som honom till Aventyrs aff landet vtdrifuit hade, och hade warit i rådh med, att hans fader dräpin wardt, Slogh samma Knudt och twå andra Konungar ihiell, denn ene het Kool denn andre Burisleff, och thesse både woro Konungh Karls Brodhers sönner, som strax denn ene effter denn andra, hafua worden vpsatte för Konungar, mot Konungh Knudt, Menn hann öfwerwann och drap them både, och medh stort arbete och swerdzslagh kom hann till riket, Ty de woro många som stodo honom emot, doch gick hann thet igenom, och tå hafuer wisseliga stått illa till i landet, der så manga Konungar worde slagne, Tå nu Konungh Knudt sina fiender öfwerwunnet hade, regerade hann medh fridh i trij och tiugu åår, och bleff så dödh och begrafuenn i Warnem, Effter gudz Byrdh 1192 åår, Och skall mann här nu märkia, att S: Erichs slecht och Konungh Karls slecht, hafuer wel en longh tijd ymse regerat, stundom denn ene och stundom denn andra, som wij förnimmandes warda här effter, kann hända att både parterna i så måtte hafua worden förmade, eller och trengde sigh der till huar om annan, och thet hafuer doch icke skedt, vthan medh stort obestånd.

Anno 1170. Begyntes Rostock befästas till een köpstad och 16 åår der effter begyntes Riga i Liflande, Denne Konungh Knudt giorde och någor besynnerligh lagh, huilken ibland Östgötha lagenn finnes beskrefuinn

Vnge Swerker then 42 Swerigis koningh

Effter koningh Knutz dödh, blefft vnge Swerker, Konungs Karls son tagin till Konung, han war een dygdelig snell och förståndigh man, och regerade fridsammeliga i långh tijdh, på thet sidsta, af thet haat och afwund, som war emellan hans slecht och S: Erichz slecht, gick han till och slogh Konung Knutz Söner ihiell, hwilket han uthan twifwel giorde för then skull, att han och hans slecht skulle bliffwa fritt wijd rikit, Dogh kom een af Konungs Knutz Söner vndan, och flydde till Norige, och war ther i halfftridie åår, och hans nampn war Erich, Men af then onilda gerningh som Konungh Swerker giorde, wordo Vplendska männ ganska wrede och illa tillfridz, Så att the på thet sidsta satte sigh vp, och begynte frigda emoth honom, och ther war Erich Konungs Knutz Son medh, och som nogh twandas är kommet thet örligh åstadh, Tå Konungh Swerker thet förnam, fölt han sigh inn till Konungh Waldemar i Danmark, och begärade hielp af honom, Dogh war alltid bätra så skicka sigh, att man ikke behöffde fremmande hielp, Så sende tå Konungh Waldemar honom itt stort tall folk till vndsettningh. Och så kom tå Konungh Swerker medh sitt Danska krigzfolk till slagh med the Swenska i Lehena i Westergötlandh, och wardt ther afslagen, och the Danske wordo ther slagne, och Konungh Swerker flydde medh sitt fåå folk som han igen hade, thetta skiedde 1208 åår effter Christi Byrdh, Sedan förstärkte han sigh på nytt, och effter tu åår kom åter till slagh med the Swenska på Gestilrenn, Ther blefft han sielf slagenn med hertigs folk, och monga andra, och wardt Konungh Swerker begrafwen i Alwastra, 1210 åår ef-

ter Christi Byrdh, Dhenne konungh Swercker gaff Clerckeriet her i Swerige then frijheet, att the icke skulle stå till swars på tingh och stempner, vthan för theras Biscopar, och hann synes wäll hafwa warit then första iblandt de Swenska Konungar som thet giordt haffwer, Ty Clerckeriet war her i riket fögha till stadga kommit för ännu tå. C

Erick thenn 43 Swerigis Konungh.

Ther efter wardt Erick konungh, som war konungs Knudz sonn, och S. Erichz sonasonn, hann regerade wäll och fridsamligha, och hann hade konungs Waldemars dotter af Danmarck till hustru, och hon het Rikiza, och war mycket godh tijdh i landet så länge hann regerade, Gudh plägar gemenet låta gå sinn welsignelse öfwer landh och rijker för fromma förstar skull, Och tå konungh Erich i Siu åår regerat hade, Bleff hann dödh på Wisingzöö, och wardt begrafwenn i sin fadhers graff i Warnim, effter Gudz Byrdh 1216 åår.

Anno 1223. Tå låth konungh Waldemar i Danmarck denn andre af thet nampnet byggia Räfle, och twingade Estonia vnder sigh, och bestelte thet så, att the annammade Christi tro och lärdom. C

Johann milde then 44 Swerigis Konungh. C

Efter konungh Ericks dödh, blef konungh Swerckers sonn Johann milde Konungh, hann gaff Clerckeriet och nogra besynnerliga frijheter, Menn hann war ey konungh mer änn i try åhr, Så bleff hann dödh på Wisingzöö och begrafwenn i Alwastra Anno 1223 C

Erick lespe then 45 Swerigis Konungh

Her effter wardt Erick lespe Konungh, som
war Konungs Knudz sonasonn, hann war födder aff
Konungs Erich och drottnings Rikiza Konungs waldmars
dotter i Danmarck, hann bleff kröntter till Konungs
1223 åår effter Christi Byrdh, och war hann kallet
och lesper, hann wår een from och rettferdigh mann, och
skaffade hwariom och enom lagh och rätt i rijket, han hadde
tre Systrar, Enn heet Helena, och hennes mann heet
her Knudt, och war een snell och förståndigh mann, och
hann war aff Folkunga slechtenn, denn andra heet
Märita, och hennes mann war her Nils af Tofta,
och war Enn from och rätferdigh mann, och hadde een
Sonn medh henne som heet Abiörnn, Samma Abiörnn
hadde Enn Sonn som heet Peff, Menn Peffs Son war
Carl som war Bookländer och lagmann, Menn the
Folkungar stodo myckeet ther effter, att deras skyld-
mann förmyndre her Knudt, skulle warda Konungh,
effter hann war både ferdigh i alla sina lemmer och
waltalende, Derföre begynte the stoteliga att förach-
ta Konungenn, och kom på thed sidsta till Enn oppenbara
feigde, och skedde ett stort Slagh emellenn Konungen och
them i Olastenn, åår effter Christi Byrdh 1229.
Der blef Konungh Erich affslagenn, och flydde till Dan-
marck, och strax effter the Folkungar kronet her
Knudt up för Konungh i Swerige, Menn hans Konun-
gadöme warade icke lenge, ty att Konungh Erich försam-
lade myckeet folck i Danmarck, och kom snarliga till
Swerige igenn, och kom till slagz med sina fiender, och
fick dhe öfwerhandena, ty her Knudt de Folkungars Kon-
ungh wardt der sielf slagenn medh alt sitt folck.

Då nu Konungh Erich hadde så öfwerwunnit sina fiender

kom hann till rolighet igenn, och gaff så denn tiden si-
na Syster som hette Ingeborgh, enom som hette her Byr-
ger aff Bielbo, denn mann plägar kalla Byrger Jerl,
ty hann bleff sedann hertugh i Swerige, hans Fader hette
Magnus minneskiöldh, och hans moder Ingerid ylfua,
Denne her Byrger aff Bielbo war konungs Erichs
störste bistånd i rikit, emot alle them som olydige wo-
re, och stodh regementet mest i hans hender, ty att Ko-
nungenn war sielf enfaldigh och kunde ikke nyckatt
wäll tala, menn Byrger Jerll war enn förståndig
och weltalende mann, derföre brukade konungenn
honom mest, J denne konungs Erichs tijdh wordh
1240 åår efftter Christi Byrdh, kom en Sendebu-
debudh hijt inn i rikit, som hette Guilhelmus Sabinen-
sis, huilkenn denn myckenn reformeringh och för-
wandlingh giorde med Clerkerijt her i rikit, och han
giorde der förbudh uppå, att Clerckar eller Prester
ikke skulle wara i echtenskap, alt till denn tijdh hade thet
warit frijt effterlåtit i C

Anno Domini 1248. Begynte Wijsmar warda bygt C
Samma åår bleff hertugh Vlff dödh C

Widh samma tijdh wardt Lybecke stadh bestallat af Konun-
genn i Danmarck och Greffuenn i Holstenn, och tå
komme de Swenske Lybeke till hielp, och hugge medh the-
ras skip sönder ena kedie, som konungenn i Danmark
hade låtet göra öfuer Trawenn, för samma vndsät-
nings skull, hafua de Swenske altid warit tollfrij i Ly-
beck, efter som mann af itt gammall rychte ofta hördt
hafuer C

Då nu konungs Erich war kommenn till rolighet igen,
begynte hann setia sit sinne der efter, att de af Ta-
uastalandh skulle omwända warda till Christi tro, för-
ty de giorde altid stoor skada upå the Christna, Den-

för församblade hann myckit folck, och giorde sin mågh Byr-
ger Järl till höffuidzman för alt folcket, och lät them så dra-
gha öffuer till Finlandh, Ther kom tå Byrgher Järll till
slagz med Taffuesterna, och bleff them öffuermechtigh, så
att the gåffuo till flychtena, Menn hann lät förfölia them
medh sådana wilkor, att alle the ther wille bliffua Christne,
them gaff hann fridh både till liff och godz, the andra lät
hann ingen fridh haffua, Och på thet att Taffuesterna skul-
le thess bätter kunne hollas i twångh, Effter the wore
itt hårdnackat folck, lät hann byggie ther itt fäste när them,
Och kallade thet Taffuasteborgh, som nu kallas Taffuasta-
hus, Menn undan Byrgher Järll war i Finlandh bleff
Konungh Erich dödh, Effter Christi Byrdh 1250 åår på
Knutzmesso dagh.

Waldemar then 46. Swerigis Konungh

Tå Konungh Erick dödh war, war på
them tijdh then i landet een merkeligh högt berömd
mann som heet Ivar Blå, och bodde på Grönborgh
icke longt ifrån Enköpingh, Huilken ther högt rääk-
nat och myckat hördt war ibland them ypperste mann
i rikett, hann gick till med flere goda mäns rådh, som
i then saak borde tilspordt warda, och utwalde thenn,
kar Waldemar Birger Järls sonn till Konungh, Effter
hann war framleden Konungh Erichz syster sonn, Menn
tå Byrgher Järl fick the tidende till Finlandh, att Konungh
Erich dödh war, wardt hann och the med honom woro stor-
liga bedröffuade, Och tå alt war bestelt i Taffuastalandh
som uträttas skulle, foor hann hem igenn, Och kalladhe
sammann alle the ypperste i rikett, och spordhe them till, hwo
them hadhe i hans frånwaru så dristigh warit, att hann ha-
dhe tagit hans sonn, som än nu war itt barn till Konungh
honom som fadrenn war oåtspordt, och war hann ganska

HS / B 114 -

illa tilfridz medh thet som giordt war, ty han wille
sielff hafua warit Konungh, Ther till swarade her Joar
Blå, at thet som giordt war, skadde ikke för thenn skull
at the i nogon måtte förachtade Byrger Järll, ty at
the wiste honom wara skickeligh nogh till Konungh,
Menn effter thet han nu war enn framliden och ålder=
stigenn mann, Therföre hade the tagit hans Sonn till
Konungh, Och effter thet at Byrger Järll ikke än
tå wille gifua sigh tilfridz, sade her Joar Blå ytter=
ligare till honom, Hwar tu ikke äst tilfridz med
thet giordt är, Så gör af thin Sonn huad tigh tär=
kes, wij wele förse oss om enn annann Konungh,
Tå tigde Byrger Järl ena stundh, och swarade them
åter sedann till, Hwar the wille få sigh Konungh, ef=
ter thet the nu ikke kunde ythan Konungh wara,
Tå swarade her Joar Blå, under thenne kåpte=
nenn wele wij få enn Konungh, När Byrger
Järl thet hörde, Befruchtade hann sigh, at både hann
och hans Sonn skulle mista Konungadömet, Therföre
gaff hann sigh tilfridz medh thet som giort war med
hans Sonn, Och wardt Konung Waldemar Krönt
i Linköpingh Effter Christi Byrdh 1251 åår. Och
hade Byrger Jarl fijra Söner, thenn äldsta war
Waldemar som war uthwald till Konungh, Then andre
hert Bengt, thenn tridie Magnus, thenn Fiärde Erich,
huilke alle så unga wore, at the intet regementet kun=
de förestå, Therföre wardt enn gammall riddare skic=
kat ther till, at hann skulle lära och tuckta Konungen
till thet bästa, så lenge hann komma till manna, Menn
Byrger Järl skulle achta på regementet i riket.

Sedann effter thet at Konung Waldemar war nu
så till ålders kommenn, at hann skulle gå på giffter=
mål, Therföre hade Byrger Järl sin bodh till Konungh

Erich i Danmarck, och beställte honom hans dotter Sophia
till hustru, och wardt Bröllopet hållet medh sådana
prål som der tilhörde i Jönköpingh, Och än tå att Bir,
ger Jarl war nu en gammall man worden, Då
regerade han dogh landet så länge han lefde, och
förwandlade han mongh stycke i Swerigis lagh, och
mongh stycke satte han in i lagen som der icke förra
woro, han skickade ock så, att dem skulle fridlöß
wara som androm giorde hemsökn, Item att Sys,
trarna skulle gå till arffz medh Brödrenom, hwilket
i Götalandenn icke tilförenne skedde, han besinnade
att thet war icke rätt, som tilförenne i en longh tijdh
hade brukat warit, att denn som skulle gåtz widh mör,
ka och twifwelachtiga saker, han skulle wärie sigh der
medh, att han bära skulle itt glödande Järn, som til,
förenne omtalat war, Derföre skickade han annor
Rätt till att utleta Sanninga, och myket annat haff,
wer han stadgat, C

Och efftter thet att Estar, Ryßar, Ingrer, Careler
och flere frammande folck, plägade altid löpa med härad
Skip och Snäckior in i Mälar, göra them stoor skada
Som der omkringh bodde, Derföre lätt Byrger Jarll
Byggia Stockholms Slott och Stadh, Som itt lååß wara
skulle för Mälar, hwilket och änn i dagh så är, dogh
hafwer icke Staden stoor warit i förstone, Menn
twå tornen worde först bygde, Itt widh Norraström,
thet nu är Slottet, och annat tornet widh Södraström,
der Swartmunka Closter sedan stodh, ty att dem
hårdt till gick Södraström på denn tijdh, Och så gingo
twå murar och ifrån thet tornet som war widh Sö,
dra ström och till thet tornet som war widh Norra,
ström, denn ene westan till, och denn andra
Östan till, Och mellan de twå murarna war Staden,

Thet man än nu kallar innan muren, Men se-
dan med tidhen bleff Stadhen förökader vtan mu-
rarnar, som för ögonen är, Tå nu Hertugh Bir-
ger hadhe på sins Sons Konungs Waldemars wägna
regerat i Fämpton åår, Bleff han dödh, och be-
grafuen i Alwastra Effter Christi Byrdh 1266.
åår.

Tå nu Birger Jerll dödh war, Begynte Konungs
Waldemar sielff stå rikit före, Och de andre hans
Brödher, när de hadhe fått huar sin arffuedeel, begyn-
te huar manna sitt bästa, och huar thera fick sin re-
gements dell af rikit, Magnus bleff Swerigis Hertugh,
och fick Nyköpings medh Södermanneland och annat
mere som han begerade till sitt Hertogadöme, Men
theras Brodher wardt Hertogh öfuer Finlandh, och än
tå at Waldemar som äldsta Brodhern war, och war
Konungh öfuer hela rikit, Så war dogh Hertigh Mag-
nus mykket skickeligare till förstånd och regemente,
och han förde sig så stort Ståt och prall som Konun-
gen sielff, och höll mongh riddarspell i sin gårdh,
med torneande, stäkande och bräkande, medh huilke
han giorde sin tiennare skickeliga i krigzhandell.

Effter thet nu at Hertigh Magnus höllt sitt hoff så
skickeligha, hadhe mongh lust och wilia at tiena honom,
och för then skull wäxte han mer och mer till, Så
at Konungen begynte thet misshaga, och kom så een osä-
mia them emellan, Ther Drotningh Sophia och mykket
tilhalp, ty hon war högmodigh och storsinnat, och skicka-
de sigh ikke som en from Förstinna bör at göra, then
ther all tingh skall leggia till thet bästa, Vthan hon för-
smådde så Konungens Brödher, at hon aldrigh wilde
wärdha sigh till, at tala itt wänligit ordh medh them,
Och aff rätt förachtelse Skott och Dyre, gaf hon them ne-

drotningen, Så at hon kallade Hertogs Magnus Ketzle-
bötare, efter thet han war noget swarter och mager,
Och Junckar Erich kallade hon Jutet tilförenne, Ther
hatet blef iw störrer och störrer vtaff, Och nogon tijd
tilförenne bleff Konungh Erick i Danmarck drotningenes
fader slagenn i hiel af sinom Broder Abell, och han ha-
de twå ogiffta döttrar efter sigh, then ena het Agnes
then Andra Juta, Thenna samma Juta, begynte å
stunda och trängta ther effter, at hon motte komma
till sina Syster drotningh Sophia, och än tå at hennes
förmyndare stodo ther emot, och wille lätha henne komma
till sådana giftermåll som henne höfdes, Så stod hon doch
widh sit Sinne, at hon wille fara till sina Syster, och
sade sigh wilia lefua i Jungfrudoms stadga, Therföre mo-
ste the tå lätha henne hafua sin wilia, Och tå Konungh
Waldemar fick höra hennes tilkommelse, löch han wid-
så henne som hon hade warit een gudz Engell, och
kom på thet sijsta i sådana kundskap medh henne, at
han aflade itt Barnn medh henne, af hwilkenn ger-
ningh hela rijket fick itt stoort misshagh till honom, och
drotningh Sophia wardt ther af så bedröfuat, at hon
vtförföll bådhe Höö och fägrind, Thy at hennes Skot och
Syne war tå kommet han för hennes dör, och hade hon
blifuit på thenn tijd trij Barnn medh sinom mann Ko-
nungh waldemar, then som het Junckar Erick, och
twå döttrar, then ena het Rikyza, then andra Ma-
rina. ¶

Anno Domini 1273. Tå blefuo S: Erichz Benenn förde
till Nya Vpsala, ifrå gambla Vpsala, och tå war ther
icke vthann een träkyrkia, ther nu står domkyrkian, Och
skall mann ther merkia, at i förstonne woro icke så mon-
ga Kyrkior af Stenn som nu äre, vthann alla hafua the
iw alla mest warit bygda af trä, icke hafua heller Kyr-

kionar warit så monga som de nu äre, ehwann itt
hwalt härade hafwer ikke hafft menn änn een kyrkia,
derföre warder berördt om häradz kyrkior, Plägade
och icke heller folkett begrafwas alt ihoop i kyrkiogår-
denn som nu skeer, ehwann hwar slecht hade sinn
arfhagha i sinn Bolstadh, huilka mann änn nu mon-
ga sijer för ögonenn, och derföre finnes beskrifwit
i gambla lagböker, som här i Swerige brukades för
Try eller fyra hundradt åår sedann, att denn som
atte så mykenn Jord som hann kunde begrafwas
vdi, thedt är 7 föter i lengdenn, och tre föter i bred-
denn, denn reknades för Jordägande, änn tå hann
hade bortsoldt all annor Jord, Menn hade hann och
sold sinn lägerstadh medh, tå kalladhes hann allsöla,
denn der all Jord bortsåld hade, och reknades icke för
ænn Bolfast mann, Sådana begrafningar sijnes
mongastädz än nu med Jordhögar sådana som äro
widh gambla Vpsala, der konungar ehwann treffnall
begrafwnæra/ C

Och såsom tilförende berördt är, att stoor owilie
war kommenn mellann Konungh Waldemar och
hans Bröder, Så bleff tå hållet itt herremöte i Tre-
manes, der war Konungenn sielff och hans Bröder
tilstädes, der woro och alla Biscopar och alt ridderska-
pet tilstädes, de haar alle beflitade sigh der om, att de skul-
le göra Konungenn och hans Bröder wenner igenn,
Menn der war så mykett ondt mellann kommet, att
thedt kunde intet hielpa, Derföre skildes de åth vppen-
bara fiender, och Konungenn drogh strax till Stokholm,
Menn hertigh Magnus drogh strax till Nyköpingh, och
Begyntes trätann mellann Konungh Waldemar och hans
Bröder. Anno 1275. Och efftter thett hertigh Magnus

och Junkar Erich icke woro mechtige nog till at frijda
medh Konungenom, derföre gåfwo de sigh till Konungs
Erich Christoffersson i Danmarck, och giorde förbund
med honom, och der giordes stark Bref uppå, hwilka
som wore utgifwen på Vinnerborgh Anno 1276.
Och församblade Hertigh Magnus itt stoort tall folck
både Tyska och Danska, och Konungh Erich lagh honom
Siex hundrade goda rustmänner, Och hade Hertigh
Magnus och Junkar Erich loffwat Konungh Erich
6000 lödiga mark Silff, för then undsättningh han
them giorde, Så komme the tå dragandes med een
ganska stoor häär uth ifrå Danmark, och gåfwo sigh
inn i Westergötlandh, Och sade Hertogh Magnus
thedt uppenbara uth, at han skulle hafwa hela Rij„
rige inn, eller han skulle dö der öfwer, Menn Ko„
nungh Waldemar talade och stoor ordh, och sade sigh wil„
le slåss medh honom, Den danska och Tyska ellerste tor„
de bijda, och han församblade alt thet folck han be„
komma kunde, och kom dragandes uth till Tiwedenn,
Menn han war icke så skickeligen eller achtsam i
krigzhandell som hans broder war, derföre togh han
myckenn försummelse före, Som honom lågh största
machtenn uppå, Och lät han then menige hopenn af
sitt folck draga öfwer Tiwedenn inn till Howa, Och
sielf bleff han medh bästa strijdzfolket qwar i Ro„
mundaboda, der lade han sigh till at soffwa medh
sådana säkerhet, Så som ingenn fara hade warit
på färde, och drotnings Sophia lekte Schacktafwell,
Tå nu Konungens häär war inn till Howa kommenn,
Och der war ænn tå ingenn som them ingenade och skir„
kade, Så kom Hertogh Magnus der uppå them oför„

HS / B 114 -

warander, och bleff then öfwerwnnigh, Så at Konung
Waldemars folk wandt der bådhe slagit och förskingrat,
och then skadde annos 1277. Då slagit war öfwer-
ståt, Kom een hastigt ridande till Konungen, blo-
digh och illa Dargat, och sade honom tidhande huru til-
gångit war, och gaff honom för rådh, at han skulle
draga tilbaka och förstörkia sigh, Menn han bleff
Då förskrekt, at honom föll bådhe rådh och modh,
Derföre flydde han strax ifrå thet folk han der
tilstädes hade, inn åt Wermelandh, och tå hans hof
folk sågh, at deres herre them öfwergifwit hade,
drogho the inn åt Nerike, Menn strax Hertugh
Magnus fick wetha, at Konungenn war så flyddenn,
sände han effter honom ett tall folk, hwilka den
hastelliga komme på honom der han satt öfwer bordt
the fångade honom, och förde honom till Hwnnad Hor-
na, och hela landet gick Hertugh Magnus tilhanda,
Då nu Konungh Waldemar fångenn war, och kom
till Hertugh Magnus, Badhet han nådhe af honom,
Då swarade Hertoghenn honom Sachtmodeligha, och
sadhe, hade i låtet migh blifwa medh fridh, och ikke
hydd edars hustrus rådh så myklet effter, som i giort
hafwenn, tå hade thet well blifwit tilbaka som nu
skedt är, Dogh will Jagh så skicka migh mot edher,
at ingenn godh mann skall skylla migh, Och så kal-
lade han Rikens rådh tilsammen medh hela rid-
derskapet, till Westergötlandh, och medh alles the-
res rådh, gaff han sinom Broder Konungh Wal-
demar igenn, Westergötlandh, Wermelandh, Dall
Östergötlandh och Smålandh, och Der blefwe the tå
förlychte, Då nu Hertugh Magnus hade fått lan-
det inn, och nu sådana förlikningh giordt med sinn

Broder som nu sagt är, hafuer hann låtet thet Dan=
ska folcket ifrån sigh, och som nogh troendes, de hafua
ikke alla warit well tilfridz stelte om theres besoldning
när de foro hem, och kam hender, at de i theres hem=
färd giordt nogon skada i landet, Men sidan een
ny owilie begyntes vtaff, emellan Konunge Erick
i Danmarck och Hertogh Magnus, Då krafde och
Konungh Erich hårdt vpå de 6000 lödiga mark Silff,
Som honom lofuat war, men tå war wenskapen
vthe medh allo, och bleff tå thet starka förbundet om
intet som them emellan giordt war på Synderborgh,
Tÿ at der Gudz warder i förbundet vtheslutin, så
at man ikke hafuer honom för ögom, och står ikke
i hans fruchtan, Men tager förbundet een ondt
enda, änn tå at thet synes vnderstundom med thet för=
sta hÿllesamtliga tilgå.

Efter nu at een stoor owilie war vpkommen emel=
lan Hertogh Magnus och Konungh Erich, Derfö=
re förstendte Hertogen sigh, achtandes draga in i
Skåne, och göra der skada, Dogh hade hann thet tå för=
dragh, tÿ hann hade nogon tijdh tilförenne haft sitt
bodh till grefwe Gerdt i Holsten, Om hans dotter
Jungfru Helwigh, Henne fick hann och sigh till Hustru,
Och höllt Bröllop i Calmarn om S: Mortens tijdh,
Och war samma Helwigh een dÿgdesam Förstinna, så
at hwar man i riket gaf henne at gott rÿchte, Tå
nu Bröllopet öfuerstånder war, Drogh Hertogen
medh alt thet folck som hann församblat hade, in i
Skåne, och i Halland, och giorde der een dräpligh skada
med roff och brandh, och wende hann igen widh
Kÿgnabroo, och drogh så hem till Swerige igen, men
med thenna betalningh war Konungh Erich ikke nöÿd

HS / B 114 -

wall betalat för sina 6000 lödiga mark silff, som her,
togenom honom skyldigh war; Samma åhret tå thetta
skedde, bleff Junker Erich Hertugens Broder döds,
Tå Konung Erich aff sådana dråpeligh skada fått hade,
på sitt land, tenckte hann till, huru hann thet wedre,
göra skulle, Doch kunde hann then wintren intet
göra ther till, uthan begynte draga Konungs wal,
damar inn till sigh, och hafwer till twentyo lofwat
honom hielp, att hann skulle komma till riket igen,
thet hopp hafwer hann och haft, att såsom hertigh
Magnus bleff honom öfwermechtigh med the danskas
tilhielp, så wille hann och göra honom thet samma, ther,
före sade hann sinom broder thet uppenbarligha till,
att hann antingen wille hafwa hela riket igen, el,
ler hann wille intet hafwa, och gaff sigh så till Kon,
ungen i Danmarck, Om sommaren ther efter
gaff hann sigh in i Wärend med the danskas tilhielp
och giorde ther stoor skada, Brende up Wäxiö stadh och
domkyrkio, Doch för then skada som domkyrkian fick,
gaff hann henne Tolagårda till ewerdeliga ägho, Thärnest
ther efter, kom Konung Erich och Konung Erich och Ko,
nungh waldemar dragandes, med en mechta stoor här
inn i Westergötlandh, och bleff hann sielf på Axewald
medan hans folck foor ther omkring hela landet, och
förderfwade thet i grund, och så betalade the i Wärend
och Westergötland then skadan dyrt nogh, Som hertog
Magnus hade giordt i halland och Skåne, och så länge
som Konung Erich war i Westergötlandh, wille her,
togen icke dragha ther in, antingen för then skull
att hann icke betröste sigh till att bestå honom, eller och
att hann icke wille att sådana blodz utgiutelse skee skulle,
som tå i wånom war, Så drogh tå Konung Erich hem

igenn, och monga Herrar lade sigh ther emellan, at the worde förlijkte igenn Konungh Erich och Hertigh Magnus, medh så skäll, at Hertogenn skulle gifua Konungenom thz silff som hann honom lofuat hade.

Ther efter wille Konungh Erich och Hertigh Magnus göra een fast fridh och wenskap sigh emellan, therföre kom,mo the tilhopa widh Landamäret, medh stoort pråll på bå,the sidor, och blefue bådhe Förstarnar wäll förente thå at Hertigenn skulle utgifua af the 6000 lödiga mark silff ikke merre änn 2000 lödiga mark, ty Hertugen talade på stoor skadagäldh, och skulle Konungh Erich hafua Lödh,söslott i pant, thå länge hann skulle få silfwret, och enn Swensk riddare som heet her Swante Folkesson skulle hafua slottet inne, och gifua Konungh Erich hundrade lödige mark silff hwart åår, så länge all summann betaladt wardt, Och Konungh Erich lade sigh thå emellan, at Hertogenn och Konungh Waldemar skulle warda för,lijkte, Ty at Konungh Waldemar achtade blifua i Dan,mark, och ther hade hann Malmö och Trälleborgh, som hann hade fått i brudaskatt medh Drotningh Sophia, och effter thet at samma Sophia war nu dödh, begärade hann intet Regementet, uthann allenast sitt arfwegodz, och togh hann sigh een hustru i Danmark som heet Chri,stina, och när honn dödh war, togh hann grefwinnes dotter aff Gutskogh, som heet Catharina, Och wart ther efter, at Konungh Erich hade förlijkt bådhe brödherna Konungh Waldemar och Hertigh Magnus, kom Konungh Walde,mar till Askanäs, ther uplet hann sinom brodher Her,tugh Magnusse, ikke allenast thenn halfpart som honom tilsagdt war aff rikit, uthann och all thenn rätt som han hade till hela rikit, och gaff honom ther sitt breff på i Rikzens rådz närwaru, och giorde hann samma uplåt,ningh af en frij wilia, oröd och otwungat.

Magnus ladulås then 47 Swerigis konungh

Åår effter Christi bijrdt 1279. blefft hertigh Magnus hyllet widh Morastenn och sedhenn Crönter i Vpsala till Swerigis konungh, Och såsom tilförenne bewijsdt är, att månge fremmende woro i konungh Magnuses hoff, Så hadhe hann och enn af Danmarck, som heett Ingemar, hann war honom så kär, att hann gaf honom sina egenn Syster Helenam till hustru, Denne Ingemar som så högt besatt war, att hann hade konungens syster, begynte myckett förhäffua sigh öffuer de Swenska, såsom de andra vtlenningar och giörde, hwilkett myckett ondt der af kom, att de fremmende som konungenn hade vthi sinn gårdh, woro i mongh stycke skickeligare ænn de Swenske, Derföre förheffue de sigh öffuer them, Menn thet mißhagade de Swenska storligha, att de så förachtade wordo, besynnerligha de Folkungar, som ænn tå woro mechtige i rikett, och de talade konungenom hårdeligha till derom, att hann icke skulle sättia them vtlenningar öffuer hofuudet, ænn dogh konungenn der och klagamåll föge achtade, Talade the och thesslikest förbenemda Ingemar till, att hann icke skulle så förachta de Swenska, som hann giorde, eller ther skulle gönas annat till, Menn hann gaff them kortt ordh, och badh them bruka theres bästa, Så begaff thet sigh enn tijdh, att drotningh Helenigh war i Skara till taals medh sinn fader greffue Gert af Holstenn, Der war och denne Danska Ingemar medh, och förwente konungens tilkommelse, Så woro der och nogra af de Folkungar, som war Johann Philipsson Johann Karlsonn, Amund Tunesonn, och her Philippus af Runbÿ, Thesse alle gingo till, och slogho förde Ingemar ihiel, och gripo greffue Gerdt till fånga, och förde honom till Ymseborgh, Menn drotningenn flydde i Clostrett,

Tå konungh Magnus fick thetta weta, wardt han ganska
illa tilfridz, besynnerligha för sin Swåger skull hertugh
Bendt som fången war, och änntå han på alla sidher för-
strekte sigh, Så hade han dogh likwell sin Breff och budh
till de Folkungar och gaff them godh ordh, så lenge han
fick hertugh Bendt lööß, och stillade så then uproren ny
thed besta mellan han kunde, Men sedan alt war stil-
lat, kallade han them som them vproren giordt hade till
sigh till Grana, Der läth han taga them widh halßen, och
sende them till Stokholm, Der blefuo tå Johan Philipson
och Johan Karlsson halßhugne, her Philippus af Rumby
löste sitt lijff med alt sitt arfuegodz, Der med bleff then
uproren stilladt, Thed wandar sellan hendt, at
vproriska män niuta theras wilia öfwerhandt, fåen godh
ända, förty Gudh hafwer sielf skickat Öffuerheten,
derföre plägar han och förswara henne,

Ther effter giorde konungh Magnus ett starkare
förbund medh konungh Erich i Danmark, än tilföre-
ne giordt war, och wardt bebundet ächtenskap mellan
Junkar Byrger konungh Magnusse son, och Jungfru
Märeta konungh Erichz dotter, huilken ganska ungh
war på then tijdh, Och tå samma konungh Erich thärefla-
gen war, Bleff Jungfru Märeta förd hijt in i lan-
det och föddes här up, så lenge hon kom till laga åår,
Så gaff och tå konungh Magnus på thet sidsta konungh
Erichz son, som och het Erich sijna dotter Jungfru Inge-
borgh, Och tå ächtenskapet wardt först bebundet mel-
lan Junckar Byrger och Jungfru Märeta, Skreff
man efter Christi Byrd 1282 åår, Och åhret tilfö-
rene hade rikzens rådh loffuat konungh Magnusse,
at the wille efter hans dödh taga samma Junckar Byrger
till konungh, och ther woro Breff och Insegel på giffne,
Så effter thet at konungh Magnus nu hade fåt godh
fridh i landet, Så höllt han itt ypparsta hoff i Stokholm, och

der slogs hann sinn Sonn Junkar Byrger till Riddare,
Samma Junkar Byrger slogs Hertogh Albrecht af Brunß-
swik till riddare, och andra 40 medh honom. J then tid hofft,
nyt Stichtade Konungh Magnus S. Clare Closter på
Nörremalm, och gaff der inn sina dotter Jungfru Ri-
kiza, mongh annor Closter stichtade hann her och der
i riket, hann stichtade Gråbröder Closter i Stokholm,
på een holma som kalladhs Kidia skär, hann stichtade
och gråbröder Closter i Arboga, theßlikest i Linkö-
pingh, och mykket annat stichtade och gifwde hann, der
hann, effter som hans sinne war, wille föröka gudz
tiänst medh. C

Vidh 1284 åår effter Christi Byrdh, Begynte Konung
Magnus göra godh skickelse och ordinantzier i riket, och
gifwde hann nogra besynnerligh lagh, Som Konungh
Byrger opräknar i sinn lagbook, aff hwilkenn denn
enn är, att Bönderna icke skola wara plichtige till,
att gifwa nogrom wägfarande mannom kost och täring
vthan för penningar, Så att både hoffmänn och alle
andre, skulle gesta för deras penningar, och hölt hann
der medh så starkann aga i landet, att ingenn motte
göra Bönderna nogot öfwerwoldh, eller taga them no-
got ifrå vthann penningar, Och der aff kom thet, att
denn menige mann i landet begynte kalla honom Ladu-
låås, Ty hann befalte Bönderna göra knappenn för ladu-
na, att Fää och annann Boskap icke skulle gå derinn,
Mann för then öfwerwåld göra wille, skulle hann som
Konungenn war, wakta Bondans ladu, hann wille sett-
tia en sådana låås derföre, att ingenn skulle dristte sigh
till att gå der inn vthann Bondans wilia. Och i thett
stycket bewiste hann sigh som enn retsinnigh Konungh, ty
thett är Öfwerhetenes embete, att honn skall försuara
sina vndersåter för öfwerwoldh och orätt. C

Tå nu Konungs Magnus hade kommit landet till godh skickelse, Då läth hann hylla sin äldsta sonn Junker Byrger till Konungs effter sigh, och at hans sonn som war näst denn äldsta, skulle wara Hertuge, thy at Hertogha wällnet hade af ålder warit her i Swerige, Effter Christi Byrds 1285 åår, giffta Konungs Magnus sina Broders Konungs Waldemars dotter Rikitza, och hannes fick nu Hertogh af Polann som het Primislz, Menn denn andra hans Broders dotter som het Marina, fick nu Greve af Dypholt, som het Rodolff. c

Anno Domini 1286. Bleff Hertogs Bencht Biscop i Linköping c

Effter thet nu at Konungs Waldemar hade vndersatat rikett som förbenämbdt är, Då war hann stundom i Danmarck och stundom her i Swerige, menn hwar han war, Då skeddes föge gott rykte aff honom, thy hann hade förde itt oskickeligit leffwerne medh förachteligit qvinfolck, thet rikzens rådh i sit Breff oppenbareliga bekänner, Då kom hann och obeständs åstadh emot Konungs Magnus, för hwilket hann wardt offta medh godha förmanat, at hann skulle skicka sigh som enn ärligh man borde, Twar hann och thesslikest Banlyster, Menn ey kunde altsintet hielpa, Darföre rådde Hertughs Bencht hans Brodher och flere af rikzens rådh, Konungs Magnus der till, at hann skulle lätha taggha fatt på honom och sättia honom ther hann kunde wara förwarat, Dogh holla honom som förswarligit wore, och gåfwo ther theres Breff uppå, at the sådana rådh vtgifftuit hade, Darföre läth tå Konungs Magnus gripa Konungs Waldemar, och satte honom fangenn på Nyköpingz slott, Effter Christi Byrdh 1288 åår. c

Tå nu Konungs Magnus förnam, at hans dödz stundh nalkades, kallade hann sit rikis rådh till sigh, rådde och förmante them till inbyrdes sämio och endrecht, Och hadhe

hann 3 sönner, dem äldste war Byrger, som till kon-
nungh utwalder war, Erich och Waldemar, hwilke alle
än nu så unge woro, att de ikke kunde stå noget rege-
mente före, Derföre kaarste och korade Konungenn en
ärligh Riddare, som heet Herr Torgill Knutsson, till si-
na barns förmyndare och rikzens föreståndare, Så
länge Konungh Byrger skulle komma till mogen ålder,
och tå hann alt effter sinn wilia beställt hade, Blef han
dödh, och hade hann korit sinn lägerstadh i Gråmunka
Closter i Stockholm, Derföre boro Bönderna honom ifrå
Wisingzöö der hann dödh bleff, och till Stockholm, Der
hann begrafwenn är.

Byrger then 48. Swe-rigis Konungh

Tå nu Konungh Magnus Ladulås dödh
war, Begynte Marskalk Herr Torgill Knudsson
föra regementet i rikit på Konungh Byrgers wägne,
och stodt tå gansska wäll till i landet, Så länge regementet
war i hans händer, ty hann war een snell och för-
numstigh mann, Och hann lät Konungh Waldemar
som ähnn tå leffde få större wilkor, änn hann hade tillfö-
renne, Så att hann aldeles wardt hållenn som en Kon-
nungs bonde hollas, Dogh moste hann icke komma utaff
Nyköpingz slott, Så bleff och Juncker Erich Konungh
Waldemars sonn gripinn, och wardt hållenn i fengelse
på Stockholms Slott, att hann icke skulle göra nogon twe-
drecht i landet, och som nogh troendes är, hann är bliffwen
dödh i fengelse, Dogh bleff hann redeligenn hållenn som
tillbörligit war, Och hwar denna Juncker Erich haffwer
i nogen motte warit beslagenn der medh, att hann wil-
le komma oberstånde åstadh, tå är thet icke under att hann
medh sådana fengelse plågat wardt, Menn om hann ..

Ingen stycke beslagen war, uthan at han bleff så
satt udi een ewigh fengelse, för misstanke och fruchtan
skull, at han noget göra skulle, må hwar förståndigh
mann öfwerwäga, om honom är rätt skedt eller ey,
Ther öfwerheten nogon straffa will eller pläga skall,
ther skall misgerningen föregå, Ther ingen miss-
gerningh är, ther bör icke heller straff wara, Öf-
werhetenn hafwer fått befalningh aff Gudi, till at
straffa thet som giort är, och icke thet som än giördt
kann warda, Tanckar plägha wara tullfrij, Men
ther man ond tancka bewiser medh ord eller ger-
ningar, och thet är bewijsligit, Så ligger thet strax
under öfwerhetennes straff, Ty at then som dömer,
ther före skall ingen straffa, medh minder hann
hafwer godt skääll och bewijss före sigh, förty hans
Befalningh till at straffa sträcker sigh icke widare,
änn som skäll och bewijss tilsäya, Öfwer thet som lönli-
git är, will Gudh sielf wara domare, Om han
will at thet aff skall aff Öfwerhetenn straffat warda,
så låter han thet wäll bliffwa oppenbart, och hwar miss-
tancke wore skäll nogh till at pläga een medh fengelse
och annat sådana, tå kunde ingen wara trygger eller
säker i werldenne, Ty at werlden är altid full medh
lögare, som kunne komma een ther till at han miss-
tänkt warder, Menn thet är troligit at denne Junker
Erik hafwer warit medh sin fadher beslagenn i nogor
ellicest hade thet warit förgeffwit, at sättia så een i
ewigh fengelse, Doch thet gåår icke all tidz tilrätta till
werldenne. C

Anno Domini 1293 församblade Marsken her
Torgill Knutzon itt stoort tall folk, och förskickade them
i Careliam, Ty at de Carelar giorde altid skada uppå

Tauastaland och Finlandh, och tå wordo the vnderkufwa-
de och öfwerwunne aff de Swenska, hwilke tå bygde Wij-
borgh, till att hålla them medh Ryssar och Carelar vth
twångh, och tå bleffwo Carelarne omwende till Christi troo,
Så wunno och de Swenske Kexholm ifrå Ryssarnar
samma tijdh, Menn the gick them åter snart ifrån
igenn; Samma åår bleff Konungh Waldemar dödh, C

Anno Domini 1298. höllt Konungh Byrger sitt bröl-
lop i Stokholm medh Jungfrw Märeta Konungh Erichs
dotter i Danmarck, Och tå bleff Konungens broder
Hertigh Erich slagenn till riddare och monga andre medh
honom, och gaff Konungh Byrger sina Förstinne i mor-
gongåfwe Linköpingz stadh och Södermandaland, och Sim-
gåndh Hersebytrögdt, Nogonn tijdt tilförenne förbät-
trade Konungh Byrger denn Vplandska lagenn och
giorde henne myckit skickeligare änn honn förre war,
Och skall mann här weta, att alt intill denna Ko-
nungh Byrgers tijdh plägade träler säliass, Så att den
denn hade een egenn träll, hann sålde honom hwem ho-
nom täcktes, Så som een hest eller annat Diur, Och
plägade man träll som starck och helbrygde war, gemen-
liga Säliass för 3 lödiga mark Silff, eller annat som
så gott wara kunde, Menn Konungh Byrger giorde
thet förbudh vppå, att ingenn Christenn menniskia skul-
le säliass, Ty att Christus (: sade hann :) köpte alla
Christna, Derföre skulle ingenn Christenn säliass eller
köpas, och thetta förbudh hafwer Konungh Byrger insatt i
Sinn lagbook. C

Då mann schreff åår efter Christi Byrdt 1302. Wart
Konungh Byrger och hans Förstinne kröndt i Söderköping

På samma tijdh bleff Hertogh Waldemar Konungens brodher
slagenn till Riddare, Stodh och tå hans bröllop medh Jung-
frw Christine Marskens her Tyrgils dotter, menn thet
ächtenskapet wardt sedenn åtskildt för andeligh skyldskap
skull, som her efftter sagt warder, och tå thet festinnd stodh
kom Konungh Håkons Breff af Norige till Hertogh Erich,
at hann skulle komma till honom till Oslo, och holla der
sinn Jwll medh honom, ty thet war förmodandes, at
samma Hertogh Erich skulle hafwa hans dotter, Så foor
tå Hertogenn medh monga aff thet Swenska riddersskapet
till Konungh Håkon, och bleff ther ganska well undfån-
gadt, ther och ehwar twifuell noget hafwer wordet hand-
lat om Echteskap mellan Hertogenn och Konungens dot-
ter, och stodh han i riket ganska well till, och war godh
frijdh på alla sidher, Ty at så lenge som Konungh Bir-
ger och hans brödher drogho öfwerenns, gick alt well till
i landet. C

Anno 1303. höllt Marskenn her Tyrgill sitt bröllop
i Stokholm, medh her Stenns dotter aff Ramunsborgh,
och tå bröllopet uthe war, Begerade hann af Konunge-
nom och hans brödher, at hann motte warda lössen af
thet omak och bekymber, som hann nu lenge haft hade,
ty hann hade staat för riket, och warit alla brödernes
förmyndare i Tiugu åår, och war nu enn ålderstig-
genn mann wordenn, Therföre wille hann gerna
komma till rolighet, Dogh wille hann altid gerna wa-
ra redo med sina tienst, när honom tilsagdes, Menn
hann fick her ingenn swar uppå, ehwar at Hertigh
Erich och Hertigh Wolldmar, efter thet the wore nu så
till ålders komne, wille the wenta sinn deell efter the-
res fader, och hwad the skulle hafwa för landh och lähnn af
riket, Och toghe sigh till förmyndare her Abiörn Drotzten,
Och Marskenn bleff medh Konungenn såsom tilförenne,

Menn sedann den blefue twå förmyndare, Då blefue der
ock åtskillige wpsåt, ty at hwar partenn begynte sökia
sitt bästa, och Konungenn togs till at bygga monga nyia skat-
ter på landet, Så at denn meniga mann wardt storliga
betungat, och mena somblige at Marskenn kom thet
åstad, ty hann wille thu at Konungenn skulle hafua
nogh och wara mechtigh, hann sökte altid Konungens bästa
och är der före kommenn i stoor owilia, Samma åår
Som Marskens Bröllop stodh, wardt Junkar Mag-
nus Konungh Byrgers Sonn utwald till Konungh aff
bäde Hertoganar, aff alla Biscopana, hela rikzens
rådh och meniga adelenn i landet, Så at hann thenna
krona och Konungh wara skulle efter Sinn faders dödh,
Och der giordes bäde Ceder och Bref wpå, Besynner-
liga beplichtade Marskenn sigh at wara Konungh Byr-
gers hans Furstinne och Barnn beståndigh, loffuade
och Konungenn honom mykket gott igenn. C

Efter Christi Byrdh 1304 åår begyntes enn oeniker
mellenn Konungenn och hans Bröder Hertogh Erich
och Hertigh Woldemar, der sådana Skada och förderff
afkom, at neppeliga hade sådann warit heer tilförenne,
i riket. Thet begaff sigh samma åår, at Marsken
herr Torgill höllt itt gästebudh på Arnanäs, och tijdt hade
hann budit Konungenn och bäde hans Bröder, När gä-
stebudet ute war, och hwar skulle fara hem till Sinn,
hade Konungenn sina bröder öfuer ena sido, och Sade til
them, at honom war tilkenna giffuit, huru de skulle
hafua i Sinnet, at wille gifua sigh utaff landet, och sett-
tia sigh up emot honom, hwar de hade sådana i Sinnet,
Så war hann begerandes, at the skulle gifua honom den-
na redeligh förwaringh wppå, hwar de ock wille hålla
fridh med honom, Så skulle de tå straxt gifua honom den

HS / B 114 -

vpå sitt breff, Då lydandes, som hann sielf hade them vthkasta låtit, Aff sådana Konungens tiltaall, worde Hertiganar nijlligen bekymbrade, oc ynckeligha wetandes hwad de företaga skulle, Dogh war tå ikke annor rådh på färde, änn at de thå moste gifwa Konungenom sådana Breff som hann begärade, Och i samma breff lofwade the och, at de ikke skulle fara vthaff landet vthann Konungens wilia och witskap, Ey heller skulle the komma till honom, vthann tå de worde kallade, och änn tå ikke starkare änn hann bade them före, Och at de intet hwarkenn med breff eller bodh vthann landz eller innann, stempla skulle emot honom, vthann thed skulle i alla måtto wara honom, hans hustru och barnn hulle och trogne, Breffuit wardt vthgifwit på Aranäs widh S. Walborge tijdh Anno 1304. Tå sådann Breff vthgifuit war, Skildes the alle åth, och Konungenn foor till Wisingzöö, och Hertogharnar foro till Rakkabÿ, Aff thetta som nu förtaldt är, Begyntes owilie emellann Konungh Byrger och hans Brödher, Mann om the hade nogonn skull i thed hann them förkastade, ellerkom thed allmast af denn mistanka, at hann fruchtade, at hans Brödher skulle så göra honom, Som hans Fadder hade giort sinom brodher, må Gudh weta, Dogh begyntes thå Konungenn först vppenbarligha handla emot Hertogharnar, Nogra få dagar der efter, stempde Konungen Hertogharnar till sigh till Wisingzöö, at de skulle komma och swara til the styckner, Som hann hade emot them, Mann de dristade ikke fulleligha på Konungens breff, Thet hann sende them frij leijde till, vthann tänckte sigh till at komma af wägenn, Dock likwell foor Hertigh Erich till Konungen med nogra få sina tiennare, och tå hann tijt kom, wardt hann intet well vndfångenn, vthann Konungenn lät vpläsa nogra artiklar för honom, Som hann klagade öfwer, Then förste war thenn, at Hertugenn skulle hafwa sendt åtande wa-

rne vtaff landet emot Konungens förbudh, Then andra
at Hertogen skulle hafua färit medh wäriande handh
genom landet medh Konungens owennor, och giordt myc-
ket öfuerwoldh, Thet Tridie, at then Härtogens tiena-
re hade slagit Konungens Fortmän, för thet han icke wil-
le läsa honom inn, Thet Fierde, at Hertugen hölt
för stoort ståt, Så och at han lätz sina tienare hoff-
na för myckin öffningh medh stickande och bråkande, at
Konungens gårdh wardt intedt vnkandes emot hans
gårdh, Ja, Denne fierde Artikelen war mesta orsaken
till all then ovilie som Konungen hade till honom,
Ty at Hertogh Erich war then lustigh och beloffuat
man, Så at alle vnte honom gott, och för the öffning
och riddenspyll Som han altid brukade, hade monga
lust till at tiena honom, och thet förtöckte Konungen,
Ty at thet plägar wara en gemenligh pläga ibland
herrar och Förstar, at then ene fruchtar för then
annars goda rychte, och bär der affwund widh, Men
hwad Hertogen hafuer Swarat på thet honom förekas-
tat wardt, kan man icke weta, vthan de skildes o-
ypnbara fiender åt, och Konungen vndsade Hertogha-
nar, at han skulle göra them ondt, hwar han beträ-
da kunde, Och Derföre hade the tå icke annor rådh, än
at de moste rymma landet, och gaffuo sigh så till Konungs
Erich i Danmarck, som hade theres Syster, förmodandes
at han skulle wara en godh meklare i Sakenne, Men
then funne de ingen tröst, ty Konungs Erich hölt mera
medh Konungs Byrger än medh them, efftter thet at bå-
de Konungarna hade hwars annars Syster, Tå Herto-
ganar hade giffuit sigh vtaff landet, lät Konungen strax
Komma widh alt theres godz, och alt thet them tilhörde togs
han them ifrå, Kommo ochså både Konungar tiltaals widh

Fagnadaall, och tå Hertoganar förnummo, att thet handla-
des icke på theras bästa, gåfwo de sigh ifrå Danmark, till Ko-
nungh Håkon i Norige, och klagade theras nödh för hon-
nom, Hann undfick them wäll, och loffwade them bistånd,
att hann wille wara een godh midlare i Sakenn, att de
skulle komma till theras egit igenn, och hann förlänte
them Kongelle Slott och Stadh, När Konungh Byrger
thet förnam, fruchtade hann, att Hertoganar skulle göra
noget infall i Westergötlandh, Derföre läth han byg-
gia itt Slott på Gullbergzhedh, Menn thet kunde intet
hielpa, ty att Hertoganar hade dugliga hoffmänn, the
der alltid giorde skada i Westergötlandh, Toghe och Herte-
grena Daall inn, och bygde ther itt Fäste som kallades
Dalaborgh, Tå Konungh Byrger thet förnam, sende hann
itt stort tall folck ther otta riddare med woro inn till
Daall, Som skulle drifwa Hertoganar ther vth, och tagha
inn Slottet som ther bygdt war, Och straxt Konungens
folck kom inn i Daall, gåffwo de sigh till Ragnabro, kas-
tade broona och lägrade sigh ther, att Hertoganar icke
skulle komma vtaff Norige inn vpå Daall, Tå Hertigh
Erich thet förnam, att Konungens folck hade brutit vp
broona, Skickade hann sinn tro mann Magnus Kuntl-
ningson till höffwidzmann för sitt folck, och bödh them
om naa natt ridha i Elffwena och simme ther öffwer, och
ähn tå att thet war itt farlighit anslagh, Så kommo de doch
alla med theras hestar öffwer, och straxt de öfwerkomne
woro, Slogo de till Konungens folck, som de lågo i theras
bästa sömpnen, och intet ondt förmodde, Och bleff tå Konun-
gens folck både slagit och gripit, och de otta riddare som
ther med woro, worde fångade, Ther effter församblade
Konungh Byrger wäll 10000 folck, och kom så dragandes der-
nedh till att beläggia Dalaborgh, Menn Hertoganar giorde
de sigh och redo nedh theras folck, och hade Konungh Håkon

HS / B 114 -

drefwit them mykit folk till undsettningh, Tå nu både hö-
narnar kommo noget när tilhopa, begynte goda män
läggia sigh ther emillan, Så at thet kom till it wpslagh,
och bleff så dagtingat, at Konungh Byrger skulle taga
Hertoganar till wänskap, och läta them komma till sit
igenn, Så at på alla sidor bleff thenn afftalat Saak, C

Anno Domini 1305. Bleffwe Hertoganar förlijkte med
theras broder Konungh Byrger, och efter thet the nu
wore förlijkte, begynte all owilienn wendas em oppå
Marskenn her Torgill, Och honom wardt skuld giffwin
at han skulle mykit hafwa warit Hertoganna emot
och mongh stycke bedreffwat vthan Konungens befal-
ningh. och än tå han giorde endeligh nogh sin vrsekt,
Så wardt han tå intet hörder, ty at Hertogarna
gingo honom så efter, at the wille gerna hafwa ho-
nom af wägenn, för thet bijstånds som Konungenn ha-
de af honom, förty the wiste well thet, at när han
war borte, skulle de thesto bättre bekomma thet Som
the hade i sinnet mot Konungenom, Så är och well tro-
endes, at Konungenn hafwer sielff wilet all skullena
om på Marskenn, Therföre läth han gripa her Tor-
gill i Lehena i Westergötlandh, och läth föra honom till
Stokholm, ther sattes han i fängelse, och theta skedde litet
för Jwlenn, och i samma tijdh giordes åtskilnat emel-
lann Hertogh Waldemars och Marskens dotter, och gafs
thet för skull, at ther war nedeligh Skyldskap emellenn
tij at her Torgill hade hollet Hertogh Wollemar till
Christendom, Menn denn Skyldskapenn hindrade intet
på denn tijd Echtenskapenn giordes, om ther hade ikke annor
owilie kommit emellenn, Menn thet plägar så wara, at
när mann missgår så missbindz honom all, Then om Castela-

HS / B 114 -

genen der näst efter Anno etc. 1306. Bleff her Töregill af,
huggenn på Södermalem, och der wardt hann begraffuenn,
Tij att Konungenn war så wredh på honom, att han icke
wille unna honom wigda Jordh, förra änn handt widh
Pingzdaga der näst efter, Tå bleff hann för mongh goda
mans bönn skull begraffuenn i Gråbrödra Closter i
Stokholm, hwad nära hofundsakenn hafuer warit till
Marskens dödh, annat änn som nu förmeldt är, kan
mann icke wetta, Så bekänner hann dogh i sitt Testamentz
Breff, att hann i noghor stycke hade förseeth sigh mott Ko,
nungenn, Menn thet är itt stoort under, att alla hans
walgerningar skola så snart förgätna warda, hann
hade dogh i så longh tijdh warit alla Brödernes förmyn,
dare, och så skickat sigh mott them som hann hade warit
therres Fader, hade och therföruthan mykit got förskyllat
af hela rikett, thet hann så well förestått och regerat
hade, Dogh thet plägar så tilgå i werldenne, att al,
la goda gerningar warda snart förgätna, Thesse tre
Bröder reknade ena ringa gerning som them war
mott, så högt, att de förgåto all denn Faderligh kärlek
som Marsken them bewijst hade, Menn thet plägar
så gemenelighen wara medh Herretiennisten, att denn
som bäst förtient hafuer, hann warder wärst lön,
ter, Så skedde thet och medh denne her Törgill, Dogh Ko,
nungh Byrger och hans Bröder betalade denna otacksam,
heet dyrt nogh.

Hamma åår, Nemligha 1306. noghot för Michaelis,
tijdh, giorde Hertoganar Bröllop att wigia sina tienare
i Birkbo med stoort Brall, Så att rychte skulle gå der af,
att de hade alla sina tienare när sigh, Menn de sende
dogh hemligha folkett ifrån sigh, till Hundhammar, Kom,
me ochså sielfue hemeligha efter, sökte hastelige op i Mälar

HS / B 114 -

så monga båtar som de behöffde, och gåffwo sigh strax till
Håtuna, till Konungzgården der Konungen sielffwer
war med Hustru och Barn, Och komme der på Sancti
Michels dagh, tå Konungen satt till middagz målltidh öf-
wer bordt, the worde wäll undfångade, och them ant-
wardes hws der de med theras folck skulle wara vthi,
Mann mot aftonenn beredde sigh hemligha, och föl-
le medh hast till och grepo Konungen med hans drott-
ningh och Barnn, och bleffwo mere änn 20 riddere och
Swensmänn fångne, Mann een af Konungens tie-
nare, som heet Arwidt Smålenningh, tå hann sågh
hwad på färde war, togh hann Junckar Magnus
Konungens äldsta Sonn, och nyunde med honom bort
undann, och baar honom på sine Axlar till Danmark
och medh gråtande tårar, Satte honom i Konungens
Slött, Tå nu Konungh Byrger fången war, Lät
hann Hertigh Erick riket vp, och förra änn åhret
war umgångit, tå hade hann all Slott och fäste inne,
Så förde tå Konungen till Nyköpingh, der wardt
hann hollenn i fengelse på Slottedt, Dogh blef hann och
hans Drottningh redeligha hållenn, Tå Konungh Erich
i Danmarck thet hörde, giorde hann redo med alt thet
folck hann kunde åstadh komma, och wille göra Konung
Byrger undsettningh, Mann Hertogarna wore och redo,
och mötte honom widh Bogasund, Dogh kom thet ikke till
noghonn slachtingh i denn gångenn, vthan thet wardt
tagit i Dagh, och blef så handlat, at Konungh Byrger
skulle giffwes löös, och få een Deel af riket, och skadde-
denne förlikningh Anno C 1307. Så drogh Konungh
Erick med sitt folck tilbaka igenn, Dogh blef thet wester-
götland platt tharmat och förderffwat, Noget der efter
församblade Hertogarna alt rikens rådh i Dunker (?), och thet

war Anno C 1308. weckon för Påska, Men bleff förhand-
lat medh hwad wilkor Konungs Byrger skulle löös gif-
wes, och hwad förplichtelse hann göra skulle, Och all
de förplichtelse ähr af honom begärade, der gick hann
vnder, och giorde der swåra Eedar vpå, och hann swor
på Sacramentet, att alt skulle wara enn aftalatt
Saak, Menn thet bleff intet hållet.

Efftersom att Hertugs Erich war nu kommenn till
roligheet, Så gaff hann sitt Krigzfolck örloff, och foor
Så siälf sina Pelegrims resse till Rom och annorstädz,
och tå hann kom hem igenn, höllt Konungs Håkonn
hans och hans Broders Bröllop i Oslo, Hertigh Erich
fick Konungens Dotter Jungfru Ingeborgh, och Her-
togh Waldemar fick framledne Konungs Erichz Dotter
denn och Ingeborgh hett, och war Konungs Håkons bro-
ders Dotter, Och thetta skedde widh 1312 åår efter
Christi Byrdh:

Anno Domini 1314 Sade wijzme nådh Konungs Byr-
ger nytt hulskap och mandskap, Samma åår war en
ganska dyr tijdh här i landet, och åårett der efter
war enn sådana tordöm och liungeldh, att sådana hade
mann icke hördt tilförenne, Anno C 1316 regnade
Blodh widh Nyngstadaholm, menn der följde myckenn
blodz vtgiutelse effter, som mann nu får höra, När
Gudh will låta komma nogra plåger på landh och Stä-
der, plägar hann gemenet låta noghor vnderligh tekenn
Skee tilförenne, menniskiorne till kenn wannagla, att
the skola wenta straff wara för handenne, om the icke bät-
tra theres lefwerne. C

Samma åår som war 1317. Begaff thet sigh så, att Her-
togh Waldemar foor ifrå Calmarn till Stokholm, Och ef-

HS / B 114 -

ter thet hans wägh låg fraam om Nyköping, foor han
der inn till sin brodher Konung Byrger, och wardt
der mykit wäll vndfången, och bödh Konungen ho,
nom och Hertigh Erich åter till sigh igen, och Hertigh
Erich baar ena fara för Konungenom, Dogh förtalde
Hertogh Waldemar för honom, huru han wäll han
hade wordit trachtenat, Så at ther skulle för ingen
fara wara på färde, Derföre foore the tå bådhe till
Nyköping effter Konungens begäär, och när the komme
nogot när inn mot Stadhen, wordo the förmanade,
at Konungen achtade them ondt, Men Hertigh Wal,
demar togh thet illa widh sigh, Och sade at the hade wa,
rit alt för många, som hade burit ondt mellan the,
res brodher och them, Derföre bleff thet intet achtat
som them sades, Ehwar the foore till Konungen, och the
wordo annammade som the hade warit Gudz Englar,
Och om afftonen tå the skulle gå i sängh, lagadhes
thet så, at hertogarnas folk skulle hafwa derres sän,
gar i Byn, och thet dreff her Johan Brunke Kon,
ungens Drotzet, Så at Hertogarna wore allena på
Slottet, Och om nattena som the låge i theres bästa sömpn
lät Konungen slå dörenn vp om them, och läth gripa
them, Och i thet buller som tå skedde, skonde Konungen
them till, om the drogo till minnes Håtuna lek, Nu
war och then lek för handenne, som intet war bättre,
Der medh kastade han them i tornet, och lät hårdeli,
ga binda them, med halßiärnen och bultar, och bleff Her,
togh Erich ganska illa tractérat, Sedan lät Konungen
gripa hertogarnas folk som i Stadhen wore, och giorde
sigh strax redo, till at fara till Stokholm, som Hertogh
Wollmars folk inne hade, Men tijdenden war alla,

rede tijt kommenom, huru han giordt hade, Derföre
slogho the vtaff Stadenn och drifftho honom tilbaka, Såatt
han moste draga till Nyköpingh igenn, och begynte så
Hertoganas wenner vpsa landet emot Konungenom,
her Mattis Ketilmundson war höffuidzman för Vp-
lendinganar, her Karl för Smålendinganar, och her
Byrger för Westgöthernna, Och the församblades alla
för Nyköpingh, När Konungenn thet sågh, bemanna-
de han tornet der Hertoganar inne woro, wäll
med starka bomar och låsar, bemannade slottet wäll
och foor så till Stäkaborgh, men nycklanar till tornet
kastade han i strömenn, Och bleff så Nyköpings
slott hardt belagdt, och så swulto Hertoganar ihäll;
tornet der the såtho, och sägies Hertogh Hertogh Erich i-
ke hafua leffuat mer än trij dygn vtan maat, tij han
war ganska illa slagenn och jämmerliga tracterat, Men
Hertugh Waldemar säyes hafua leffuat i ellofuo dygn
vthan maat och dryck, och hafuer thet underliga til-
gåt, Konungh Magnus ladulås hade sin broder Kon-
ungh Waldemar fangenn på Nyköpingh, Der sätte
och alle hans tree sönner fangen, först Konungh Byr-
ger, Så bådhe Hertoganar, Menn Gudh är bådhe un-
derligh och rettuijs i sina domar. C

Tå nu Konungh Byrger sågh, huru monga the woro som
satte sigh vp emot honom, sende han bodh till sin Son
Junckar Magnus som war i Danmarck, att han
skulle komma honom till vndsettningh, Samma Junc-
kar Magnus fick af Konungh Erich 600 wepnare, och
kom dragandes vp till Östergötlandh, Der möte them
Konungh Byrger, Så komme och Hertoganas folk
emot them widh Skärkinn, Der bleff Konungen aff-
slagenn, och gaff han sigh åt Westergötlandh, Der
woro ganska monga bönder församblade emot honom

HS / B 114 -

widh Karlaby, ther satte han i dagh med them i tree da-
gar, och som nu partt af böndernar wore hemdragen ef-
ter fetalie, slogh han till them som qwarre wore i en
feligh dagh, och worde ther ganska monga bönder slagne,
Och tå han hade wunnit thet slaget, menthe han
at thet skulle nu ingen mere nödh hafua, therföre
läth han läggia sitt folck omkringh i städerna i Öster-
götlandh, Men her Knudt Porsse som höllt medh her-
toghanna, kom hastelighe på them som lågo i Suderkö-
pingh, och grep them till fångar, Tå thet danska krigx-
folcket som lågh i Linköpingh och andra städer thet för-
de, drogho de hem igen, Tå Konungh Byrger thet
förnam, flydde han medh sina drotningh till Got-
landh, och läth sin son Junckar Magnus bliffua
qwar på Stäkeborgh, ther bleff han aff hertoga-
nas folck strax besatter, Men konungen wille göra
honom undsetningh, och sende ifrå Gotlandh både folck
och fetalie, thet finge hertogarnas folck alt bort,
Så sende tå konungen annan gången sin skip till
med thet meste folck han kunde åstadh komma, och
ther war her Johan Brunke höfuidzman före,
När de komme in moot Stäkeborgh, der möte them
hertogarnas folck, brende op theres skip och worde
them öfuermechtige, och tå bleff her Johan Brunke
gripin, och Vest Swalebark, Lyder foss och mel nam
skijr, de fördes alle till Stockholm, och sattes ther i tor-
net, och noghot ther effter kom rikzens rådh tilhopa, och
skickade her Mattes till rikzens förståndare. Huil-
ken ther fore strax kringh om landet, och kom thet till
stadga igen:

Men de som besatte wore på Nyköpingh, togho
Hertogh Eriks och hertogh Waldemars döda kroppar

vp af tornet, lade them på bårar, och satte them vth för slottet,
menandes wilia stilla them ther med, som ther vthan förre lågo,
Så att när the skulle se sin herres kroppar döda wara, skulle
the intet mera strida för them, Menn ther bleff intet aff,
ty the som slottet bestallat hade, sade sigh wilia strida för
hertigh Erichz sönn skull, och ther med togho the hertigarnas
kroppar, förde them till Stokholm, och begroffuo them i By-
kyrkionne, noghot ther efter bleff Nyköpingz slott vpgiff-
uit, och thet wardt så nederbrutit i grund, Menn the
som Stäkaborgh inne hade, hölle thet noghot lenger, för
Konungh Byrgers sönn skull, then the ther vppe hade,
Doch på thet sidsta nödgades the och giffua slottet vp, och på
med bättre wilkor, änn att Juncker Magnus moste
gå aff för annan fånga, Menn alle the andre gingo vtaf
slottet medh behållna hafwor, Så bleff och Stäkaborgh
medh några andra slott som Konungh Byrger hade, i
grund nederbrutin, och Juncker Magnus sendes till
Stokholm, ther sattes hann i fängelse, Sedann stemde her
Matts alla the beste aff rikit tilhopa i Stokholm, Och tå
bleffuo herr Johann Brunke, Peß Diwalsbeck, Lyder-
toß och Walraun Skytte dömde till stegell, och the sattes alle
på hiull, Och är een gammall meningh, att Brunke-
bergh fick ther namnet aff, att herr Johann Brunke
bleff ther steglat.

Tå nu Konungh Byrger som änn tå på Gotland war,
fick thet höra, att herr Johann Brunke och the andra wo-
ro steglade, och att the Swenske redde sigh till, att the wille
söki honom, och achtade honom ondt, Ther före flydde hann
till Danmark, och tå war Konungh Erich dödh, och hans
broder Christoffer war Konungh efter honom, Menn
samma Konungh Christoffer, war intet Konungh Byr-
ger eller Drotningh Märitt när så gunstigh, som Kon-
ungh Erich warit hade, Doch annammade hann them
vthi theres elendhet, och förlänte them medh een gårdh

HS / B 114 -

som heet Spikaborgh och twå tornne der vnder, Menn de
Swenske toghe Gotlandh inn, och effter Christi Byrdh,
1320 åår, widh ellefftun tusend Jungfruers tijdh, Då
wardt hållenn een herredagh i Stokholm, och Junker
Magnus Konungs Byrgers sonn togz tå vtaff haffte-
nn, och bleff så almennelighe beseitat, att hann moste
döö för sinn faders misgerningz skull, Dogh orsakade han
sigh nogh, att thet war honom höghligha emoot, att hans
faderbröder worde så aff dagha taghne, och war thet wit-
witterlighit nogh, att hann intet war der till wållan-
de, effter thet hann på denn tijdh war i Danmark
Menn alt sådant kunde intet hielpa, Ty alle woro
så hådzske worden på Konungs Byrger, att de wille
fåå hämpnas thet på Sonnen, medann de kunde ikke få
fadrenn, Ty leddes Junkar Magnus denn der enn
dygelighe vnger mann war, inn vppå Helgandzholmenn,
och der bleff hann halshuggenn, och wardt begraff-
nenn widh Konungs Magnus sinn faderfaders graff,
Tå Konungs Birger och Drotningh Märete thet
finge weta, Bleff theris sorgh thet större, och de leff-
de sedann ikke lenge, och worde begraffnne i Ring-
stada:

Så finge nu alle thesse tree brödrenn een skröpligh
endalyckt, de ther riket till stoor skada och förderff warit
hade, och thet är itt Jemmerlighit tingh, att de skola wa-
ra skadelige, Som till nytte och gagn vpsatte äre, Theras
fadher Konungs Magnus ladulås, menthe sigh wilia
wäll bestella om sinn Barnn, att de skulle komma till
stoort herredöme, och wara waldiga Förster effter hans
dödh, och att riket skulle stå i friidh och rolighet, Menn thet
kom både them och rikena till Skada och förderff, Så som
mann hänn stoort thell menniskiors vpsåt och anslagh
hafwa, monga mene sigh wilia wäll för see sinn Barnn

Och gifwer then der medh orsak och tilfelle till thet som endt är
hwar theße twenne Brödher hade warit minder män, hade
thet warit både them sielfwom och rikena till minder, eller
och ingen Skada, Men der man söker herredömer och
welle, och ikke står i Gudz fruchtan som thet bör wara,
der warder thet sellan wall bekommandes, Och thet
plägher endels gemenliga så tillgå, at the flere her-
rabarne herrarne hafwa, the skadeligare är thet, eff-
ter thet de sellan förlika sigh wäll, och wilia alla wa-
ra lika goda, medh mindre Gudh besynnerliga gifwer
sina nådh, Ty moste man ock alwarliga bedia honom der-
om, Och medh denna twå hertoghanar Erick och walde-
mar, fick hertogadömet och wellet een ända her i Swerige
ty alt sedan hafwa her inga hertogar warit, Men i
longh tijdh tilförenne woro her allid hertoghar, Och bly-
wer thet wara orsaken, hwi sådana herskap underlades
her i Swerige, at der kom offta obestånd, twist och twe-
dracht aff, Som tilförenne omtalat är:

Magnus smeek then 49. Swerigis koningh

Tå konungh Byrger war rymd aff landet

Och de Swenske hade fått all Slotten in, kallade
her Mattes Ketilmundsson rikzens rådh, allan Adelen
och nogra fulmyndiga aff hwario lagsagu, till Mona-
tingh, Effter Christi Byrdh 1300 på thet nittonde året,
på S: Johannis tijdh, Der blefftu effter lång förhandlingh
Junkar Magnus hertogh Erichs sonn utwaldt och hyl-
lat till konungh öfwer Swerige, och tå war han ikke
äldre än på sit Tridie åår, Samma åår blef konungh
Erich i Danmarck dödh, och hans Broder blef blef konungh
effter honom som heet Christoffer, och widh twå åår der effter,
blef konungh håkon i Norige dödh, och hade ingen annan

arffuinga efftir sigh, ään denna samma Jünkar Mag,,
nus, som war hans dotter son, Therföre toghe Norske
männ honom och till konungh, öffuer Norige, Men ef,,
ter thet hann war dreff än barnum, stodh her Mattes
för regementet, så lenge hann wexte vp, hans moder
hertoginnann war och myklet med i regementet, och
war tå i mongh åår godh fridh i riket, Så at alla förkoff,,
wade sigh, Bleff och konungens fatabur vpfölt medh
stora rikedomar, Noghor åår der efftir, bleff enn
mechta stoor frijd i Danmarck, Så at thet riket kom i
stoor twångh, och de Tydskar medh monga andra frijo
i pant för theras soldh mongh landh och slott i Dann,,
arck, och wår Skåne synnerlighen i twångh af de hol,,
stener som hade thet mestaparten i pant, och ingen
macht war i Danmarck till at komma them vtaff
sådana nödh, Therföre beslutadhe the så, at de skul,,
le giffua sigh vnder konungh Magnus i Swerige,
Och hann skulle köpa landet heer vnder riket, och läta
de Tyska få thet de thill achtade wore, och begynte först
handlas der om Anno 1332. Så at hela summen
som Skåne köptes medh loy till — 70000 lödiga mark
Sieff Cölnerska wicht, Och der medh hade tå konungh
Magnus frijt inne, Swerige, Norige och Skåne, och
stodh tå i alla måtto wäll till, ty her Mattes Ketilmund,,
som stodh för regementet, Och efftir thet at konun,,
genn war nu så till ålderen kommen, at hann skulle gå
på giftiermåll, Therföre wardt honom bestelt enn Jung,,
fru vtaff Franckarijke Namu grefuns dotter som heet
Blancka, Och bleff konungh Magnus kröntter i Stok,,
holm efftir Christi Byrdh 1335 åår, tå hann war
widh 19 åår gammall, Och åårett der efftir gaff
hann thet Södra tornet i Stokholm der till, at der skul,,
le byggas Swartmunka kloster vtaff, Och medh sam,,

na Drotningh Blancka äthe Konungenom twå sönner
Erich och Håkon, och tree döttrar, Samma åår tå Ko-
nungh Magnus kröntter war, wand hann sina Erichs-
gatu, och gaff Westgöthom thet för lagh, att ingen Chri-
stenn skulle säliar till trälldom; Som alt till denn dagh
sedt war. ·C

Tå Konungh Magnus hade frijt fångit Skåne igen, och
war nu weldigh Konungh öfwer Swerige och Norige,
och war widh 30 åra gammall, och herr Matz Ket-
tilmundsson döder war, Begynte hann sielff regera, och
läth icke regera sigh af androm, som alt till denn tijdh
sedt war, och kom så med tijdenn der till, att regemen-
tet wardt icke såsom thet skulle, Ty Konungenn wende
sigh till löszachtigheet, begynte försmaha de gambla, och
hålla sigh inn till de unga, Derföre kunde thet icke
lenge gå wäll till, der godt regemente wara skall,
der moste förfarenheten wara medh, huilkenn mera
finnes när de gambla ähn de unga, Så lenge han läth
regera sigh aff androm, wardt hans regemente höge-
liga prijsat, och thet warade widh 26 åår, Menn thet
regemente hann sedann förde i tiugu åår, wardes
högeliga lastat, Medh tijdenn tenckte hann och till att
betwinga de Rydzer, och Carelerr, som altidh giorde skada
inn vppå hans landh, Derföre församblade han myket
folck både Inlendska och vthlendska, Så att hann hadhe
och greffwe Hennrich aff Holstenn medh sigh, Om denn
Rydza resa, hade S: Birgitta som tå leffde, myken be-
kymber, hann sadhe sigh hafwa vppenbarelse, huru thet
örligit bäst skulle gångas igenom, honn sade honom huad
folck hann hafwa skulle, om hans resa skulle gå wäll,
Menn hann höllt thet för itt löst qwinne snack, Såsom
thet icke heller annat war ·C

Tå nu Konungh Magnus rede war, drogh hann medh sin

ganska stoor macht emoot sina fiender, och hade med thet
första stoor framgångh, Så at hann wann Rydzerne
aff thet Slottet Peckinsaari tå man screff åår efter
Christi Byrdh 1348. och hade hann så bekunchtat si-
na fiender, at the moste giffua sigh i hans händer, Men
hann lät bedragha sigh medh falskdaghtingan. honom
loffuades Rydzeffuer och gull öffuerit nogh, Och ther med
gaff hann them lööss, Som hann bekunchtat hade, och
thet fördrögdes och förhalades så länge med honom,
At Rydzanar församblade sigh enn ganska stoor häär,
aff Littowen och Tatarer, och fölle honom hasteliga
öffuer, ther hann lågh medh sin Skip och häär, och be-
stallade honom så, at hann ikke vndkomma kunde,
medh mindre hann moste gräffua sigh medh stoor far-
lighet itt nyt vtlop aff thet leff ther vthi hann
lågh, Så at hann kom till siöö igenn med sin skip,
och moste så fara hem igenn medh litenn prijss, Rydze-
nar fingo så Slottet Peckinsaari igenn, och the Swenske
som ther vpå woro, worde Jämmerligha ihielslagenn,
Aff thenna orsake bleff Konungs Magnus myket till
achtand, Så at hann nödgades sättia them Slott och lands
i pant för thenes soldh som med hade warit, wardt och
landet swarligha betungat medh monga stora beskat-
ningar, Så kom thet dogh på thet sidsta ther till itt Vp-
slagh och förlikningh, mellenn thenna Konungs Mag-
nus, och Stoorförstenn af Nogårdh Så at vptekindt
wardt enn rågångh mellann Rydzlandh och Finlandh,
ther Rydzarnar alt sedann hafua på talat, och welle haf-
ua enn deell af Carelenn bort med samma rågångh.

Efter Christi Byrdh 1350 åår, war enn stoor Pestilen-
tie här i Swerighe, Som kalladis Swarta dödenn, Thenn-
na Pestilentie gick så gott som öffuer hela werldenna, och

tw åår tilförenne, war hon begynt i Indien, och gick så
öfuer alt, och dödde så grummeligha, at minsta partan blef
efuandes i werldenne, mongh härad och Byar blefuo platt
öde, thet man än nu monga städz see må, ther står nu skogh
som förre bodde folck, sådana plåger skola lära oss, huad
Gudz wredhe hafuer innebära, Så förgifftigt war wä-
dret, at ther dödde både fää och folck.

Jdenne Konungs Magnuss tijdh, wardt så beslutat, at
alle Köpmän, som Syndzmynt förde hijt i landet, thet skul-
le man hwarie 40 mark wärde, föra en lödigh mark
Silff, huilka de på myntet bära skulle, och taga igenn
4½ mark, Så gott war myntet ään då på then tijdt,
Samma stadga wardt sedann offta förnyat, Och Konungs
Magnus gaff sigh till löösachtighet, och till sådana ohe-
quämligheet (: efter som almenneligit ryckte gick :) at
ibland Christet folck icke war lofflight sådana tenckia,
eller tala myckit minder bedrifua, och wardt hann
offta förmanat till bättringh, menn ther fölgde ingenn
bättringh medh, och war ett stoort agg och hat mellan
honom och rikzens rådh, at hann förachtade adelenn
och the gamble, och togh unga, the som af ringa slecht woro
i sitt rådh, och satte them longt fram öfuer the andre, thet
rikzens rådh och menige adelenn storligha misshagade, Ther-
före på thet the skulle få tilfälle, at sättia honom af rege-
mentet, ginge the till och utwalde Junckar Erich hans
Sonn till Konungh öfuer Swerige, som icke mer än
5 åra gammall war, Och Junckar Håkonn som itt åår
yngre war, giorde the till Konungh öfuer Norige, Så
hade och Konungh Magnus uphöyt enn sin tienare, thenn
alldeles efter hans sinne war, doch ungh och af ringa byrdh,
honom satte hann up för enn hertogh eller höfuidzmann
öfuer alla andra i riket, och fick honom all bästa Slott
och läster, emot rikzens rådz wilie, och hann kallades her-

togs Borght, Och Junckar Erick wille hann icke näfna
för Konungh vthann för Hertogha, Dan ovilienn mool,
emm Konungenn och rikzens rådh fast förökades, Och
Sedann Junckar Erick kom till nogonn ålder, föllt
Rikzens rådh sigh inn till honom, dem de för Konungh
vtwald hade, kom så till enn stoor krigh mellan fadren
och Sonenn, och dem förbrenda Hertogs Borght Som
Så högt vpsatt war, drifwe de Swenske aff landet
till Skåne, Och Drottningh Blancka foor för hans
skull till Konungh waldemar i danmarck, och begerade
de hielp, att hann motte komma inn i rikett igenn,
Menn der bleff intet aff, ty de Swenske slogho Ko-
nom i hiäll i Skåna, Och i samma måtto lofwade drot-
ningenn thet och, att Konungh waldemar skulle få Skå-
ne igenn, om hann wille hielpe hennes wilie efter, och i
så måtte bleff först handlat der om, huru Skåne skulle
komma ifrå Swerige igenn, Och Konungh waldemar
förseumade thet intet, ty hann wille gerne hafwa thet
igenn, Tå nu krigedenn hade enn longh tijdh ståt mool,
emm Konungh Magnus och hans son Konungh Erich,
som rikzens rådh hade med sigh, och mykenn skada och
förderff skedt war, Så kom thet till itt vpslagh, Och
wardt itt herremöte hållet i Jönköpingh, till huil-
ket möte komne wore, Hertogh Albrecht aff Meckel-
borgh, som hade Konungh Magnusse Syster till Förstinna,
och greffwe Adolff af Holstenn, Som hade hans Systerdotter;
Den bleff tå Saken förlijkt, mellan Konungh Mag-
nus och Konungh Erich, Så att alt skulle wara enn aftalat
Saak, huad denn ene partenn hade förargat på denn an-
dra, Och der bleffwe tå landenn skift them mellann,
Så att Konungh Erick fick Skåne, Bleking, Söderhalland
alt Smålandh, Calmarn Östergötlandh och Åbo Stifft, Menn

HS / B 114 -

Konungh Magnus behölt Stokholm och alt Uplandh, Öland Gotlandh, Westergötland, Wermelandh, Daall och Norra Hallandh, Och i samma möte wardt beslutat, at Konung Magnus skulle leffwerera ifrå sigh all de breff, som lydde på Skåne, huilket thet under riket köpt war, men thet kom intet der till, Förty Konungh Magnus fick intet Breffuen ifrån sigh. Denne dagtingan och herre-möte skedde Anno 1357. Och än tå at Konungh Mag-nus hade fått sin part aff riket, så är dogh nogh men-kiändes af denn stadga som står i Edzöris Balkenn i Lands-lagenn, denn Konungs Erich giorde med rikzens råds i Stokholm på S. Katharine tijdh på samma åår, at sam-me Konungs Erich haffuer warit mechtigare och mera afhållenn änn hans fadher.

Efter nu och Konungh Magnus och hans Förstinne förnummo, at Erick som wexte mer och mer till, och de wordo föraktade, änn tå at Erick som ha-de them likwell för ögonen, undantagandes at han war högst i regementet, Så tänckte the till (efter som en almenneligh meningh war.) huru de skulle komma honom om halsenn, På thet at rikzens råds icke skulle hafwa sådana bistånd af honom, kallade så honom till sigh under ett skijn, at de wille hafwa någenn wenligh han-dell med honom, och någna af rikzens rådh medh honom, Der gaff tå hans moder honom en dryck, af huilken han fick sinn dödh, Så at 20 dagar der effter, Bleff han dödh, Och tå han kände sigh wara förgifftinn, sa-de han, at de som hade födt honom her till werldenn, The wore och the som skilde honom widh werldena.

Tå nu Konungh Magnus war åter kommenn till macht igenn, och bleff woldigh öfwer hela riket, dogh lofwade han thet och med swåra förplichtelser, at han skulle bät-

HS / B 114 -

ter skilde sigh, der efter äro tilkomne, Rikzens rådh
giorde honom och igenn stoor förgechtelse, Mann ehuru
stoor förgechtelse der skedde på bådhe sider, Så lågh doch
likwäll haatet quart i rikit eller hiertat, och ingenn
partenn wendte denn annann gott, ty att Konungenn
war illa tilfridz med rikzens rådh, för thet the hadhe
satt hans sonn honom öfwer hofwudet, och Rikzens
Rådh hadhe een ondt wilia till honom, för thet hann hadhe
(: såsom meningenn war:) förgiordt theras Konungs
För sådann ond wilia skull, Begynte Konungs Mag-
nus, som nogh troendes är, att hålla sigh om till Ko-
nungs Waldemar i Dannmarck, på thet hann skulle
wara theste mechtigare emot rikzens rådh, att the
icke skulle kunne göra honom så mehn, som the förra
giort hadhe, Och tå begyntes thenom twifwell att hand-
las om giftermåll, emellann Konungs Håkonn och
Konungs waldemars dotter, Menn Konungs Walde-
mar war Konungs Magnusse för klok, lockadhe och
lismadhe (: och till kunntijns) tungadhe medh, så länge
hann fick all Skåne igenn, med all Breff som der på
vtgifwenn woro, och är intet twiflandes, att Konungs
Waldemar thå hafwer lofwat honom stoort bijstånds
emot hans owenner, Och der aff att hann lätt sigh så
bedraga, Bleff hann kallat Smeek, Och efter thet hann
hadhe nu så bebundet sigh medh Konungs waldemar, Be-
gynte thet ryghtet vtgå, att bådhe Konungarne wille för-
därfwa theras rikes rådh, Och Konungs Waldemar giör-
de så medh medh myckett folk, föll inn i Skåne, bestallade
Slotenn, och togh landet inn, Menn Konungs Magnus
lätt så bemerckia sigh, Som hann wille undsettia landet
Doch gick thet så långsampt till, att nogh merckias kunde,
att thet icke war hans alfwar, thenn att thet skedde med

hans wilia, Elliest hade hann warit mechtigh nogh thett at
försware, Då hade och Konungs Magnus thet så bestelt,
att Konungs Waldemar skulle fara till Gotlandh, och
straffa them der på landet, men hwad saken hafwer
warit der till, kan man icke weta, Samma Konung
Waldemar förderfwade Gotland i grund, Then ene
på een dagh wann hann them öfwer der på landet,
och worde slagne 1800 bönder på S. Jacobi afftonn, an-
no 1361. Då förderfwades landet så, att thet aldrigh
kom till sådana macht sedan, som thet war tilförenne,
thet war i förtijden itt mechta rijkt land, ty der hade
warit Stapulen i Östersiön, Men nu blef thet
förderfwat, Och lät Konungs Waldemar föra alla ri-
kedomar der aff landet, osäyeligit myckit gull och Sylfwer.
Dogh kom thet honom intet till godo, Ty skeppet blef bor-
te som thet war på, Då skinade och Konungs Walde-
mar Öland, Bröt der Slottet nedh, och der blefwe
200 bönder slagne, och landet platt förderfwat, Thett
behagade rikzens rådh och flere Swenske illa, och worde
så myckit warre tilfredz än de förre woro, att Konungs
Magnus lätt så bortgå Skåne, Och förderfwa Cronones
landh, hade och monga andra saker med honom, hans
onda lefwerne wardt uppenbarligha uth, mongom till
förargelse, och ryktet gick uth om honom, att hann icke
hade annat i sinnet, uthann förderfwa riket i grundh,
Derföre kom thet thå der till, att de Swenske wende sigh
nu till Konungh Håkon i Norige, Konungs Magnusse
Sonn, och hyllade honom för theres Konungh, Som de hans bro-
dher tilförenne giordt hade, och komme honom der till,
att hann läts gripa sinn Fadher i Calmare Kyrkio på S.
Martini dagh. Och hann blefft satt på Calmare Slott,
Och blef thå så handlat, att Konungh Håkon skulle hafwa

hertigh Albrechtz fruncka af Mekelborgh Jungfru Eli-
zabeth greffue Henrichs syster af Holstein, och öffwergiffua
Konungh Waldemars dotter, them han tilförenne tro-
lofuat hade.

Så wordo nu många aff Rikzens rådh och Ridderska-
pet vtskickade, som Jungfruna inhempta skulle, Men
Konungh Håkon wände sigh till ett annat sinne, och gaf
then fadher löös igen, och så begynte Konungh Magnus
åter handla medh Konungh Waldemar, om hans dot-
ter Jungfru Margareta, att Konungh Håkon skul-
le få henne till Förstinna, som tilförenne beslutat
war, Då nu sådana vnderbodh som ther till höffdes,
wore förskickat then vtaff rikit till Holstein, att hem-
ta greffue Henrichz syster, som vtloffuat war, tå hade
Konungh Magnus thet så bestyrdt, att Konungh Wal-
demar skulle förhindra them Brudskarenn, hwilket
och så skedde, Om höstenn tå the seglade från Traff-
minne, försatte wädret them inn vnder Danmarckz
sidona, och Konungh Waldemar läth taga them fast, och
förskickade them omkringh på sin slott i fängelse,
Menn hertigh Albrecht af Mekelborgh, som hadhe
Konungh Magnusse syster Eufemiam, och greffue
Henrich af Holstein medh, giorde sigh redo med allo macht
och föllo inn i Danmarck, och giorde ther skada medh roof
och brandh, så lenge att Konungh Waldemar efter longa
förhandlingh, gaff them löös igen.

Tå nu hertigh Albrecht hade fått Jungfruna lössa, medh
the andra som medh henne wore, läth han the Swenska
fara hem till Swerige igen, att the skulle hålla Konungh
Magnus ther till, att fulgöras motte medh thet gifter-
måll, som vtlofuat war, Menn tå the hemkomme, wor-
de the intet wäll vndfångade, vtan Konungh Magnus

fördreff them vthaff landet, och monga andra som hanom
plägade straffa, för thet hann hade så skammeligha låtet bort-
gå Skåne, och annat mera, Så at the woro 24 the besta i
riket som hann fördreff, vtan andra friborne män, the
komme först till Gotland, och wore ther een winter
öffuer, Sedann gofuo the sigh till hertigh Albrecht i Mechel-
borgh, huilkenn them vndfångade them wall, och höllt them
enn tijdh longh när sigh, Menn the Swenske hade bodh och
breff till Konungh Magnus, och begerade hans wenskap
och at the motte komma till theras arff och gotz igenn, Schreff
och hertugh Albrecht för them, Dogh kunde thet altz intet
hielpa, Och så lågh tå Konungh Magnus thet giffter-
måll, emellenn hans Sonn Konungh Hakonn, och Jungfru
Margareta Konungh Waldemars dotter, hafua framgångh,
Bryllopet stodh i Köpmannahampn Anno 1363. och hol-
tades fast mett thetta bryllopet, thy Jungfrun war icke
mera änn på sitt ellofte åår, Och widh denn tijdenn
bleff Drotningh Blanka dödh. Tå nu the Swenske som
landflychtige woro sågho, at them intet war till förhå-
pnandes, at the skulle komma till wenskap igenn, Så
wände the sigh till itt annat sinne, Och schriffue Konungh
Magnus oppenbara fiegde till, och hyllade så hertugh
Albrechtz sonn, denn vnge hertugh Albrecht, Som war
Konungh Magnusse Systersonn, för theras Konungh.

Albrecht af Mechelborgh
then 50 Swerigis konung

Tå nu Rikesens rådh hade vthwaldt then vn-
ga hertugh Albrecht till Konungh, Begynte hans
fader, denn gambla hertigh Albrecht tencktia till, huru
hann skulle föra honom henne inn i riket, giörde så red-
ningh Skip och folck, och all denn deel som ther tilhörde, och

förde honom först till Gotlandh, ther bleff han strax af
de Swenskes tilskyndan annammat till Konungh, Ther,
näst komme gambla Hertigh Albrecht medh sin Son till
Stokholm, ther bleff tå en almenneligh herredagh, J
hwilkom Konungh Magnus bleff almenneliga afsagdt
och dömdt ifrå Konungadömet, och Hertogh Albrecht hans
Systerson bleff endrechteliga vpsatt och vthropat för
Swerigis Konungh, på S. Andreæ dagh Anno Christi,
1363. och worde många saker förrgifftne, för hwars
skull Konungh Magnus dömdes ifrå rijket, som tilfö,
rende beröört är, Och effter thet hans Son Konungh
Håkon war annat til sinnes medh sin fader, Therföre
wille de Swenske ikke heller behålla honom för theres
Konungh, Dogh wardt saken så förlijkt, att Konungh
Magnus skulle hafwa een deell af rijket sigh till vn,
derholdt i sin lijfztijdh, Men Konungh Albrecht skulle
blifwa widh Konunga wäldet.

Men somblige säija, att Konungh Magnus gaff sigh till
ingen förlikningh med Konungh Albrecht, vthan stodt
honom strax emot medh alle macht, hwilket synes fast
lijkt wara, att så tilgångit är, Förty mongh Slott och fäste
worde i långh tijd hållen Konungh Magnus tilhanda, som
Konungh Albrecht ikke winna kunde, för Abo slott hade
Konungh Albrecht ena longh bestalningh, Så begynte tå
Konungh Magnus försambla myket folck af Dannemark,
Norige, och de landzmender här i Swerige som med honom
hölle, och kom medh sin Son Konungh Håkon dragandes
vp ifrå Westergötlandh, medh een stoor häär, i den acht.
att han igen wille drifwa Konungh Albrecht vtaf lan,
det, Men Konungh Albrecht war tå i Finland med sit
bästa folck, thy hade och Konungh Magnus tilfelle att göra
thet han giorde, Men then lithle hopen af Konungh Al,
brechtz folck Swenske och Tydske som tilstädes woro, giorde
sigh och redo, och mötte så både häranar, emellan Tillinge
och Ofrans Broo, på en skogh som heter Bacha, emellan En,

köpingh och Westeråås, Der fick Konungs Albrechtz folck öff-
werhanden, Konungs Magnus wardt gripen, och Konungh
Håkon wardt Såår, och Kom nogha vndan, hann gaf till fligh-
ten och rÿmde till Norige, och gick thett vnderligha nogh till,
att Konungh Albrechtz folck som war een ringa hoop, wan
sådann sigher emot een så stoor häär, som Konungh Mag-
nus hade, och thett wardt reknat för itt stort Jertekn, och
thetta skedde Anno Christi 1365. på S. Mathiæ dagh, och
Konungh Magnus sattes i fengelse på Stokholms Slott, se-
dan hann i 46 åår hade Konungh warit, och satt hann i
fengelse i Siu åår, och Konungh Albrecht lätt bestella all
the Slott som höllett honom tilhanda, Dogh kunde han ikke
winna them, Men hann och hans fadher gamble hertigh
Albrecht hwilken någhra åår war hon i landet, hin som
till hielp, kallade myket frammande folck hit in i lan-
det, till att intagha de slott och fäste med, som höllett Konungh
Magnus tilhanda, och thett frammande folcket förderffha-
de landet i grund, medh gestningar, gärder och Skatt, Så
att både Bönder och Borgare worde platt vtharmade, ef-
ter thett att örlighet med monga vtreser warade lenge.

Tå nu Konungh Magnus satt så i fengelse, beflitade sigh
Konungh Håkon medh alle macht, att hann motte få honom
lööss, och vpwekte landet emot Konungh Albrecht, och haf-
wer på denn tijdt stått ganska illa till hær i riket, Och Ko-
nungh Håkon i Norige, församblade all denn macht han
åstad komma kunde, till hwilket Konungh Waldemar
honom (: vthann twifwel) hielpit hafwer, och hann drogh her-
inn i riket, och bleff på thett sista så mechtigh, att hann be-
stallade Stokholm, och Bisop Henningh af åbo kom honom
till vndsättningh, ändtå att Konungh Magnus nogher åår
tilförenne hade låtett gripe denne Bisop Henningh, och thet-
ta denne Konungh Magnus hafwer warit, wille Doch
Bisop Henningh heller hafwa honom än thett Tÿdske regi-
mente, Så kom thett tå till itt vpslagh, att Konungh Mag-

nů moste löösa sitt fengelse för 12000 lödiga mark Silf
och ther woro 60 riddare och frelsesmänn af Norige godh
förr, med sådana willkor, att om samma Silf icke komma
vthi nämpnd tijdt, tå skulle the komma till Stockholm, och
wara Konungs Albrechtz fångar, så länge summann
vtginge, Therföre moste ock Konungs Magnus vplå-
ta Konungs Albrecht alt riket fritt, medh all then rätt
hann hade till Skåne, ty Konungs Albrecht hade i sin-
net, att tagha Skåne inn igenn, och för thenn skull skref
hann sigh i sinn Breff, för Swerigeꝭ och Göthes Konung
och Skånelandz herra, och skulle Konungs Magnus hef-
wa alt Skåne stichte sigh till vppehälle i sinn lijfz tijdh, vtan
frälset som skulle lyda vnder Konungs Albrecht, och ther
medh fick Konungs Håkonn sinn fadher löösann, och the fölg-
des åt till Norige, Och tå fick Konungs Albrecht först
riket fritt inn, Sedann hann ther om i otta eller 9 åår
vtann återwände fridat hade medh Konungs Magnusse
wenner, sigh och hela riket till dråpeligh skada, Anno
1371. På dijna wårfrw afftonn, skedde thenne förlossning,
Och änn ther efter bleff S. Birgitta dödh i Rom, och hennes
Benn fördes till Wadstena, åhret ther efter hon dödh
war, Sedann bleff Konungs Magnus allann sinn lijffz
tijd i Norige, och på thet sijsta drunknade hann i enn
fiordt, som kallas Bomillfiordt, widh enn holme, som kallas
Lunghholmenn, Een sådana ändalyckt fick thenne Konungs
Magnus, Så som hann war berychtat för itt skröpeligit
leffwerne, så fick hann een skröpeligh ändalycht.

Så nu Konungs Håkonn hade fått sinn fadhers lööß, bleff
hann i Norige, och icke myckat longt ther efter bleff hann
dödh, Och hade med sinne förstinne Drotningh Margreta
enn sonn efter sigh, som arffwinge war till Norige, hann
bleff och snart dödh, och så ärffde modrenn Norige efter honom,
Therföre fick honn och Danmarck efter sinn fadher Ko-
nungh Waldemar, ty honn war enda Barnet, och hann

bleff döds 4 åår effter Konungh Magnus war kööst worden,
Så hade tå Drotningh Margareta fijtt både Danmark och No-
rige inne, Menn tå Konungh Albrecht hade fijtt hält Swe-
rige inn med all Slott och Fäste, föraktade hann ganska myc-
ket de Swenska, och drogh her inn sina landzmänn, och giör-
de landet fult med Tyskar, och them andtwardade hann
all Slotten inn, och de Swenska moste lefwa wid thems
ngit, och de hade Jo altid stora bekostningar, ty att Kon-
ungenn stridde offta på Skåne, och wille hafwa thet igen,
änntå thet wille ikke lyckes för honom, för ty de Danska
försuarade thet så hårdt, att hans upsått ikke hade fram-
gångh, Dogh komme de Swenske der öfwer på stoor skada
och förderff. Så att de nödgades bortsälia deras arff och
egit, och hade änn tå intet annat än Skott och Skor för alla
theres bekostningar, Så lät och Konungh Albrecht de Tyske
få all de beste giffterrmålenn bort, och änntå een part
aff them woro födde af ringa släckt, Doch kallade hann them
sina skyldmänn, på thet the [illegible] bärar skulle komma till
giffterrmåll, Och effter thet hann altid krijgade på Skå-
ne, lagde hann monga swåra tungar och beskatningar på
landet, Så giörde och de Danska altid infall i Westergötland
och annerstädz, landet till stoor drygligh skada, Och eff-
ter som wåra Swenska Crönekor innehålla, hafwer
Swerige warit under denna Konungh Albrecht uthi såda-
na betryck och bedröfwelse, att thet mygeliga tilförenne
hafwer sådann lidit, hann war så rund och snar till, att be-
gåffwe sine landzmänn med stora skänker, och förlänte
them medh, Slott och fäste lands och lähn, att the kunde
intet räckia till för honom sielfwom, derföre moste han
Jo altid betunga landet med nya beskatningar, och the
kunde änntå intedt förslå för honom, Och öfwer alt thetta
kallade hann rikzens rådh och Adelenn tilhopa, och beklagade
sin nödh, att Cronones Renta ikke kunde tilräckia, att häl-
la Konungå stat uppe medh, derföre begärade hann hwar-

Tredie gärdz vnder Cronona, aff alla Frälsesmännom och Cro-
nones landboor, och gaff skälen så före, at hann med godz
rätt motte sådana begära, Ty at landbonar wore them så
wäll skyldige at hielpe Konungenom vppe, Som the andra i ri-
ket, och war them alt Frälset kommet vndann Cronone, Ther-
före när Cronann war försvagat, motte Konungenom wäll
kalla noget ther af tilbaka igenn, C

Tå Ridderskapet och Bispenna sådana hörde, worde the illa
till freds, och bådo Konungenom ödmiukeliga, at hann ikke
wille förkrenkia theras rätt och privilegier, Hwar hann
wille lyda theras rådh, och öfwergifwa the frammande män
Som hann vpphöllt här i riket, Sigh till Swår bekostningh
skulle Cronones renthe wäll tilwaxa, och tilräckia, Och
the sielfwe wille wäll wara honom så nyttige, som no-
ghen vtlendsk mann, Så wille the ock thesslikes göra ho-
nom een merkeligh hielp, till at lösa igenn the slott och
lähn, som the Tyske hade aff honom i pant för theras sold,
och hielpa honom så, at hann skulle komma sigh före igen,
Therföre Badh Rikzens rådh och meniga adelenn honom thet
om, at hann the Tydska öfwergifwa skulle, menn sådana
theras rådh och begärenn kunde intet hielpa, Ty Konun-
gen sade sigh hwarken kunde eller wille öfwergifwa
the Tydska, och at hann vtan all motstånd them wille haf-
wa hwar tridie gärdz aff Frälset, hwilket hann ocksåå lät
fulfölia, och togh inn thet hann begärade, men och ikke min-
dre, och antwardade thet the Tydske i händer, hwilket them
Swenskom illa behagade, Therföre sade the tå Konungenom
alwarliga till, at hann skulle låta them blifwa widh theras
rätt, lätha the Tydska ifrån sigh, och besetia rikzens Slott med
Swenske män, eller the nödgades göra ther annat till, Men
Efftter thet the intet hörde worde, vthann ylant föracktade, be-
gynte een stoor part settia sigh vp mot honom, och Badhe ho-
nom theras hullskap och manskap vp, Och efftter thet the ikke
wore mechtige nogh till, at stå honom mot, Therföre begy-

HS / B 114 -

nade de tå hielp aff Drotningh Margareta, som Danmark och Norige hade frijt inne, och tå hon sågh then nödh och twångh som de Swenske wore udi, och att de begärende hielp af henne, fick hon tilfelle, att begäre Swerige medh de andra twå rikenn, och gaff de Swenske så för swar, på theras begäran, att om de wille anamme henne för theras Förstinna, Så wille hon göra them bijstånd, som wille och hålla them widh Swerighis lagh och rätt, och läta them blifwa widh deras arff och ägo, frelse och frijheter.

Tå nu Drotningh Margaretha sådant begärade, wordo the Swenske myket bekymbrade, hwad the best företagha skulle, Förty thet syntes them wara ondt på både sidor, Dogh hade the ikke andra utwägar, uthan att de antingen moste taga henne för theras Förstinna, och sweria henne hulskap och manskap till, Ellar de skulle i grund förderfwade wara af Konungh Albrecht, Therföre följde the tå hennes wilia efter, Och så begyntes tå en hård och långsam krigh her i riket, ther en osägelig stoor skada och förderf kom utaff, och riket förderfwades i grund, ty att en part af riket höll medh Konungh Albrecht, och en part medh Drotningh Margaretha, Therföre förderfwade the hwar annan, Så att ingen wiste sigh frij, hwarest han war i landet, Tå krigen en tijdh longh stått hade, och Konungh Albrecht war myket till achtera blifwen, hade han budh till Korsherrarnar i Prytzen, och togh af them till låns 20000 Noblar, och satte them ther Gotland till pant före, Så församblade Konungh Albrecht på thet sidsta ganska myket folk tilhopa, och hade greffwenn aff Holsten och greffwen aff Ruppin medh sigh. Och wiste Drotningh Margareta med de Swenska som höllo medh henne, nea uppenbara slachtingh i marken, de giorde rudo på både sidor med alle macht, och möttes så bådhe härarnar på Falenn i Westergötland, och ther bleff en hård strijdh, Och på thet sidsta bleff Konungh Albrecht sielf grippin, medh sin Son Juncker

Erich, och de andra herrar som med honom woro, och der
bleffue 19 af hans riddare slagne, undantagandes annat
folk som slagit bleff, Menn på de Swenskes side som med
Drotningh Margareta woro, bleffue 9 riddare slagne,
Denna slachtningen skedde Anno Christi 1388. Tå Ko-
nungh Albrecht hade i Tretiyugu åår Konungh warit,
Och bleff hann gripphinn på S. Mathie dagh, och förddes
Så till Lödesö der Drotningenn sielf war, och sedann till
Lindholm i Skåne, der satt hann medh sin Sonn fången
i Siu åår.

Margareta Swerigis Danmarcks ock Norigis drotningh

Ock än tå the Swenske woro i stoor betrijck
och wedermödo, nedann Konungh Albrecht regerade öf-
wer them, så föröktedes dogh theras bedröfwelse myckit
mera, sedann hann fången wardt, förty hela hertog-
dömet aff Mechelborgh, medh Rostock och wismar, be-
gynte med allo macht feijda in uppå Drotningh Marga-
reta, och hade Stokholm tilhielp medh flere fäste som höllos
Konungh Albrecht tilhanda, Och så gåffuo sigh Konungens
folk, och de med honom hölle, utaff Stokholm up i Mälaren,
och giorde allestädz skada, med brandh, roff och mordh,
Ty landet war gångit Drotningenna tilhanda. The brende
up Enköpingh, Westerås och Linköpingh, och monga an-
dra städer och Bonda byar, de foro allestädz i landet twers
och endelångs, att ingenn war nätzliga trygger hemma
widh sitt egit, Bönderna gåffuo sigh offta tilhopa, och wille
förswara hws och hemann, menn de kunde dogh föga skaffa,
Ty fiänderna komme på them unn, och denn tijd the intet
förmodde them, Så hende thet sigh på enn tijdh, att ganska
monga bönder woro församblade i Tillinge sokn widh Enn-

köpingh, Ther komme de aff Stokholm hastelija på them, och slogo
them ther Jammerliga ihiäll, och aff thet som ther skedde kallas
thet ennu nw Bondabärgh, Så skedde allestädz skada vthi mykit
Riijsidann, förty att efter thett Hertogh Johann af Mekle,
borgh, Som myckett lade sigh ther vthom, att hann motte få
Konungh Albrecht lööss, Sågh sigh intet kunde med dagtin,
gann vthrätta, Så togh hann sakenne thesse skarpare, medh
örligh och krigh inn uppå thesse try rikenn, Sågh war then
nyge som största Skadann landt, hann loy medh sin Skiy
Så wallelige inn för Stokholm, och giorde them vndsätning
att de ther vthann förre lågo ikke förmotte stå honom emot,
Derföre finge de i stadenn all thenn vndsätningh the behöfft,
de, Och bleff och på thet sidsta så många Siöröffuare i
Siönn, Som kallas Fetalie bröder, att ingenn war säker i
Siönn. C

Tå nu Konungh Albrecht fångenn war, och alt landet gick
Drotningh Margareta tilhanda, begynte komma nw miss,
tancka, emellann de Swenska och Tydska Borgare i Stok,
holm, Som höltz Konungh Albrecht tilhanda, och de woro
wäll 76 Som ther vthi mistenckte woro, Och war att pa,
ty ther i Stadenn aff Konungens twoo männ, widh 170. de
them kalladess hatbröder, The synes hafwa warit hällare
i Stadenn, Ty de hafwa gått i theres fulla harnisk och männ
om nattena kringh om Stadenn, och de plägade myckett för,
smäda de Swenska, och kallade them förrädare, Ther stoore
twist och twedrecht affkom, Så att rådet moste kalla menighe,
tenn på S. Gertrudz gillstugu, till att afstilla alt obestånd,
Tå wardt påläst, att ingenn skulle gifwa thenn andra hå,
neska ord, ey heller tala illa om herrar och Förstar, Swen,
ska och Tydska swororo sigh i förbund tilhopa, att de skulle lijda
och vndgälla thenn eije med thenn andra, thuad på komma
kunde, Så bleff tå itt herremöte i Telie, I thenn acht, att
ther skulle handlas medh Stokholms Borgare, Menn de Tydska
wille intet besökia thet mötet, menn nogra Swenske besökte thet

Och owilienn mellann de Swenska och Tydska wexte hår
mere och mere, bleffue och nogre Swenske satte i fengelse,
för nogott taal skull de skulle hafua låtet sigh falla, och denn
aff bleff ett vplop i Stadenn, Så att alla Swenska kommo mz
theras hulla wänner på torget. och de Tydske theslikest, Så
bleff tå denn rumorenn stillat, och nogre af de Swenske som
fångne wore, gåffues löse igenn, Menn de Swenske hade
sigh thet fruchta, att de skulle warda förrådde, ty thet hade
så lenge warit them Sagdt, Dogh sworo Swenska och Tyd-
ska sigh så sammann, att om de Swenska herrar finge
nåda, Tå skulle ingenn tingh warda de Tyska förekastatt
Ey heller de Swenska, om de Tyske finge nåde, och Der mz
Skulle alt wara förlikt, och der giordes Swåra Edar vpå,
Menn thet stode ikke lenge, ty mistanckann war så stoor,
Att de Tyske wille thet wara the Swenske anbewarade,
Så thet the ikke skulle hafua denn farann, att Stadhenn wor-
de förrådder rikzens rådh i hander, Derföre kommo tå
the Tyske een natt tilhopa på rådstugenn, och beslutade
hurru de best skulle kunne få de Swenske widh halsenn,
Och hade så straxt bodh om nattena efftter de Swenska att
Rådet, När de kompne wore, kom straxt Slotzherrenn
medh sitt folck aff Slottet, och bleff vpläsit ett registher
i hwilko the beschriffne wore som skulle tagas widh halsenn
af de Swenska, och wore nogra i samma registher vptecknade,
Som fijra åår tilförenne hade döde warit, aff hwilket noog
merkias kunde, hwad de Tydska hade i sinnet med de Swen-
ska, långt förre änn Konungh albrecht fångenn wardt, Ty
Som nogh troendes är, att straxt rikzens rådh satte sigh vp
emot honom, wille de Tydske Borgere gerna wara aff
med de Swenska, Menn Konungh albrecht wille thet
ikke tilstädia. C

Tå nu Registhret vpläsit war, gaff Befalningh, att tagha them
alla widh halsenn, som vptecknade wore, hwilket och så skedde

Och de leddes alle på Slottet, och sattes i fengelse, Somlige af
them worde Jemmerliga pijnte med tenesagher, på thet de
skulle bekenne sigh hafua hafft noget hemmelighit förrädh-
erij mot Konungh Albrecht, menn ther wille ingen sådā-
na bekenna, Så förde the tå alla fångarne på en litenn
holma uthann för Stadenn; Som kallas Käplingenn, Ther
worde the bundne och stengde inne uthi itt hus, och brenn-
des så up med hus och alle, Menn hwar ther ingen bekenn-
else hafuer warit, Så hafuer thet warit alt förgeeft,
at tagha een hoop mens folck så Jemmerliga aff daga,
uthann uppenbara saak, Och thetta skedde Anno 1389.
om Sommarenn, åhret efter Konungh Albrecht fången
wardt, Och tå Konungh Albrecht hade fången warit
i sijw åår, i hwilkenn tijdh een dråpeligh skada skedde
war på thesse rikenn, Bleff så dagtingat, at Konungh Al-
brecht skulle lösa sin och sinn sons fengelse för 60000 lödi-
ga mark silff, eller lätha Stokholm med them när han
hade till rikett, Drotningenn up innann try åhr, eller kom-
ma uthi sin fengelse igenn, Och thesse Städer wore ther gods
förr, N. Lybeck, Hamborgh, Strålsundh, Dantzigh, Torun,
Elbingenn, Kampenn, och ther med antingen Stetin eller
Greijswaldh. Ther medh foor Hertogh Albrecht till Mekel-
borgh, Och skedde denna dagtingann Anno 1395.

Någon tijdh ther efftter at Konungh Albrecht war löös
worden, bleff hans sonn Junker Erich dödh på Gotland,
hans Förstinna Drotningh Rixa, som war Hertigh Ottos
dotter af Ryggenn, war och tilförenne dödh, Therföre
satte hann sigh nu föge mehr före, at komma till rikett
igenn, Och efter at tijdenn begynte at förlijda, som för-
elagder war, at hann itt af förbemälda willkor fult-
göra skulle, Ther städernn som wore ther gods förr, fast på
krafde, Så lät hann tå Drotningh Margarete Stokholm
och rikett up, Och bleff i sinn lifztijdh i Mekelborgh, och
hade Stokholm så när i sijw åår wordet hållit Konungh

Albrecht tilhanda sedan han bleff fången, ty the hölte
honom tilhanda i try åår. Sedan han kom till Meckel-
borgh. ¶

Så nu Drotningh Margareta hade fått Stokholm in
Så at hon all try rikin innehade, gick the Swenske
samma nödhen öffuer, som them öffuergick i Konungh Al-
brechtz tijdh, the worde förachtade, och the främmande wor-
de vpsatte till Slott och Lähn, än tå at fast annars vth-
lofwat war, tå the Swenske annammade henne för the-
res Förstinne, at rikzens Slott och Fäste skulle waara
vthi the infödde, och ikke i the främmandes händer, men
thet bleff intet hollet, Och tå rikzens nägh klagade ther
öffuer, och sade at Cronones Slott och fäste skulle besör-
ias medh Swenska män, efftter som the vtgiffne breff
innehöllo, Tå worde the med Spott och Speer afwäiste,
Och badh hon, at the wäll skulle bewara theres Breff,
hon wille wäll bewara sin Slott, Lade hon och ganska
monga nyia Skatter på landet, hon lade en Skatt vppå
landet, Som kalladis Rumpeskatt, at Bonden skulle
göra Skatt aff allan Boskap, med monga andra Skat-
tar, Så at landet af the monga beskatningar och dhen lån-
ga frijdhen, bleff platt vtarmat, Och alt thet gull och
Silffuer och penningar, som hon här i riket öffuerkom-
ma kunde, huilket ther drogs till stora Summor, thet
förskickade hon alt af landet till Danmarck, Så at af
all hennes anslags merkias kunde, at hon wille så vt-
arma Swerige, at thet aldrigh skulle komma sigh till
macht, vthan altid sedan blifua vnder Danmarck, än
tå at Gudh ther om hade annat i sinnet, hon betrodde in-
gen Swensk till, at hafua land eller Lähen, vndantagen-
des her Abram Brodersson, hann hade Hallandh och Wä-
rendt, och nogra få andra, ty hon hade thenne her Abram
mykket för ögon, Så at han war henne widare för-

myckat kåär, Och ändtå denne Drotningh Margareta högt berömt wardher af de Danska, huilket icke underligit är, ty hon stodh alt ther effter, huru hon skulle förhöga och förbättra Danmark, Dogh hafuer hon icke gifuit de Swenska the Swenska stort tilfälle ther till, att the skole storliga prijsa henne, ty hon stodh alt ther efter, huru de skulle förtryckte och utarmade warda, Thet moste man dock gifua henne tilkänna, att hon hafuer warit een mechta Snell och förståndigh quinna, Men hon hafuer icke haft all sin rijke lijka kåär, och är fördenskull icke underligt, att hennes Crönika wardher annorledes beskrifuen i thet ena riket än i thet andra, Dann den förtryckt och dann der uphögdt wardher, the tala icke bådhe eens om henne som thet gör, Hon läth slå itt mynt här i Rijke, thet man så föraktelija än nu plägar kalla Drotningh Margaretas mynt, på huilket mynt hon läth sättia thet wapen som naturen hade gifuit henne, i thet hon war een quinna, Och som en part mena, skall thz wara skedt de Swenska till föraktelse, lika som hon wille der medh tilkänna gifua, att de som låtis wara mechta män, woro doch underkufuade aff ene quinno, och thet skulle myntet bewisa, Men hwar hon så giort hafuer, tå hafuer thet warit henne sielfuo mer till förachtelse än de Swenske, Thet war witterligit nogh att thet war en quinna, hade ey behoff, att läta komma thet ändemot för hwar mans ögon, Som naturen och hennes naturlighe förstånd, kunde henne gömma och skyla, Samma wapn gaf hon och i Danmarck för itt Stadzmercke, huilket än i dagh ther brukat wardher på Skaun och Bisnam, henne till åminnelse. C

Och tå Drotningh Margareta hade nogon tijdh haft all try rikenn inne, Begynte hon tencka till, huem hon wysantia skulle för Koningh effter sigh, och effter hon sielf icke ha-

de ärfwingar, därföre kallade hon sin Systerson,
then vngh hertogh aff Pommeren till sigh in i Dan,
mark, hwilkens der hett Bugislaff, honom hade hon
een tijd longh när sigh, förwende så hans nampn, och
kallade honom Erick, sedan lÿth hon kalla all trÿ
rijkens rådh tilhopa, och rådde them der till, att de skulle
vthwälia hennes Systerson hertigh Erich till Konung,
Menn hennes wandt sinnat, att de ingen annan
Konungh begärade så länge hon leffde, The Swenske
hade nu lärdt aff Konungh Albrecht och henne, hwad the
aff fremmande härskap förmodde skulle, ty wille de ikke
gerna der till, och än nogh trengdes att de Danska
wille ikke heller gerna hafua samma hertogh Erich,
Dogh sedh hon så handt der effter, att de then moste fö-
ia hennes wilia effter.

Erick aff Pommeren then 51 Swerigis konunghe

När efter Christi bÿrdt 1396. söndagenn
efter Maria magdalene, Bleff hertigh Erich korst och
kronat till Konungh öffuer all trÿ rikenn, ja all de rijken
der Konungar hÿllat plägat, och war han tå gansko vngh
hann Bleff krönt i Calmare till all trÿ rikenn, Och i
samma kröningh handlade drotningh Margareta så
medh all trÿ Rikens rådh, att de besworo sigh så tilhopa,
dan stoor Breff och beplichtelser giordes ther, att all trÿ
rikenn effter denne dagenn skulle altid bliffua vnder
eenn herra och Konungh, på thet att thesto bätter fridh
och rolighet motte bliffua all trÿ rikenn emellan, Och skedde
de samma förningh och bebundelse vnder thesse effterschreff-
ne willkor, Först, att hwart rike skulle bliffua widh sit
nampn, Lagh, rätt, priuilegier och goda gamble sedwanior,

HS / B 114 -

och ingenn ny lagh införas, vtann denn meniga mandz
Samtyckio, Hwart rike skall hafua sin Drotzett, Marsk
och Hoffmestare och thenn öffuerste Canceller, Och Ko-
nungenn skulle wara i fyra månade om åhret i hwart
rike, efter som lägligheetenn sigh begiffua kann, Och
om thet ena riket kommer nogor feigd vppå, Tå skola de
andra rikenn komma thet till hielp, lika som thet wo-
re itt rike, Intet rike skall slå nogonn feigd vppå,
the andra oåtspordt, när Konungh skall wäliar, skola
församblas i Halmstada 40 aff the beste af hwart rike, så
at de bliffua 120. Om Konungenn som framleden är, haf-
uer nogonn Sonn, som till Konungh skickeligh är, ehwad
hann är yngre eller äldre, tå skall hann wara näst,
hwar och icke så är, Tå skall mann lotta der om, af hwi-
ket rike Konungh skall wäliaz, på thet at thet ena riket
icke skall seye sigh mere wara föraghtat än de andra,
Och sedann lottenn är fallet på itt rike, Skola de 120
göra theres Eedh, och gå så till waalet, och om de icke
kunne komma öfuereens om Konat, Tå skola tolff
vtnemnas af de 120, fyra af hwart rike, hwem de
wälia hann skall wara Konungh, Thesse äro nu de
willkor korteligha författadt, vnder hwilka thet för-
bundet skedde, at thesse try rike altid skulle wara vnder
enn herra och Konungh, på thet thes större friidh och
roligheet wara skulle rikenn emellann, Menn thet
goda mann sökte, thet fick mann intet, och thet onda mann
vndsey wille, thet kom oss öfuer, förty samma förbunds
blef enn mäst orsak till alt obestånd, som mann her effter
förnimmandes warder, hwilket der aff kom, at all ri-
kenn hade icke lika fördeell der aff thet förbundet, efter
thet the willkor vnder hwilkenn förbundet giordt war,
worde icke hallenn, Så at mann begynte med tidhenn
seya, till Konungenn, Swerige skall lader födha, Norige

Skall före kläda, medh Danmarck skole i Strida, Sådan-
na ondsynak gifuer the klarliga tilkenna, huart vth thz
förbundet ländade, Thet kom ther ther till, at i Swe-
rige och Norige skulle wara Trälanar, och i Danmarck
skulle wara herranar, och thet war icke lika fördeell,
Derföre wille tå the Danska hålla förbundet widhmacht
och hölle sigh hårdt widh de Breff och förplichtelse som
der vppå vtgifuen wore, Men de Swenske trädde der
ifrå, Vndan the der af nyen drägligh stoor skada fått
hade. C

Samma förbund war Swerige till stoors skada och för-
derff. om thet skulle lenge wordet hållet, Thy at all
Cronones Ränta fördes her aff landet till Danmarck,
och all then Skatt som Konungenn erffde efter sigh. tå
han dödh bleff, behölle de i Danmarck, Effter thet Ko-
nungenn wille mera wara i Danmarck änn i Swe-
rige, Derföre förkofnadet thet, och wille wara som
itt hofuud öfuer Swerige, och thet Danska Ridderska-
pet förökades, och thet Swenska förminskades, Så at
om förbunden skulle lenger hafua ståt, hade thet Swen-
ska ridderskapet på thet sidsta wordit om intet, och thet the
Swenska fruchtade sigh före, thet seer mann nu i wår tijdh
wara thet ~~Swenska~~ Norska ridderskapet öfuergångit, för flere
sådana saker skull wille de Swenska icke bliffua widh thet
förbund som i Drotningh Margretes tijdh giordt war,
Och efter thet de Danske nu wille hålla sigh hårdt widh för-
bundit, och the Swenske wille thet icke som nu sagt är, Der-
före är kommenn myken obeständh, örligh och Krigh in-
kenn emellenn, Thy de Danska mena sigh hafua rätt till
Swerige af thet samma förbundet, at de Swenske skulle
hafua then Konungh som de hafua, och derföre är förbun-
det wordit itt tilfälle och een rätt orsaak till aller största

skada och fördärff, rikenn emellann, denn och myckenn
inbyrdes twist och twedrecht aff kommenn är, som mann
her effter förnimmandes warder. Och wele wij nu kom-
ma till historienn igenn. c

Och skall mann her weta, att ännu tå Konungh Erick
war komen till all thry rikenn, stodh dogh Drotningh
Margaretha mest för regimentet sielff, så lenge Ko-
nungenn komm till mogenn ålder, Och effter thet Korss-
herranar i Prijssenn hade Gotlandh inne, wille honn
gerna lösa thet inn igenn, Derföre lade honn enn gan-
ska swår skatt på Swerrige, och löste så Gotland igenn
för 10000 Noblar, ännu tå att thet war för 20000 En-
gelska aff Konungh Albrecht vtsatt, kann hända, att tå
Korssherranar sågho att de ikke kunde beholla landet
vthann swåra bekostningar, Derföre toggho the hwad
the kunde få, och lätho så landet fara c

Och tå Konungh Erick war så till ålders kommenn, be-
ställte Drotningh Margareta honom ena Förstinno, Ko-
nungens dotter aff Engelandh, benemnydt Philippa, och
till att hempta Jungfrwna, wardt vtsendt af Swerrige
her Ture Brechtsonn, och twå riddare af Danmarck,
medh sådant fölie som der tillhörde, När de komme
hem igenn medh Jungfrwna, wardt Konungens bröl-
lop hållet i Lund i Skåne, Samma Philippa förde medh
sigh ifrå sinn fader i Brudaskatt enn Penningh aff
gullde, så stoor att hann gölt till monga tusende gyllene,
Anno 1409. Lät Konungh Erich halshugga her A-
bram Brodersonn, medann Drotningh Margreta ännu
lefde, Menn för hwad saak skull, gifftes wåre Krönikor
ikke före, Der moste warit stoor brott på färde, effter
thet att Drotningh Margretas wenskap kunde intet
hielpa, tÿ hann war henne ganska käär, Och som läch

stichta hann prebende efter honom i Roskilde, som kallades
hin Abrahams prebende. c

Effter Christi Byrdh 1412 åår, bleff drotningh Mar-
gareta dödh aff pestilentie i sitt skip widh Flensborgh,
på Simonis och Jude afton, tå hon war widh 60 åår gam-
mall, och tå hon dödh war, och konungh Erich kom till sitt
fulla regimente, höllt hann thet ey, som drotningh Mar-
gareta för honom giordt hade, hann förlänte danskom och
Tyskom slott och lähn, och achtade intet hwar hann i sin
Crönings vthlofftuat hade, de Swenske wordo hwarkenn be-
trodde till slott eller fäste, ythan de moste bliffua widh
sitt arff och egit; och ther till hafua mongh vtresor och swå-
ra bekostningar, at de plat bleffuo förderffuade, Förty
mädann drotningh Margareta änn nu leffde, begyn-
tes enn frijgd emellenn konungh Erich och herrenar af
Holstenn, om thet hertugdömet Slesuik, hwilket hann
wille hafua igenn vnder Danmarck, och de wille thet
icke slepta, Ther före bleff ther enn skadeligh och longsam
frijgd vtaff. Lät ochså konungh Erich sine Fitalianer
(: så kallades de änn tå :) som Siöröffuare i Siön,
offta taghe skip vp i Siönn, som i Siöstädernna hemma
woro. kom ochså till vppenbara örligh emellann them
och honom, thessa frijgdenn emellann Konungenn och the Hol-
stere; och them af Siöstädernna, warade öffuer 27 åår,
alt till thess the Swenske satte sigh vp emot Konungenom
som mann her efter förnimmandes warder, Menn
hwad skada och förderff thesse trij rikenn hade af denn
frijgdenn, och huru mongh from man ther kom om halsenn
thet wore för långt at schriffua, Besynnerligha lågh
hin största tungann på de Swenska, Ty de skulle altid
wara rethe med theres skip och folck på theres egenn

HS / B 114 -

Kost och tärningh, och hade der till ingen hielp af Konungen, uthan på theras egen Skada, moste the wara uthe, aff hvilke de nödgades pantsetia och bortsälia theras arf och egit, efter thet att denn feijden waarade så lenge, blefs osägeliga många Skattar och tungar vpå landet, och all den Skatt och vtgärder som vtgiordes, thet sendes alt till Danmark, Så att på thet sidsta woro her inga penninga qvar ee i landet, uthan när Konungens Befalningzmän Tyskom och Danskom, Så att för penninga trångh skull, galt enn gill oxa tolff öra, och enn koo Sex öra, och der med bystrades thet, att ingen Swensk war som kunde med sätia denn andra, utan denn der nödstelt war, han moste gå till de Danska och Tyska, the köpte tå alt till sigh.

Efter thet nu som förbemält är, de Swenske woro i stoor bekymbelse, riddarskapet uthaarmades med vtherser, och denn menige man medh monga beskatningar, och Konungens Befalningzmän plågade Böndrena utan Barmhertigheet, Besynnerligha war enn Dansk Slotzherre på Westerås, benemdt Jösse Eriksson, han bedreff stoort tyranni på Böndrena, Besynnerliga på them som bodde i Dalarna, Så att hann lätt somblige uphengia i röök, och mongh annor obequemlige stycken bedreff hann, derföre bleff på thet sidsta een upresningh och rumor emot Konungens Befalningzmän, hvilket så tilgick:

Tå nu the Tydske och Danske Befalningzmän hade i mongh åår plågat almogen, och giordt Böndrena myckenn orätt, och Ingen war der the kunde klaga sigh för, ty Konungen wistades alt i Danmarck, och lätt sine Befalningzmän bestemma i Swerighe, och ändtå de som orätt lede hade theras bodh till Konungen, Så vnderföordes them dogh fögho när, uthan ofta öfwer deras Skada illa tracterande

aff Konungens egna händer, Menn första klagamå-
lenn war moth Jösse Erichsson, huilkenn der altid schref
Konungenn till, och bragte thed så vnd sinn Beskrifwelsse
att de som honom beklagade worde intet betrodde, Då
war een mann boendes på Kopparberget, denn der
hett Engelbrecht, hann war enn litenn mann till wext
dogh snell och dristigh, och kunde wäll tala för sigh, hann
ömkade sigh öfwer denn orätt Dalakarlanar öfwergick
och togh sigh thed före, att hann wille föra theras klaga-
måll inn för Konungenn, till huilket hann ock noogh
skickeligh war, ty hann war i herratiänst födder och
vpwäxt, hann foor till Danmarck, och beklagade ganska
störliga denn orätt för Konungenn som Jösse Erichsson
giorde denn fattiga almogenn i Dalarna, och förplich-
tade sigh på sitt half, att hann ikke annat wille säija,
änn thed som sant war, hann fick i denn resonn nÿ
annor swar, vthann att Konungenn schreff rikzens
rådh till, att de skulle fara vp i Dalarna, och ransaka
om thed änneder, och gifwe honom thed sidann tilkänna,
Dock skulle Jösse Erichsson bliefwa widh sinn befalningh, thed
skedde som Konungenn begärade, Och rikzens rådh schref
Konungenn till, om thett stora öfwerwoldh och orätt, som
denn fattige almogenn leedt, Engelbrecht togh breefwet,
och foor åter der medh till Konungenn, och eskade rätt
på Jösse Erichsson, talade och klagade så dristeliga, att
Konungenn bleef wredh, och sade till honom, Tu klagar all-
tydh, gack tinn wägh, och kom intet mer för minn ögon,
Då gick hann bort, och mumblade widh sigh siealf och sadhe,
änn skall Jagh enn gångh komma igenn. C

Då nu the i Dalanar sågo sigh intet rätta kunna, huar-
kenn medh breff eller budh, församblade the sigh mann
af huse, och sade sigh heller wille döö, änn lenger lijda sådana
bedröfwelse, Toghe så Engelbrecht för enn höfwidzmann,

Och drogho nidh till Westerås. der mötte them några aff
Rijkzens rådh, huilke der funno rådt och lempe till, at the
stillade bönderna, och komme them till at gå hem igen, i
denn gången, Dogh swore the der på, at the aldrigh ef-
ter denn dagenn skulle giffue Jösse Erichsonn skatt, och thetta
skedde Anno 1433 om höstenn, Och tå hade Konungh
Erich warit Konungh widh 37 åår, Menn tå de wore
hemdragne, och alt war stillat, hade Jösse Erichsonn sina
tienare up i Dalerna, och läth uphäffua skattenn, Der
bleff tå åter itt buller och upror på nytt, och widh midfaste
tijdh, gingo the nidh, och bestallade Westerås slott, och tå hade
the wall brutit thet nidh, hwar rijkzens rådh ikke hade lagdt
sigh der emellan, Tå wardt så handlat, at Jösse Erichsonn
skulle affsettias, och them skulle skee rätt på theres klaga-
måll, och slottet antwardades Gustaff hans, Der medh
gingo Dalakarlarne hem igen, och menthe än tå at
Konungenn skulle läta them skee rätt effter theras klaga-
måll, Menn tå de förnummo, at den bleff intet af, utan
at rychtet gick uth, huru de skulle få nu wärre tyrann
igen, Derföre gingo the tå endrechteliga uth, och brende
up först Borganäs, gingo så till Köpingzhus, der Johann
Walle war höffuidzmann uppå, när hann thet förnam, öff-
uergaff hann slottet, och rymde till Stäkaborgh, Så brende
de tå Bönderna slottedt up, Och så begynte Engelbrecht
handla med almogenn i Westmanneland, at de skulle
wara honom behielpeliga, at frelsa landet utaff utlend-
ska manna händer, huilkat de ochså giorde, Och thetta skedde
widh midsommers tijdh, Så schreff hann thesslikest till alla
Frälsesmänn der omkringh, at de skulle komma till honom,
och så drogh hann åth Westerås, och fick der slottedt inn, Så
antwardade tå Engelbrecht herr Nils Göstaffsonn Erich Pu-
kes fadher slottedt, och handlade så med Frälset, at de skulle
hielpa till, at frelsa theres fädernesslands af omilde manna

landet, till hwilket de intet nödige woro, Lät och Engel,
brecht sådana bodh vthgå, att hwilkom som befunnen wor,
de, thenn ikke wille medh, hans gårdh skulle giffwas till skiöff,
ning, och hann sielff skulle ingen fridh hafwa, Sedann
drogh Engelbrecht medh them hann hade medh sigh till Vpsa,
la; och hyllade alt Vplandh till sigh, och efter thet att bönder,
na wore för myklet betungade med Swar Skatt, Therfö,
re medh ridderskapinns rådh som medh honom wore, Slogh
hann nidre partenn af Skattenn, ty Skatten war i Ko,
nungh Erichz tijdh alt för högh, Och när Böndrena sågho
att de worde lijsade, wore the ther welwilligare till
att göra thet som Engelbrecht begärade, På denn tijdt
war Erick Puke på Korssholm, thet hann innehade på
Sinn faders wägne, Samma Erick war enn nechta
[illegible], honom schreff Engelbrecht till, att hann wille
bewisa sigh som enn Swensk mann, och tilskickia der i Nor,
landenn, att inthet motte komma vthur denn nödh denn
war vthi, Denn Befalningenn togh Erick Puke gerna
widh, i hyllade strax Norlandenn till sigh, och medh Hel,
singarnas tilhielp, läth hann vpbrenna Faxaholm i grund
och foor hann så till Engelbrecht, och medann thetta bestod,
tedh, resste Vplenningar sigh vp, och drogho till Gripzholm, och
thet Slottedt hade man inne Som Herr Hartwigs fogde, Som
hann förnam att Böndrena komme dragandes, läth hann
bära alt thet bästa der war till Skiepz, stickade så elden
på Slottedt, och foor till Stokholm,

Då nu Engelbrecht hade församblat ganska myklet folck, drogh
hann der med för Stokholm, Belägrade sigh på Brunka,
bärgh, och kallade Hans Kröpelinn vth till sigh, och war sam,
me hans een ehrligh och beskedeligh mann, hwar Konungh
Erichz Befalningzmänn hade alle sådane warit, hade denne
vproor well bliffwit tilbaka, Då hans Kröpelinn vtkom, Et.

lade Engelbrecht på Stokholms Slott och Stadh, Menn han för-
nam, att the wille ikke stå honom well, så stårt uplåta sina
herrars Slott och Stadh, Dogh effter longh förhandlingh, satte
de i dagh till S: Martini tijdh, Så foor Engelbrecht till
Örebro, bestallade thet Slottet, och dem ther uppe war
hwat Kätilbergh, ther bleff så dagtingat, att om samma Kä-
tilbergh ikke finge undsätningh innan 6 wikur, tå wille
hann gifwa up Slottet, Och medann Engelbrecht thetta ho-
de för hander, fik hann weta, att rikzens rådh war kom-
minn till Wadstena ifrå Konungenn, Ther före foor han
till Wadstena, ther fann hann Bisp Knut af Linköpingh,
Bisp Sigge af Scara, och Bisp Thomas af Strengnäs, med
monga andra af Ridderskapet, Medh them kom hann till
orda, och gaff them sakena före, hui hann sådana hade fö-
retagit, hann wille frelsa riket af then träldom, som
thet nu udi longh tijdh warit hade, Ty att sedenn Ko-
nungh Magnus skildes wedh riket, hade ther warit
tyranner och ikke Konungar, de ther rikzens skada och
förderff sökt hafwa, som Tyranner plägha göra, och myc-
ket annat gaff Engelbrecht rikzens rådh före, och begera-
de, att the wille tilhielpa medh, att riket motte frelst war-
da af then träldom thet war udi, och komma till then fri-
heet som thet plägat hafwa etc:

Thå swarade honom Rikzens rådh: att them stodh thet ikke
tilgörandes, så träda ifrå theras herra och Konungh, then
de hade swarit huldskap och manskap, De motte thet holla ther-
nes Ehdh, Swarade Engelbrecht them igenn, att Konun-
genn hade swarit them monga Eeder, och ingenn af them
hållet, ty wore de ikke heller plichtige, att hålla thet the ho-
nom swarit hade, medh theße ordh wille Engelbrecht be-
weka rikzens rådh till sit sinne med godho, att the motte

thetta fastare wara, som hann förhender hade, när hann
hade rikzens rådh wälwilleligha medh sigh. Mena de se-
de kome migh der till, och at de wille bliffua widh deras
huldskap och mandskap, och menete (: till ewentyrs) at thet
war ikke strax loffligit, sattia sigh vp emot sin herra
och konungh, at hann i noghom måto försagde sigh, än-
nars kunde intet herskap bliffua beståndande, hwo är
denn herren som sigh ikke ochi nogom måto förseer i skul-
le strax undersåtarna sattia sigh vp emot honom, tå wo-
re aldrigh noget stadigt regemente till, denna grun-
denn synes rikssens rådh hafua hållet Engelbrecht före,
än tå at de wore under stoor twedan, hafua de och ger-
na welat wara förlossade, dogh syntes them ikke ännu
hafua redeligh saak nogh der till, at de skulle träda ifrå
thet huldskap och mandskap, som de konungenom swo-
rit hade.

Thå Engelbrecht förnam at de stode så faste i sitt sinne,
slogh hann på een annan strängh, och sade them thet
alffwarligha till, at de antingenn skulle seija konungenom
huldskap och mandskap vp, eller thet skulle kosta them
lijff och godz, och hann wille strax hafua tagit them
medh halsenn. När rikzens rådh thet hörde, sade
the sigh wilia följa hans wilia effter, ty om de thet ikke
giordt hade, tå hade theres gårdar worden till sköf-
uels giffuer, och böndrena hade slagit them ihiell,
derföre hade the nu orsaak nogh, till at seija konun-
genom vp huldskap och mandskap vp, Så beramade
tå Engelbrecht breffuer, med hwilket de vpsade konun-
genom huldskap och manskap, the beseglade thet och sende
thet till konungh Erich, Då thetta så beställt war, foor
Engelbrecht till Ringstadaholm, thet fick hann strax inn
medh dagtingann, och antwarde thet strax Bisop Knudt
i händer, Sedann drogh Engelbrecht för Axawaldt, hwil-

kan een dansk man inne hade som heet Hen Laurenss nil-
son, thed Slottet beställades, och Erich puke war den
höfftidzman före, och Så schreff Engelbrecht till them i
Wermeland, att de skulle bewisa sigh som Swenske män
och satte them een Swen till höfwidzman, De wunno
och brende up Edzholm, Agnaholm och Dalaborgh, Men
Engelbrecht drogh sielf för Örnestenen, Som Mårten
gråbo inne hade, hann gick af medh behåldne häfwor, och
Slottet wardt upbrendt, Orestenen wardt och aff-
brendt.

Då nu Engelbrecht hade fördriffwit alla utlenningar
som Konungs Erick för befalningzmän uppsatt hade, och
hade låtet all Slott och lands som igenn worro komma i
Swenska manna händer, tilstadde hann icke, att noghen
i hans heer, skulle i noghonn måtto förargha ind på bön-
derna, och icke taggha them ifrån medh öfwerwoldh Så
gott som een höna, af hwilket Almogenn bleff honom
ganska gunstigh. Menn tå Konungs Erick hörde hu-
ru här i Swerige tilstodh, församblade hann af Dan-
marck alt thed folck hann öfwerkomma kunde, förschreff
och myckit folck ifrå Tysklandh, bewedde een stoor Skip-
flota, och achtade sigh till Swerige, att wedergöra thed
Som skedt war, Menn hann fick stoor storm i Siön, och
mongh hans Skip förslingedes, och hade hann när sielff
blefwit borte medh, Dogh medh stoor nödh kom hann på thed
sidsta till Stokholm. Och tå Engelbrecht thed förnam, vroste
hann strax alt landet, och kom för Stokholm, Uplenningarne
lägrade sigh på Nörremalm, Sudermannelandz Inbyggare
på Södermalm, Menn Westmän och Närikes Dan Engel-
brecht sielf med war, lägrade sigh widh Longholmenn, Och
tå Konungenn sågh, att hann war bestallat uppå alla sidor,
lådh hann brenna Gråmunckaholm och Helgandzholmenn
ganska wäll, och så satte thed i dagh, Så thed hann skulle kom-

ganske well, och så sauu

ma till orda medh de Swenska, och när de samman kom-
me, Spordhe hann them till, hwi de wille skilie honom
widh riket, Thå swarade the Swenska, at the achtade icke
drifwa honom plat vtaff riket, vthan thet the giorde skee-
de i then acht, at de icke lengher wille låta trengia
sigh ifrå Swerigis lagh, och thet som i hans kröningz
vthlofwat war, och budo sigh till retta, at de wille stå
till swars för alt thet the bedrifwit hade, och begärade
domare ther the kunde settia therres saak i retta före, och
lätha höra therras klagamåll, de wille lidha och vndgel-
la hwad rätten gifwa kunde, och sade the För at de wil-
le bliffwe widh theres gamla friheter och Swerigis lagh
Menn Konungenn wille hwarkenn lätha them bliffwa
widh Swerigis lagh, eller låta saken komma i retta-
gångh, menandes sigh icke wara plichtigh at ståå sina vn-
dersåter till retta, Therföre vthrettadhe i then gången
intet mer, vthan thet sattes i dagh till Mårmessom
Sommarenn ther nest efter, och skulle Konungens fog-
dar intet befatta sigh medh landet, och skedde then dag-
tingen i Helgandzhuset på S. Martini dagh, Och sa-
de Hans Kröpelin Stäket inne, thet befalte Konungenn
vpbrenna, hwilket ochså skedde, at thet icke skulle kom-
ma i the Swenskes händer, Så foor tå Konungenn till
Danmark igen, och lät bliffwa 600 af sit krigzfolk
quart i Stokholm, Menn de Swenske bestande ett her-
remöte i Arbogha, på Trettonde dagh Jwll, ther the och
komma sammann, och ther vthwalde the endrechteligha En-
gelbrecht till rikzens höffwidzmann

Thå rikzens rådh nu så församblade wore i Arbogha, scref
Hans Kröpelin them till, och begerede wara medh them till
orda, Så bleff berammat itt möte i Sigtuna, widh Kinder-
messo tijdh, tijd foor Hans Kröpelin och een korsherre aff

Frijsenn, som på denn tijdenn war i Stokholm, the beflitade sigh
både storlighe derom, att thet motte komma till att gott be-
stånd, emellann Konungs Erich och de Swenska, Menn efter
hans nådh stode fast der vppå, att then war mijkenn öff-
werwold och orett skedt, och begärade att sakenn motte kom-
ma i rätt gångh, Dogh begärade hans Drötningh och Förs-
herrenn, att thet motte komma till itt gott middell, och
den sade the sigh willia wara goda medlare till, wende
de ochså förskickade till Konungs Erich, och hade the arti-
klar som de Swenske hade föregifwit, och tå Konungenn
hade med sine gode männ till rådz warit, wardt beslef-
nat itt Herremöte i Halmstada, der komma tå tilhopa
Swenska och Danska, de ther handla skulle till frijdh och ro-
lighet, och till samma möte war kommen Ercke-biskop Oleff
af Vpsala; hann lade sigh mijkett vth der om, att Konun-
genn skulle komma frijt till Swerrighe, och thetta möthet
skedde om wårenn widh Philippi Jacobi dagh anno 1436.
Så blef och i thetta möthe vthlofwat, att Konungenn skulle
komma till Stokholm om Oleffzmesse tijdt, der nest efter,
Och medann thetta så förhandlades, lät Engelbrecht gräf-
wa enn graff allen dijke widh Tälgie, att Skip skulle
kunde komma der vthur Saltsiöenn inn i Mälerr.

Menn tå tijdenn kom, som tå förelagder war, att Ko-
nungenn skulle komma till Stokholm, och hann ikke kom, blef
stark roop och rychte emot honom, att hann inthenn tingh
skulle willia holla, som vthlofwat war, Dogh blef tijdhenn än tå
förlengder inn till Mårtenmesse, Tå kom Konungs Erich till
Stokholm, och the Swenska församblade sigh i Jungfrw hampn,
och sende så thenns fullmechtige till Clara Closter, på Nörre-
malm, Menn på Helgandz holmenn komme de till taals medh
honom, och war thet thenns högsta begär, att de motte bliffwa

widh Swerighis lagh och frijheter, och all Slott och lähen mot=
te wara i Swenska manna händer, Menn Konungenn
wille icke gerna gå ther vnder, så moste hann doch gö=
rat, så framt fridhenn som i Halmstada giord war, icke
skulle bliffua om intet igenn, Thet war wäll merkian=
des på all Konungens anslagh, att hann wille göra thet
Swenska ridderskapet om intet, och komma thet in nyie fol=
ke hem in i rijket, Therföre lät hann fremmande män
få all Slott och läänn inne, och the Swenska lät hann hafua
sådana vttersor och bekostninger, att the bleffue plat vth=
armade, Menn effter thet the Swenske woro nu så
mechtige, att the hade meestaparten aff alt rijket inne,
Therföre hade Konungenn ingen annor rådh, vthann att
hann thz moste lofua och swäria them thet the begära=
de, Doch war hann begärande, att hann motte för=
see, Stokholm, Calmarn och Nyköpingh, medh hwadh
män honom täcktes, och ther woro the Swenske tilfridz
medh, Dochså att the skulle wara Danske eller Norske
och icke andre fremmande män, Och effter thenna
begäran gaff hann them Drotzet och Marsk, Som i
Rijket skulle skaffa lagh och rätt, her Christiern Nilsson
bleff Drotzet, och Karll Knudsonn bleff Marsk, Och
när thetta skedt war, och Konungenn hade giffuit sitt
Breff ther på, att skee skulle som the Swenske begärade,
läthe the Konungenom all land och lähen vp, men the slott
the inne hade, och hann skulle lätha Slotzlöffuen stå hem
herranom tilhanda, som vnderrettliga till rijket kunst och
Konnat worde, och bleff nu afftalat Saak, Så att all oenighe
skulle afleggias på bådhe sidor, Menn strax Konungenn
hade fått landet inn igenn, antwardade hann Slott och
lähen hwem hann wilde, och achtade intet thet som vth=
lofuat och besworat war, Therföre Sände the Swenske
the gode män rikzens rådh aff Danmarck som tå ther til,

städes woro, till Konungenn, och läto förmana honom, at
han wille hålla thet som vtloffuat war, och efter thet in-
tet hielpa kunde, gingo de sielfue till honom, Mann tå
the framkomne finge de intet annat än kort swar,
hoot och trug, och han sade sigh icke wille wara theras Ja-
herra, Thesslikest kastade han them och före medh, at
Engelbrecht hade aldrigh giordt honom then skada som skedt
war, hwar wälldherskapet icke hade kommit honom der till,
aff hwilkom swar de kunde wäll märkia, hwru han war
till sinnes, medh them och fölle der mongh ord som them in-
tedt behagade. C

Tå nu Konungh Erick alt hade bestelt i Stokholm som ho-
nom syntes at der bestellas skulle, giorde han sigh redo till
at segla till Danmarck igenn, Satte så Hans Kröpelin som
dogh een redeligh mann war, af then befalningh som
han öfuer Stokholm hafft hade, och vpsatte igenn en Dansk
mann som hett Her Erich Nielsson, och fick honom 800
folk vnder handena, af thet nyia krigsfolk, och gaf sigh
så till siöös, och thetta skedde widh Allahelgona tijdh, Och
ther war han foor fram widh siösidonn, så satte han
hijt nyia befalningzmänn på all Slottenn, Mann de Sv-
enska worde till ingenn Slott betrodde, Skedde och bönder-
na stoor öfuerwoldh och oräät, der the bodde i Skärigår-
danar, som konungenn framfoor, Så fick han tå och stoor
stormm i siönn, och miste mongh af sin skip och myckit
folk, för än han kom till Danmarck, Mann de bön-
der som i Skärigårdanar skinnade och illa trachterade
woro, komme till Engelbrecht, och klagade thet stora öfuer-
woldh som them öfuergångit war, och rychtet begynte
gå öfuer hela rikit, at konungenn wille icke bliffua widh
thet som han loffuat och swarit hade, Therföre beramnade rik-
sens rådh itt herremöte i Arbogha, der nogra fulmyndige
af alt landet skulle tilhopa komma, på S. Fabiani dagh anno

HS / B 114 -

Christi 1436. Tå rikzens rådh medh de andra som till mötet
kallade woro, sammann komme, besentade the thed så, at de
wille schrifua koningenom till, och begära at the motte nu
tha Swerigis lagh, eller de wille seyia honom hulskap och
mandskap vp igenn, Så hade the oll förnummet, at ko-
ningenn hade achtat komma till Stokholm, strax ifrann
woro bortgångenn, och hafua hertigh Bugislaff medh sigh
huilkenn hann i Swerige wille insettia för enn koning
och honom hade hann allarede tilförenne låtet Slotzlöfft-
ūnonar strå tilhanda, Medenn thed så förlop sigh, och rik-
sens rådh woro illa tilfridz, at koningenn icke wille lå-
tha Swenska männ hafua Slotenn inne, Som Swerij-
gis lagh inneholle, Så sende noghra Swenske Borgare
hemligha bodh till Engelbrecht, och begerende åt hann skul-
le leggia sigh der winn om, at hann motte få Stokholm
inn, Thy de fruchtade sigh, at them skulle så wanda gå-
endes, Som de Swenske borgare skedde i konings Al-
brechtz tijdh, Derföre begerade tå Engelbrecht, at alle
som i Arbogha i herremötet församblade woro, skulle icke
skilias åt, föränn de vnderrechteliga hade warit till taals
medh koningens befalningzmänn i Stokholm, om the skulle
noget ondt förmodde sigh af them eller ey, Menn tå the
komme till Stokholm, worde portenar tillyckte för them,
Den vndrade rikzens rådh storliga vpå, och gingo tå En-
gelbrecht, Karll Knutsonn Marskenn, her Gotskalk bengt-
sonn och Johann Karlsonn inn för Portenn, vpsatte hattenn
och begerade at Borgarmestarenn wille komma vth till
them, när the vtkomme Sporde the them till, hui the sloge
portarnar till för rikzens rådh, och thenn borgare foro
fritt vth i landet huar de wille, Swarade Borgmestarenne
At de wille gå bort och tala der om med her Erich Nielsson
Som Slotzherrenn war, De gingo åstadh och komme igenn,
bidiandes them at de wille töfua enn litenn stund, Så

lengre Hans Kröpelin komme tilstädes, ty Slotzherrenn
wille intet komma att tala med them, förre änn Hans Krö-
pelin wore med tilstädhe, Der medh gingo åter borgmes-
tarne inn i Stadenn igenn, och wore lenge borte, och de
Swenske hölle medenn vthe på theres hester i Snjö och slagg
Så komme tå åter Borgmestarnar vth tridie resen, och
sade sigh ingenn befalningh hafwa af Konungenn, att slop-
pa them inn, Tå wordo de åter tilsyende, om Rikzens rådh
ikke motte komma inn, De swarade att i denn gångenn
skulle thet ikke skee, Tå blef herrenn listeligha underslagenn,
och borgmestarenar toghes widh halsenn, Them war för-
säkringh tilsagt, och der vpå hade the twå reser warit vthe
och gingo inn igenn, Menn denn tridie gångenn de gin-
go vth, togo de ikke nya försäkringh, tå the bäst hade hanne
behöfft, för denn Swar skull som vtgaffs, derföre wordo
de gripne, och så läth her Erich nilsonn well bewära och be-
manna portarnar.

Menn de Swenska Borgare som i Stadenn wore, be-
gynte fruchta hwad them öfwergå skulle, fölle så mandrachte-
liga till med yxar och hambrar, och slogo låsenn sönder som
för portanar wore, och de der vthann wore, stormade och
fast till, änn tå att de som i tornet wore stodo der fast emot
Så förmåtte the dogh ikke slå them der ifrånn, och der medh
komme de Swenske inn medh woldh, och vpreste theres ba-
ner på Kommtorgett, och läto vtropa, att alle de som wille
stå fasta medh riket, och göra hwad them wordo befalat, de
skulle giffwa sigh der vnder, så sökte tå alla borgarenar der
vnder, lofwade att the wille stå faste med riket, och göra hwad
them wordo befalat, och derföre wardt tå påbudit, att in-
genn skulle förnarga på noghonn borgare, och tå Stadhenn war
på alla sidhor well bewarat, Sende Marskenn och Engelbrecht
bodh till Slotzherrenn her Erich nilsonn, Skiörandes honom till

hwi hann stengde portarnar till för them, och möthe them
medh pijll och lodh, effter thet de icke wore Konungz vtan
till thet som friden tilhörde, och at thet motte hollas som
vtlofftuat war, menn de fingo ingenn godh Swar aff
honom, vthann hann sadhe them wppenbara frijgde till,
och stickade eldenn på stadenn, När de Swenska thet
hörde, läthe de strax bestalla Slottet, Marskenn på
wenstra sidonn, och Erich Puke på denn Södra.

Och effter thet kom nu till een wppenbara frijgde mel-
lan Konungs Erich och de Swenska, Therföre war thet
för nödenna, at de skulle förwenta sigh om een höffuidz-
mann, denn de skulle lyda effter, och för thenn skull kom-
me de Swenska tilhopa i Swartemunka Closter, till
at vtkoria sigh höffuidzmann, och på thet at ingen ouilie
i noghonn måtte skulle vpkomma af koret, worde ther ge-
de männ skickade till af hela hopenn, som korat haf-
wa skulle, och hwar them gifwa hemligha sina röst ifrå
sigh, Erchebiscop Oluff annammade rösterna, Så fölle
ta 25 röster på Marskenn Karl Knutsonn, tree fölle
på Engelbrecht, och twå på Erich Puke, Therföre sam-
tijckte tå alla Marskenn för höffuidzmann, Jw besynnerli-
gha Clerkerijt och ridderskapet, Menn Engelbrecht
och Erich Puke wore medh thet koret icke tillfridz, och
Bönderna hölle myckit medh them, ther een stoor ouilie
kom vtaff, Dogh bleff saken så fördragenn, at Engel-
brecht och Marskenn skulle både regera, Menn Mar-
skenn skulle bliffwa quarre i Stokholm, och achta på denn
bestalningenn, och Engelbrecht skulle fara vth i landet
och beleggia de andra Slotten, som Konungens befal-
ningzmänn innehade, Hann drogh strax för Nyköpingh
och lät bestalla thet medh them som bodde i Södermanne-
lands, Östgöthenna lät hann beläggia Stäkaborgh, Tiuste-
boonar lät hann bestalla Stäkaholm, och så drogh hann till

Calmarn, menn efter thet hann kunde icke få Staden inn,
lätt hann her Nils Stensson medh itt stoort tall folk blif-
va widh Kläckebergh, att de skulle achta på them af Calma-
rn, Och Engelbrecht drogh medh sinn häär inn i Bleking,
och kom till Ronnaby, och thenn landzendan gick honom
till handa, ther satte hann Lars konge till höfwidzmann,
och drogh så till Lagaholm, ther komme westgöthar och små-
länningar till honom, hann bestallade slottedt, och lätt
her Boo Stensson medh myket folk liggia therföre, och
drogh medh sitt folck lenger fram, achtandes tagha Skåne
inn, menn de Skåningar woste sigh vp mot honom, och
theres höfwidzmann hett Peder Oxe, bade hären möt-
tes widh Rynabro, och som Engelbrecht förnam, att de
Skåningar wore honom för starcka, kastade hann broona,
och medan de icke komme ther öfwer, drogo the till twa-
norrpawards, thet förmodde Engelbrecht wäll, therföre
war hann och ther före them, Så kom thet tå till itt vpslagh
mellan Swerige och Skåne, och blef så besentat, att om
Engelbrecht icke fingo slottedt innann påska nästkommand-
des, skulle hann slå bestalningenn lööß, och medan fridz-
barfrunn giordes, huilket som skedde på Skärtorsdagh,
medh Engelbrecht till Lagaholm, och fick slottedt inn, och kom
strax till sinn häär igenn, drogh så till Halmstada, och
tå Staden war honom handgången, drogh hann för
Wardbergh, och lätt Broder Stensson liggia therföre med
itt tall folck, och drogh så sielf till Keßbergh och fick ther slot-
tet inn, Så gaff tå Engelbrecht sigh till Axewall, bestalla-
de thet, och ther blef hann ganska illa siuk, Så att han med
stoor mödha lät föra sigh till Örebro, ther fick hann rik-
sens rådz breff, att hann skulle komma till Stokholm.

På thenn tijdh boodde enn riddare på Göksholm, icke longt
ifrå Örebro, benämdt her Bencht Stensson, huilken
thenn hade enn sonn, som heet Mons Benchtsonn, mellan

HS / B 114 -

samma Her Bencht ~~war~~ och Engelbrecht war kommenn
fram öfuer, Då hann nu förnam att Engelbrecht war
kommenn tijdt till Arboo, kom hann dijdt, och spörde
honom till, om hann ickie wille blifua i rikena för honom,
och effter mongh ord som der förfölle, bödh hann sigh till
att welle stå honom till räta inn för rikzens rådh, och
der gaff Engelbrecht sigh tilfredz medh, och wordo på thed
sidsta så förente, att Engelbrecht hade samma Her Bencht
medh sigh på Slottet till gest, och beuiste honom all ähra
och wenskap, och war ganska stoor löffte och förplichtelsser
giordt på bådhe sidor, att ingenn partenn skulle noghot
förtaga på denn andra, och der medh skildes the åt, och
Engelbrecht redde sigh till, att fara medh Båått till Stok,
holm, efter thed hann war nu så ganska siuk, och som hann
kom liitet fram om Götzholm, ladhe hann der till enn li,
tenn holma, till att hwila sigh öfuer nattenn, och strax
kom Monns Benchtsonn rijckiandes medh enn båat ifrån
Götzholm, och på holmenn till honom, och Engelbrecht stodh
och stödde sigh widh sin kep, thij hann förmåtte föghe, Då
gick Monns Benchtsonn till honom, och spörde honom
till, om hann ickie wille wara i riket för honom, och
högg strax till honom medh enn yxe, och effter thed En,
gelbrecht bar up händerna med käppenn för sigh, högg
hann honom thrij fingrer af, och slogh så honom der ihiell,
grep så hans hustru och tiennare, och förde till sin fader
till Götzholm, och bleff hann begrafuenn i Arboo i By,
kyrkenn.

Ena sådana landelijcht fick Engelbrecht, och om thed skall rek,
nas för welgerningh, att hann frälste riket af sådana träl,
dom, som thed uthi kommet war, Så bleff thed honom illa
lönt, och ther besynnerligha i denn måttenn, att intet straf
gick effter hans dödh, för thy Monns Benchtsonn som honom

Slogh ihiäll, wandt högeliga fridkallat, och Marskeen läth thå breff wth öfuer hela landet, at ingen skulle förwijta eller förkasta honom then gerningh, ther hafwer af somb ligom wordet näknat för sögher Skada, at Engelbrecht kom vtaf wäghenn, Skall och Engelbrecht warda rekuat för then wyrwisk mann emot sin rätta herra och Konungh, Så måghe alle wyrwiske männ See på honom, hwad de sigh förmoda skole på thet sidsta.

Tå Engelbrecht dödh war, Bleff Marskeen Karl Knutson af allom endrechteliga vthwald till rikesens höfuitzman, och straxt begynte hann tencke till, huru hann skulle hålla sigh widh macht, behölt bästa Lähnenn sielfuer, och tha andre af riddarskapet finge icke så myckett som de förmodat hade, och när de klagade, at de ikke förmåtte hålla deres karlar af then förläningh de hade, och begeerade mera, tå plägade hann swara them, at the icke skulle räkna fädern längre wth, änn Skinnfällen räcker, och så förstercte hann sigh, thy hoffolket gaff sigh mest i hans tienst, efter hann förmåtte bättre löna them, Tå nu tiden så fördrögdes, och Stokholms Slott medh mongh annor Slott wore bestallat i riket, kom thet till itt vpseagh, Dogh derförinnann fick Marskeen Nyköpingh Slott inn, Så skulle thet stå i dagh till Derffzmesso tijdh, Tå skulle blifwa itt herremöte i Calmarn, Der skulle Konungh Erich Sielf komma, huilket ochså skedde, hann kom der, och hade mongha Tydska Förstar medh sigh, Så ock monga af Danmark, Der blef thet så besluthat, at Konungenn skulle komma till riket igenn, och all Slott skulle besättias med Swenske männ, och derföre antwardade hann tå straxt twå Swenska riddare Calmarn i händer, och der medh foor Konungh Erich ifrå Calmarn till gotlandh, och töffuade så der, till thes at hann, efter som beslutet war, skulle komma till Siuderkö,

HS / B 114 -

pingh, När tijdh war, gaff hann sigh medh sijn Skijz=
flota till siös, och så kom ein storm till honom, och all
hans skip worde förskingrade, och monga af them blef=
ue borte, noghre af them komme i Söderköpings skäär
Menn thet Skip som Konungenn war sielf pa, leedh
stoor nödh, miste mersena, och kom med stoor nödh under
Karlsöörna widh Gotlandh, och ingenn af de andra Ske=
penn som behållenn wore, wiste hwarest hann war
blifuenn, förgångenn eller behållenn.

Menn Marskenn, thet Swenska ridderskapet, och
alle Konungens Fogdar som Slotenn innehade, kom=
mo till Sudherköpingh, och fingo der ikke annen tidende,
ähn at Konungenn war förgångenn, Så gingo de
dogh till rådz medh de Swenska Herremänn, som der til=
städes kompne wore, och wardt så beslutat, at denn
dagtingenn som i Calmare giordt war, skulle gå fram,
hwad Konungenn were dödh eller lefwandes, Dogh skulle
Drotzenn och Marskenn först hylla Konungenn, hwilket
de så giorde, Sedhann hyllade alle de andre them på Konun=
gens wegna, När thet så bestelt war, Begynte Mar=
skenn at eska på Slotenn af Konungens Befalnings=
männ, som der alle tilstädes wore, Menn de swarade,
at thet stodh them ikke till görandes, andtwarda Slotten
ifrå sigh, medh minder the först finge weta Konungenn
wisserliga dödh wara, Så sade Marskenn, at med min=
dre de antwardade Slotenn ifrå sigh, skulle de ikke kom=
ma tilbaka igenn, och derföre moste the tå fölia hans
wilia efter, Så fick tå Marskenn Stäkeborgh, Stäkeholm
och [illegible], med Elfzborgh, Westerås och Åbo, Stä=
kaborgh antwardade hann sijn Mågh Nils Stensonn, som
hade hans syster, och hans Knäpelinn efter hann förplich=
tade sigh welle stå faste med riket, Så fick hann Åbo Slott,

Och all de andre slotten worde besatte medh Swenska män och worde all Slotzlofswär förwandlade, och Slotten skulle hollas Marsken och Drotzten tilhanda.

Då Marsken hade i thet nesta fått all Slotten in, kom han till Stokholm, och fick thet Slottet in, och ahuad han sigh företogh thet gick hann well igenom, och thet misshagade de Drotzten ganska storligha, Så at thet kom på thet sidsta till then uppenbara owilie them emellan, ähn thå at Marsken gaf altid wijka, efter thet hann war ungh, och kallade Drotzten sin fadher, Dogh wexte thet hatet större och större, Så at Drotzten och Nils Stensson med hans Brödher Bunde band tilhopa emot Marsken, och wille åter hålla sigh intill Konungen igenn, Då Marsken thet förnam, hölt hann sigh änntå för Drotzens wänn, Och skreff honom till hans gårdh Raneksta där han war, Och breffwet lydde så, at om Drotzten noghot hade till at bestella, Så skulle han finne Marsken i Skäninge, och efter honom som Breffwet förde, lät Marsken sin tienere Claus longh följa medh een stoor hoop goda Hoffmän, de där höllo i Skoghen vthan för gården, och Breffdragaren gick in och bestelte sitt ärende, dwaldes så på gården, och begynte alla leghlighet, till thes mörkt war, Då Drotzten gick i Sängh, komme Marskens Hoffmänn in på gården, och toghe honom näkot up af Sängene, ladhe honom i een Sladha, och förde honom först till Westmårs, och så till Örebro, Mann Drotzens hoffmänn huilke där wore öfwer itt hundratt, worde fångade, och nogra af them slagne, ty de kunde intet komma till wärn, vthann wore mestaparten druckne, och thetta skedde widh Tiughende dagh Jwll anno 1438.

Då Drotzten kom till Örebro, möte Marsken honom där och sporde honom till, om hann wille uplåta honom thett

Slot hann hade, Menn Drotzetenn Sijrnarde af stoor förfä-
relse, att hann nu allena wille halla honom Slottenn vp
vthann och i alla andra måtto fölia hans wilia efter, Der-
före foor tå Marsken medh honom till Nyköpingh, och
fick der Slottet inn, Sedann worde de åter förlijkte
igenn, Så att Drotzetenn skulle behalla wiborgh Som
hann och tilförenne haft hade, Tå Marsken thetta
medh Drotzetenn så vtrettat hade, Begynte Nils Sture-
son Som hade Marskens systher vppenbarliga att sätie
sigh vp moot honom, Marsken hade förlänt honom
Stäkaborgh, derföre hade hann tilfelle att bedrifwa
myckett ondt, der i Östergötlandh, och begynte så på
thet sidsta gripa och fånga Marskens tienare, och gio-
de mongh annor stycke, som hann wiste wara honom
emoot ögonenn, Tå Marsken förnam, att ingenn
godh tilbodh hielpa kunde, lät hann bestalla honom,
Menn tå Nils Stureson sågh, att thet galt honom med
alffwere till, Satte hann i dagh medh Marskens folck,
som honom bestallat hade, och Sende bodh till Marsken
att hann wilia fölia hans wilia efter, och medann thet
så stodh, gaff hann sigh vtaff Slottedt, och rijmde till Kon-
ungh Erich som då war på Gotlandh, och wardt af honom
Så wall vndfångenn, att hann giorde honom till rikzens
Marsk, fick honom så 200 hoffmänn medh sigh, och monge
Breff till alt landet, att alle skulle wara Nils Stureson
Swerigis Marsk hörige och lydige, Nils Stureson gaf
Sigh inn i Östergötlandh medh thet folck hann hadhe,
af Konungh Erick, giorde der myckenn Skada, och till
Sidsta blef hann gripenn i marckenne af Marskens hoff-
männ, mellenn Nörköpingh och Sudherköpingh.

Tå nu Marsken hade regerett inne i riket, Skedde
der monga herredagar i Konungh Erichz saak, thå nu hann

skulle komma till rikit igen, och wore ther mongh Sen-
debudh tilstädes, både af Danmarck och Tyjdska städerna,
och sendes mongh budh och breff till Konungen, att han
skulle unne the Swenske thet the begärade, Så wille the haf-
wa honom för theras herra och Konungh, menn Konun-
gen wille ingalunda wara ther med till freidz, Therfö-
re tilstunde the honom till Mörastenen, at han skulle
innan tolf wikur komma, och swara them till alt thet
the hade honom till at tala, eller the aldrigh mera wille
hafwa honom för theras Konungh, och hade the mongh kla-
gamåll emot honom, Menn Erchebiscop Oleff under
han snell och förståndigh mann war, stodh myket ther ef-
ter, med andra af rikzens rådh, at Konungen motte
komma till rikit igen, Dogh så at the Swenska motte
nyta Swerigis lagh, och thet som så offta utlofwat war,
och hade the sakir nogh ther till, hui the begerade Konungen
till rikit igen, bland hwilka war thenn med thenn hög-
sta, At the sågho huru Marsken ingenstedz war fögh-
annat, änn et inbyrdes krigh och örligh, ther mongh godh
Swensk mann skämligha kom om halsenn, förty ther skedde
thenn ene upronom efter thenn andra, Ja the Swenske hade
dobbell skada, utrikes krigh medh Konungenn, och inrikes
twist och tweedrecht, Så at i thenn tijdhenn stodh her ganska il-
la till her i rikit, och war thet et ner försyll, hwad me-
gennte mann skulle förmoda under Konunger eller förstån-
der och höfwitzmänn som ikke woro Konunger, ty ingen wille
lyda thenn andra öfwer sigh, uthan wele alla wara lika go-
de, Så thet siste efter mongh herremöte och beslutningar,
kom thet dogh ther till, at et almennelight herremöte all trij
rikenn emellenn, wardt berammet i Calmarnn, Och tå
Erchebiscop Oleff skulle fara till samma möte, och kom till
Nyköpingh, ther wardt hann som ryktet gick förgifwenn i

mandall miöck, och bleff ther dödh, och är nogh twiwandes at
thim som thet lät göra, hann förtyckte thet, at hann la-
de sigh så myckit och före konungenn, och thetta skedde åre-
nu e 1438. nogot efter pingzdaga, Menn tå the Swen-
ske komme till Calmarn, möte them ther nogra fra
aff danmarck, som gåffuo them swar på konungens
wägna, at konungenn icke kunde hålla thenn dagtin-
gann som giordt war, medh mindre hann motte för-
läna trij Slott hwann honom tecktes, Marskann
sade ther kort nej till, hann sade sigh wara tilfridz
at konungenn motte komma till rikit igenn, och
all Slott skulle hollas honom till handa, Dogh skulle
the wara vnder Swenska manna händer, Och war
tå konungs Erich seglat ifrå Danmarck till gotlandh,
och hade tagit medh sigh all sinn konungzliga Skatt,
Som hann ther i rikit hade, Nogonn tijdh ther efter
kom konungenn till Stäkaborgh, och hade mongh budh
till marskann, och sade honom stora Säkerhet till,
at hann skulle komma med honom till orda, Menn
Marskann wille ingalunda komma till honom, och
endann konungs Erick ther war, komme honom mong
Breff tilhanda, ther the sade honom hulskap och manskap,
vp, tij hann hade och myckit öfuerwoldh, och huat giort
the danske, hann wille settia them aff konungs öfwer
hufwudet, thenn the icke hafua wille, och hade hann bort-
fördt alt thet besta hann öfuerkomma kunde, och myckit
annat som honom förekastat wardt, och effter thet han
intet kunne skaffa sinn wilia, med Marskann, Så foor
hann till gotlandh igenn, och blef ther i mongh åår, och
giorde alltid stoor skada på the Swenska, tij hann hade al-
tijdh sinn Skip och Fitalianer vthi siönn, och lät vptagha
alle the Skip som Swenske männ tillhörde, Så at gotlandh
war tå icke annat änn it röffuarenäste worden, Menn

Sedhen Konungh Erich war skildh widh Danmarck, finge the Swenske itt större modh, och sade honom så ygen vp hul-skap och manskap, att the aldrigh efter denn dagh wille haf-wa honom för herra och Konungh, och så fick tå Marsken Calmarn och Stäkeborgh inn, och noghon tijdh ther efter fick hann Borkholmenn, Så blef och tå hans Kröpelin dödh på Åbo, therföre fick Marsken strax Åbo Slott och Castelholm inn, Så att all Slotenn stodo nu honom till handa.

Christoffer aff Beijeren then 52 Swerigis konungh

Då nu konungh Erick war dragen ifrån Dannmarck till gotlandh, hade the Danske budh till hertogh Christoffer aff Beijerenn, Som war Konungh Erichs Systersonn, och hyllade honom för konungh, erkännandes honom all denna trij rikenn, efter thet förbund Som rikenn emellenn giordt war, Menn the Swen-ske wordo intet ther om tilsyende, och wiste ther intet af, förra änn thet giordt war, och så trädde the Danske ifrå denn Artiklenn som står i förbundet, att tå Konungh skul-le wäliast, skulle the wara tilhopa af all trij rikenn, och tå samma hertogh Christoffer war indkommenn till Danmarck, begaff thet sigh, att Marsken war i Calma-rn, ther komme tå the Danskes Sendebudh, Ertzebispenn i Lundh, och her Claus nilsonn Marskalk Swenägen, på Ko-nungh Christoffers wägna, the begynte handla, att han motte komma her till riket, thy hann war een from ungh mann, och prisade the honom öfwer alla måtto, Menn Marsken hade monga insagor ther emot, förthy hann be-tröste sigh ikke sedann kunde bestå säker her i riket, thy hann hade monga owenner, som skulle wilia gå honom efter, hwilka honom mongh skada giöra till, och wille ygen

honom, Men de Danska sade, at thet skulle wara
vthan fara, Ty ther skulle wäll göras sådana breff och
förwaringer vppå, som han ingen tijdh begära kunde
och ther han kunde wara förwarat medh, at han in,
genn skulle stå till rätte för sit regemente skuldh,
och ther till med skulle han få all de land och läen som
han sielff begära wille, och effter longh förhandlingh, gaff
Marsken them thet förswar, at han intet kunde
göra ther till, för än han hade hördt flere gode mäns
meningh ther om, Ther före förschreff han it almenne,
ligit herremöte ther om i Arboga, till stånandes, och
Så gaff han rikzens rådh then saken före: och effter
han tå förnam, och hade tilförenne förnummet, at
Erchebiscop Nils och de andra aff Rådet, wore så till
sinnes, at de wille hafwa Konungh Christoffer her
inn, på thet riket motte bliffwa tilfreda, som tilförenne
beslutat war, wille han och icke stå them emot,
vthan begärade at de wille betänckia vthi huadana
måto han hade annammet riket, och hwad arbete
Omaak och kostnat, han hade warit vthi för rikzens
besta skull, och war kommen i swår geldh, then han
aldrigh förmoore betala, och riket war nu kommet till
Rådha igen, Tå spordhe rikzens rådh honom till, huadh
han begärade till wederlagningh, Så begärade han
Finlandh i sinn lijffztijdh, och Ölandh och Borgholmen för
sigh och sine arffwinger, och at thet skulle lösas honom el,
ler hans arffwinger ifrå, för 40000 mark penninger, och
thet wardt honom så aff rikzens rådh loffuat och bebrefwat.

Sedan sendes bodh och breff till Konungh Christoffer,
at de wore tilfreds at annamma honom för herra och
Konungh, Marschen schreff och besynnerliga medh, Dogh
medh sådana wilkor, at om han wille loffua, bebrefwa,
och obrotzliga hålla, effterskreffne artiklar, Först at

Sweriges lagh och Priuilegier, och goda gamble sedwaniar skulle
hollas, och der rikssens rådh wille förbättra laghenn, skulle han
thet Confirmera, Item ingen skulle vthi theras rikes rådh
komma, vthan Swenska, och thet med rikzens rådz rådh, Item
Slotzloffwen öffwer alt riket, skall efter Konungens dödh, hål-
las Ertzebiskopens, Drotzeten, Lagmannen i Vplandh och andre
tree af rikzens rådh, som der till nämpde warda tilhanda, så
att de äre altidh Swe-, Item ingen Slott eller Lähn skulle
nogrom förlänas vthan Swenskom, Item tå han worri
Swerige, skulle han hafwa Swensk hoffmestare, Cantzeler
Cammarmestare, Kökemestare, Skänck och Fadurmarsk,
them som rikzens rådh kunde der godh före, och de skulle mö-
ta honom i landamäret, tå han drogh in i riket, Item
Skatten som vphäres, skall vthi hwart rike bliffwa och för-
tänas, Item rikzens Tröskell skall der wara, der som
rikzens rådh belofwar, och rikzens mynta skall här förtänas
i riket, och ikke vtföras, vthan der nödhen kräfwer, och
hielp skall tagas af all try rikenn, och hwad ikke förtänas skal
bliffwa tilstädes, och gode män stå ther före, och göra der re-
kenskap aff, Item all Breff som finnas kunde i Danmark
och Norige, som Swerige tilhöra, skole komma her in i ri-
ket igenn, Item Gotlandh skall komma till Swerige igenn
som thet borde, Item hwad af Tyßlandh kam med all try
rikenas tilhielp inkrafftat warda thet skall lyda vnder Swe-
rigis Crono, vnder thessa förenämpda wilkor och artiklar wil-
le de Swenske annamma Konungh Christoffer för theras her-
ra och Konungh, Mann Konungh Christoffer gick der wel
willeliga vnder, och gaff der sitt breff vppå, och breffuit wardt
vtgiffuit på Slottedt i Köpmannehampn på S: Marie kun-
gelsse dagh Anno 1441. Och så berammades ett herremö-
te i Calmarn, på S: Johannis tijdh der näst efter, der skul-
le tå Konungh Christoffer sielff komma, och de Swenska wil-

HS / B 114 -

te der förwente sigh medh honom om theres Priuilegier
och annan deel som de wille hollas skulle, Blef och Mar-
sken kallat till Halmstada, at han der skulle komma
till orda medh Konungh Christoffer, huilket ochså skedde,
Der kostnadet Marsken mera got, än han ingen
tijdh begynna kunde, Och Konungenn Sade sigh wele wa-
ra honom för en Son, och alt thet Marsken begärade
thet wardt honom strax beuilget och bebrefuat, Och tå
tijdh war församblades rijkens rådh i Calmare, Mann
för noghon oroor som Konungh Christoffer hade aff
Bönderna i Jutlandh, kunde han icke komma tijd för
Mårtensmesse tijdh, När han tå kom, wardt han med
stoor ähra intagenn i Calmare, Så drogh han till Stok-
holm, Bleff och der medh sådana äher och ståt intagenn
som der tilhörde, och all denn deell som der behöffdes bestel-
te Marsken, och tå Konungenn införedes, ledde Erche-
biskopenn honom på denn ene sidhena, och Marskenn på den
andra, Mann monga af de Swenske som thet såghe, Sade
at Marskenn war myket skikeligare till at wara
Konungh, än denn andre, förty Marskenn war thenn
ersigh mann och welwext, Sådana taal kom för Konun-
genn, och thet mishagade honom storliga, Strax foor Ko-
nungenn ifrå Stokholm till Morastenn, der blef hann
hyllat till Swerigis Konungh, på helge korß aftonn om
höstenn, och på helge korß dagh wardt hann kröntter i Vp-
sala effter Christi Byrdh 1441. Och tå slogh hann 70 edla
männ till Riddare, Swenske, Danska och Tydska, och Mar-
skenn war denn fremste.

Mann tå Konungenn kom till Stokholm, begyntes stoor
klagann emot Marskenn, förty her Christiernn Nilßon
Drotzenn klagade swårliga öfwer sit fengelse, och gick honom

fast effter, sökte och Konungen mongh orsaker emot honom,
ty han fruchtade för honom, at han skulle vpwäckia lan-
det emot honom, och huar Marskin icke hade skickat sigh så
wisligh före som han giorde, och icke hade hafft så gode wen-
ner widh handena som han hade, tå hade han kommit
om halsen, förty alt thet goda som honom tilförenne lof-
wat war, thet war nu förgätit, Thet plägar sellan
henda, at then herra som landet tilförenne regerat
hafuer, kan wara säker vnder then herra som tilkom-
mer, förty then som land och rike regera skall, han får
monga owenner, derföre bliffua de och monga som gå
honom efter, tå hans macht warder minder, och efter
Marskin hade monga förtörnat, ty klagade och monghe
öfuer honom, och thet hörde Konungen gerna, och han
wille monga orsaker gerne giordt en ende med honom, huar
han hade kunnat thet bekommet, Menn Marskin sågh
sigh altid wisligenn före, hölt nyckter hell, och befeste
sigh wäll på Wijborgh, som han efter Drotzenn infört
hade, Och Drotzenn blef dödh åhret efter Konungh Chris-
tiernn war inkommenn i riket.

Tå nu Konungen hade vträttat sin ärende, med hyl-
ningh och Krönningh, wendh han strax wintern der ef-
ter sin krichzgatu, Menn Konungh Erich war på Got-
landh, hade der befestet sigh, hade mongh skip med sina fe-
talianer till siös, och giorde stoor skada, han lät vptaga
all de skip han öfuerkomma kunde som Swensk woro,
och Stokholms Borgarom giorde han een oseyelig skada, Så-
dana skada och förderff wardt ofta klagat för Konungh Chri-
stiern, menn han achtade thet fögge tingh, vthan slogh
thet af medh itt skempt, och sade, at hans moderbroder må-
ste och hafua noget till at hålla sigh med, Och tå Konungh Chri-
stiern i noger åår regerat hade, gick han på giftermåll, och

till så Marggrefwens dotter af Brandenborgh, Dorothea widh
namnen, Bröllopet wardt hållet i Köpmannahampn Anno
1445. Till samma Bröllops kost ladhe han en Swar skat
her på landet, och sigladhe Konungen samma åhrett ifrå
Swerige medh en dräpeligh Skatt, som han her samman
sankat hade, Menn thet skepet som Skatten war vpå,
bleff borte, Thet illa fick medh sorgom förgååt, Och hade
Konungh Christoffer samma sätet som Konungh Erich, at
han satte Tyskar Danskom och Swenskom öfwer hofwudet
der myken owilie afkom, Menn på thet sidsta gingo de
Danske och Swenske endrechteliga till honom, och badhe ho-
nom alfwarligha till, at han skulle öfwergifwa thet Tyd-
ska folket, hwilket han togh illa widh sigh, Doch hade han
ey annor rådh, vthan han moste fölia theres wilia ef-
ter, hadhe han och ett besynnerligit sätt, till at förtryc-
kia thet Swenska ridderskapet, Efter thet at han sågh
at de icke drogho öfwerens, vthan then ene gick then
andra efter, och wille ha then andra hans förläninghen-
dan, halp till medh, at then som wille göra then andra
skada, fick der tilfälle till, Der Konungen hafwer haft
nogot besynnerligit vpsåt medh, och war tå ingen wiss
på sina förläningh, thy ingen hade them lenger, än till
thess en annan kom och begerendhe them, och hwad han
begerade thet fick han, Dogh skulle han dyrt nogh betala
förläningzbrefwen i Cantzelliet, Så at ett Breff kosta-
de vnderstundom 20 Noblar, och stundom mer, och der
togh Konungen halfparten af, och gingo förläningar
offta så hastigt omkringh, at de woro sex eller åtta, som
ena förläningh hade på itt åår, och de woro få som kommo
till nogon rykdom, Sådana sätt med förläningar, war icke
tilförenne brukat her i Swerige.

Och effter thet de wordo på thet sidsta så monga som klagade
öfwer then skada och förderff, som Konungh Erichs fotaliänare

giorde medh roof och brandh, Derföre nödgades hann till, att
tencka der nogot emot, giorde sigh så rede medh alle macht, ha-
de Marsken medh sigh: och Seglade till Gotlandh, der war hen
till orda medh Konung Erich, Menn hwadh thet galt uppå, fin-
ge de Swenske intet weta, thet förmenne de wäll, att ef-
ter denn dagtingann följde föga förbätringh, hwar thet
hade warit Konung Christoffers alfwara, war hann thess
mächtigh nogh att stilla Konung Erich, menn thet war op-
penbart nogh hwad på färde war, Och tå hann Seglade
ifrå Gotlandh, achtade hann sigh till Calmarn, menn Ske-
pet som hann war sielf uppå, stötte på ena Klippe, och blef
borte medh myckit folck och alla hans Clenodier, sielf kom
hann i landh med enn båt, Och medenn hann regerade
war ganska hård tijdh her i landet, så att myckit folck
blef dödt af hunger, derföre kallade the honom Bark-
konungh: och honom ward skuld gifwenn, att hann förde
itt okyskt och obequemligt lefwerne, och intet achtade sitt
ächtenskap, Derföre plågade Gudh hans landh, som offta
sker plägar, att landet warder plågat för Konungens
missgerningh skull, Dogh wara der om huru thet kann,
mann moste och bekenna att denn meniga mann i landet
hade af Gudi wäll förtient sådana straff, Och läth Konung
Christoffer upptagha mongh skip ifrå de Engelska och andra
Köpmänn, och hade hann altid enn ond agg till Lybeck och de
andra städerna, och enn tijdh hade hann achtat förrasska Ly-
beck, änn tå the wille icke lyckas för honom, Dogh hade
hann i sinnet att twinga Lybeck, och hade för denn skull för-
samblat enn dråpligh summo penningar af all sinn landh,
Så hade och thet Swenska ridderskapet enn wiss mening
om honom, att hann achtade them ondt, och lät för denn
skuld förschrifwa them, att de alla skulle möta honom i Jö-
neköpingh om Jula tijdh, Menn tå hann skulle sielf fara
tijt, blef hann dödh på Helsingborgh helgetree Konunga tijdh,
Anno C 1448. Och wardt begrafwenn i Roskilde.

Karll knutson then 53 Swerigis konungh

Effter thet nu at konungh Christoffer dödh war, wardt berammet ett herremöte i Stockholm, helge lekamens tijdh. ther kom Marsken till medh, och hade så myckit folck medh sigh, at hann togh all bästa herbergen i Stadenn, Menn her Bengt Jönssonn af Salista, hade Slottet inne, När the tå alla komne tilhopa på rådet, kunde the ikke komma öfuerenns, förty een part war widh thet sinnet, at man ikke skulle vtwälia någon Konungh, förra än all try rikzens rådh wore församblat, effter som förbundet innehölt, besynnerligha effter ther wore så månge brytelser giordt på samma förbundh, och wore för then skuldh ikke nödelighit at träde ther ifrån, Menn then andre partenn, ther Marsken och medh war, sade at thet förbundit war allarede brutit, ty thet war thet eno rikeno till stoort gagn, och the andra twå rikenn till stoor Skada, emot förbundsens innehold, och thet war för öghonenn, Så at hwar samma förbund skulle lenger hollas, wordo the Swenske fördärffuade, Therföre skulle man nu strax förse riket medh konungh, som thet förswara kunde, och intet lenger bijda ther medh. Och så war tå rikzens rådh i nogra dagar ombe, och ther war sådana kijff och trätta them emellan, at the när hade kommet till slagz ther om, Dogh fick på thet sidsta thenn partenn öfuerhandena, som strax wille förse riket medh konungh, Therföre sattes ther tre i walet, twå Bispar och twå riddare annammade rösterna, och fölle så mesta rösterna på Marskenn Karll Knutsonn, Therföre blef och hann tå korat till konungh: och på S. Peders och S. Påwels afton, blef hann hyllat widh Morasteenn, och på S. Peders dagh bleff hann kröndt i Vpsala, och wårfru dagh

der nest effter Kröntes Drotningenn, och samma dagh wijgdes Erchebiskopenn Anno &c 1448. och giorde Konungenn i sine Kröningh 33 riddare: c

Och tå thet hoffsunt war öfwerståndet, drogh Konungen strax till Stokholm, och begynte tenckia till, huru hann skulle wedergöra denn stora Skada och fördärff, Som Konungh Erich denn der änn nu war på Gotlandh, giorde her inn på landet, och giorde hann her Mons grenn och her Byrger trolla till höfudzmänn för sit folck, och lät them Segla till gotlandh, hwilke der strax giorde landgångh, och slogho Konungh Erichs folck som them möthe, på flychtenn, och bestallade så wisbÿ, och warade så bestallningenn inn mot Julenn, Om S. Barbare natt bestego de Swenske murenn och fingo Stadenn inn, och hwar de icke hade låtit bedragha sigh, medh Konungh Erichz falska dagtingann, tå hade the snart fått Slottet medh, tÿ thet war intet bespijsat. Menn de som Capitenare woro, worde bedragne med falsk löffte, och sato i dagh medh Konungh Erich, och så fick hann tilfalle att bespijsa sigh, sende hann och bodh til Danmarck, och begärende der undsättningh, och lofuade the danska att hann wille låta them Slottedt up, om de wille hielpa honom der aff, Menn medh de Swenska dagtingade hann så, att hann skulle låta them Slottet up, och hann skulle hafwa Borcholm och Ölandh igenn, Och hade tå ridderskapet i Danmarck taghit hertigh Christiernn aff Oldenburgh sigh till herra och Konungh, och wardt i mongh herremöte der om förhandlat, att de Swenske och skulle annamme honom för Konungh, som de och lofwat hade, Samma Konungh Christiernn togh Drotningh Dorothean Konungh Christoffers effterleffwerske sigh till förstinna. c

Tå nu Konungh Erich hade haft bodh till Danmarck om

HS / B 114 -

vndsätningh, sände the danska bodh till Konungh Karll,
som tå war på Öland, och begärade, att hann wille kal,
la sit folk ifrå gotlandh, ty thet hörde (: sade the:) Danmarks
Kronne till, Menn Konungh Karll sade att thet hörde
Swerige till, och därföre wille hann icke kalla sit folck
tädann, vthann hann achtade fulfölia thet hann förtagit
hade, Menn de danska giorde vtdo ett stort tall folk,
wåpnade ther efter, och läte them segla till gotlandh, De
lade inn för Slotedt, toghe så Konungh Erich ther af, och
läte honom komma till Skipz, medh alla sina håffmän,
bemannade Slotedt med folk och fetalie, och seglade så
tädann, och tå de komme vnder Borrholmenn, thenn
vndstack Konungh Erich sigh hemliga, och seglade till
Rügenwolde, och bleff ther i sinn lijffs tijdh, Och äntå
att de danske hade fått wisborgh inn, så hade dogh Ko,
nungh Karls folck Stadenn och landet inne, och hölle be,
stalningenn fram medh myklen möde och stor bekost,
ningh, Så församblade Konungh Christiernn ganska myc,
ket folck, både Tydske och Danske, som hann achtade sigh till
gotlandh medh, och sende så her Oluff axelsonn fram för
sigh, att hann skulle giffua sigh i handell medh Konung
Karls folck, hwilket hann och så giorde, och kom med it
tall folk till westragarnn, ther kom hann till taals med
nogra Konungh Karls Capitenare, besynnerliga med her
Mons grenn, och bleff thet så dagtingat, att thet skulle
stå i dagh till S: Johannis tijdh, så skulle ther skickes do,
mare till, som om gotland döma skulle, hwilket rike thet
tilhöra skulle, Derförinnann skulle de danska haffua slot,
tet fritt inne, och de swenske landet och stadenn, Ther med
foor tå her Oluff axelsonn fritt inn på Slotedt medh alt
sit folk, och förde af Skipenn all denn deell som hann be,
höffde på Slotedt, och bröt monga af de Swenskes Skantzer

bort, och tå de Swenske sade der emot, swarade han, at
Slandzer och Skermar intet behöffdes, medan saken war,
sat i rettegångh, och at sådana skedde, sägh her Mons
grenn genom fingar medh, så at nogh twiwandes war, at
emellan honom och her Erich, war noghor hemligh han,
dell, som medh tijdhenn vtröntes. C

Tå nu her Erich Axelson altingh effter sin wilia vthrät,
tat hade, schreff han Konungh Christiernn till, at han
oförtöffuat medh allo macht komma skulle, Så kom tå Ko,
nungh Christiernn medh en ganska stoor Skyps flota, och lade
strax inn för Stocsundt, Tå de Swenske såga sigh så förrådde
wara, hade the them bodh till Konungh Christiernn, om han
wille blifwa widh then Dagtingan som giordt war medh
her Erich Axelsonn, hann swarade them, at han wille
holla samma dagtingan widh macht, Menn förra än de
Swenske wiste at ondh der af, tå war allastädz stickat eldenn
på Stadenn, derföre nödgades the till at giffua sigh inn på
the fastaste hws som de öffuerkomma kunde i Stadenn, och
gripa till wärienn, tÿ deras Skärmar och Slandzer woro dem
afbrotne, och wärde the Swenska sigh manliga, som och nödenn
tå krafftde, Så at de Danska fingo på gatunna stoor skadha,
Så at de nödgades giffua sigh åt Stocsundt igenn, Tå nu Kon,
ungh Christiernn sågh sigh icke kunde liggia de Swenska nidh,
medh mindre han skulle få der stoor Skada på sit folck, der,
före begynte han till at Dagtinga medh them, och kom så
till vpslagh, at thet skulle stå i fridh mellan Konungh
Karl och Konungh Christiernn till Mårtensmesso öffuer it
åår, och ther förinnan, skulle tolff på Konungh Karls och 12
på Konungh Christierns wägna komma tilsammans i Halm,
stada, the der om Gotlandh och annor ärender them mellan dö,
ma skulle, och der med skulle de Swenska strax giffua sigh aff
Gotlandh, och hwarken befatta sigh medh landh eller Stadh,

Tÿ hade the ~~Danske~~ Swenske nÿ annor rådh, ythan att de moste gifwa sigh dher aff landet, moste och theslikest bryja sigh Skip och Skutor, som the kunne komma hem medh, tÿ the Danska hade alla thenas skip bortt tagit, I så måtte giff gotland bortt i denn gångenn, och thetta skedde widh S. Olufz tÿdh Anno Domini 1449.

Om samma sommarenn hade the Norske sin bodh till Konungh Karll, och begerade honom för herra och Konungh öfwer sigh. Tÿ de hade icke samtÿckt Konungh Christiernn för theras Konungh, wille icke heller hafwa honom, derföre giorde hann sigh redho widh Michaelmessotÿdh, och drogh inn i Norige, och blef der hÿllat aff menigha landet, undertaghandes nogre få af ridderskapet som stode honom emot, och wardt hann kröntter i Trondhem widh S. Catharinæ tÿdh, och giorde hann der Tiugu riddare, Satte så twå höfuidzmänn i Norige, her Aslag Turesonn och her Erland Flogha, the der hwarionn och ennom lagh och rätt skipa skole, och så drogh hann till Swerige igenn. Och kallade strax sammann itt herremöte i Arbogha, och der wordo the 12 tilskickade som till Arboga skulle, eftter som på gotland ytlofwat war, och iblandh thessa 12 war her Mons Grenn kam, och blefwa tå mångh stÿcke beslutat i Halmstada, som Konungh Karl sade sigh icke lidhligenn wara, derföre wille hann icke alt gilla som der beleffwat war, Tÿ de danska tractirade med somliga af them 12 Swenska, att Konungh Karll skulle låta Konungh Christiernn Norige upp igenn, Ja der stemplades alt der efter, huru Konungh Christiernn skulle frÿet komma till all dena trÿ rikenn, eftter thet förbund som rikenn emellann giort war, och thet merkte Konungh Karll wäll, derföre tenckte hann och noget der emot, huru hann skulle i rikena

HS / B 114 -

Behållnnn wara, togh så Åbo slott ifrå her Mons grenn, och andtwardade thet her Erich Axelsonn, togh hann och förläningenn ifrå Ertzbiscopenn, och flerom som hann wiste wara sigh emot. C

Sedann kom Konungh Karll till Calmarn, ther widhann om all ährande förhandlas skulle, Menn ingenn af the 12 som i Halmstada warit hade, wille hann hafwa medh sigh, Och Konungh Christiernn war i Rotneby, Dogh blef ther intet gott beslutat, uthann fridh skulle wara rikenn emellann, Så att thet ena riket icke skulle förarga på thet andra, Och thetta skedde Anno 1451. widh S. Johannis tijdh, Om höstenn ther efter kom Konungh Christierns folck inn i Stokholms skäär, skinnade och brende ther monga Bönder, emot thenn fridh, som i Halmstada giordt och i Calmarn stadfäst war, Och war her Oluff Axelsons folck af Gotlandh medh, och alt thet mest ther togz fördes till Gotlandh, Tå Konungh Karll förnam, att fridhenn icke bätter hållenn wardt, församblade hann folck af hela landet, och drogh medh enn ganska stoor häär inn i Skåne, och skinnade alt för footh, Tå brende hann af Helsingborgh, med all the skip som ther förr lågho, Landzkrona skinnade hann, Lund brende hann af i rötter, Sedann brende hann ny wää, och hwar hann foor fram lät hann skinna och brenna på både sidhor om sinn häär, och giorde enn sådana skada i Skåne, att the förwunno thet icke i longh tijdh, och thetta skedde Anno 1452. C

Uthi thenn tijdh war Konungh Christiernn i Welschland, till samtaall medh monga Tydska förstar, och soldnade sigh ganska myket folck, och kom så sommarenn ther efter medh enn ganska stoor häär dragandes inn i Westergötlandh, fick Lödhöse inn, och befäste sigh ther, och enn stoor deel af Wes-

HS / B 114 -

tergötlandh gick honom till handa, och schrifue Konungs Karl
huldskap och manskap vp, och wore monga af hans egna fog=
der som der hulpo till, huilke der gåfuo sigh till Konung
Christiernn, på thet the icke skulle få skada till theras
godz och penningar, och monga som Slott innehade, läto
them Konungs Christiernn vp, iblandt huilka war
her Ture turesonn namn, som Aganäld innehade. Tå
nu så tilgick i Westergötlandh, kom Konungs Karell
dragandes till Tiurdann medh myckit folck, och läth
thå för rychte, att hann wille mot Konungs Christiernn,
äntå hann icke fulleliga dristade sigh der till, ty Konung
Christiernn war ganska starck, och så fick tå Konungs
Carl tidande, att nu hear af Konungs Christierns folck
war medh 46 Skip kommenn för Stokholm, och der
wore her Oluff Axelsonn och her Mons grenn höf=
uidzmänn före, huilket der hade dogh fallet till Stok=
holm, och kunde dogh intet skaffa, vthann hade fått stoor
Skada på sitt folck, Tå Konungs Karll de tidender fick, att
fienderne wore för Stokholm, Och att Erchebiscop Jöns
medh nogre flere af de Vplendska herrar, begynte läta
bemerkia sigh, att de icke hade gott i sinnet mot honom,
Derföre drogh hann strax vp till Stokholm, att hann
wille komma them der till vndsettningh, mann tå the
danska thet förnummo, gåfuo de sigh strax ifrå Stok=
holm och Segelade till Westerwik, och brende denn Sta=
denn aff, Dogh fingo de och der Skada på theras folck.

Tå nu Konungs Christiernn hade nu tijdh långh warit i
Westergötlandh, skickade hann nu hoop folck till Tiur=
denn, som skulle der achta på, att ingenn komma der öf=
wer inn i Westergötlandh, och drogh så siälf till Jönkö=

pingh, och achtade draga öffuer Holanderne, Menn Konungh
Karls folk som i Närike war, lade medh thet folk som
hann skickade till Holanderne, När thetta skedt war, fick
Konungh Karl större modh, kom så till Wadstena, giör-
de her Tordh Bonde till Höfuidzmann för een hop folk,
Sände honom så ind i Westergötlandh, Menn tå Kon-
ungh Christiernn förnam, at hans anslagh hade icke
framgångh, drogh hann tilbaka igenn åt Halmstada, och
her Tordh Bonde kom betida om een morgon för Lödöse,
förra änn de Danske worde thet warsse, war hann inne
i Stadenn, och fick der twe riddare till fångar, och kom
hann öffuer een Taske, der ibland annat Byte, som noger
Breff vthi wore, huilke een part vdi Westergötlandh ha-
de schrifuit Konungh Christiernn till, och der fick hann
wetta af her Twre Twresons stemplinger, Derföre foor
hann strax till Axewald, och fick Slottet inn med list, och
grep her Twre till fånga, men hann rymde sin fengelse,
och gaff sigh till her Eggert Krummedik, Som hade Kombe-
borgh inne på Konungh Karls wägna. Thet gåffue sigh se-
dann både till Konungh Christiernn, som flere af Wester-
götland tilförenne giordt hade. Menn Konungh Karll
giorde her Tordh till Höfuidzmann öffuer hela Westergöt-
landh, giorde hann och honom till rikzens Marsk, thy hann
trodde honom bäst, efter thet hann bewiste sigh altid trolig-
gha, och hann war hans syskenebarnn, Så wardt Erchebis-
pen medh nogra andra som med honom hölle, kalladhe
till Stokholm, och blefue the förlykte medh Konungh Karll,
änntå at thenne förlikningh icke lenge warade.

Så bleff tå effter stoor skada och förderff på alla sijdor
tagit i dagh, emellann Konungh Karll och Konungh Chris-
tiernn, Och itt herremöte wardt hallet i Wadstena,

HS / B 114 -

Der mongh danske män medh woro, men der blef intet got beslutat, J samma möte höllt Konungh Karll her Tords Bondes bröllop, och gaff sina dotter der i Closter, Anno 1453. höllt han itt herremöte i Stokholm, och reformerade myntet i landet, ty ther war föghe annat än frammande mynt här i riket, thet slogh han alt tilbaka, så at thet icke skulle gälla så myckit som thet hade gullit, och ommyntade så mynt i Stokholm, Aboo, Söderköpingh och Calmare, på thet at Swenska myntet skulle förökas i landet, och effter thet Silfwret icke kunde tilräckia till så mångha mynt, derföre ladhe han vpå, at alle köpmän, som godz förde her in i landet, skulle medh hwarja 40 marka godz eller thess wärde, föra hem lödigh silf, till at sälia på myntet, medh samma sätt y läge, de sich förnas her inn i Konungh Albrechts och Konungh Erichs tijdh.

Så nu fridh hade warit ibland emellan en liten tijdh, begynte Konungh Christiern åter frijdha her inn på riket, och höllt thet så thet ena åhret efter thet andra, så at Konungh Karll moste stundom twå reser stundom tre reser om åhret, göra vtreser emot honom, och hade Konungh Christiern thet sätt, at han offta lät sitt folk wara ute, lika som han wille dragha her inn, och thet war dogh intet hans alfwar, vthan han giorde thet, på thet at Konungh Karll skulle vthtröttas och ledhas widh vngemaket, och at then meniga man i landet skulle vtarmas af så många vtreser, och få ther aff en owilia till Konungh Karll, hwilket och så skedde, förty Konungh Karls folk rende så offta genom landet, at Bönderna hade icke myckit igen, derföre fick han stoor

owilia i landet, och alle begynte ledhas widh honom, han
war feem snell och förståndig mann, och wiste well huru
hann tala och swara skulle, och war dugeligh och manligh
till werett, och kunde well weta sitt egit besta, Thy be-
hölt hann och nest all slott och lähn sielfuer, och ridder-
skapet finge föge förläningh, derföre hade hann och
föghe ynnest af them, som tå wäntedes tå honom mest
trengde, och war hann i krigzhandell mindre skickeligh,
änn hans embete kraffde, Dogh hade hann stoort
bestånd af her Tords Bonde, som en entsinnigh
och lycksam krigzmann war, dann der och hans för-
ste tröst war, och kunde hans owenner ingen fram-
gångh hafwa moth honom, så länge her Tord lefde, Der-
före blef then så bestamplat af Konungh Christierns
eller hans wenner, att hann wardt förrådder, hans
egenn fogde benemdt Jösse Jösse bosonn, klöff honom hof-
wudet sönder, der hann lågh på sina sängh, och rymde se-
dann till Konungh Christierns folk, och thetta skedde
Anno C 1456. Samma åår kom her Mogens grenn
medh Konungh Christierns folk, och togh Ölandh inn,
Borkholmenn fick hann inn efter tre wiker, Menn
Tiugunde dagh Juull der efter, hölt Konungh Karll her
Nils Stures bröllop i Stokholm, och der war ärchebiskop
Jöns medh flere sina wenner kallat, Tå bröllopet
ute war, begerade ärchebiskopenn wederlegningh af Kon-
ungenom, för sinn skip, som hann sommarenn til före-
ne för finnomana mist hade, Menn Konungenn meente
sigh ikke wara skyldigh att betala them, Derföre satte
sakenn i wenta, och thet togh Konungenn illa widh sigh, och
blef ikke well tilfridz medh them som dömde, och så skildes
the åt medh föghe wenskap, Der war altid en stoort agg

HS / B 114 -

emellann Erchebiscopenn och Konungenn, och hade begynnel-
sen der aff, at tå Konungh Karl Marsk war, lät
hann gripa her Christiernn Nilsson, Erchebiscopens
moderfader, Så war hann och Konungh wordenn mot
Erchebiscopens wilia, och myckit annat war them emel-
lann, och hade Erchebiscopenn stora slecht och myckenn an-
hangh, Menn Konungh Karll achtade thet föge, ty hann
hade mest sielf all Slottenn inne, och hann war rijk,
och hade well 2000 hoffmänn, derföre achtade hann
föghe Erchebiscopens Awunde.

Så giorde tå Konungh Karl sigh redho medh alle macht
at draga till Calmarn, at tagha Ölandh igenn, Och
tå hann nederdragenn war, fick Erchebiscopenn tilfelle
till thet hann hade i sinnet, gick så till och grep Ko-
nungh Karls fogdt Håkonn Swensonn, och satte honom i
fengelse på Salista, och thet skedde widh Conversionis S:
Pauli tidh, och daghenn der efter sloghs hann breff på kyr-
kiodörenn i Upsala, med hwilket hann upsade Konunge-
nom huldskap och mandskap, och gick in i Domkirkiona,
och ladhe utaf sinn Biscops skrudh för S: Erichs skrijn,
och sade sigh icke wilia draga sådana skrudh, förra änn
annorlundes stodh till i rikit, togh harnesk uppå, bandt
swerdt widh sidho, lät så skunna Konungzgårdenn,
och begynte strax fara omkringh, och hylla landet till
sigh, foor och till Dalerna och kallade them till sigh, och
bleff hann snardt hördt, ty alle woro ledse widh Ko-
nungh Karls regemente, Och war denna Erchebiscop
Jöns denn första Biscop, som upsatte sigh emot sin retta
Öfwerheet, menn hann betalade thet sedann dyrt nogh
honom war Gudz ordh befalet, der skulle hann hafwa
straffat Konungenn med, tå hann orett giorde, Swer-
det war honom intet befalat, thet togh hann, sigh sielff,

och mongom androm till skada och fördärff, Tå Konungh
Karll fick wetha huad Erchebiscopen för händer hade, drog
han strax vp ifrå Östergötlandh medh 1400 hester, och
300 folk fick han der till ifrå Stokholm, gaff sigh så till
Strengnes, och achtade öfwerfalla Erchebiscopen i Weste-
rås, Men Erchebiscopen war honom för snar, och öff-
werfoll honom i Strengnes bittida om een morgon, Der
bleff tå Konungens folk både grippit och slagit, och kommo
sigh icke till wärian, ty ingen war som them skickade,
och flydde Konungh Karll sielff till Stokholm och war sååre
wordinn, och dömde vnghenn mann Erchebiscopen på Ca-
thedra petri dagh, och befalte för then skull, at han skul-
le hollas landzhölligh her i rike, som een yart wara,

Tå Konungh Karll kom till Stokholm, brende han aff
båda malmarna, ty han wente belägringh, Men Er-
chebiscopen kom oförtöfwat dragandes efter honom, och
bestallade honom, och woro tå inga som wille göra honom
någon vndsettningh, Och effter thet han sågh, at Erchebis-
copen och de medh honom woro, hade tagit saken så före,
at de wille gå thet igenom, fruchtade han at borgare-
ne i Stokholm icke skulle stå fasta medh honom, efter thet
alt landet wende sigh honom ifrå, Derföre bestellte han
om sit gull och silff, thet han ganska mykit hade, thet
beste han kunde, gaff sigh så hemligha om natta tijdt till
skiöss, och tridie dagenn der efter war han i Dantzigh, togh
der lägde, och bleff der i siw åår, och hade han een dräpeligh
skat medh sigh. Och lånte han de preuske herrarna een stoor
summa gull, och fick derföre noghor Städer i pant, hwilken
han dogh intet behålla kunde, för thet örligh skull der war
i landet, och rymde han ifrå Stokholm widh S. Mathie tijdh
anno 1457. Sedan han hade i Nijo åår Konungh warit.

Tå Konungh Karll rymder war, hade Erchebiscopen föghe möd
till at få Stokholm in, ty de woro trendrechtige der inne,

HS / B 114 -

Och Bentt draake war höfuidzmann både öfuer Slott
och Stadh, på Konungz Karls wegna, och een månadt der
efter fick Erchebispenn Slotadt inn, hade så strax budh
till gotlandh till her Bentt Axelsonn, de skickade Så
myndige budh till Konungh Christiernn i och medenn
hann giordhe endo, foor Erchebispenn kringh om hela lan,
det, dagtingade medh böndrena och fick all Slotadt inn,
och läth intet Erchebispenn sigh bekomma, att hann wille
hafua Konungz Christiernn her inn, Ty dem monge
mann i landet hade thet intet samtyckt, efter thet hann
hade giordt så myckenn skada her inn på landet, Men
förra änn nogor wiste att ordh der vtaff, tå war hann
widh Pingzdaga tijdh i Dunnahamnen, medh enn ganska
stoor Skipzflota, att läth vthgå för wiste, att Konungh
Karll hade soldanar ganska myket folck, och achtade sigh
her inn i riket till att skinna och branna, och för dem
skull war hann kommenn sådana att afwärja, Men
Erchebispenn och de andra som thetta medh honom dreifuo
hade, vpteknade nogra Artiklar, huilka Konungh Chri,
stiernn beszegla skulle, Så wille de hafua honom för theras
herra och Konungh, Så foor tå Erchebispenn vth till Konun,
genn, och läth tagha honom medh Procesz inn i Stadenn,
änn tå hann litenn tijdh tilförenne, hade ståt tilförenne
på Burssnäket i Stokholm, och oppenbarligha vthlofwat,
att hann ikke wille tagha nogonn frammande herre her inn
i riket : c

Christiern them 54. Swerigis konungh c

På S: Johannes Baptiste dagh vtwaldes
Konungh Christiernn i Stokholm till Swerigis Konungh,
foor strax till Vpsala och hylladhes widh Morastenn, af

HS / B 114 -

them som tå kunde tilstädes wara, och på S. Pedors dagh, bleff
han kröntter i Vpsala, och hade han Swerige inne så länge
Konungh Karll war i Dantzigh, och stodh landet vnder hans re-
gemente wäll med thet första, Sedan begynte thet förwandlas
Och lät han vthkora sin Son Junkar Hans till Konungh
effter sigh her i Swerige, som han hade tilförenne låtet ho-
nom vthkora till Konungh i Danmark och Norige, her Ture
Turesson giorde han till rikzens Marsk, och antwardade
honom Stokholms Slott, och alt thet gull och silff som Konungh
Karll hade fört Swartmunkanar i Stokholm till att gömma
i godha tro, thet nögde the, och läto thet Konungh Christiern
få. C

Tå nu Konungh Christiern i noghor åår regnerat hade,
begynte han leggia monga nyia Skattar på landet, then
ena effter then andra, och alle the som noghra penningar ha-
de, the moste läna honom, till stora summor, och finge dogh
intet igen, och allestädz ther han förnam insatte penningar
wara, både i ~~Danmark~~ Wadstena och annorstädz, them lät han
alla borttagha, och förde till Danmark, För sådana be-
skatningar skull, och att han alt förde bort af landet, be-
gynte han få stoor ovilie her i riket, och hans owenner be-
gynte kalla honom ena Botnalös taska, och sade han war
een rikzens förderffuare, dogh war han alliest een
from och sachtmodigh man, Så hade Konungh Christiern ach-
tat sigh åt Finlandh, och hade han tå medh rikzens rådz
samtyckie, ärin nu een nyian Skatt lagdt på landet, och ef-
ter thet han wille siöfara till Finland, Befalte han Erche-
bispen stå för riket, och dagtinga medh Böndrena om samma
Skatt, och läte honom vpkomma, Men tå Erchebispen be-
gynte handla ther om, sadhe Böndrena klart nej, ty the hade
så monga olaga skattar tilförenne vtgiordt, att the hade litet
igen, och sade sigh nu heller wille döö, än fleire sådana skattar

vtgöra, och begynte bliffua itt stoort buller ibland bön-
derna, Såatt the i Vpsala Stight begynte göra vproresning
emot Konungenn, och försambladhe sigh böndernna tilhoo,
sommestädz någhor Hundrade, och sommerstädz nogor Tu-
sende, Menn Erchebiscopenn war stundom sielff ther när
them, och badh them stilla sigh, stundom schreff han them
till, medh andre af rikzens rådh som när honom wo-
re i Stokholm, och Lofuadhe böndernne, att denn vproress-
nings the giordt hade, skulle them ikke tilrekenat warda,
om the änn nu wille stilla sigh, Loffuadhe the them och, att
the wille aldrigh efftter denn dagh, nådha Konungenn
ther till, att hann skulle mere leggia sådana Skatter på
Landet, och wille the troliga ther vthi arbeta, att Konun-
genn skulle afflegghia denn Skatt som nu på lagder war,
Så hade tå Böndernna theres Sendebudh till Erchebis-
copenn och rikzens rådh, Och tå sägies att Erchebiscopenn
Skall hafua gifuit them fryy för denn Skattenn, på thet
hann kunde stilla Böndernna, Menn tå Konungh Chri-
stiernn alt thetta förnam, kom hann åter till Stokholm
igenn, och taladhe hårdt till Erchebiscopenn, och sadhe, att han
och hans wenner och fogdar, hade giordt honom almogenn
olydigenn, och kalladhe hann monga af rikzens rådh tilhopa
och satte sakenna inn för them, och lyktadhes ther med att
Erchebiscopenn worde sattias i fengelse, och bleff af the danska
vppenbarliga kallat enn förrädare, Konungh Christiernn
hade lenge tilförenne hafft itt agg till honom, hann fruch-
tadhe att hann skulle göra honom, som hann hade giordt
Konungh Karll, och begynte hann nu lönt wanda, för thet
hann giort hade emot Konungh Karll, Som hann giorde
Så gick honom. C

Och hade rijksens rådh besynnerligha een stoor deel af
them rådt then Konungenom ther till, och giffuit honom then
Dich bref vpå, at han skulle tagha Erchebiscopen widh
halsen, och sende honom till Danmark, Erchebiscopen
hade wäll monga wenner och stora Slecht, men han
hade och monga owenner, ty han war een hädzsk och
hårdsinnat man, och hwem han bleff wred vpå, hon-
nom wille han fördarffua i grundh, ty woro och mon-
ga illa tilfridz medh honom, och skyndade honom fögho
gott till, ther the kunne thet bekomme, hade och Konun-
gen monga klagamåll mot honom, Ibland hwilka thet
it war, at nogon tijdh tilförenne tå konungen war
faren till Danmark, skreff Erchebiscopen efter ho-
nom, at han skulle komma skyndt till baka igen, och
gaff före i sin Schrifftwelse, at ther woro mångha för-
rädare i rikit, både innan rådh och vthan, thesslikest
och mongha Borgare i Stokholm, hwilke alle hade hemligh
stemplingh medh konungh Karl, at han skulle komma
in i rikit igen, medh mykit annat han förgaff c

Så nu ryctet kom vth i landet, at Erchebiscopen war sat
i fengelse, försambladhe sigh een stoor hoop medh böndher,
och komme på nörremalm, och förre än noghon i Staden
ther af wiste, fingo the helgandzholmen in, och strax thet
bleff oppenbart, gingo alle till harnisk, men thet bleff
Satt i dagh på noghra daghar tilgörandes, Och tå thetta skedd-
e, war Konungh Christiern sielff faren till Stäket,
och togh thet in, och tå han fik tidendena om böndherna,
gaff han sigh strax åt Stokholm, och förra än daghen
vthe war på een Söndagh, lät han korta sin Skip in
till Sandbroona, och skyldes så böndherna åt, Då at een part
bleff på malmen, och widh 300 på helgandzholmen, och
stodh Slachtingen medh böndherna ifrån morghonen Solen
gick vp, in till klokkan war widh try. The böndher på hol-

männ woro bleffne alle slagne och gripne, medh 33 bön-
der woro inne i Helgandzkyrkionne, och wände sigh man-
liga der inne, männ de bleffue och alle slagne, i kyrkion,
Höfwidzmannen för ~~Johann~~ bönderna hett Johan Lindorm
Hann bleff Steglatt och otta bönder med honom, Medh
de andra wardt öfwerseedt, och de lofwade them wedh, att
the skulle uthgöra denn skatt som welofwat war, Och thett-
ta skedde Anno 1463. Noghot der effter Laurentii
Då bleff och handlatt om Bann och Interdict som fällas
skulle öfwer rijket, derföre att Erchebiskopenn fången
war, Menn Konungenn sade der emot, att han ikke
hade lagh att gripa honom såsom enn Biscop, uthann Då
som enn besworenn mann, them af honom land och läun
hade, och war i denn måtann hans Lensmann, Der till
sade hann, att Erchebispenn war hans menedare, för-
rädare och Banssmann, och borde för denn skull uthga de
Priuilegier nutta, som fromma och Erlige Bisper
som sitt Kall och Embete well förestådt hafua, gifua och
unde äro, Dogh satte Konungenn denn sakenn med in-
gom Spörssmåll, inn för Biscop Kätill i Lindköping,
Biscop Byrger i Westerås, Påfwans Legat Marinus, och
Upsala Capitell, Menn de sade sigh ikke kunne swara till
sådana Spörssmåll, och der medh fördröghdes tijdenn medh
denn handelenn, inn emot Alla Helgona tijdt, och komm
genn Englade till Danmark. Erchebispenn fördes och med
Skip till Köpenhampn, och sattes der i fengelse. (

Då Biscop Kätill hade giffuit sigh ifrån Stokholm, schreff
hann Konungenn till, att hann skulle gifua Erchebispenn löss,
och låtha honom nutha Swerigis lagh, Menn hans schriffuel-
se wordo intett achtadt, Derföre Begynte Då Biscop Kätill, se-
denn Konungenn bortfarenn war, att handla medh Erche-
bispens wenner, her Christiernn Benchtsonn och her Dauid

Benchtsons Erchebiscops brödher, och her Nils Christiernson,
huru the skulle wendia sigh vp mot Konungen, The fingo och till
sigh her Erich Karlson. her Juan greven, och her Erich nil,
son medh nogra andra, och the begynte huar i sin stadh at
handla medh Bönderna, och vpsa landet emot Konungen,
och woro tå Bönderna snart wreste, effter thet the woro il,
la tilfridz medh Konungen, bådhe för the många beskatningar
skull, så och för the bönder han lät gripa och ihielslå, på Holy,
andzholmen, i een fehrligh dagh, för then skatt skull som
them på lagdt war, Så kom tå Biscop Kätill medh the andra som
medh honom woro, och bestallade Stokholm på bådhe sidor, Stå,
ket blef och bestallat, och effter fem wikur vpgiffuit, och Bis,
cop Kätill lät allastädes vptagha skatten, Så skreff han än,
tå Konungh Christiernn till, at om han wille gifua Er,
chebiscopen löös, och låta honom komma till sina kyrkio
igenn, tå wille han all tingh så ställa till godo, at han skul,
le her i riket hafua een hydigh almoge. Hwar och icke, tå
achtade the hålla fram som begynt war, Tå Konungen såda,
na breff fik, sadhe han: Dat schall mij de Kuadenn Kape
nimmer tho dwingenn, Lät så komma tilhopa sitt ridder,
skapet medh all then macht han bekomma kunde i Dan,
mark, kom så dragandes med een ganska stoor häär, fik
och så thet Swenska ridderskapet med sigh, som icke war fal,
let till Biscop Kätill, Menn när the som Stokholm belägdt
hade, hörde at Konungen kom dragandes medh een såda,
na macht, gåfue the bestalningen vp, Bönderna gingo
hwar hem till sin, och Capitenarne med theres egit folk
drogho somblige åt Dalerna, somblige åt Helsingeland,
Och mondaghen för Påska kom Konungh Christiern till Stok,
holm, och töffuade ther intet, uthan drogh strax åt Vpsala,
war ther öfuer Påskenn, och drogh så åt Westerås, och lät
strax bestalla och bestorma slottet, som her Nils Christiernson
innehade, menn han kunde thet icke förwinna, Så fik han tå

HS / B 114 -

tidende, att Biscop Kätill och de andre, som medh honom wo-
ro, wore kongen medh Dalakarlarna nidh till Hanakär,
derföre drogh Konungenn emot them, achtandes leggia
them nidh, och sedann dragha up i Dalerna, och ytat för-
leggia denn landzendann, så att ingenn af hans owen-
ne skulle efter denn dagh hafwa der nogen tilflucht,
men thett lyckades ikke för honom, ty hann wardt aff-
slagenn widh Hanaker, och miste der myckett folk och he-
star, och rymde åt Stokholm igenn, Och Biscop Kätill och
de andre reeste landet till att beleggia Stokholm, så kom
tå itt anskrij öfwer hela landet, att de wille hafwa Ko-
nungh Karl igenn, och de schrifwe rikzens rådh till, att de
skulle hafwa budh efter Konungh Karll, Så kommo tå
tilhopa i Sigtuna, her Nils Christiersonn, her Iwar grenn,
her Christiernn Benghtsonn och her David Benghtsonn
och monga andra, Der worde breff berammet, som
till Konungh Karll sendas skulle, Enn friborenn mann
som hett Deuff ingasonn, wardt förskickat till Prijtzenn
medh Breffwenn, Så kommo tå Biscop Kätill och dran-
der som med honom hölle med ganska myckett folk, och
belade Stokholm på Nörremalm, her Erich Karlsonn
på Södermalm, och Biscop Kätill medh dett folk hann hade
lägrade sigh längz widh Långholmann, så att Stadenn
wardt belagdt på tre sider, och skedde der monga slachtin-
gar så gott som enn heel månat hwar dagh, och e bleff Ko-
nungh Christierns folk affslagit. Tå Konungh Christiernn
sågh, att hann kunde ikke slå them ifrå som honom bestallat
hade, uthann hann hade fått store skada på sit folk, så
giorde hann 24 skip rede, att segla till Danmarck.

Menn sedann Konungh Christiernn war seglet ifrå Stok-
holm, och hade låtet efter sigh monga Danska herremän,
som slott och stadh bewara skulle, kom Konungh Karll widh
dyna wårtenes tijdh der strax efter i Skånann, hade han sterke
bodh till her Christiernn Benghtsonn, som tå war medh myckett

folk och Slogh widh Bisopztuna, Så komme tå samme her
Christiernn och her Iwar grann som höffuidzmänn woro
i lägret på Nörremalm, och med them hans Dicken, Som al,
tidt war höfuidzmann för Dalkarle, till Konungh Karll, och
dagtingade först medh honom, at alt thet som tilförenne giort
war, och all thenn owilie som them emellenn warit hade, skul,
le wara enn aftalat saak, Sedann Draghade the hårdt inn
för Stokholm, Så schreff Konungh Karll rikzens rådh till, och
the andra af ridderskapet som inne i Stokholm beställade woro,
med Rådet och menigheten i Stokholm, och Badh them, at the
skulle komma uth till honom, och annamma honom för theras
konungh som them borde, Så komme tå uth till honom Bispenn
i Westerås, och twå eller tre af Adelmenn medh honom, och the
Bade sigh komma at höra hans wilia, Tå Swarade Konungh
Karll, at hann hade intet hemmeligit sija them, ny heller
hade hade hann icke kallat them ähn the andre ther inne
woro, hann wille at alle skulle komma och bekänna honom
för theras herra och konungh, och badh them ther medh fara
inn i Stadenn igenn, och foor hann medh enn båat på Sö,
dermalm, och gaff sigh ther i handell med böndrenna, och
andra som i thet lägret woro, och spurde them till, om hann
icke war theres rätte herra och konungh, och om the än nu
wille kenna honom therföre, och göra honom thet them göra
borde theras rätta herra och konungh, The Bade sigh och wilia
holla honom therföre, och göra honom thet them göra borde,
Menn nogra woro ther iblandt, Som Sadhe, at mann skulle
bijda med hyllningenn, så länge Bispy Kätell, som tå icke ther
war, komme tilstädes, Sedann giörde tå Konungh Karll
och her Christiernn Bencktsonn theris skip rede till storm,
Så at the wille storma till Stadenn på alla sijdor, Menn tå
the Swenske som i Stadenn woro thet såge, foor rikzens rådh
medh Borgemestere och rådh i Stadenn, Sex uth till Konun,
genn, och begynte dagtinga med honom, och gåffue honom sta,

HS / B 114 -

denn vp, och the hade allann sommarenn warit bestallade, Tå nu Konungenn kom inn i Stadenn, gåfue the Danske (: som der mongh woro) sigh inn på Slottet, och Konungenn gick först inn i Storkyrkionna, sedann foer hann af Stadenn på Norrmalm, och handlade der medh bönderna, och bleff af them hyllat, foer så åter ind i Stadenn, gick strax på Rådstugunna, och talade medh them allom som tilstädes woro medh thetta sättet.

Käre wenner i wete well, at Jagh är eder kära Konungh, och at Jagh är nu kommenn ifrå Prytzenn, der Jagh wall försedder war, efter idert bodh och breff, riket till undsätningh, och försänner Jagh migh nu till Eder, at i Jw wele holla migh för Eder Konungh, och göra thet eder bör at göra, Jagh will hålla eder widh lagh och rätt, och hoppas at Jagh ey heller nogonn tijd annat giort hafuer, om mine fogdar och Embetzmän hafua annorledes skickat sigh en them bonde, Så är thet skeet emot minn wilie wetskap och befalning och skola de ther sielfue stå till swars före, Och kunde Konungenn medh sitt taall klarligenn förmerkia, at hann intet hade brutit der till at hann skulle förderfuenn warda, Och tå hann hade thet ändat som göras skulle, och honom war huldskap och mandskap tilsagt, gick hann på Myntet och bleff der till herbergs, ty hann kom icke på Slottet, the danske hade thet inne, och war myntemestarenn honom enn stoor penninge summe schyldigh, och hade icke redeligha skickat sigh emot honom, menn nogra få dager förän Konungenn fick Stadenn inn, bleff hann dödh.

Så woro ock tå ganska monga af thet danska ridderskapet qwarre i Stokholm efter Konungh Christiernn, mellenn them och Konungh Carl handlade denn Fartenn af rikzens rådh, som hade warit inne medh i Bestalningenn, at de motte frijt fara aff landet igenn, med theras Skip och behålna håfuor, Thet tilstadde Konungh Carll, och der med togho the danske sine Skip igenn, som them woro medh wäriande hand

ifrån tagen, thetta giorde Konungh Karll utan theras
wetskap och samtycke, som i thetta örlight mest orake hafft ha-
de, kan henda, at thet hafwer så warit utlofwat, förra än
Staden gafz up; men thet mißhagade monga af de Swenska,
at de danske skulle så slätt komma them wägh, Ty de wille
bättre hafwa förwentat sigh medh them och Konungh Chris-
tiernn om fridh; thet Erchebispen motte hafwa bliffwit lööß,
förra än de skulle hafwa giffwit lööß, Och tå Bisp Kätill,
som tå war i Westergötlandh, fick thet höra, at Konungh Karl
war kommen i landet, och hade fått Stokholm in, gaff
han sigh strax till wägz, och kom till honom, och wardt wäll
undfången, och the woro medh otta dagar tilhopa, Men
tå Bisp Kätill fick weta, at Konungen hade giffwit de dan-
ska lööß, togh han thet illa widh sigh, och wille icke gilla thet
som Konungen giordt hade, Der medh foor Bisp Kätill
af Staden, och war icke nyckett wäll tilfridz medh Konun-
gen, för then dagtingan skuld.

Tå nu Konungh Christiernn förnam, at Konungh Karl war
kommen till Swerige igen, förlijkte han sigh med Erche-
bisp Jöns, och lätt honom fara hem igen, på thet (: utan
twifwell :) at han åter skulle fördrifwa Konungh Karll, ty
han wijste wäll, at de icke skulle förlijka sigh i ett rijke
tilhopa, Så kom tå Erchebispen till Bisp Kätill, hwar hans
wenner möte honom på wäghen, tå han kom up Dragan-
der, then förwende han slätt ifrå Konungh Karl igen,
än tå at de woro the samme som hade kallat honom af Rijkt-
dom, och war Bisp Kätill tilförenne tilförenne icke nyckte
wäll tilfridz medh Konungh Karll, för then dagtingan skull
som förbenämndt är, ty war han och snart ifrån honom wän-
der, Och begynte Erchebispen och Bisp Kätill strax handla
medh bönderna, at dragha them ifrå Konungh Karl, at de
icke skulle bekenna honom för theras Konungh, Men när
Capitelet i Upsala hörde, at Erchebispen icke än nu wille

HS / B 114 -

wara tilfridz, vthan hade äm nu ondt i sinnet, toge de thet
ganska illa widh sigh, ty de hade så myckit ondt emot honom
åt tilförenne, Så fruchtade the äm nu, at thet ytersta skulle
wara wärre äm thet första, Derföre förmanade the ho-
nom både schriffteliga och muntliga, at han skulle achta sitt
Biscopz ämbete, och intet befatta sigh medh werldzligit rege-
mente, ansennades at både han och alt hans Clerkeri
hade emot hans förra regemente alt ondt åt, Men han
achtade sådana theres rådh intet, vthan togh thet till wrede,
wilia at de honom sådana rådde, Och äm tå at Erchebis-
pen och de som medh honom hölle, wille draga böndrena
ifrån Konungh Karl, Så wille the dogh thet aldrigh beken-
na, at de wille hafwa Konungh Christiern igen, Kan
och wall hända, at de hafwa icke alle warit widh thet sin-
net, at han skulle komma till riket igen, icke wille de
heller bekenna, at Konungh Karll skulle plat drifwas
af landet, vthan de wille at han skulle tagit ett slott,
Åbo eller annat med någon förläningh der till, eller och
blifwa i Wadstena eller annerstädz hwar honom hadhe täckts
och intet befatta sigh med noget regemente, Sedan wille
de hafwa skifft riket i fyra delar, och de skulle så wara fy-
ra som riket regera skulle, och äntå sådana wardt före-
gifwit, Så kunde likwäll Böndrena och andra flere wäll
merkia af Erchebiskopens Breff och anslagh, at han mene-
te Konungh Christiern, Ehuru de andre som med honom
woro kunde wara til sinnes, Nu woro Böndrena Erche-
biskopen myket benegne, och hade myket lagt sigh vth för ho-
nom emot Konungh Christiern, Men de woro och nu Ko-
nungh Karl wall benegne, och hade storliga begeret honom
igen, Derföre war nu thet deras menniga mans wilia, at
de skulle förlyka sigh, hålla fridh, och blifwa så både widh macht,
hållne, Ty Böndrena woro nu trötta af örligh, och begerade
fridh, och sade sigh wilia hålla medh honom som friden wille
hålla, Och efter thet Konungh Karll wille hålla fridh, Derföre

hölle Bönderna sigh mera än till honom, än till Erchebiscopen,
af hwilket Erchebiscopen blef mykket bekymbrat, Dogh wille
hann ikke slå vtaff medh thet hann för händer hade, vthan sende
allastädz bodh och Breff vth, och wille hålla Bönderna till sigh,
Stämpde och noger Bönder till sigh till Aruön, Menn thet
wore ikke monga som komme, och the ther komme, sadhe sigh ikke
wille träda ifrå Konungh Karl, The wåre nu Erchebiscopen
tilfreds,

När Konungh Karl thet förnam, at Erchebiscopen wille
till ingen wenskap, vthan gick alt efter hans skada och för-
derff, Begynte och hann hafwa sin bodh och breff vth i landet
och lät dagtinga medh Bönderna, och klagade högeliga på Er-
chebiscopen, at hann wille draga Konungh Christiern her-
in i landet igen, Som hann tilförenne giordt hade, riket
till stoor dråpeligh skada, och på thet at Konungen kunde haf-
wa almogann sigh thess welwilligare, loffuade hann sigh wil-
ia gifwa alla landbor halfparten af theras affrat till, och
Skattebönderna loffuade hann, at hann wille göra ut aff-
slagh på theras skatt, Medh Helsinganar och Dalakarlanar
slogh hann en stoor deel af Skatten, Så gingo tå Breff
öfwer Breff ibland almogann, Från then ena sidhona Konun-
gens, och på then andra Erchebiscopens, och thet ena tvert emot
thet andra, och både parterna klagade ther öfwer, at theras
Breff blefwe vndertryckte, Erchebiscopen förbödh Prester-
na, at läsa Konungens Breff för Bönderna, och ladhe thet
wijdhe widh, at hwilken som laas hans Breff, hann skulle
miste alt thet hann åtte, och drifwas ifrå sitt geldh, thet samma
Bodet lät och Konungh Karl vtgå, at hwilken Prest som hans
Breff ikke läsa wille, eller wardt befunnen ther medh, at
hann laas Erchebiscopens breff, hann skulle räknas för een för-
rädare, och straffas ther efter, Så stodh tå Clerkeriet ganska
illa på både sidor,

Tå nu Konungenn och Erchebiscopenn läto så hwars breff
gå vth i landet, och denn ene läth handla medh almogenn på
sith besta, emot denn andre, Så lågh tå Konungh Karl sin
tro mann her Boo Töne draga vth ifrå Stokholm medh en
enn stoor hoop folck, hann fick ena stoor hoop bönder med
sigh, och drogh till Vpsala, Menn Erchebiscopenn som war på
Arnön, rymde till westeråås Slott, som Biscop Kätill in=
nehade, och her Boo kom till Vpsala, och togh Biscopzgår=
denn inn, Och thetta skedde kort för Julenn, Tå hann
nu war så i Vpsala, kom på S. Lucie dagh Biscop Kätill
her Jwar grenn, her David Benchtsonn, och her Trotte
Karlssonn dragandes medh myckit folck, och bödo her Boo
till, att om hann wille wara till slagz med them, Skulle
hann komma vth på markena till them, her Boo giorde
ochså, och ther komme the tå sammann, att många bleffue
både döde och såra, Biscop Kätill och de medh honom wore
wecko aff, och drogho till Sätuna, och bleffue ther öffuer nat=
tena, Och her Boo drogh inn till Vpsala igenn, Sedann
wardt taghit i dagh mellann både parterna, inn till helga
Tre Konungar tijdh, och derföre lågh her Boo sitt mesta
folck ifrån sigh, och redde sigh till att draga till Stokholm,
Tå hann kom på Förnt inn mot Flottsundh, Så kom tå
i nu ferligh dagh Biscop Kätill och de medh honom wore på
honom, Sloghe och fångade honom hans mesta folck ifrån
Så att her Boo kom sielff medh stoor plagh vndann, hann
kom till Stokholm igenn, och hade ganska få medh sigh. ¶

Sedann begynte Erchebiscopenn låta gå vth Bansbreff på
her Boo Töne, och the medh honom warit hade, att skiöfla
Biscopzgårdenn i Vpsala, Menn emot sådana Bansbreff, lågh
Konungh Karll vthgå sin bodh och breff, och bödh strengeligha vp=
på, att hwilkenn Klärck, Munck eller prest, som sådana
Bann wille hålla, hann skulle strax offörtöffuat rymma her
vtaff hans rike, och hwar hann worda funnenn her i riket

sedann, skulle hann wända gienom till Slöttwer, och them
honom funno, motte frijt slå honom ihiäll, och hafwa alt thet
hann ätte, Och badt konungenn i sin schriffuelse, att Er-
chebiscopenn hade ingenn macht noghonn Bann lysa, Ty hann
war sielf enn Bansmann, och hade i så longh tijdh, brukat
presta och Biscops ämbete i Bann, Förr sådana Konungens
Schriffuelse och bodh, driistade ingenn Prest sigh till, att hålla
thet Bann som Erchebiscopenn på lyste, Menn tiondedag
Jwll kom Erchebiscopenn, och de medh honom hölle, medh all
denn macht de åstadh komma kunde, inn för Stokholm, The
hade och noghra bönder medh sigh, och dagenn der effter storma-
de the till Stadenn medh trenne härar, Enn häär af Slottet,
Som her Tuere turesonn änn nu innehade, och annann
härenn der her Jwar grenn war höffuidzmann förr, stor-
made till gråmunkaholm, Denn Tridie härenn der her
Erich nielsonn war Capitenare förre, stormade åt Helg-
andzholmenn, Menn her Boo Tyre kom medh Konungs
Karls folk, och dreff her Jwar grenn af gråmunka-
holm igenn, och medann her Erich nilsonn skulle komme
her Jwar grenn till vndsetningh, toghe Stokholms borga-
re medh macht helgandzholmenn inn, Så bleff thå satt i otta
daga dagh, Och så begynte Erchebiscopenn och the medh honom
woro att daghtinga medh Konungh Karll, om fridh, och wille
att hann skulle draga rikett vp igenn, och budo honom Ra-
ssaborgh och Åbo Slott och lään, och ther till Nörrebotten,
Menn thå Konungh Karl sågh, att hans wedherparter wo-
ro så starcke, gaff hann sigh medh them förste tilfridz medh the
willkor som honom bödz, och medann breffwenn skulle göras
på sådane daghtingann, thå fick hann tidende, att Dalerna
woro vreste, och komme dragandes honom till vndsetningh,
Och att monga bönder aff Rodenn och andra landzändar för-
samblade sigh mer och mer, och töffwade så longe att Daler-
na woro vreste, och skulle komme medh them i Sälskap, och Så

HS / B 114 -

wille the hafua slagit till Erchebiscopenn, Derföre Badhe tå
Konungh Karll denn dagtingann vp igenn, och tå dagenn
war vthe, giorde hann vthfall medh alle macht, och Drogh
ygenom Södermalm vp åth Longholmenn och Lindernö, och
wille hafua Kommit baak på Erchebiscopenn, Menn the
wende honom warse, och möte honom på Isenn, och slo-
ghe honom tilbaka, Så at hann miste ther sitt bästa folk,
Och ändtå Konungenn war så affslagenn och försegar,
Så läto doch Bönderna och Dalakarlarna ikke för then
skull förskräckia sigh, vthann komme dragandes Konun-
genn till vndsettningh, Der förlägh hann sigh vpå, och
wille ingenn denn dagtingann vndergå som honom bödz
dagligenn, Tå nu Erchebiscopenn och the medh honom woro sågo,
at Borgarenar i Stokholm stodo så faste medh Konungenn, och
at hann så fast förtröste sigh på Bönderna och Dalakarlenar,
at hann ingenn dagtingann vndergå wille, giorde the Bisop
Kätill och Her Erich Axelsonn som tå till them kommen war,
åstadt med itt tall folck, at the skulle anhängenn medh godo
eller onde komma Bönderna till at gå hann igenn, Så at
Konungenn skulle ingenn tröst hafua af them, The giorde och
så, ty the bådhe slogos och dagtingade medh Dalakarlarna, Så
at the komme them på thet sidsta ther till, at the drogho hem igen,

Tå nu Konungh Karll sågh, at honom ingenn mer hielp el-
ler tröst war på färde, war hann tilfridz medh hwad dag-
tingann hann få kunde, och hade hann tå nÿ andra vtwägar,
vthann at hann moste giffua sigh plat vnder Erchebiscopens
macht och wåldh, och war fäghe bättre änn at hann moste nåd
af honom, Så lätes tå portarnar vp, och Erchebiscopen och the med
honom woro komme inn i Stadenn, Denn wende tå Erchebisc-
openn och Konungenn wennere, efter så nÿklat märlighet kun-
de wara, och war Konungenom förgifuit, at hann ikke skulle be-
gåna wara i argumentet, Tÿ ther woro så monga i landet, som
hade Ikor och fäste inne, the them intet kunde lijda hans argumente

Så moste tå Konung Karll gå på rådstughun och upsegia ri-
ket igen, och han upsade thet af Bursynäket, och allom
them som honom på Kronones wägna, hade tilsagt huld-
skap och manskap, gaf hann thet löst igen, och utgaff ther
vm breff vpå.

J så måtto vplät nu Konung Karll riket, sedan han ha-
de nu i then annan gången warit Konung i sex må-
nader, och haft Stokholms Stadh inne, än tå han ikke fick
Slottet in, Ty her Ture Turesson höllt thet Konung
Christiern till handa, Så wardt tå Konung Karl Ka-
steborgh medh ingom förläning tilsagt, Men tå han
kom till Finlandh, wardt honom Slottet förhållit, Ty
Bisop Konrat i Åbo hade thet inne, och han stod honom
emot, ty han höllt medh Konung Christiern, och achta-
de föge huad Erchebiscopen medh de andra beseglat hadhe,
Ther hade tå Konung Karl när worden slagen ihell, och
moste så liggia i Åbo hela sommaren öfuer på stora kost
och täring, fick han så på thet sidste Kastelborgh in, och
så bleff han ther i nogon tijdh, Men i huruadana
förtrijtelse han på then tijdt warit hafuer, kan be-
merckt warda af itt Breff, som han schreff ifrå Ka-
steborgh till Rådet ~~till~~ i Stokholm, ther han beklagar sigh
ey förmå betala 40 mark som han skyldigh war, Och b-
land annat ordh schrifuer han så, Wij hafua förstått, at
hans helighet hafuer sagt uppenbara på idhra rådstugo
i monga werdiga herrars och goda mäns närwaro, at wij
skulle hafua sagt honom i sommars i Åbo, at wij skulle
blifua i Swerige igen een fullmechtig Konung innan
S. Michels dagh, som nu förliden är, hoo oss thet hafuer
sagt öfuer, han eller een annan, han hafuer sagt
oss thet medh orätt öfuer, som igen godman. Wij ärom
tijswerr så farne af Swerige, at oss langtar aldrigh mera
så her efter fara thet twidis sinne.

HS / B 114 -

Då nu Konungh Karll war skildt widh rikit, behölt Biscop Kätill höfuidzmandzdömet, Då att hann war rik-, sens förestandare, Menn her Ture Turesson som hade Slottet inne, antwardade thet Erchebiscopenn i händer, och thet togh Biscop Kätill illa widh sigh, att thet icke skulle ant-, wardas honom i händer som war rikzens förestånderen, Doch lätt hann och Erchebiscopenom Slottet vp, Då wardt tå itt herremöte hållet i Tälie, widh Werffzmessotijdh och S. Laurentij tijdh der strax efter, bleff Biscop Kätill döde, och så gingo tå de som i Tälie hade warit församb-la-, de till, och vtwalde Erchebiscopenn för rikzens förestånde-, re, Menn Konungh Christiernn försmådde thet intet, vthann lät Breff öfuer breff gåå inn i riket, både till Kyrker och lände, och till denn menigha almogenn här i lan-, det, att de skulle tagha honom igenn medh wenskap, Menn Ridderskapet och denn meniga mann i rikit war icke ther tilsinnad, att de wille hafua honom igenn.

Då hende sigh widh denn tijdenn, att handlat wardt om giftermåll, emellenn her Iwar Axelsonn som gotland innehade, och Jungfrw Magdalena Konungh Karls dot-, ter, och wardt beställt, att Bröllopet skulle hållas i Nÿ-, köpingh, Wardt och beställt, att itt almenneligit herre-, möte skulle der tå hållas, till hwilket Danmarkz rikes rådh skulle och medh komma, her Erich Axelsonn och her Johann Christiernsonn som annammade Jungfruna aff Konungh Karll på Rasaborgh, och förde henne till Nÿköping Der wardt Bröllopet hållet widh Korssmesso tijdh om höstenn anno 1466. Och der war till mötet mestepar-, tenn af ridderskapet öfuer hela rikit församblat, och mån-, gha så woro der medh af Danmarks rikes rådh, Menn Erchebiscop Jöns som rikzens förestandare war, kom der in-, tedt, Nogh är till trwandes, att hann well förnam, att Rikzens rådh wille sättia honom af höfuidzmansdömet, thÿ

kom hann der intet, Ther woro monga som icke gilladhe hans re-
gemente, thy de fruchtadhe at hann skulle tagha konungh Chri-
stiern in igenn, derföre gingo the till, och vtwaldhe her
Erich Axelsson till rikens förestandere, Nogon tijdh til-
förenne hade erchebiscopen heft bodt efter her Niels Stura,
och hann war icke wall tilfridz medh honom, Mann her
Niels driistadhe sigh icke till at komma till honom, vthann gaff
sigh till Åbo till her Erich Axelsson, Tå erchebiscopen för-
nam, at hann icke komma wilde, Sende hann wall 50
karla efter honom, som honom gripa skulle, och förre så till
honom, Mann tå de kommo till hans gårdh, funno de ho-
nom intet, Så skinnadhe the hans gårdh, Noget der efter
bleff itt herremöte i Stokholm, Der kom her Niels Stura
medh her Erich Axelsson, och klagadhe öffuer thet woldt och
orett som honom skedt war, Mann hann fick icke annat
än Spott och Spar af erchebiscopenn, Derföre foor hann
vm i Gestrikelandh, och fick nogra karla medh sigh, och grep
Så erchebiscopens fogda, och togh monga hestar ifrå honom,
och baar vp allann Skattenn, Tå erchebiscopenn thet för-
nam, Sende hann 300 folk mot honom, Mann her
Niels drogh vp åt Dalarna, och hylladhe der almogenn
till sigh, och höllt samme her Niels mykit medh Konungh Karl. C

Tå nu mötet ther war i Nyköpingh, och rikens rådh och
ridderskapet som der tilstädes war, hade vthwalt her
Erich Axelsson till rikens förestandere, Så foro de tå
strax oförtöffuat till Stokholm, Så at de woro alle der i
Stadenn, förra än erchebiscopenn thet förmodat hade, och be-
gynte the tå gå till rådz medh erchebiscopenn, om regementet
i riket, och hölle thet så nogra dagar, och hade erchebiscopen
noget tilförenne andtwardat Iwar Grenn Stokholms
Slott på sina wägna, Så begaff thet sigh een dagh, tå herra-
nar woro på rådet, at itt stort skall och buller bleff vtann

dörrenne, mellan theras tunnor, och kom in noch vp,
Så at alle begynte roppa, at the icke wille hafua Erchebispen
för theras herra och Konungh. Och hade her Erich Axelson
enn tienere Oleff nadh widh namen, Som Capitanare
war i thetta bullret, och de luppo till Dömma den her-
ranamer innewore, rÿchte och slogo på henne, lijka som
de wille slå henne sönder, och ropade, at Erchebispen
icke skulle wara theras Konungh, Tå wardt Erchebispen
förfärat, och förmodde ey annat änn at de skulle komma
och slå honom ihiell, och hade på denn tijdh huarken hann
eller her Iuar grenn noghot folck widh handena, ty de
hade sendt theras folck åt Vpplandh emot her Nils
Sture, Derföre war Erchebispen kommen i stoort be-
kymmer, och hade tå ey annor rådh, änn hann moste vp-
säye höfuidzmandzdömet, och antwarda her Erich Axelson
Stokholms Slott. C

Mann her Niels Stuure war i Dalerna, och gaff före
at hann wille hafua Konungh Karll till rikit igenn, Derfö-
re bleff hann och well hördt, hann fick enn stoor hoop folck
medh sigh, och kom neddragandes till Westerås, och hadhe
tå her Erich nilsson Slottet inne, Menn tå her Erich
Axelsonn förnam, at her Nils war dijtt kommen, togh
hann nogra af riddersskapet och Bispenne medh sigh, och foor
till Westerås, och gaff före, at hann foor för denn skull
tidt, at hann wille stilla thed bullret som på färde war,
Och bleff ther handlat at Konungh Karll skulle komma till
rikit igenn, och ther medh foor her Erich Axelsonn åt
Stokholm igenn, och her Nils stuure drogh vp åt Daler-
na, och thetta skedde om höstenn, och bleff sedann så stilla stån-
dandes nogonn litenn tijdh, Menn om Kyndermesse tijdh
ther efter, som war Anno 1467. lätt Erchebispen så
beramelia sigh, at hann wille fara Pelegrims reso till
Wadstena, Tijdt kom hann och hans Wenner, och bådhe

hans brödher komme ther till honom, Menn hwad the ther
beslutade, bleff uppenbart af thet som efterfölgde, Nemliga
at the wille skilia her Erich Axelsson widh höfwitzmandzdö-
met, Thå foor tå Erchebiskopen ifrån Wadstena till Öland,
Och bleff ther på Borcholmen en tijdh longh, Menn si-
na Swenner antwardade han Erich Karlsson, at han
medh them skulle förwara hans Stäket i Vplandh,
Om Sommaren ther näst efter, komme her Erich Nilsson
och Erich Karlsson till Strengenäs, och handlade ther medh bön-
derna, och förmagade then nogra af her Erich Axelssons tie-
nare som ther komne woro, Sedann foore the till Stokholm
och komme ther till handels medh her Erich Axelsson,
Menn han gaff them godh ordh, och sadhe som the sadhe,
och loffuade them hwad the begärade, Ther medh skulle thet
tå hafwa at the skildes wenner åth. änn tå at thet icke
lenge waradhe, och effter thet her Nils Sture mykket wis-
tades i gestringelandh, therföre fick Erchebiskopen hwar-
kenn ther eller i helsingelandh Skattenn vp, Thå giorde
enn af Erchebiskopens tiennare sigh redo, som heet Karl Ra-
nelsonn medh 70 godha karlar, och foor in i gestringelandh,
och kom oförwarandes på her Nils Stures tiennare, och
grep 24 af them, Thå her Nils Sture thet förnam, kom han
hastigt på Erchebiskopens tiennare, och grep them allasamman,
Så at icke enn vndkom, Och noghot ther effter widh fas-
ta tijdh, kom her Nils Sture ridh till westerås. och be-
gynte allestädz ther omkring at handla medh Böndren-
na, at the skulle fria Konungh Karll hielpa och manskap
till, och när ryktet kom vth, at han daghtingade på Ko-
nungh Karls wegna, Swore monga af Städmena till ho-
nom, the ther och begärade Konungh Karl igenn, Thy thet så-
ge wall at the som rikzens rådh woro, icke kunde draga
öfwer enes, Thy the wille alla wara lijka gode. och ingenn

wille bjuda them andra öfwer sigh i regementet. Therföre begynte både bönder och borgare at ledas widh sådana wäsende, och åstundade at Konungh Karll motte komma till regementet igenn, Tÿ fick och her Nils Sture wijs- ket undgälle.

Sedann sende her Erich Axelsson, her Iwer Axelsson och de andre af rikzens rådh som tå tilstädes woro, bodh till Rasborgh till Konungh Karll, och begärade at hann skulle komma och annamma rikit igenn, her Kedher Vesonn och her Gregers Matzsonn wordo Sendebodenn till honom, och war her Erich Axelsson till fridz ther medh at Ertzebispenn motte komma till sitt rijke igenn, och the- nom skulle på alla sijder warda fördragenn, och hans Brodher her Christiernn Benchtsonn foor till Ölandh och skulle ther handlat medh honom, Menn som wegh wrekiandes war, Ertzebispenn wille till ingenn för- likningh som honom bödenn wardt, tÿ kom hann och intet hijt op.

Så nu Konungh Karll war aff rikzens rådh medh bodh och breff kallat till rikit igenn, kom hann ifrå Ras- borgh dagenn efter S. Martini, inn för Stokholm, Anno 1467. och hade hann tå warit än halftridie år warit skildt widh rikit, menn nu bleff hann medh stor ähra och frögd intagenn i Stokholm, och her Erich Ax- elssonn oplät honom rikit, och antwardade honom Stok- holms Slott och Stadh. och bleff åter almennelige hyllat för rikzens herra och Konungh. Ertzebispens wenner tilsade honom och hulskap och manskap till. Så skickade och Konungh Karll her Christiernn Benchtsonn medh Breff till Ertzebispenn, som war på Ölandh, och wille ännu tå wändt altingh till thet bästa, Menn Ertzebis- pens regemente hade tå ända, hann hade twå år för

blifwit Konungenn widh rikit, Gudh tilstadde ikke at
hann skulle göra thet flera gånger, ther hafwer warit
enn ähreloss skalk, och ikke Biscop, både emot sin rätte
herre och Konungh och sit fäderneslandh, ty är bätter
ähn enn elende mann, Widh 2 wekor efter Konung
Karll hade fått Stokholm inn, och Konungh Karl begyn-
te fara kringh om landet, och handlade med thenn
menige mann i rikit, och honom tilsade hulskap
och manskap, Menn Calmarn och Ölandh med noger
annor lähn och landzendar, hölle änta Konungh
Christiernn tilhanda, Så blef thå beramet it herr-
emöte mellann Konungh Karll och Konungh Chris-
tiernn på S. Olufs tijdh, i Halmstada, Ther komme
både parterne fulmyndiga sendebudh, Konungh Chri-
stiernn begerade, at hann skulle lätha honom riket
up, Menn Konungh Karl war öfwerbödigh, at så-
dann motte komma i rätte, så at ther motte dömmas
om, hwilkenn theras bätter rätt hade till riket, till
sådana rettegångh, vthann lath sigh tyckia, at hann
rätt war allom kunnogt, hann wille ikke med rätte-
gångh låte komma nogonn twifwelsmål i sin rätt,
therföre blef thå intet beslutat, vthann rychtet gick al-
menneliga vth, at Konungh Christiernn wille medh
härskiöldh tagha riket inn, och thetta skedde Anno 1468.
Konungh Karl förstarkte sigh at möte Konungh Chri-
stiernn, om hann wille dragha her inn i riket, Och S.
Kathariné tijdh ther efter, drogh hann med macht inn i
Westergötlandh, Menn her Iwar grenn som thå-
wald innehade, sende bodh emot honom, at hann ikke ther
indragha skulle, Dogh thet achtade Konungenn intet, vtan

HS / B 114 -

kom medh myklet folk der inn, Tå her Jwar grann
thet förnam, bemannade hann slotet och drogh inn i
Danmarck till Konungh Christiern. och Konungh Karl
läth bestalla Axwåld, foor så sidhen genom wermer,
land och dalanar, och kom genom gestringelandh åth
Vplandh igen, Men Konungh Christiern kom af
her Jwar granns tilskyndan medh myklet folk dra,
gandes inn i Westergötlandh. Då moste tå Konungh
Carls folk som låge för Axwaldt, dragha der ifrån
igen, och der medh drogh Konungh Christiern åter
inn i Danmarck igen, När Konungh Karls folk
thet förnam, förstärkte the sigh, och droghe så först inn
i wärmlandh, och giorde der noghon skada på Konungh
Christierns wenner, Sedan droghe de inn i Halland,
Men tå Konungh Christiern thet förnam, skynda,
de hann sigh oförtöffuat inn åt Westergötlandh igen,
och bestelte hann sitt folk i försåt på een Skogh, der
Konungh Carls folk skulle framdraga, och tå de Swen,
ske komme dragandes, och achtade sigh intet, bleffue der
många af them både slagne och fångade, Thet Swenskes
största olycke war, att de hade icke alle medh thenna
hela här draget then wägen, der försåtet för
them war. C

Vidh Michelmesso tydh then nest efter Anno 1469.
förschreff Konungh Karl itt herremöte i Wadstena, och
komme der på them Erich Karlsson, her Trotte Karl,
son och her Erich nilsson, och grippo der Fru Magda,
lena Konungh Karls dotter, her Byrger Trolle och
hans son Arwid trolle, Tå Konungh Karl som tå på
wäghenn war åt wadstena thet hörde, Drogh hann åt
Stokholm igen, och läth försambla myklet folk, och sen,

de them emot Erich Karlssonn, som kom dragandes åt Up-
landh, både häremanen möttes widh Arboga, Konungs
Karls folk bleff affslagit och gaf flychtena, och Erich Karl-
sonn och de med honom woro läthe skiuta och skiffla Arboga
i grund, effter thet Borgarenar hade stått Konungh Karl
bij, ann tiugende dagh Jwll der efter, hade Erich Karls-
sonn församblat nyghet folk emot her Nils Sture, tå wych-
tet gick att the kommo dragandes vthaf Dalanar med
nyghet folk, och efter thet the ikke kommo så hastight som för-
wäntandes war, giörde hann sigh i sinne öfwerdådighet-
tedhe, och drogh vp till them, och tå hann kom vp om Fr-
wnmora, märcte honom her Nils Sturas folk, de der
ganska få woro emot thet folk Erich Karlssonn hadhe,
Der kringwerfde the hans folk, såsom hann hoop medh
för Dom slaghtad skulle, och intet kunne tagha emot, och
miste tå her Erich Karlssonn och Twore Karlssonn och fle-
re som medh them woro, flydde medh sådana skam, att Pi-
gher och quinnor griipe och fångade een part af hans
hoffmän, gödeka wangh bleff gripinn af tanne lagh-
pige. Och Erich Karlssonn och de medh honom wore skin-
dade sigh thet meste the kunde åt Westeråås, och läthe der
med hast vthgå breff och bodh åt Nerike, Södermannaland
och Östergötlandh, Så lydandes, att de i alla motto ha-
de öfwerhandena, och att thet stodh alt wall till med them,
Medh thet samma lijst kommo de igenom landet vthtill
Calmarnar.

Nogonn tijdh der efter, bleff Konungh Karll siuk, och
tå hann lågh på sina dödhesängh, läth hann wija sigh widh
sina frille, på thet hann skulle ächta sinn sonn, dher mij-
kinn twänta afkom, och antwardade hann her Stenn Stu-
ra riket i handen, och så bleff hann dödh i maij månat

widh kyndermesso tijdh på Stokholms Slott, och bleff begraf-
nenn i gråmunka Closter, och hafuer hans hela re-
gemente föghe annat warit, änn oroligheet, och inbyrdes
twedrecht, Som mest kom ther af, at enn part af riket
wille hafua Konungh Christiernn, och wille bliffua
widh förbundet, Som rikenn emellann giordt war, och
denn part wille thet icke, och therföre satte mann Sä för
Som annarstädz, frucktena af förbundet, och hafuer Ko-
nungh Karl mera änn nogh försökt werldennes ostadig-
heet och hjulshulet.

Steen Sture Swerigis Föreståndere

Så förlöp sigh thet sigh wæll itt åår öfuer
Sedann Konungh Karll war dödh, at rikens rådh
wore oene och twedrechtige, Ty at enn part wille
hafua her Stenn till Höfwidzmann, och enn part wil-
le icke, therföre församblade tå Bönderna sigh sielf-
we i Upsala, aff Uplandh, Södermannelandh, Dalarne,
Helsingelandh och flere landzender, tolff Bönder af
hundret, de beslöthe itt herremöte i Enköpingh
ther alt rikens rådh skulle tilhopa komma, och draga
sigh till Enedrecht, Ty de sade sigh ingalunda kunde
längre lijda sådana twedrecht i landena, och tå the kom-
mo tilsammann som beslutat war, bleff ther föge uträt-
tat, Efter thet her Stenn och Nils Sture komme ther
intet, Widh walborgmesse tijd wardt och hållet itt möte
i Arboga, till hwilket kallade wore både Bönder och bor-
gare, och ther skulle endrechteliga samtyckias, hoo höff-
widzmann warda skulle, och ther wardt enn läst Tyskt
öll upslagt för Bönderna, therföre gåfwo de rijsmenn som
Hann begärade som ölet upslade, wordo och nogra i sam-

ne mötte tilskickade, som skulle komma till taals med Ko-
nungh Christiernn i Stäkabergz skäär, thy hann war thet
förmodandes, och på thet sidsta kom thet ther till, at the
som hölle medh her Sten fingo öfwerhandena, och hann
wardt samtyght för höfwudzmann.

Menn tå konungh Christiernn sågh, at hans wenner
kunde intet wtretta, giorde hann sigh rede medh alle
macht, till at dragha vp till Swerige, kom så till Cal-
marn som än tå war i hans händer, och lät vnder-
läggia och förskingra then hoop folck som her Sten
hade liggiandes widh Kalkubergh, och så seglade hann
åt Stokholms skäär, Menn Erich Carlsson dragh
medh itt tall folck till Stäkaholm, och förde then besta-
ningh som ther war, och skyndade sigh efter konungenn,
och kom konungh Christiernn för Stokholm medh 70
skip then 10 dagh i Julij månat, och fälte sin anka-
re widh wagnsöörn, och på then tijdenn war mesta
partenn af rikzens rådh i Stokholm, Erchebiscop Jacob
som Mickelsson nest tilförenne war hemkommen
ifrå Rom, war och tå medh i Stokholm, ther wardt
tå lenge handlat mellenn rikzens rådh och konungen,
at hann matte komma till riket igenn, och hans wijdi-
ge sendebodh woro thit och offta inne på Helgandzholmen,
och kom dogh till intet beslut, efter långh förhandling ward
sat i dagh till kyndij, Derförinnan skulle hwar göra
them annars tiltaal och swar, wille och the Swenska
wita hoo som skulle stå för riket tå konungenn ikke tilstä-
des wore, medh hwilkenn ordh, de gåffwo honom nodals
hopp ther till, at hann skulle komma till riket igenn, dogh
blef thet så hengiendes, at hann fick ingenn wiß swar

HS / B 114 -

Och ther medh fördrögdes tiden, och wintren tilstundade,
och fatalien blef förtärt, och ther fore de Swenske efter,
at han skulle nödgas till at dragha åt Danmarck igen,
Men tå han förnam, at thet war ikke annat än
förhalen, Sände han her Juar gemen inn åt Fiä-
drundalandh medh 200 folck till Upsala och de landzme-
dar ther omkringh, at de skulle hylla honom landet
tilhanda, och han sielf gaff sigh inn på Norremalm om
S. Egidii dagh, och befäste sigh ther med Skantzer och Kri-
gor, och bestallade så Stockholm på then ena sidona, Skiöt
och förangade inn i Staden af Brunckabärgh, och äret
tilförenne hade han bestelt medh siöstäderne, at intet
Salt fördes her inn i riket, Therföre läth han nu Sal-
in Salt i sit läger och gaff gott köp, och läth thet mykket
utgå, och ther medh lockade han monga bönder till sigh,
och behölt monga bönder quarre i lägret, Som efter salt
komne wore.

Men tå her Steen och flere som i Stockholm wo-
re, förnummo hwad list Konungen brukade, fore her
Steen sielf medh her Nils sture, Arend Trolle och wo-
gna flere ut i landet, till at församla folck utaf Öster-
götlandh, Nerike och flere landzändar, och her Nils drogh
åt Dalarna, Tå nu her Steen och de medh honom wo-
re, hade församblat så mykket folck, som de betröste sigh
skola kunna bestå medh, drogho the fram till Erstundh
en half mila ifrå Stockholm, Ther schreff her Steen
Konungh Christiernn till, at han skulle dragha sin wägh
till Danmarck igen, Men Konungen Swarade, at
han war ikke i then acht kommen, at han så hastigt
skulle tädhan fara, och till thet folck her Steen hade, sen-
des honom 1300 folck öfwer Ladhgarsiö ifrå Stockholm, och

HS / B 114 -

Så drogh her Steen medh sit folck fram på Malmenn, och
hade Konungh Christiernn skift sit folck i twå delar, then
hoop achtade på Stegenn, then hoop war på Brunkabergh,
och then parten widh S. Clare Kyrkio, och hade hann then
stora hoop bönder medh sigh i lägret, bådhe the som komme
woro till at Köpa Salt, Så och de Bönder som kring landt,
som och her Iwar gerna församblat hade, och tå klocka
kann war widh ellofftu på dagenn, kom her Steen så
dagteliga tildragandes, och slogh strax till Konungh Chris-
tierns folck som war widh S. Clare kloster, och de aff
Stokholm fölle och merchteliga uth baak på them, och fölle
så hårdt till, at de kommo ledhenn på Konungens skarenn,
Menn tå Konungh Christiernn sågh, at hans folck som
nidher widh Klostret war, kom i stoor nödh, och hadhe när
worden nidherlagdt, Lät hann sit folck som på bärget
war, Komma them till undsettningh, och tå bleff striden så
hårdt, at her Steen moste wijka af igenn, och hade han
well bleffuit afslagenn, hwar her Nils Sture ikke snart
hade kommet honom till undsettningh, Samma her Nils
Sture kom tildragandes baak för Brunkebärgh af Sko-
gharnn medh myckit folck, kom ochså een hoop folck utdra-
gandes ifrån Stokholm, Der Knudt Posse war Baneranne
stare före, Så slogho de åter till Konungenn på alla sidhor,
och Knudt Posse trengde så hårdt till, at hann kom inn till
Konungh Christiernn så när, at Konungenn sielf med sina
egna hand giorde honom illa Sånann, Så bleff och tå Konun-
genn skuttinn i munnenn, och så gaff hann fleughtenn, åt sinn
Skip, hans folck begynte fly till ena broo, som giordt war
emellann Köpungenn och malmenn, Menn Borgarenar
af Stokholm, hade warit ehr medh båtar, och huggat broena
Sunder, och när folcket kom myckit på henne, brast honn

Bönder, och myket folk drunknade der, manga båter
worde och så förfyllte medh folk, at de sunko nedh, widh
Konungens Hofundbaner lågho mer än 500 slagne, un-
dantagandes them som her och der wore slagne, widh
900 worde fångade. Her Trotte Karlsson blef och sla-
genn, Så blefwe och mesta partenn af de Bönder slagne
Som wore medh Konungh Christiern, Blefwe och man-
ge riddare och friborne män fangne, Denna Slach-
tingenn skedde Anno Domini 1471. Torsdagenn ef-
ter Birgittæ. C

Då her Steen denna Slachtingh wunnit hade, blef
hann stadfäst i regementet, och foor så kringh om alt ri-
ket, och fick inn alle Slotzlofwer, både af Swenske och Dan-
ske, och wintrenn der efter fick hann Calmare och Bork-
holmenn, sampt Stäkaholm inn, som alt till denn tijdenn
hade warit uthi Konungh Christierns händer, Så sat-
tes them i dagh mellann rikenn, och worde mongh her-
remöte hållenn så gott som hwart åår rikenn mellom,
menn der blef der föge uträttat, och de fångar som her
Steenn fått hade, wore i mongh åår med theras fangelse
beswärade, förän de aldeles quitt och frij worde, och ske-
de mongh wärrgångar om Gotlandh, menn thet kom dogh
till intet besluut, och ändtå at thet stodh i fridh mellann
her Steenn och Konungh Christiernn, Så war thet dogh
ingenn wäl fast fridh, Ty Konungh Christiernn unsade
Ju aldre the Swenske, och her Steenn redde sigh till at stå
honom emot, änn tå at thet ikke kom till oppenbara feijde. C

Anno Domini 1477. wardt Universitetet i Upsala Stichtat af
Erchebiscop Jacob, nogher åår der efter som war Anno Do-
mini 1481. Blef Konungh Christiernn dödh, tå hann hade
wäl 34 år Konungh warit. C

Noghonn tijdt der efter, gick bodh och breff öfwer all trij

rikeno, at itt Herremöte skulle hollas i Halmstada, och
tå thed tijdh war, at thed skulle hollas, giorde her Sten
sigh rede, och rikzens rådh medh honom till at fara tijt,
och tå han kom till Wadstena, blef han siuk i sin öghon,
om han retzligha siuk war, eller lät han så ryghten
utgå för en slags skull, kan man icke nu kunde weta,
dogh war han begärandes, at rikssens rådh skulle fa-
ra tijdt, han bödh them sit Insegell medh, Men efter
thed han icke foor medh, Så wille ingen af the andra
besöke mötet, The Danska och Norske komme dar, och
the ammanade efter långh förhandlingh stoor löfte och
tilsägelse, Junckar Hans för theres Herra och Konungh,
och them skulde Anno 1483. widh Tiugunde dagh Jule
stodh åter itt möte i Calmarn widh Mårtensmesse tijdh,
och tå giordes Calmarn Recess, och den hafwer handlen
och rikzens rådh i Swerighe loffwat och bebrefwat Konung
Hans Swerighe, Dogh skulle thed skee under mongh swår
willkor, The Swenske hade nu tilförenne nimmer ähn
nogh försökt, huru litet them wardt af frammande Ko-
nunger hållet thed them loffwades, Derföre satte the
nu Konungenom så monga swåra Artiklar före, at ho-
nom skulle nödeligh wara möda och arbete at holla them,
Som Calmarn Recess nogsamt innehåller, och ändta så-
dana Artiklar woro swåra, Så loffwade dogh Konungh
Hans thed och medh Eedh, Breff och Segell, at han them
hålla wille, och på sådana hans beplichtelse sades honom
riket till, Och ähn tå at Swerighe blef Konungh Hans
tilsagt, Så fördröghdes thedt wall i fiorton åhr, förra
ähn han kom där till, C

Tå nu Konungh Hans sagh, at thed feck förhaladt och för-
dröghdes för honom, åår ifrån åår, och han icke wardt

annammat till Swerige som utlofwat wardt, der-
före begynte han sielf skrifwa her inn i riket, både
till een och annan, och förmanade alla, at de skulle
hålla her Steen der till, at fulgöras motte thet
som utlofwat och bebrefwat war, och tå Konungs Hans
sågs, at thed änn nu langer fördrögdes med honom,
Begynte han giftwa sigh i handell med Muscoviten,
och giorde förbund medh honom, och upwerkte honom
emot de Swenska och de Lybeska, och kom thed åstadh at
Konung Hans upsökt har Ryssen emot Swerige. vid Locc. p. m. 164. vid. inf.
monga Lybska köpmän worde tagne widh halsen
i Nogårdh och worde illa tracterade, och komme mon-
ga bårar till Danmark, utsände ifrå Muscoviten
till Konungs Hans, them han sände tilbaka igenn, somb-
liga till Siöös, och sombligie genom Norige, och så begyn-
te åter Rysarne at förhärja inn uppå Finland, eft-
ter Konungs Hanses tilskyndann, Menn tå de Swen-
ske sågo, at riket icke well försivaras kunde under
her Steen, ty monga åstundade efter riket, och
wille hafwa thet under sigh, som woro Keijsarens son
Maximilianus, denn der bodh och stora skenker hade
sendt till her Steen, Så och Hertogh Hinderich Konung
Hanses broder, Så och samma Konungs Hans, war och
ett rychte upkommen i landet, at bönderna wille sielf-
we tagha regementet inn, och uphäfwa sigh een Engel-
brecht igenn, Derföre nödgades her Steen och riksens
rådh till, at samtyckia der till, och blef så hållenn een
almennelighe herredagh i Stokholm, widh S. Bartolo-
mei tydh anno C 1494. Der blef almennligha beslu-
tet, at Calmare Recess skulle fullgöras, ty riket
kunde nu icke för förbenömda saker skull uthann Konungs
wara, och besynnerligha loffwade her Steen thed sielf
och, at han wille hålla sit breff och Insegell widh macht

HS / B 114 -

dogh medh så skäll, att om Konung Hans wille sielf hålla
thet widh macht som hann i Recessenn utloffwat hade, thet
loffwade och hålla rijksens rådh och medh samma förordh,
och Konung Hans wille hålla thet hann loffwat hade, och i
Samma förordagh Swenske rijksens rådh sigh så tilsammann,
att hwad them ena öfwergick, skulle och them andra öfwer-
gå, Till samma förbund gaff her Stenn sigh och medh,
och skudde denna Bebindelsen der upå, att Calmare Recess
skulle bliffwa widh macht hållenn, Och om Pingzdaga nest för-
lidhenn, wardt itt herremöte hållenn i Lödhösö, af några
fulmyndige af Swerigis och Danmarkz rijkes rådh, och der
blef belefwat, att åhret der effter, som war anno 1495.
om midsommars tijdh, skulle itt almenneligit möte hållas
i Calmarnn, och der skulle Konung Hans utan all langre
fördrögningh warda annammat till rijket, Tå nu tijdhen
kom att samma möte skulle besökt warda, gaff Konung
Hans sigh åt Calmarnn, och all trij rijkz rådh försambladhes
der, Menn her Stenn kunde intet komma fram, medh
sinn Skep, thy wädret war honom emot, och bijdde Ko-
nungenn well enn månat effter honom, och hade Konun-
genn ibland sinn Skep enn stoor Kraffwell, som kalladhes
Griphund, der hann hade sit fatebur upå, och mongh breff
som skulle i mötet brukat wordet, på denne Kraffwell war
enn walsk Doctor och myket annat folck, Menn af wådha
kom der elden i krutet, och Kraffwelenn brann up och
trij annor Skep, och two Skip komma på grunden, och thett
skudde i Calmarn Sundh, och af denn Skada Konungen der
fick, blef hann fast förswagat, Så att hann på denn tijdh icke
kunde komma till thet som achtat war, uthann moste gå på
enn nij fridh medh her Stenn, thet hann icke gerna giort
hade, och sende hann sinn myndiga Sendebodh till her Stenn,
och wille hafwa giort fridh medh her Stenn i trij åår, Men

her Steen wille icke göra fridh mehr än it åår,
och thet skedde mot rijkens rådz wilia, som och wille haf-
va fridh i try åår, och efter så icke skedde, följde ther my-
ket ondt efter, Thy tå Koningh Hans sågh, at her Sten
så styff war, bestämplade hann så medh Ryssanar, at
the skulle få honom nogh till at beställe.

Samma åår om höstenn kommo Ryssanar inn i Finland
och giorde ther stoor skada, och bleff Knut Karlsson sla-
gen som war höfwidzman för her Stens folk, och
monge wordo slagne medh honom, Så församblade her
Steen ganska myket folk, som hann skulle dragha
åt Finlandh medh, Menn thet gick altså långsamb-
liga till, at thet fördröjdes longe inn på höstenn, thy
myket folk fröß förderfwat, förhindrade och wädret
honom, at hann icke kunde så hastigt öfwerkomma
som behoff giordes, Derföre hade tå Ryssarna thesto
bättre framgångh, The kommo till Wiborgh wid S:
Andreæ tijdh, stormade ther till Stadenn, och fingo in
Tornenn inn, och wore the mongestädz komne med stegar
på murenar, Tå Knut Posse som war i Stadenn thet
sågh, stickade hann strax eldenn i Tornet under Ryssa-
nar, och brände them wp, och ther af worde the andre som
på murenar wore förskrakte, och gåfwo flychtena, Och
änn tå at Knut Posse hade litet folk medh sigh, Så giör-
de hann dogh Ryssanar stoor skada, Sedann drogo the för
S. Olufs borgh, ther fingo the och skada, Så at ther the dro-
go hem igenn, hade the mist i thenn resonn 9000 folk,
Så kom tå her Steen till Finlandh, Sedann Ryssanar wo-
re bortdragne, och efter thet folket war myket, och
kunde icke well lenge hollas tilhopa på enn stadh, Derfö-
re förskingrade hann thet, och lade thet wijt omkringh,

Menan widh kyndermesso tijdh ther efter komme Rydzar-
ne igen, brende af Carelen och Sawolax, och en stoor
deell af Tawastaland, och komme in till Tawastahws,
och ther the forre fram, brende the alt aff, och slogho ihiel alt
thet the öffuer komma kunde, Och förra än her Steen
som tå war i Finland, kunde komma sit folck tilhopa
igen, giorde Rydzanar sådana skada och drogho af igen,
Then medh foor tå her Steen åter till Swerige igen,
till att försambla mera folck, och achtade sedan draga
in åt Rydzland, och skickade han Swante nilsson medh
her Erich Trolla och her Steen Turesson till höfuidzman
för folcket, som han ock bleffua quart efter sigh, Menan
tå han kom till Swerige, och skulle försambla mera
folck, gick thet så longsambliga till, att han icke kom så
snart till Finland som utloffuat war, her Steen
hade tå bekymber, han wille gerna hafua straffat Ry-
dzanar, Så fruchtade han doch att konungs Hansses wen-
ner, skulle nogott obestand begynna emot honom, her inne
i landet i hans frånwarelse, Ty han war en widh thet
sinnet, att han wille siälff bleffua widh regementet, och
icke låta konungh Hans komma till riket, än tå att an-
norlundes utloffuat war, Så förmanade dogh Erchebiskopen
och flere af rikzens rådh honom, att han skulle skynda sigh
medh thet folck han hade åt Finland, och the wille wara
honom ther godh före, att her intet obestånd skulle förreta,
hit warda her i landet som han fruchtade före (

Menan tå her Swante sågh, att tijden fast fördröghdes, och
her Steenn kom icke som utloffuat war, giorde han och
knud posse rådh, medh the andre, och drogho med 2000 folck wid
dijna wårfrw tijdh, in till Nya Narffwen, och bestalladhe
then slottet som kalladhes Iwangorot, thet bestormade the, och

och wunno thet innan dag timen, och the fingo ther stora
ägodelar och 30 fångar, och drogo så åt Finland igen,
och förlop sigh så tiden om till Michelsmesso, och thetta skedd
de anno 1496. giorde och Rÿßanar widh samma tijdh
stoor skada i Nörrebotn, Så effter thet at Swante sågh
at tijden förhaladhes, och han hade nu så länge förbijdt
i Finland, och fick ingen vndsetningh, giorde han
redo till at draga hem, Thet war ock tilförenne så
aff rikzens rådh beskickat, ther her Sten hade sielff
gifuit samtyckie till, at han skulle widh then tijdhen
komma hem igen, Tå nu Swante och the andre som
medh honom redo wore, till at fara hem, kom her
Sten öfuer till Finland, och han begerade, at
her Swante skulle bliffua quarre, och så wille han haf-
fua dragit om i Rÿßland igen. och effter thet Swan-
te beswärade sigh storliga ther wedh, Så bödh her Sten
till, at han wille löna hans folck, och annat mykit
lofuade han honom, Menn Swante wille ingalun-
da lenger töffua, vthan drogh sin wägh, Ther af kom
een stoor owilie mellan honom och her Sten, och skyl-
te han sedan Swante therföre, at i then resan intet
vträttat bleff som achtat war, och begynte her Sten
kalla Swante feldtflyktigh, och sade honom hafua rymdt
vndan rikzens banner, Sade han sigh och thet wilia weder-
göra. C

Så her Sten till Stokholm kommen war, stempde han
strax rikzens rådh tilhopa, at ther skulle itt möte hollet
warda, om första Söndagen i Fastonne, rikzens rådh
kom effter hans schriffuelse till Stokholm, Swante kom ther
ock, Och tå thetta skedde, hade icke her Sten sitt folck
widh handena. Doch war thet på wägenom ifrå Finland,

Så lågh rikzens rådh länge i Stokholm, och her Stenn
wille intet komma på rådet, medh minder hann finge
her Erich trolla och her Nils Bosson i gisslann för sigh,
Menn rikzens rådh swarade, att thet war ikke timeli-
gt, att hann som theras höffuidzmann war, skulle ta-
ga gisslann af them, menn leigdebreff gåffuo the huar
annann på både sider, och kommo så tilhopa i rådstugen,
Tisdagenn efter midfasto, Der bade tå rikzens rådh
her Stenn huldskap och manskap vp, medh wenskap och
kärlek, och eskade Slotzloffuer och höffuidzmandzdömet
igenn af honom på Cronones wegna, hann war och
tå der medh tilfridz, efter som hann lät sigh bemerkia,
och rechte them der handena vpå, och the loffuade honom
för theres kåre medbroder, att afwärria hans och hans
wenners Skada och förderff medh lijff och macht, Och
wardt så beloffuat, att Erchebiscopenn, Arwid trolle,
her Knudt Eskilsonn och Swante nilsonn skulle stå riket
före, och alla Slotzloffuar skulle hollas them till handa,
Menn när the eskade Slotzloffuenar af her Stenn,
togh hann thet i bemådh till annann daghenn, och tå hann
gick af rådstugenn, kom hann vndwek listeligha på Slot-
tet, Så att the af rikzens rådh som hade achtat sigh att
gå vp medh honom, kommo der icke vp, Så kom och
tå hans folk ifrånn Finlandh, och tå fick hann itt stör-
re modh, Menn daghenn der efter schreff rikzens rådh
honom till, och badhe honom och tå huldskap och manskap
~~till~~ vp, Menn her Stenn wilia tå intet fölia the-
res wilia efter, vthann hade Schotzmåll till hela rik-
sens rådh, allann adelenn och denn meniga mann i ri-
ket, af them allom i wilia och wenskap hade hann an-

nampnet rikit, Så wille hann och, när the underdånlige
der på eskade, antwarda them thet igenn medh wilia och
kärlek, Menn nu war hann icke så tilsinnes att ant-
warda thet frånn sigh, och beklagade hann sigh högeli-
gha, att honom skulle förkomt, för thet stora omak, sle-
gnij, och stora kåstzfahra, Som hann för rikens wäl,
förndt skull hafft hade. C

Menn Sakernar för hwars skull, the wille settia he-
nom af höffuidzmandzdömet wore thesse, Först att riket
hade nu lenge warit vthan konungh, och monga åstun-
dade nu der efter, och kunde icke lenger vthan konungh
emot Ryssar och andra vtlendska fiender försuaras,
Så kunde the nu icke lenger förhålla medh konungh
hans, vthann de moste hålla de löffter och förseglinger
the honom så offta giordt hade, Så framt de icke skulle
komma till friijda medh honom, War thet och een saak,
att her Stenn wille alt göra efter sit styffwa sinne,
och icke föra regementet, efter rikens rådz rådh emot
Sinn hugh, der myket obeståndh efterföljde, medh
mongh annor Saker som honom wardt förekastatt,
Och medann rikens rådh så tilhopa war, och thessa ären-
der förhanden hade, kom them konungh hansses Breff
tilhanda, i hwilket hann begäriade, att på S. Johannis
dagh der nest efter, Skulle itt almennelight möte stå i
Lödhsö, och tå skulle vthann all lenger fördröghningh, Cal-
mare recess fullgöras, att hann skulle annammas till
rikett, Der Swarade honom rikens rådh så till, att
de gerna wille holla honom thet the loffuade, Så framt
hann wille holla thet hann loffuade, och war thet icke the-
ras skull, att der så lenge fördrögdes medh, Så kunde the

icke så hastigt giffua der orsake swar opå, efter denn Engle-
brecht som nu opå förde war, Och ittenn tijdt der efter kom
Konungs Hanses undsäijelse breff, at hann sade riket feijde
till, och begynte strax der efter göra angrip opå riket i We-
stergötlandh och widh Calmarn, Menn efter thed her Sten
wille nu hålla sigh i ungemenat moot rikzens rådz willia,
Derföre blef thed satt i dagh emellenn honom och them, inn
till Dertzmesse, Tå skulle hollas enn almenneligh herre-
dagh, och der till skulle komma alla Lagmänn, och hwar the-
re skulle haffua tree friborna männ medh sigh, och 6 Bönder
af hwarie lagsagu, och thå skulle thed ändas medh höffuidz-
mandzdömet, Menn medell tijdh begynte Konungs Hans
förmagha emn opå riket, besynnerliga widh Calmarenn,
Derföre begynte tå Ärchebiscop Jacob och nogre andre af
Rikzens rådh, haffua theres bodh till her Stenn, och be-
gerade at wara i wenligh handell medh honom, till at
öffuerwägha hwad medell och rådh der kunde finnas till,
at sådana angrip som Konungs Hans giorde opå riket, mot-
te förtagenn warda, Menn her Stenn wille till inter
samtaall medh them, medh minder the wille holle honom
för rikzens höffuidzmann som tillförenne, Icke wille han
heller tilstädia, at de motte komma till Stockholm, starke-
re änn medh 30 karlar, Och lätt hann läggia sinn skiöm
och Jagter op genom strömenn widh Stockholm emoot them,
Så begerade the at hann skulle komma till them widh Al-
göhonn, Menn thed wille hann icke, och så förlop thed
sigh nogra wikor, at de hade bodh hwar till annann, och
komme dogh icke tilsammann, utann rikzens rådh beklage-
de högeliga, at them war förment, at the icke motte kom-
ma inn i Konungens Stadh, at förhandla rikzens ärender

HS / B 114 -

Och owiliann wäxte mer och mer, emellann her Sten
och rikzens rådh.

Medann thetta så förlop sigh, war Arwid trolle, som
Calmarne inne hade, till taals medh Påwell laxman
Hoffmestarenn, och Eskill göye Marskenn i Danmark,
och thee stedde i Lyckå, nogra dagar efter Pingzdagh,
och ther sade hann them thet till på rikzens rådz wägna,
at the wille gerna hålla thet the Konungh Hans loffuat
hade, Menn thet the icke nu strax kunde fulgöra ther-
nas löffte, war icke theres skull, Ty her Stenn för-
hindrade them, och hade the wäll lenge sedann giordt der-
fram unda medh, hwar thet hade them icke worditt af ho-
nom förtaget, gaff Arwid trolle och thet före, at rikzens
rådh hade sagt her Stenn vp hulskap och manskap, och at
hann hölt rikit vnder sigh emot theres wilia, Doch wil-
le the aldrigh efter denn dagh kenne honom för theres
herra, Och förmodde the, at Konungh Hans skulle
komma them till vndsettningh emot her Stenn, och be-
gerade her Arwid trolle, at Konungens folck skulle
icke förtaga på them, som honom för herra och Konung
annamme wille, Menn the som stodo honom emot, motte
stå theres egenn fara, och förplichtade hann sigh, at
hans som Erich trolle, Nils Bosonn och flere hans wän-
ner, aldrigh skulle hålla her Stenn för theres herra.

Efter at owiliann wäxte mere och mere emellan her
Steen och rikzens rådh, lät hann vpsa bönderna i Stok-
holms lähnn och i Rodenn, och gaff före, at Konungh Han-
ses folck lägh i Skärenn, och giorde ther skada, Tå bönder-
na komme församblade på Norrmalm, och the förnum-
me at Konungens folck war intet förhanden, vthann at

the woro försambladhe moot rikzens rådh, ginge the hem
i denn gången, hwar hem till sitt, och dhå bleff intet mer
af, Menn Erchebiscopenn bödh iu altidt thed till, att her
Steenn och rikzens rådh skulle komma tilhopa i wenskap
och kärlek, och handla om rikzens wärdande ärende, ef-
ter denn leyligheet som tå på färde war, Så war och her
Steenn på thet sidsta dher med tilfridz, menn hann wille
icke, att the skulle komma medh theres folck, och de wille
icke komma, medh mindre the hadhe theres folck medh sigh,
och widdes the för hwar annann, och der med kommo the
intet tilhopa, vtann her Steenn höllt sigh inn till böndern-
na, och beklagadhe rikzens rådh, att the wille draga främ-
mande herskap inn i landet, riket till stoor obotteligh ska-
da, Menn rikzens rådh läth gå sinn breff vth i lan-
det, och beklagadhe honom, att hann förde riket i freydh, bå-
de medh Inlendske och vtlendske, Dogh schreff iu altidt
Erchebiscopenn her Steenn till, och begärade att hann skulle
handla wenlige medh rikzens rådh, och icke hålla sigh så
myket inn till Bönderna, att sätia sinnet i them, och
Badt honom besinna thed gambla ordsprååket, der mann
säyia plägher, När Bönderna skola förlika herrarna,
tå göre the them lika säcke, och sätia them alle widh tudan,
Menn her Steenn höllt iu sitt sinne fram, och tå hann
förnam, att rikzens rådh iu endeligha wille in till Stok-
holm, och att the komme dragandes widh S. Johannis tijdh
om Sommarenn, Så gaff hann sigh vth ifrå Stokholm,
och begynte straxt vthann all förwarnings förargha på
Erchebiscopenn, som hoffwudet war för rikzens rådh, hann
läth storma Biscopztunna, och läth affbrenna Biscopzgår-
denn i Vpsala, hann läth och bestalla Erchebiscopenn medh no-

gera andra aff rikzens nådh på Stäket, Biscop Henrich
i Linköpingh lät hann fånga, och förwarade her Sten
inne på rikzens nådh alt thet hann kunde, och effter thet
hann hade bestallat Ärchebiscopenn och mygna andra af
rikzens nådh på Stäket, och gick thom så hårdt effter
Derföre wordo her Nils Bosson och her Ture Jönsson
förskickade till Konungh Hans om undsettningh, Och
tå kom strax Konungh Hans och fick Calmarn inn,
och Borcholmenn, her Nils Bosson och Arwid trolle
hyllade honom på menniga rikzens nådz wegna, och
thetta skedde wedh S. Jacobi tijdh, Menn 14 dagar
ther effter komme her Nils Bosson och her Ture
Jönsson medh Konungh Hansses folck i Stokholms skär,
Och noghot ther effter kom hann sielf, och wedh Bar,
tolomei tijdh bestallade hann Stokholm, Menn her Sten
handlade med bönderna, och hade församblat myket
folck wedh Rotabro, ther kom Konungh Hansses folck och
ther med honom hölle, och slogho hans folck på flychtena
och ther wordo många bönder slagne, och thet skedde på
S. Michels afftonn, och på S. Michels dagh blef her
Stenn affslagenn på Nörremalm, och tå hade hann
Stokholms Stadh medh sigh.

Johannes then 55 Swe, rigis konungh

Men effter thet her Steen nu ingem
mera tröst hade, och war twå resor affslagenn, Så be,
gynte hann dagtinga medh Konungh Hans, och tå hann
hade fått sådana förnäringh som hann begerede, att thet
Som giort war skulle wara honom aftalat Saak, Så
lät hann honom up, Stokholms Slott och Stadh, medh den

HS / B 114 -

rätt hann hade till riket, Nogra daghar efter Birgitte,
Bleff Konungenn medh sådana äher som der tilhörde, inta„
genn i Stokholm, och tå hann kom på Slottedt, och her Sten
öfwerantwardade honom Slotzloffwenar, Sade hann till hon„
om, her Stenn i hafwenn giordt itt ondt Testamente vdi
Swerrige, Ither, at i hafue giordt Bönderna, som Gudh
hafwer giort till Trälar, till herrar, och them som her„
rar skulle wara, wele i göra till trälar, Så fick tå
Konungh hans hela riket inn, på S. Catharinæ dagh, derneſt
Efftter, bleff hann i Stokholms Stads Kröntter till Swerri„
gis Konungh, Efftter Christi Byrdh 1497. åår, Tå hann
hade nu fått riket inn, och bestalt der om efter sin wil„
ia, drogh hann strax Efftter Jwlenn till Dannmark
igenn, Menn Erchebiſpenn och flere medh honom,
Som her Stenn wore ansinnige, strekte händt der ef„
ter, at the wille, at hann skulle vpnäta them theres
Skada, Som the af honom och hans wänner lijdit hade,
Menn efter thed at Konungh hans hade gifwit Sit
ögna breff der opå, at thed som giordt war i den twist
och twedrecht, Skulle wara een afftalat Saak, och
wille för denn skull ikke ryggia sit Breff,

Anno Domini 1499. kom Konungh Hans vp ifrå
Danmark medh Drotningh Christine, och war om dis„
tingenn i Vpsala, och widh Kindermesſo tijdh bleff Drot„
ningenn kröndt i Stokholm till Swerrigis Drotningh,
Och Samma åår medh Konungh Hans sinn kritzga„
tu, och Junkar Christiernn hans Sonn, kom emellan
Påska och Pingzdagh der efter till Stokholm, och bleff tå vtwald
till Konungh i Swerrige efter Sinn fadern, Så förlöp sigh
regementet i landet vnder Konungh hans, at i landet

war godh fridh och godh tijdh, och war hann sielff een
from och redeligh konungh, menn nu wart af hans
fogdar woro argha, och giorde mykit öffuerwoldh,
som war Jöns Falster på Orebro, huilkenn ther
ehwarn när och skäll, lätt vphengia Harald Plating
som fogde war på Nora Skoga, och nogra flere lätt
hann komma om halsenn, flere sådana fogdar ha-
de konungh Hans ock, huilke ther woro mera theres
herra till skada än till gagn, medh theres strenghe-
het, Ther till woro och nogra af ridderskapet som
begynte få it misshagh till honom, efter them bleff
icke hållet thet hann them loffuat hade, Icke bleffuo
the heller så achtade och affhåldne, som the hade förmo-
dat, tå the honom intoghe i riket för theras herra och
konungh, Dogh bleff ingenn tingh förretagenn emot
honom, vthan owilienn wexte mer och mer, Be-
synnerligha mellenn honom och her Stenn, till thes
hann affslagenn wardt i Ditmerskenn, ther hann
fick stoor skada, och bleff mykit förswagat, Så kom han
åter till Swerighe, Sedann hann denn skadann fått ha-
de, och ett herremöte kallade hann samman i Stokholm
widh fastelags tijdh anno c 1501. Ther begynte owil-
ienn mykit breista vth, och the Swenske stodo alt ther
effter, att Calmare recess skulle warda hållenn,
Och att enn Drätsell skulle vpsettias i landett, ther
Cronones renta skulle vpgöras vthi, Så att Cronones
skatt icke skulle föras af landet, Och widh fringzdagha
ther nest effter, komme till Stokholm, her Stenn Sture,
her Swante, Hennings gadd electus till Linköpingh
her Knudt alffsonn och Bencht Ryningh medh 700 hoff-
männ, och konungh Hans medh drotningenn war på Slottet

wore och monga andra af rikzens rådh tilstädes, Tå be-
gerade her Steen, her Swante och de andre som med
them wore, att Konungen skulle holla de Artikler widh
macht, Som i Calmare Recess beslutne wore, och annat
mere Som the gåffue honom beschriffuit, och wille att
hann them holla skulle, och handlades ther om i fyra eller
fem wikor, Dogh gick her Steen och de andre som med
honom wore, aldrigh på slottet till Konungen, medh
mindre the hade gislann före sigh, Menn tå her Sten
och de andre ikke fingo the swar af Konungh Hans som de
begerade, läthe de mana till fridz medh the Swar the får
hade, och foro ifrå Stokholm, otta dagar efter wår frw
Visitationis, Och komme så tilhopa widh S. Olofz tijdh
i wadstena, Tå vndersade the Konungh Hans, och schrif-
ue honom vp huldskap och manskap, och de Borgemen fick
hann i Stokholm S. Laurentii afftonn, Twå dagar
der efter gick hann till Skips, Seglade så till Danmarck
medh trij store Skip, och lät Drotningenn bliffua quar
på Slottet, och widh 1000 folck medh henne, Menn her
Steen och the andre läto strax bestalla Slottett, och in-
nann een kort tijdt, fick her Steenn mesta partenn af
rikzens rådh medh sigh. Erchebiskopenn stodh alena lengst emod
Konungenn, och efter then Konungh Hans kunde ikke Så
Snart göra honom vndsättningh, som then behöffdes, derföre
gaff hann honom låff, att hålla sigh inn till the andre af
Rikzens rådh, på thet hann skulle ikke förderffuat warda
Och widh Birgittamesso tijdh, kom her Steenn medh Biskoper-
na i Skara, Wexiö och Electus till Linköpingh, Stren-
gnäs och Westerås, och monga andra af rikzens rådh,
Ridderskapet och andre, för Stokholm på nörremalm, och
bestallade ther Stadenn, och Slogs Konungh Hansses folck

aff som honom der möthe, Nogra dagar der efter be,
stallade hann Stadenn på Södhermalm, Der möthe the,
nom och Konungens folck och bleff aff slagit, Så att man,
ga komme döda och såra i Stadenn, Få dagar der ef,
ter wore nogra af rådet och Menigheten i Stockholm
uthe på Södhermalm, och handlade medh her Sten om
fridh och bestandh, Men medan de uthe wore, stickade
Konungens folck eldenn på stadenn, Tå Menigheten
thet sågh, gingo the till och sloghe portenn vp för her
Stenn, hann kom så inn Stadenn till vndsettningh,
annars hade hann all vpbrunnet, Dogh skedde der
stoor skada, och mongh hüs brunne i grundh, J så mot,
te kom her Stenn och rikzens rådh inn i Stadenn, och
thetta skedde Söndagenn efter Calixti, och straxt bleff
Slottet bestallat, der Drottningenn vppe war, och
hade honn medh sigh her Ture Jönsonn, her Folck,
gengersonn, her Christiernn Bengtsonn, och widh
itt hundrat folck. C

Så nu Konungh Hans sågh, att Rikzens rådh begynte så
vnderechteliga holla honom emot, bödh hann sigh i rätta
för de yppersta i landet wore, att hann wille stå till
rätta för allt thet tiltaall the hade emot honom, Menn
her Stenn och de andre sadhe, att sådana tilbodh war
ikke vthan tom förhalningh, Så lenge hann kunde för,
stercka sigh, The hade nogh tilförenne förnummet, att
hann ikke achtade hålla Calmare Recess, och annat som
hann loffuat och swornit hade, Derföre achtade the intet
hans tilbudh, vthan fullfölgde thet the begynt hade, Sam,
ma åår som förbenempdt är, om Martini, bleff her Stenn
Sture åter korat och konat till rikzens förstandare, och

Så fullfölgde hann bestalningenn, för Stockholms Slott,
Och om wåårenn der efter, tå hann förmodde, att Kon-
nings hans skulle komma, och wilia göra Drottnings
Christine undsettningh, tänkte hann till huru hann kunde
få Slottet snarligha inn, Derföre begynte tå hans folk
storma till Slottet, fredagenn för helgatorsdagenn,
och af samma stormenn, wordo the som på Slottet woro så
förskräckte, att de begynte strax dagtinga, ty the hade icke
monga fredigha som wäre kunde göra, och Mondagenn
för Pingzdaga gaffz Slottet vp Anno 1502. Och woro
der icke öfwer tijo Karlar som näst helbrugda woro, tå the
afginge, och föge mera änn 70 beståndes, Tå gick Drott-
nings Christine af Slottet medh behåldna häfwer, och
fritt hennes dagligit husfolk, Menn alle de andra gin-
go af för fångar, Och tre dagar efter Slottet vpgifwit
war, kom Konungh Hans medh enn stoor Skipzflota för
Stockholm, till att göra Drottningenn undsettningh, Menn
tå hann förnam att Slottet war vpgifwit, seglade
hann till Danmarck igenn, och Drottningenn bleff
widh halfft annat åår i Stockholm, och sedann giorde Dan-
ska och Swenska myckenn Skada på hwar annann, Så
förlop sigh tidenn, att herr Stenn fick all Slottenn inn,
förutenn Calmare och Borgholmenn, Och åårett der
efter om höstenn, lätt herr Stenn Drottningenn fara hem
till Danmarck igenn, och hann fölgde henne medh till
Småland, och på samma resa bleff hann dödh i Jönkö-
pingh aff förgifft som hann fått mena, och thetta skedde
widh S: Luciæ tijdh Anno 1503. menn hans dödh wardt
hemligha hållenn någonn tijdh, Och hans lijk bleff fördt
till Stockholm på Slottet.

HS / B 114 -

Swante Nielson Swerigis förestandere.

Effter Christi byrdt 1504. åår, bleff her Swante nielsson Swerigis Marsk, vtwald, korat och konat till rikesens förestandare effter her Steen Sture S. Agnete dags, och på S. Blasij dags der effter, fördes her Stens Stures lijk till Gripzholm, der bleff thet hederligen begraffuat, och her Swante fulfölgde krijgen medh Konungh Hans, och lätt bestalla Calmar, Konung Hans hadde Slottet till Linköpings Rijkstadz altid på denn bestalningenn, och war thet en ganska långh bestalningh, thy Konungh Hansses folck fingo altid vndsätningh ifrå Danmarck, och effter thet Konungh Hans icke hadde stoort til, fälle at göra infall her i landet, medh mindre han ther fick stoor skada på sitt folck, Derföre lätt han the sina vthliggiare altid wara vthe till siös, på alla farwatten för the Swenske Köpmän, ther medh han giorde the Swenska störste skada, och sigh sielffuom störste fördell, ähn han göra kunde till landz, och togho hans vtliggiare offögeligh myckit godz ifrå the Swenske Köpmän.

Anno Domini 1506 Stormade Konungh Hans til Calmar om höstenn, och fick Stadenn inn, och åhret der effter war her Swantes folck inne i Blekingh, och brende af Lyckå, och samma åår Brende Konungh Hansses folck af Castelholm, och grepo her Steen turesson och hans hustru till fånga, Anno 1508. widh Julatijdh lätt Konungh Hans vpbrenna Lödhesö, och strax der effter samma wintter, lätt her Swante sitt folck dragha inn i Blekingh och brenna af Wää och några herregårdar, Så giordes ther skada på alla sidor, Mann der skudde ther altidh mongt

herredagar, och långh tijdh ther efter medh swår beskatt-
ningh, i thenn acht at thet hade mot kommet till vpslagh
och friidh rikenn mellann, och förskickades offta sende-
budh ~~riken~~ till konungh Hans ifrå then swenske och rikzens
rådh, om friidh till begerandes, menn hann wille dogh
ingenn friidh göra medh them, medh mindre at the skul-
le antingenn tagha honom eller hans sonn till konungh,
eller gifua honom årligha enn summa penningha af
riket, och wille, och wille the swenska ingalunda hafua
honom eller hans sonn igenn, Menn om thenn summa
penningar som hann begerade, woro the icke alle wid it
sinne, ty somlighe woro widh thet sinne, at man skulle
gifua honom sådana penningar, och thet hade well efter
thenn leglighet som sigh tå begaff, warit bästa rådhet,
förty freedenn är thet well wärdt at mann köper ho-
nom medh penningar, När mann thet kann bekomma,
Mann kostar ofta stora summor på thet som ingenn
är, och hade thet warit bättre, at mann hade taghit the
penningar som mann kostade på örligh, och giordt ther
friidt medh, och så hade icke så mongh mann kommet om
halsenn, ny hade heller så mongh skip bleffuit borttagenn
i siöönn som tå altid skedde, konungh Hans fick vnder-
stundom meer godz på itt skip, änn all thenn summan
dragha kunde som hann begerandes war, Menn thenns
röst som inga penningar giffua wille, fick öffuerhande-
na. C

Anno C 1509. skinnade konungh Hansses folck Åboo
stadh och vpbrende honom, Och samma åår komme the
Lybskes sendebudh till Stokholm medh 18 skip, och giore
the förbund medh the swenska, och gåffue them sådana rådh,
at the ingenn friidh göra skulle medh konungh Hans,

Nogon tijdh der efter, kommo åter the Lybeske i Cal-
marn sundh medh theras skip, och dagtingade så medh the
Swenske, at her Steen Swantesson, Hemingh Gadh och
nogra flere af ridderskapet följde them till Lybeck, och
sedan föllo the inn i Danmarck, och giorde ther nogon
skadha, och så hade tå Konungh Hans både the wendeska
Städer och Swenske till fiender, Så hade tå Konungh
Hans wäll warit benägen till fridh, doch kom ther in-
tet der till, Widh samma tijdh som war Anno C 1510.
kom Rijssa Sendebodh till her Swante till Stockholm, och
giorde fridh medh her Swante i Sextije åår, Och ä så
offta Rijssen hafwa giordt fridh medh the Swenska,
tå hafwa the her altiit talat på den Rågångh, som i Ko-
nungh Magnus Smeeks tijdt beleffwat warit, Så at the
aldrigh wele förtija sin rätt, Ej heller låta the Swen-
ska komma till oklandert häffd, på den landzendan
som de förmena få igen medh Rågången, Samma
åår nogot för Mårtensso finge de Swenske Calma-
ren Slott inn, som i mångh åår hade beställat warit,
och på S. Catharinæ afton der näst efter fick her Swan-
te Borgholmen, Men wintern der efter lät
~~her~~ Konungh Hans sitt folck dragha inn i Wester göt-
landh, och de kommo till Skara, her Swante drogh medh
sitt folck mot them, dogh gaff han sigh ikke till slach-
tingh med them, der medh drogho the åter till Danmarck
igen, Tå nu her Swante hade regerat i otta åår, bleff
han dödh på Westerås, Anno Christi 1512. dagen
efter Nyåret, och bleff begrafwen i Westerås dom-
kyrkio. C C

Steen Swanteson Swe-
rigis förestandere

Menn sedann her Swante dödh war, blef
stoor twedrecht emellann rikssens rådh och flere af ade-
lenn om höfuidzmandzdömet, Erchebiscop Jacob medh fle-
re Biscopar och de äldsta af rådet, wille hafua her Erich
Trolla till höfuidzmann, Mann de unge af adelenn
wille hafua her Stenn Swanteson, och war rikzens
rådh för samma saak skull offta tilhopa, och kom dogh till
intet beslut, Och om kyndermessona der näst efter, kom-
me the tilhopa i Vpsala, och Erchebiscopenn medh the gambla
af rådhet, hölt Bursynåk på Tinget, och Spordo them
till som der tilstädes woro, hwem de wille hafua till
höfuidzmann, Och Sade Erchebiscopenn som ordet förde, at
the gode männ som tilstädes woro af rådet, hade samtyckt
her Erich trolla för höfuidzmann och rikzens förstånde-
re, Mann de Swenade unga som stodo iblandt Bön-
derna, at de wille inte hafua denn Trollo slechtena,
Thy de Trollar woro af Danska artenn, Ingenn swa-
ran fick Erchebiscopenn der, på samma tijdh hölt her
Stenn och the som medh honom höllo Bursynåk, medh
enn stoor hoop Bönder, nedher på Konungz Engenne, och
hann fick dan godh swar efter sin begärann på thet
hann framsatte, Dogh bleff ingenn tingh beslutat denn
gångenn, Mann fram emot S. Mariæ Magdalenæ tijdh,
der näst efter, kom alt rikzens rådh tilhopa i Stokholm,
och alle de som woro widh thet sinnet, at the wille hafua
her Erich trolla till höfuidzmann, de togho gråmunka-
holm inn, och lägrade sigh der, Mann her Stenn medh
Hemmingh gadd och flere som medh honom höllo, hade läg-
rat sigh i Stadenn, och wore the dagliga i handell tilhopa,
och kunde dogh icke dragha öfuerens, Och om ena natt
blef wploop i Stadenn, emellann her Stens folk och the

HS / B 114 -

Som medh honom höllo, och Erchebiscopens folck och the som
medh honom höllo, och hwar nogre friborne män icke
hade kommit ther emellan, och stillat them numera
tå hade then Bersun it stoort mordh af, Thy theras folck
som på holmen wore, stodo medh i theras harnisk medh
fulla wärie, och hade stält theras lärnbössor all grå-
munkabroo öfuer emoot Staden, Menn her Stens
hennings gardh och the andras folck som i Staden wore,
kommo löpandes åt gråmunkagrändh, then ena efter
then andra, och wore mest alle druckne, och wore blotta
och nakne, och the hade vthan twifuell fått stoor skada,
om the andre hade kommit till them. Menn thet vp-
loppet bleff tå stillat. ¶

Menn effter thet her Steen hade monga som höllo
medh honom, besynnerligha hade hann och fått them medh
sigh som slotten innehade, så at hann hade fått slotz-
loffwenar inn i Calmarenn, och the andre slotten och
medh Söderkome, Stokholms Stadh stodh och fasta medh ho-
nom, therföre hade tå rikesens rådh inga andra wäg-
wäger, vthan at the moste tagha honom, och daghen ef-
ter S. Mariae Magdalenae dagh, wardt hann vtwald
och hållet till Swerigis höfuidzman, och rikzens rådh
förde honom strax på slottet, och hann hade them ther
strax alla till gest. ¶

Tå nu her Steen war kommit till höfuidzmanzdömet,
sende offta myndige budh till Danmark, till at handla
om fridh, och sätin i dagh rikenn emellan, som offta
tilförenne och i her Swantes tydh skedt war, dogh thet
kom icke till nogon longh och stadigh fridh, Thy konungh
Hans och hans sonn konungh Christiern, stodo alt efter
at the wille komma her till riket igenn, dogh stodh thet
i dagh nogor åår rikenn emellan. ¶

Samma åår her Steen war höfuidzman worden, kom een part af thet folkit, som fara omkringh ifrå thet ena landet till thet andra, them man kallar Tatarer, hijt i landet och till Stokholm, förra hade the aldrigh her warit.

Samma åår widh tijdh om höstenn wardt frendrat i Swartmunka kloster i Stokholm, at staden skulle siunka, och natten wardt förnumpt när thet skee skulle, Ther af bleff stoort buller i Staden, och mykit folk rymde bort af Staden, och lågho then natten somblighe på Malmen, och somblighe på holmanar, Men then prophetenn som thet uthropade bleff beslagenn medh lögn.

Men åhrit ther efter her Steen war kommen till regementet som war anno 1513. Bleff konungs Hans dödh.

Anno Domini 1514. Bleff konungs Christiernn konungs Hansis sonn, krönter till Danmarkz konungh, Och nogon tijdh ther efter, begynte Erchebiscop Jacob at handla medh her Steen och nogra andra af Rikzens rådh, om Göstaf trolla, at han motte komma till Erchebiscopzdömet efter honom, Ty han gaf före om sin ålderdom, at han ikke langer förmotte stå stichtet före, lofwade han och medh hand och mund etc, at samma göstaf Trolla skulle wara her Steen en tro mann, Besynnerligha och therföre, at the woro så när skylde til hopa, Och efter thet wardt så högeligha utlofwat, at han skulle wara sin höfuidzmann och fäderness rijke huld och troo, therföre samtykte her Steen thet Erchebiscopen begerade, Schreff och så wann till för samma göstaf trolla,

at han motte få Confirmationen på Stichtet, gifuande
honom och therslikest annor hielp medh, ther han skulle
vthrätta sin ärende medh i Rom, och war han tå sielf i
Rom, Så skickades tå twå af Vpsala Capitelet som woro
M. Jonn Erici och M. Henrich Schlavonum till Rom till
göstaff trolla, medh Breff och annan dell, som them
Sakenn kraffde, och kom han hem igenn then ordine-
rat Biskop Anno 1515. Och tå her Steen förnam,
at han war kommenn i Stokholms Skäär, lät han
kostteliga nogh bereda för honom i Stokholm, och achtade
at vndfå honom som them tidenn tilsadhe, Menn Erche-
biskop göstaff wille intet komma till Stokholm, till her
Steenn, vthan lät sättia sigh af Skepet till Biskopztuna
och foor så öfuer land till Vpsala, och lät ther strax be-
merkia huru han war till sinnes medh her Steenn,
Thy han schreff honom strax till, at han wille göra
them ondt, som hade warit hans förfadher Erchebiskop
Jacob och fleere hans wenner vnder ögonenn, Menn
her Steenn Swarade ther till, at om noghra sådana fun-
nos, skulle the stå them ther om till rätta, Aff hans såda-
na hans schrifuelse kunde wäll merkias, huru han
till sinnes war, han wille och ikke bekänna sigh hafua
noget af her Steenn, Påfuann allena wille han kenna
för sin herra, woro och monga som hade then meningh
at Konungh Christiernn skulle hafua låtet handla medh
honom i Lybeck, tå han kom ifrån Rom, och förwend
honom ifrån her Steenn, Menn thet war största orsa-
kenn, thet han ikke war wäll tilfridz medh her Steenn,
at han hade trengdt hans fadher her Erich Trolle ifrå
Höfuidzmandömet, och ther hafuer wäll största owilienn
kommet vtaff. C

Efftter nu att Erchebiscop icke wille komma till her
Sten som achtat war, ty bade han honom hallen så,,
dana hulskap och manskap till, som af Erchebiscop Jacob
vthlofftuat war, Togh her Sten och thet illa widh sigh
och begynte så få een mistanke, att han skulle få noget
ondt i sinnet emot honom och rikit, och om Distingen der
nest efter, kom her Sten sielf till Vpsala, och war med
Erchebiscop göstaff till taals i Sacristian, i mongs godh mans
närwaru, Menn han fick föga behageligh swar af
honom, ehwann han kastade der her Sten noger
stycke före, som her Sten sadhe honom aldrigh kunde
bewise, Derföre wexte owilian och mistanken mere
och mere, Begynte och Erchebiscop göstaff hafwa noghon
handell medh noghra af rikens rådh och sina wenner,
Efftter som itt almennelight ryckte gick uth, huru the skulle
ofta komma tilhopa på Stäket, thet her Sten well mer,,
kia kunde, att thet icke war alt på hans besta, Derfö,,
re om sommarenn Anno C 1516. stempde han tilho,,
pa itt herremöte i Telie, till att handla der om rikens
ärende, och huru företagas skulle medh thet almennelighe
herremöte, som kommendes tijdh der näst efter hallas
skulle i halmstada, emellan all thry rikenn, Till samma
herremötet som i Telie hollat wardt, Bleff Erchebis,,
cop noghra gånger kallat, att han skulle komma der
till medh, göra sin rådz radh, och sighe her Sten hulskap
och manskap till som honom borde, och sedan deela sin godh
rådh medh de andra, Menn han medh noghra andra wil,,
le intet besökie samma möte, Så att klarligh merkias kun,,
de, att han hade noger i sinnet, thet som skadeligt war,
Derföre wille han och aldrigh sweria her Sten hulskap och

manskap till, och hann begynte at befästa sigh på Stäkett,
her Steen Christiernsson som Nyköpingh innehade,
hadde och warit i rådh medh Erchebiscopen, Thy wille hann
icke heller komma till mötet i Tälie, Mann tå her
Steen och rijkzens rådh som der tilstädes woro, hadhe
ytherwetat hwad de göra kunde, foor hwar hem till sit,
Mann her Steen gaff sigh med sit folk hemligha
till Nyköpingh, och kom der så oförwarandes, och be-
gynte storma till Slottet, fick thet inn,
och her Steen Christiernsson fördes för een fånga
till Stockholm, och bleff dödh i fängelssen.

Tå nu her Steen Christiernsson fången war, be-
kände hann at Erchebiscopen göstaff hade medh nogra
flere noghen hemligh stempling för hender på Ko-
nungh Christierns wegna, Derföre kom och tå Peder
Turesson som hade Stäkeholm inne, i mistanke, thy togh
her Steen Slottet af honom, och antwardade thet Jo-
han Arentsson, och tå her Steen hade fått Nyköping
inn, foor hann till Westerås till Mårtensmesso, och be-
klagade der högheliga för them meniga mann, at Erche-
biscopen medh noghra andra hade i sinnet, at dragha
konungh Christiern her inn i rijket, them mongh mann
till skada och förderff, gaff hann och thet före medh, at
her Steen Christiernsson som hade warit i rådh medh
Erchebiscopen hade thet bekändt, vppenbarligha i mongh
manz närwaru, Tå nu Erchebiscop göstaff så vther-
pat war för them meniga mann i Westerås, Begynte
hann läthe gå sin breff till een och annan, andeli-
gest och till rådet i Stockholm, giorde sin vrsächt, och sade
at honom war sådant orett på fördt, och begärade hann
med sin schriffuelse, at Borgemester och rådh i Stockholm

att the wille wara gode mellam mellam her Steen och
honom, och her Steen schreff till Capitelet i Vpsala, att
the skulle råda theres bisp ifrå thz anslagh, som obestånd
kunde komma aff, Så schriffuo och Bisparna af Strän-
gnes, Westerås och Åbo ärchebisp Göstaff till,
att han skulle förena sigh medh her Steen, och icke to-
göra noget obestånds före, ther igenom både hans stifft
och hela rijket kunde komma till skada och förderff, Så
war och thet påfweligt Breff kommit kommit widh samma
tijdh ifrå Rom till honom, i huilket Påwe Leo rådde
honom till att sökia och stå efter thet som friden tilhörde, C

Noghon tijdh tilförenne hade Bisp Hans i Linkö-
pingh warit till taals medh her Steen på Stäkaborgh,
och honom rådt och förmanat högeliga, schrifft och sedan
honom ther om till, att han icke skulle begynna göra
noghon åwerkan på ärchebispen, vthan att goda män
skulle leggia sigh ther emellan, och förlika them både, her
Steen gaff honom thet för swar, att han till ingen
tingh war så benägen, som till fridh och wenskap, huar
han thet motte niuta, thet samma sadhe ärchebispen
och begärade han att gode män skulle ställe alt till godo
emellan her Steen och honom, Doch kom thet intet
ther till, Ty ther war twen klägo för handenne, Så wall
öfwer then ena som öfwer then andra, Therföre moste
och tilfellen ther till hafwa sin gångh, ärchebisp Göstaf
war then stijff och ensinnat man, och han wille ingen
mans rådh lyda, vtan wille alt göra efter sit eghit
sinne, och thet war både hans och menigha rikens för-
derff. C

Efter thet nu ath owilien begynte wexa mer och mer

och Erchebispen begynte wäll bemanna sigh på Ståket, och rychtet gick öfuer hela landet, at hann medh sin anhangh, wille draga Konungh Christiern her in i riket, Så läth her Sten fanga her Erich Trolla Erchebispens fadher, och hölt honom i fangelsse på Stockholms Slott, Och noghot der efter om höstenn, läth hann beställa Ståket Anno 1516. Och blefwo offta handlat medh Erchebispen i samma beställningh, at hann skulle gifwa sigh till förlikningh, Menn hann wille intet, uthan styrckte sina tienare der medh at the skulle få vndsettningh ifrå Konungh Christiern.

Sommarenn der effter som war Anno 1517. begynte Erchebispen begynna komma till orda medh her Stenn, hann giorde strax redho, och togh nogra af riksens rådh medh sigh, och foor i lägret för Ståket, och bödh ännu tå wenskap till, Thy hann fruchtade thet som och sedann skedde, at Konungh Christiernn skulle läta göra her noghot infall i riket, och göra Erchebispenom vndsettningh, Menn her Sten hölt lenge uthann för Slottet, och war begärandes at Erchebispen skulle komma vth till honom, tå wille hann intet komma, thy hann hade tå fått Bodtskap der vtaff, at Konungh Christierns folck war för handenn, som hann wente, och thetta skedde widh Midsommers tijdh, Noger för Laurentij, kom her Joachim Trolla, Severin Norby och Karll Knutsonn, och hade widh 4000 godt krigzfolck med sigh till Skiys, Tå her Stenn thet förnam, Sende hann ännu tå nogra af rikzens rådh till Erchebispenn, och läth förmana honom, at hann skulle blifwa een Swensk man, Stå medh sitt fädernes landh, och der medh affstella thet

HS / B 114 -

Blodz vthgiutandet som tå tilstundade, Menn Erchebispenn wille till ingenn dagtingann, vtann hade tå fått så mykket större modh, och hann wente förlossningh, Så komme tå Konungh Christierns folck inn moot Stokholm, der giorde the landgångh i denn acht, att the hade achtat sigh till Stäket, till att förlossa Erchebispenn, Der kom tå her Stenn moot them, hårdt vthann för Stokholm, widh wädla, bleff them öffuermechtigh, och dreff them till Skipz igenn, och bleff der mykket af Konungens folck både slagit och få-git, mykket kom i Siönn och drunknade, och de Danske moste så dragha tilbaka igenn, och kunde intet vtretta thet the wore sende efter. Dogh giorde the stoor Skada i Skäregårdenar, besynnerliga i Tiust, the brende, skattade Söderköpingh, Brende vp Westerwik och Stä-keholm, och mykkin annan Skada giorde the widh siösi-donne.

Så nu her Stenn hade så wunnit Segher öfuer sina fien-der, för Stokholm, lät hann några af fånganar komma till Stäket, att de skulle Segia Erchebiscop Göstaff tidende, huru them war gångat, som honom till vndsätning sen-de wore, Tå Erchebispenn sågh fånganar, och hörde the-ras taall, förföll honom både rådh och modh, och begynte att falla till ödmiukt, och sadhe sigh wilia giffua Slottet vp, och fara till sina domkyrkio, och bliffua der widh, Tå wardt honom Swarat, att hann skulle thet haffua förra giordt, Så hade mongh leffuat som nu äro döda, och efter thet hann war i så mångh mans dödh wållande, och war Een mandrapare wordenn, tymde honom ikke wara någonn Biscop, Tå Swarade hann tå oppenbarligha för alla them som tå tilstädes wore, att alt thet hann had-i denn måtonn giordt, thet hade hann giordt medh fö-

wards förloff, Ty hann hade gifuit honom macht (: sade
hann.) at föra både andeligit och werldzligit swerd,
Derföre lät hann sigh så tyckia, at hann ikke borde nåk-
nar för nun mandnagarr, ämn tå at många hade bå-
de i thenn bestalnings och annorstädz för hans skull
kommit om halsenn, hwarass dess ynnsenning skulle
förswara honom derföre, Menn sådana hans
swar worde intet achtade, vthann her Sten för-
schriff itt almennligit möte i Stokholm, Der kom
tå rikzens rådh medh adelenn och nogra fulmyn-
dige af alla städher och menighe landet, till at öf-
werwägha, hwad medh Erchebiscopenn och Stäket göras
skulle, Så gaff och her Stenn Erchebiscopenom leygde,
at hann sielf motte komma till samma möte, och der
till huru hann kunde förswara sinn saak, och sedan
åter komma i sitt beholdt igenn, Och i samma möte
wardt tå almennligha besclutet, samtyckt och bebref-
wat, at Stäket skulle vnderbrytas, efter thet hade
så offta warit rikena skadeligit, Wardt och så almen-
nelige samtyckt, at Erchebiscop Göstaff skulle al-
drigh mere efter thenn dagh komma till domkyrkenn
igenn för Erchebiscop, och alla som tilstädes woro, gjorde
medh vpräckta händer sinn Eedh der vpå, at de aldrig
wille hålla honom för thenna Erchebiscop, Och alle både
andelige och werldzlige bebunde och besworo sigh så til-
sammann, at om noghot eftertaall komme medh bann
eller Interdict, eller hwad helst thet wara kunde, för
thet som der besclutat war om Stäket och Erchebiscop Gö-
staff, tå skulle thet gella them alla lijka till at försin-
na, lidha och vndgella, och der gåffuo the her Stenn sitt
Breff vpå medh rikzens Clemer, och thenas hangiende Insegel,

Menn i samma beseglingh bruukade Biscop hans i Lin,
köpingh en listigt woners stycke, ty hann schreff en litenn
schrifft så lydandes, till denna beseglingh är Jagh nödd
och twingat, denna schrifft ladhe hann i waxkuppona vnder
Insiglet, så at thet intet märkias kunde, och thetta breff
ner wardt vthgiffuit S. Clemetz dagh anno etc 1517. Se
dann sendes åter Erchebiscopenn till Stäket i sitt behåld
igenn, och Bestellningenn fullfölgdes, Menn thet wa
rade doch icke lenge sedann, Ty folket som Erchebiscopenn
hade medh sigh på slottet, wille icke lenger stå fäste medh
honom, ty moste hann giffua slottet vp, och gick af sigh bå
ter änn enn fångenn mann, Så bleff tå Stäket nederbru
tet, Så wedersakade och Erchebiscopenn Vpsala Sticht, och
resignerade thet herranom lenom frijt vp igenn, och hann
kom så till Westerås, och war ther nogonn litenn tijdh,
sedann kom hann till Stokholmenn, och tå thetta alt så skedde,
war förwarandes legat Johannes angelus arcimboldus medh
Romare afflat her i Riket etc

Sommarenn ther effter som war anno etc 1518. noget
effter Pingzdagh, kom Konungh Christiernn medh enn
stoor hoop skip och folck, inn för Stokholm, och belägrade
sigh på Södermalm, och kunde doch intet skaffa, annat
änn hann lätt beskiuta thet yttersta tornet på Södra port
och stormade ther noget till, Doch kunde hann ther medh
intet vthrätta, vthann fick ther dödt folck och såret, Så kom
thet och ther till, at hann lätt sitt folck komma till Brenn
kyrkio, Ther kom hann till slachtingh medh her Sten,
Och bleff ther affslagenn, miste enn stoor hoop folck, och gaf
sigh så åter inn på malmenn i sitt läger, och ther bleff
hann tå nogonn tijdh, Menn effter thet hann sågh sigh ther
intet vthretta kunde, och sommarenn förleedz, Bröt han
sitt läger vp igenn, gaff sigh till skips, och achtade at segla

HS / B 114 -

åth Danmark igenn, Menn tå hann medh sit folck
achtade at gifua sigh till skeppenn igenn, Slogh her Sten
af Stadenn efter honom, och Jagade mykket af hans folck
i Siönn, mykket af hans folk bleff och slagit, och noget
mera änn 300 fångat, och de fördes inn i Stokholm, och
Konungenn lätt sedann ransuna them igenn, och tå hann
kom medh sinn Skep uth i Skärenn, war wädret so,
nom så hårdt under öghonenn, at hann ingenstädz
komma kunde, Så lät hann enn deell af sitt folck dra,
ga öffuer landh hastelighe till Vpsala, Thed skinnade
the, och drogho strax tädann igenn, Menn efter thed
wädheret stodh longsamligha Konungh Christiernn emot,
begynte honom fattas fetalie, Så at hans folck leedh
stoor nödh af hunger, Tå nu Konungh Christiernn sågh
at både Gudh och menniskior woro honom så emot,
at hann ingastädz kunde hafua framgångh medh sin
anslagh, Så begynte hann slå på enn annan strengh
och gaff thed så före, at hann wille handla wenligha
medh her Stenn, och göra enn ewigh fridh vikenn
emellann, och her Stenn trodde honom wel, hade och
gerna hafft fridt, Derföre begynte hann handla wen,
ligenn med Konungenn, och lät honom i hans stora
nödh och hunger, få oxar och annat hwad hann behöffde,
Elliest hade hans folk moste döö af hunger, Konungh Chri,
stiernn stodh och hårdt der efter, at hann motte hafua
fått her Stenn till taals med sigh, och hade i så måtto achtat
låtha dräpa eller fånga honom, her Stenn war och
Endeels till sinnes, at hann wille hafua farit uth till ho,
nom, huar Borgemestere och rådh i Stokholm ikke hade så
hårdt stått der emot, Ty de sade honom thed alfwarligha till
at om hann fore uth, wille the strax hafua enn annann

herra, ty the wijste wäll, at hann aldrigh skulle kom,,
ma i sådana måtto tilbaka igenn, som hann utfoor, Der
af besinnade hann sigh och foor nij sielf uth, Menn i kenn
frijdligh dagh och tilsagde troo och loffuenn, Sände hann 6
af Suea goda männ uth till honom, Som woro these Effter,,
schreffne, Göstaff Erichsonn, Larentz Siggesonn, Jörenn
Siggesonn, Olaff Ryningh, Bencht Nilssonn, och Hemming
Gadd Electus till Linköpingh. Thenn togh Konungh Chri,,
stiernn alla medh sigh, fick så bör och Seglade till Dan,,
marck, och läth så på skina, huad hann achtade her Sten
om hann hade fått honom till sigh. ¶

Om Sommarenn der nest effter, som war Anno Do,,
mini 1519. Wardt i Danmarck hållenn en Romersk
Rattgångh emot her Stenn, och them som medh honom
höllo, och thet gick så till, Påwen Leo hade budit her Stenn
widh Bann, at hann skulle tilstädia Erchebiscop Göstaf
till sina domkyrkio at komma igenn, upbyggia Stä,,
ket igenn, som nederbrutit war, och uprätta honom
hans skada, Menn effter thet her Stenn thet icke göra
wille, Derföre förskickade Påwenn Erchebiscop Byrge
i Lund, och Lagse Urne Biscop i Roskilld till domare,
At de skulle effter Romersk rattegångh, döma der om,
och effter samma dom sättia her Stenn, och de medh honom
höllo, emot Erchebiscop Göstaff, i Bann och öfwer Bann,
och hela riket i Interdict och förbudh, Så at ingen kyr,,
kiotienst skulle hollas öfwer hela Swerige, Samma doom
fullföldes, och her Stenn wardt anklagat, at hann
hade nederbrutet Stäket, twingat Erchebiscop Göstaff till, at
upsäya sina kyrkio, och fångat her Erich Trolla Erchebiss,,
pens fadher, Der bleff tå hann och alla the medh honom höllo

utropade för Bansmänn, och ikke sattes i Interdict,
Menn the Swenske achtade sådana Bann och Interdict
intet (

Efftter thet nu her Steen och hans wänner, wore
för Ertzebiskop göstaff skull Banlyste, och ikke satt
i Interdicht, och thet achtades intet, tå Konungh Chri,,
stiernn gaff och före rychte, att Påwann hade begärat
af honom, att hann skulle straffa the Swenska, thär,,
före att the ikke wille lydha Påwans Bann, och för,,
bodh, therföre sände hann itt waldigt tall Krigzfolk
till hest och foot, inn åth Swerige, ther her Otte
Krumpenn war höfwitzmann före, widh Tiughunde
dagz tijdh Anno (1520. Tå her Steen thet för,,
nam, giorde hann rede medh alle macht, och drogh och
mooth Konungs Christierns folck, och möttes både hä,,
rarar widh Bogasundh, på S. Henrici dagh, ther blef
tå her Steen som war medh the fremmersta i Skytzar
Skutenn i Benet, och hans hela häär wardt tharöf,,
wer förskreckt och förskringrat, Therföre hade tå
the Danska framgångh, och drogho så wy åth Tiwedan,
Menn the Swenske hade ther huggett een Broota för
them, på Kindermesso dagh, stormade Konungs Chris,,
tierns folck till Brootann, och finge ther stoor Skada,
Dogh på thet sidsta wunno the Ledsagare Krings om Broot,,
tann, och wunno så then Swenskom öffwermechtigh,
och slogho them ifrånn Broottann, Sedhann drogo the
Danska igenom alt motstånd till Vplandh, slogho på
alla Kyrkiodörrnar Bannsbreff up, Brende, röffwade
och mördhe, och sommestädz togho the Brandskat i wägen,
och kommo innann kort tijdh till Westerås, på Kinder,,
messo dagh war her Steen stadder i Strengenes, och
achtade sigh åt Stokholm, ther fick hann tå wetta, att

Konungs Christierns folk war kommit öfuer Holawe-
denn, och kommo dragandes åth Vplandz, Derföre fruch-
tade hann, att Erchebiscop Göstaff som tå war på Stock-
holmenn, skulle gifua sigh till the Danska, ther myket
ondt motte efterkomma, Derföre förskickade hann Bis-
cop Matz och Måns Grenn medh nogra flere till Erchebis-
copenn, att the skulle förlijka sakena emellann honom och Er-
chebiscopenn, När Biscop Matz och the andre som medh ho-
nom woro kommne till Erchebiscopenn, och gåffuo them
wärfft före, och hwadh fahrlighet tå rikit stodh vthi, lät
Erchebiscopenn sigh nw annars bemerkia, änn att hann
war nu benägenn till wilia och wenskap medh her
Stenn, och att hann wille ingalunda falla till rikzens
fiender, och bleff tå så handlat, att owilienn skulle tå
nederlagdt warda, och hann skulle swerja her Stenn
huldskap och manskap till, och thetta skedde på S: Blasij dagh,
Samma dagh tå her Stenn war ifrå Strengnäs dra-
genn, Bleff hann dödh på wägenn för änn hann kom
till Stokholm, Derföre bleff tå thet om intet, som mel-
lann honom och Erchebiscopenn beslutas skulle.

Tå nu her Stenn dödh war, och fienderne kommo vp-
dragandes, kommo the Swenska Herrar i Vplandz offta
tilhopa, stundom på Tönnelsöö, stundom på Engzöö och
annorstädz, och rådslogho, huru the skulle göra fiendenna
motstånd, menn thet wille Jw intet lyckas för them,
efter thet the ingenn höffuidzmann hade, Böndrena
woro wäll offta församblade, Menn Adelenn drogo
ikke öfuerenns, Somblighe sade sigh ikke wilia strida för
änn the wiste sigh ennenn höfuidzmann igenn, Somblighe
sade sigh wilia strida för her Stens Barnn, och enn

part hade kommit nijs dar till, Fruu Christine her-
Stens efterleffuerske, med Stokholms Stadh, och them
som medh sigh hade, schreff them offta till, at the
skulle förena sigh, och göra fiendanna motstånd,
dogh achtades sådana schriffuelse intet, Jngen wil-
le heller tagha sigh höffuidzmansdömet vppå, Så the
sidsta wordo the så öffuerens, at de wille möta fien-
danna widh Strengnes i Jllarsundh, och der war
församblat mykit folck, till mongh tusendt, både hoff-
folck, Bergzmän och Bönder, och tå woro fiender-
na i Westerås, Och när the fingo weta, at såda-
na folck war församblat widh Strengnes, drogo
the tijt, och war them altidh therom ordsprååk, at de
wille slåås medh Bönder, ehuru monga de wore,
om Bönder regnade aff himmelen.

Så nu fienderna komme dragandes, begynte somli-
ga af Adelen göra anskrij, at de wille weta för
hwem de skulle strijda, och ingen wille taga sigh
höffuidzmandzdömet vppå, och regera folcket, Derfö-
re bleff tå hela hopen förskingrat, Så at ingen
wille bida fienderna, och thetta skedde på Monda-
gen i Fastelagen, och samma dagh om afftonen kom-
mo fienderna till Strengnes, och mesta parten af
Adelen som widh Jllarsund hade församblat warit,
komme samma afton till Biscop Matz på Tynnelsö
Der wardt tå beslutat, at man skulle dagtinga med
fienderna, och strax om morgonen schreff Biscopen
Otte Krumpen till, och begerade leijda, och fick och strax
them, och gaff sigh så strax medh nogra af sitt Capitoll
till Strengnes, och togh tå Biscop Matz i dagh med fien-
derna ifrån Tijsdagen i Fastelagen in till Fre-

HS / B 114 -

dagenn efter Hwite Söndagh, Therföreinnan skulle the
Swenska Herrenar komma tilhopa, och blifua öfuerens,
hwad the heller wille slåås medh Jutenna, eller gåå
them tilhanda, på Konungh Christierns wägna, J med-
ler tijdh skulle Jutenn Swerkenn Branna eller wär-
da, menn Rooff kunde them ingenn förtaga, Så gingo tå
strax bodh och Breff vth, att all Adelenn skulle innann
försagdann tijdh komma till Vpsala, huilket ochså skedde,
Ertzebiskop Göstaff gaff sigh och tijdt, och när nu alle som till
Vpsala komma kunde eller wilde, där komne wore,
Som och Otte Krumpe, Karll Knutsonn och några andra
Konungh Christierns Capitenarer, medh några fänniker
knechter, där till medh, Tå worde the Swenska som där
tillstädes wore alle endrechteliga så öfuerens, att the
wille gåå Konungh Christiernn tilhanda, och begynte se-
denn dagtinga medh Herr Otte Krumpenn på hela rik-
sens wägna, hade ochså bodh till Frw Kirstinn, och flere
aff Adelenn som i Stokholm wore, att the skulle och kom-
ma till samma möte, Menn de wille intet där till,
Derföre handlade tå the som tilstädes wore i Vpsala med
Herr Otte Krumpenn, och de andre som medh honom wo-
re, De där beniste medh Konungh Christierns Breff,
Sigh hafua fullmacht, till att säija alla wilia och wän-
skap till, Som sigh till wenligh dagtingann gifua wille,
och gåå Konungh Christiernn tillhanda, och all owilie,
Som bådhe i Konungh Hansses tijdh, och sidann vpkommen
war, skulle till ewigh tijd wara een aftalat Saak,
Och där gåfwes mongh Breff vppå, Så wardt och vth-
loffuat, att hwar och enn skulle få blifua widh Swerigis
Lagh, friheter och godha gambla sedwanior, och att hwar-

och them äff Erkeset som förläningh hade af Cronone,
skulle dem beholla, för samme löffte skull, gåfwo de Dan=
herrnar monga förläningar vth sigh emellan, och mon=
ga friie förläningar, som sådana aldrig tilförenne
haft hade, menandes at thet som vtloffuat wardt,
at Konungh Christiernn skulle alt sådant gilla, och
Sände Konungens dagtingens och förlikningsbreff till
alla landzenden, ther han stadfäste all denn dagtin=
gan hans Capitenar i Vpsala giordt hade, och alle
som her i rijket noghot nampnkunnoge woro, icke al=
lenast aff Adelenn, vthan och Jemwell Bönder, fin=
go besijnnerliga wenskaps och fridzbreff, vp ifrån
Danmark, Så at mena giorde Breff än Swendh,
Efftter thet nu at Herr Christiern och de som medh hon=
ne woro, icke wille besöke mötet i Vpsala, worde tå
både Swenske och Danska Så öfuerenns, at de wille
dragha nämmer inn moth Stokholm, förmodandes at
the än tå skulle komma till enda medh Herr Chri=
stiern och them som medh henne woro j Stokholm, och
Så komme the widh 2000 starck till Swånga, Ther
Sände tå Erchebiscop göstaff M. Hendrich Schledorm
och M. Oluff yrtri medh krijgz breff och muntlig
befalningh till Herr Christiern och hennes medholle=
re, i begärandes them till enda, När sendebuden
komme på Nörremalen, war ijttersta broena vp=
kastar, Så at de icke kunde komma inn i Staden,
Menn en af Rådmännernar i Staden kom och talade
medh them, och sadhe sigh wilia gå till Herr Chris=
tiern, och wita them swar, om de skulle komma inn
eller icke, Medan the nu så stodo widh Broendenn,
begynte Mornus gromme som war på Helgandzholmen
skiuta åth them medh Skorpioner och Hakabössor, Så at

the nödgades oförtöffuat at draga sin wägh igen, an-
ner swar fingo de intet, och komme ther medh till Stänga
igenn, Tå nu de Swenska och Danska Herrarnar sågho
at thet war förgäffuis at binda nogon dagtingan
till medh them som i Stokholm woro, drogho de tilbaka
igenn, och the Swenska drogho sidann hwar hem till
sitt, Menn efter thet at the Danske hade förnummit
at de som i Stokholm woro, wente sigh vndsettnings ifrå
Städerna, och at Stapheim Basse lagh vthann för Elfz-
nabben medh noger Skip, Så drogho the tijt, menandes
sigh skulle kunna få samma Skip, Menn de som i Ske-
ppenn woro, hade kortat skepenn så longt vth, och hade
Ijsat kringh om sigh, at de Danska kunde intet skaffa,
Ther medh drogho de tillbaka igenn, Jnnethell tijdh, me-
denn thet så handlades, kom Junker Sirenn medh
1500 knechter dragandes vp ifrå Danmark, igenom
Småland och Östergötland, och förstercktes ther medh
Konungs Christiernus häär, och efter thet häärenn
war nu så stoor, at alt folket för fetalie skull ikke
wäll kunde bliffue tilhopa, war och tå åhret så frambli-
dit, at Jsenn wore klenn, ikke war heller tilfelle at
belegria Stokholm, förränn de fingo vndsettningh aff
Konungs Christiernn, Therföre förskickade the ifrån
sigh widh 3000 till westeråås, och her Claus Bille och
Michell blook förskicktedes medh noget orlogstygh till
Strengenes, at Bisop Matz ikke nogot öffuerfall skee
skulle, af them som i Stokholm woro, Tij at änn tå war,
Styrarenn af nidderslagit och monga adelenn och Bis-
pperna öffuer hela riket hade handgångit Konungs Chri-
stiernn, Så woro doch mongha frelses männ vthi lan-
det, iblandt hwilka war Erich Svensonn, Oluf walwan
Matz laurentzonn och nogra flere, som höllo med Frw

Christiern och them som i Stokholm woro, och icke wille
gifwa sigh till noghon dagtingan medh Konungen, the
samme ladhe sigh offta winnom, at göra Konungh Chri-
stierns folck affbreck, Först giordes een vpreß-
ningh widh westeråås, ther the achtade slå till then hoop
som ther lågh, Menn när Knechterna thet förnummo,
woro the strax på wäghenn till Vpsala, till theras
waldigha hoop, Menn när de komme till Bålundzåås
komme ther Bönderna oförmodandes på them, och
giorde them stoor skada, Dernäst skedde en vpreß-
ningh mot hela hoopenn som i Vpsala lågh, i denna
vpreßningh woro både Bönder och Bärgzmänn, war
och een hoop af Stokholm ther medh tilkommet, Der
Lambrecht matzonn och noghre flere med woro, Tå de
nu till een waldigh häär församblade woro, fiello
the manligha till Konungh Christierns folck, som
tå stodh vthi sin ordnung vthann för Stadenn, och thetta
skedde på Långfredagh, och war wäderleken på sam-
ma tijdh mykket till hinders, Ty ther klimpadhe snöönn
så vnder fötterna på hestarna, at både hest och karll
lågho strax widh marckena, Menn samma wäderleck
tiente the Swenske wäll, och huar the hadhe hafft een
godann förmann och regement, tå hadhe the wißerlighe
(: efter som ansenligt war) lagdt sina fiender nidh,
Och tå förnummo the Danska wäll, af thenn skada som
the ther finge, thet the och sedann offta bekände, at the til-
förenne dårligha talat hadhe, ther the sadhe sigh wilia slåå
medh Bönder, ther the änn regnade nidh af himmelen,
När Gudh dragher sinn hand ifrån Krigzmannom, är
enn arm bonde så godh som hann, J samma slagtingh
bleff Junckar Simonn slaghenn, med Duwert van Mä-
lenn och många andra, Menn efter thet at Bönder-

ne icke hade sådann regerann som thet wäll behöffdes, the
som motte hafua hållet them tilhopa, derföre förskingrade
the sigh, kom part foro in i Stadenn efter Bÿte, och
the som vore på marckenn blefuo, togho sakenna såowisli-
gha före, Thy blefuo the och till noghor hundrade krigs-
warfde af finnarna, och somlighe blefuo slagne, somli-
gha blefuo brende i ena tegellado, och een part kom i
åånn, Så wart tå Böndernas owÿsa anslagh the Dan-
skes hielp i denn gångenn, Menn alla fastone tilfö-
renne, foor Bisp Matz med thet danska orlogstÿget som
hann medh sigh hade, omkringh Nÿköpingzlänn och Söder-
na, och dagtingade på Konungh Christierns wägna, och
hÿllade honom landet till, och ingenn af de Swenska la-
de sigh så mÿcket wed för Konungenn som hann giorde, Och
när fastann förlidenn war, om påska tÿdh, worne en-
genn wtfaller af Stokholm, medh them komme Bisp Mats
hoffmänn till Dagtingh widh Tälie, Der blef Johan
Halbringer Kun: Christierns tienere slagenn, gunnar gal-
le medh nogra andre blefuo fångade, och förandes till Str-
engnäs, Widh Fridagztijdh kom Konungh Christiern
Seglandes medh enn stoor Skipzflota in för Stok-
holm, och hans folck som i Vpsala wore drogho strax
mot honom, och så blef Stokholm belagdt på fÿra sidor,
Så komme och Erchebisp Göstaff, Bisp Matz och alle
andre, Som både af rikzens rådh och moniga adelmen ho-
nom handgångne hade, der strax till medh, och blef tå med
hand och munn och skrifftligen föreniat och stadfäst, thet
som i Vpsala af Konungens Capitanner utlofuat war,
loffuade, och tå Konungh Christiernn sielf, sigh wilia thet
i alla artiklar och punctar obrytzliga holla wtham argha-
list, widh sinn ähre, sanningh och Christeliga tro, Lät

och Konungen kalla monga Böndar till sigh af alla landz-
endar i Vplandh, och hann lät handla, handlade och sielf
medh them, at the sade honom huldskap till, Och hann
loffuade them altid ther vth, at hann wille hålle them wid
Swerigis lagh, Priuilegier och godha gambla sedwänior;
Och brukade hann mykit Bisp Matz och Henningh gadd
till at handla medh Böndarna, Ty the både woro myc-
ket hörde med böndarna, och när hann lät Böndarna fa-
na hann till sich, skänckte hann them gemenliga twå tön-
nar med tyrna salt, Mann Nils Eskilsson, och Måns
Jönsson fogde på Westerås slott, Ertzbiskop och Matz lau-
rentzson medh monga andra, styrckte them Böndarna
emot Konungen och them som medh honom höllo, Så gior-
de och Swen Höök och Peder Smedh, the vpwäckte Östgö-
tharna till at belaggia Bispzgården, i Linköpingh.
Nericker föllo till och gripo her Erich Abrahamsson, giör-
de och Måns Jönsson een hoop folck åstadh och till Streng-
genäs, och lät skiuta och plundra ther, och så stodh thet
allastädz illa till i landet, at ändoch Konungen hadhe
mykket krigzfolck, hade hann doch intet kunnat vth-
rätta, göra skada och få skada, mera hann wäll haft-
na kunnat bekomma, Mann förvästra hela riket ha-
de honom warit omöjeligit, hwar hann icke hade haft
så monga medh sigh af the swenska, the ther förlotte sigh
på hans ordh, Eedher, Breff och förplichtelse, Ther hann
och fast mer medh vthrättade än medh sit krigzfolck,
Ty hwar och enn bekenna moste, Intet kunde hann hol-
lan vthratta med beställningen, Ty Staden stodh icke
till bestormande, och the som i Staden woro, hade bätter
löp på fetalie, än the i lägret woro, Therföre bödh hann
altijdh dagtingan till medh them som i Staden woro,
och the wille ther icke till. C

Så thet sidste war konungs Christiernn förorsaket, af thet
som Mons Jönssonn lätt göra i Strengnäs, at han lätt
löpa aran hooy med Jachter och båthar medh folck och bösser
åth westeräs, der blefftö Slotet beskutit och bestormat,
Och Mons Jönssonn fördes fångenn till konungs Chris-
tiernn i lägret för Stokholm, och lätt hann thet warda
kunnogt i Stadenn, at hann hade föröffrat westeräs,
af hwilkenn tidende theres modh blef noghot minder än thet
hade warit tilförenne, Mann konungenn brukade all
mechell som hann kunde, at hann motte bewekia them till
dagtingann, Ty sommarenn lede fram, och hann kunde
intet skaffa, och honom war ikke mögligt at holla bestal-
ningenn öfwer wintrenn, för thet buller skull som i landet
war, ty hann hade ikke fått betalt, Derföre brukadhe
hann thes alt thet hann kunde, at hann motte få Staden
för wintrenn, ty hann war ändelse förtwiflat, och för-
twiflade och förbannade alla them som gåfwe honom rådh der
till, at tagha denn frijdenn före, der hann war wordenn
kenn förderfwat herren stöffner, Wandt honom dogh på
thet sidsta rådh gifwit, at hann skulle bruka de Swenska
herrar som medh honom woro, the som kunde wora med
them som af adelenn woro i Stadenn, Så brukade han
tå Biskop Mats, hennings gadd, Erich nyniks och flere, som
och på thet sidsta der till, at adelenn som i Stadenn war,
wardt först bewekt till dagtingann, emot denn meniga
mandz wilia, Ty Borgarnar wille thes intet dagtinga
Effter them gick ingenn rådh på, och blef sådana buller
om dagtingann i Stadenn, at hennings gadd som för denn
skull war indkommenn, hade af nu som hwat fader henrag
när wordet slagenn i hiell, Mann efter thet at the som

ypperste woro i Stadenn wille her till dagtingann, Då
moste tå denn menigha mann lathe Seija sigh, Tå nu no-
gra dagar om dagtingann handlat war, och alt war öff-
uertalat, förskickades några aff Stadenn och till Konun-
genn på then holma widh Walmarstöönn, Den bleff
tå dagtingannen beslutat medh hand och mund, breff och
Sygell, Edar och förplichtelser, att alt skulle wara en
aftalat Saak, och till then fullkomligh Enda förlijkt,
Så att nu skulle intet annat än wenskap, gunst och nåde wara,
Och alt thet som the af Stadenn, Ja, ille allmast der aff
Stokholm, utann Jamwell thet alle Swenske bygrade,
wandt strax bryckat, Samtyckt och beburhat, Och när
Burskenn woro utgifuen, och alt war bestelt som uthrät-
tas skulle, foro de som uthsende woro inn i Stadenn
igenn, och wedde till, att Konungenn skulle medh sådan
werdighet intaghas som honum tilhörde (

Så nu alt bestelt war, som Konungens intagande til-
hristiern hörde, gingo Borgmestarenar uth på Södermalm till
den 56. Sue- honom, och andtwardade honom Stadzens Port nycklar,
gis Konung och så bleff hann tå medh pracht intagenn, och fördes först
i Storkyrkann, Så på Slottet, Sedann i Gorius Holstes
gård, der hann någhonn tijdh bleff till gäst, och thetta
skedde på Siunde daghenn i Septembris månat, Mår-
messo afftonn, och lath Konunghenn blåsa om med trum-
meternn och lysa fridh, Lät och strax resa up then
galga på stora torget, och annann på Järntorget, och
effter några daghar lath hann quartera Monns Jön-
sonn på stora torget, Och när hann hade ordinerat om
Embeter och Befalningar effter sin wilia, Seglade hann
till Danmarck, noghot för helgonamesso tijdh, kom hann

Wy efftert Jacob medh Gudz nåde

Erchebiscop i Upsala, Hendrich i Linköping, Hans i Scha-
ra, Gudmund i Wäxsiö medh samma nådh Biscopar,
Steen Stur Riddare, Sweriges förestandare, Erich Erichsson
Erich Axelson Nils Stur Göstaff Karlsson Iffuar Axelsso
Eschill Axelson, Knuts Matzsonn Twr Jönsson, Ake Jönsson
Tord Philypusson, Karll Knutzson Riddare Arffwid Trolle
Nils Clarsson wäpnare Sweriges Rykes Rådh som nu för-
samblade ähre i Calmarne Gör witterligit att åhr effter
Gudz bördh 1474. in vigilia Bertolomej tha wor wy alle ther
till sammen att tala och öfwerwägha Rykzens merkeligha
ärende, Och wore wy så öfwer eens wordne, thet wy haffwe
Gudi till Loff och menige Sweriges inbyggiare till bestånd,
på thet att hwar och een rijka och fattigha må thesz heller
niuta ferdh rätt och skäll, giort, samtyckt, stadgadt och ~~sam~~
~~tykt~~ stadhfäst alla thessa Articklar som här effter stå.

Först att ingen fougte hwem han hälst

tillhörer skall någon tydh macht haffwa ålegga gingerd 1
eller Gastning opå någor Andeligh eller Frelsser Land-
boo.

Item är och nu tillåtidt för några märcke- 2

liga Rijksens ärende skuld, att Frelsses Landboo skola holla
Slåtzherren eller andre som ländt i wärie haffwer twå fodherhästa
om åhredt, till een tijdh så länge Gudz will och fogha att Rijkedt kom-
mer i een godh eller bättre stadga.

3 Och skall ey Konungen eller Konungz Embetzmanne, foderhästa leggia till några Klärcker eller Frelses män, vthan så ähr att någor hafuer skattebond inne medh sigh ta läg giar hästa till honom mögheligha, eftertij som han hafuer fodenna.

4. Item ey må eller skall någon fodermarsk ta ga Peningar eller lükt för foderhästa, diärfuos thet någon göra Tå wites öffuer honom som then sijnn herra eller hûsbonda suyklig en sitt vndandragher som een tiyuft.

5. Ey skall och Landzfougten macht hafua till att tagha peningar eller lösa aff Cronones skatskyllogha bonde eller Crone Landboor för sina fougta hästning widh samma plicht som för står.

6 Skall och Jngen hafua macht att leggia Konungens fodherhästa eller annars mans foderhästa till themans Landboor som liggia vnder theras Sätegårdar och göra idkeliga dagz wärcker till.

7 Fodermarsken skall och granneliga tilsee att hwar blifuer der han warder inlagder, och later sig nöija medh maatt och drikka sådanna som bondan hafuer honom gifua Och ingän skall gå tytt som fodermarsken eller andra indra inleggia.

8. Allastädz Ofwan Kålmården och Tiuerden skola 4 hästa [illegible] medh een span Korn.

9 Item. J Östergötland 3 hästar medh een span Korn.

10. Offuer altt Småland och Wästergötland halfannan skeppa till twå hästar eller een skeppa hafra till een häst.

11. Item. På Ölandh twå skepp büg till twå hästar.

HS / B 114 -

Item när Konungz hestar löpa i fodring 12.

Tå skola the renskylt läggia till Kronona skatskylloghe bönder eller Landbo: 4 hästa till skattbonda och 4 hästar till boonde Landbo och 2 till Krono Landbo, Och att the löpa ett åhr i Upsala Biscops döme, Annadt i Strängnäs och Wästerås Biscops döme, Och Tridie åhredt i Wästergötland och Småland. 13.

Item om Konungz fodring i heela läna som han sielff öffuer i wåro haffuer fodra lijkawist ut sup.

Item skall almogen i huart häradhe frelst 14.

och Ofrälst hålla twå hästar åt deres Häradzhöffdingar om åhredt. Thetta samtychtes i Calmarne och Strängnäs aff alt Rikzens rådh Anno domi 5 die sanctorum Apostolorum Petri et Pauli

Ingen mann huarcken lärdh eller Leeck 15.

skall eller må någon Jacht bruka ytermera än Laagena utwijsar wid sina 40 marck, Och then haffua förbrutidt sine rårey och löpandi hundar.

Skall och ingen Fougte eller Embetzman 16.

macht haffua några manna att loffua Jagha och widh samma 40. marck Konungz egen saak.

Item thet uttryckes i laghen att nyj 17.

åwärcklan må ey skada then Gambla, Därföre på thett, att the gamble Odilqwarnar som Landedt och rijkedt äro till stoor hielp och bijstånd, när stoor Torcka påkommer som idkeligha skeer skole icke fördärffuas och afleggias.

Item förbiudz att the som foteqwarna 18.

eller andra småqwarnar haffua, måghe eller skole ingalunda maala effter thenne här dagh, wid hwars deras 40 marck för wår Dom. Ähn lågha några i sådanne läghe, att the ey förhindrade eller skada gamble Odilqwarner eller deras mäld, Tå må the wäll stå om the kunne gåå alt åhredt, och haffui ther aff Kronan eller Jordegaanden halffua Tollen.

19 Förbiuds at någon må föra vt aff Lan
dedt häste bätter än 6 mark Swenska widh sina 40 mark Swenska
Konungens egin saak.

20 Huilke köpmän, Clercker, Suenna hoff
män, bönder, Landbo eller andra män eller qwinnor i Landenna föra
medh köpmanna warur, som är Sild, Salt, Klädhe, kryddor, Specerij och
annat tolkidt, och drifwer köpslagan från by och till by, säll och köper ikke
ligha, thett heeter Landzköp.

21 Huilken konungz fougte ther med finner
och lagliga tilbinder med 6 manna witnom, haffwer förbrutidt 40 mark
och allan köpenskatten thenn han ti medh honom finner, wari konungz egin
saak, bådhe sakören och köpenskatten, Och haffwi ingen konungz fougte
eller någor annor mandz macht loff giffwa här emoott, eller några the
som i Lagen förbudz, widh 40 mark konungz egin saak. Och then som läff
tagher böthe efter Laghen. Ähn theß ytermer måge wäll Landzmän, för
thera torfft skuld, köpa, sällia och byta huar medh androm, korn, fisk, Smör
och annat tolkidt, Och ätande warur, i Järn, Ståll koppar ther tolkit
faller sigh till lösin och nödtorfft, eller annat huadh thett hälst ähr, som i bon
dans boo wexer eller faller, när han ey köper till att vtpränga: Och
twert emott ey skall thett Landzköp heeta thett Landzmän köpa och byta
Rogh och korn och annadt tolkidt i tolka warur som nordläningar
Österläningar, Götha och Swinga införa i Landedt, och byta sigh till bär
ning och nödtorfft.

22 Item huilken Bonde eller Lanbo ey
haffwer humblegård medh 40 stänger som humbla wäxer wördet, bötha
3 öra swenska huart åhr, tage then them som skatten opbär, medh rätt i
humbla, efter ty som humblan tå gäller och ey peninga eller androm wärd
örom.

Item konungz länsmann wetta huar i hära 23.
de syno, then ey giör som sagt ähr, Och kundgöra thett å Landztinge näst efter Michilsmesso. Sööker ey ött husbondan förb:da sacköra innan Tommosmes, sa, Sökie thå häredzhöffdinga å Lagtingom efter Jull, Och husbondan hafua förtigat syn rätt. Tamma 40 stänger ökas till thess the wårda 200 stänger.

Item byygger ey Lanbo försteåhr och 24
andra, thett ähr ett teknn thett husbondan tagher ey sacköran tage sedann hä, redzhöffdinge så länge han byygdt hafuer

Huar häredzhöffdinge öffuer alt Riikett 25.
skall medh häredznempnden i samma härade, ransaka och wetta, än någor hafuer wtrkkedt meen eller hinder i bole sino att han ey humblegård byggia eller byggia kan, wari thå then saakslöss.

Item finner naghor humblegård eller Trä 26
gård för sigh, gifuer thå Jordeganden hälften aff allan humbla och frucht Lägger Landbo humblegård eller Trägård planterar, niuta thett sijtt så länge som han på godzett sitter

Sex år äro gifftostempnno å siuende år 27.
skall gift gifuas, såsom Jordäganden och Landboen bådenn åsember.

Skall Landboen sittia quar i siu åhr, å 28
the godze han lägt hafuer, Och om siuende åhredt opsäya Godzett innan Dn: Eriks Dagh, Om han will affara, Will han ey affara, tä gifte sigh vidh godzett åter i siu åhr.

Will landboen och för affara tä så husbo, 29.
danom igenn een Landbo, som honom åtnöyar, eller gifua husbondan så myykidt som ther fattas i Lintaalenne, om han ey quar will sittia, som waff gärdenom går huartt åhr

Landboen skall oprätta ett hus huart år, 30.
Lada, stufua, Nootehuus huartenn skall rärknas för Tiuggia åhrs byg, ning, Och the hus han sitter opå skall han husbondanom färdugh holla, när han fran godzett skildz, och all annor hus så godh igän antwarda som han them togh efter ty som möyeligidt ähr.

HS / B 114 -

31. **Huilket är edt som ey uprättas ett hws** tå giffuи husbondanom ena halffua marck swenska och fullkomna byggningenna ther till, heller giffuи för byggningen så mykit som han skulle haffua kostat efter manna ordom.

32. **Sitter han med tresko quar i try år,** och intedt byggier, tå bötha som sagt ähr, Och haffuи husbondan macht och wold honom ifrån godzett köra.

33. Skall landboen giffua husbondanom een tunna öll thå bärgit är och ter till kost och hästafodher.

34. Skall och landboen göra husbondanom huartt åhr åtta daghwärcke och holla sig sielffuom kostenn.

35. Skall och landboen göra husbondanom ena förslo, huart han will innan laagsagu, tryskas han ther weder, böthe ena marck och föra förslena.

36. Skall och huar landbo byggia öffuer sina lagha byggning 20 famnar gärdhsgård huartt åhr, och holla the andra gårderna färdogha widh hans tree marck husbondans egin saak.

37. **Skola Skattebönder och Crono land**boor, och härdz landboor, göra så huusabyggning som andra dannemäns landboor i landenno boor, Och giärdhsle gårder, förslo och gästningatt holla.

38. Item som lagen att holla huusmän som med bonden ähro eller quinnor, skola göra hälfftenna så myckidt som bonden i skatten eller affradh, Och bönder göra sitt fult lickuäll och ther med wari fry för gärningz öre.

39. Inge tryskiare skole gå i landeno och tryska, utan the willia tiäna bondanom om sommarenn, som the tryska när om winterenn.

40. **Om lösa Drängiar och lösa quinnor för**bindz att holla som lagen utwijsar, Och förbindz fougten och embetzmanne, ehuem the hälst tilhöra här emott göra i thessa articklar, som här står i stadganom heller penningar tagha widh theta 40 marck till treskiftes, konungenom, husbondanom och åklagarenom.

HS / B 114 -

Biuda wij strängeligha för Almogens 41

och Rijkzens bästa skuldh hållas och brukas wargeskall och Warghanätt
och bioor att byggia och wägar oprödia som Lagen vtwijsar.

Ffer, och stadgat som Lagen vtwijsar, Att allom bör wägfarandom hår, 42
bärgh Låna hoo thett ey gör böte 3 marck till treskiptes.

Skola och rättare wara i storom Byom, och så wäll ther tre grannar ähre 43
i by, ther Torp ligger när, wid saak theras tre marck till treskiptes, och
huar tyda sytt der rättarom honom lägger, hoo här emott sömer huus, böthe
tre marck till treskiptes målsegandenom, Jordegandenom och härade, wille måls
eganden ey här opå taala, thå hafwi fougten macht deme boott vtkräfwia
och behålla sielff sakörom.

Rider Härskappit giönom Land ta 44

läggia twå hästar till mannen, Och bonden gifwe them bärning
läggier han flere i gårdenom thå göre bondanom ther fyllest före

Alla bönder i by boo samman the ägha Jordhold hålla, och huar andro 45
rätt göra.

Feller een Jordhold thera, ena resa, andra och tridie böthe 3 marck gran, 46
nom theras egen saak.

Biudom wij allom häredzhöffdingom och 47

them 12. före rätte sittia med honom, att twå reesor om åhrdt bioasyn
och wägasyn see, Om walborgmesso och Michilsmesso. wid huario thera tree
marck, Och teslikest om gärdesgårda, att huar holler them färdogha som La,
gen vtwijsar Och att huar man hafwer gärsle till 20 famnar innan går,
des gård om åhrdt som Rikzens Rådh stadgatt hafwa Och tyga häredzhöffdin,
gen och Lendzmannen ther wara opå, huar i härade syno wedh sine 6 marck.

Huar som gör olinds på Tinge böthe 3 marck 48

Ingen må biuda sigh till att witna vtan han wärder kallader wedh sine 49
3 marck till treskiptes.

Allt thett som gäller på eens heder och ähra, blånadt och blodwyte, Lagman, 50
sens dombrut och häredzhöffdingz dombrut skall alla wara efter swenskt taall

Och alla andra sakören efter gummersk taall, som är 4 gumersk i örun.

51 Nu kan then Byy ödhe liggia som flere äro
ägande i, will thå een byggia och åuerka sijn deell, och hine andra vil
le ey byggia och täppa medh honom nämpna thå härdzhöfdinga honom som
byggia will, 12 män aff Tingeno, the skola dijt fara, Och efter bästa skälom
thera leggia honom een hoop aff boolstadenom både åker och Eng så stoor
som the pröffua kunne, att åghodeel hans ähr i bolstadenom, then hopenn
må han saklöß intaga täppa och åuerka, Och hans fänader gånge ohindrat
huar han kan å samma boolstadenom. Utan någor will sijn deell täppa
eller wärne om haffua. Nu haffuer han sin hop opgiordt och afsått åker
och äng, och hina willa thå infara och byggia huar sijn deell, göra thå op
och aftijdia lijka medh honom. Och när the haffua huar efter äghor sina
giortt, sin deell lijka godh widh hans deell, Om så wittner häradznempnd
må
Tå huar taga sijn lott med Lagen i åker och äng efter tompton som tilseija
Tager någor eller åuerkar hans lott som först opgiorde, annorledes än sagt
ähr böthe 9 mark till treskiptes och bötha åter skadan

52. Item haffua wij stadfäst och stadgat, och williom att ändeligen hollas, Att then
marcknadt som nu waridt haffuer i Färeköping om Sancti Francisci dagh
han skall nu wara afflagdt och hollas altijdh om Helgamesso dag i för:ᵐ
Färeköping.

53 Alla olagha Marcknader på Landzbygd plägar hollas skola affleggias
öffuer alt Rijkedt, så skall och then marcknadt göras i Asatorp i Wernemo
och Halatorp som waridt haffuer.

54. Item om then marcknadt i Wexsiö skall hollas om Sancte Sigfridh dagh om
wintren Och then marcknadt som holts om wåren skall affleggias och inga,
ledes hollas, hoo dijt far ther öffuer han skall haffua förbrutidt sitt theet
han medh faar.

55 Nå eller skall huarken högh eller Lågh hälla eller
försware någonn, then som fran sijn rätta husbonda medh ominne skildz
widh Rijkens hemynd och wrede.

HS / B 114 -

Then Schattebonde som ägher och besitter thett godz 56
ther han är fülsäder oyå, aff hwilcko han förmå gioira Lionona sin skat aff,
som ther wånt ähr affgå, bör thett niuta som gammalt och fast wånt haffuer

Drager han vnder sigh medh kööp eller annorledes 57
meria godz, falskar och vnder wäffuar ther medh swickligha Lionona sijn
skatt som ther är wånt affgå, kan thett skäligha till honom bewijsas medh
twå swornn witne, eller godom bieffuom, thå ähr han saker att 40 marck Ko,
nungx egen saak och giffua Lionona sin fulla skatt igän, så länge han haffr
borta waridt

Haffuer han giort thett löinstiga eller swickeligha, 58
och will ståla Konungen och Lionan sin skatt och räntta iffiån thå
må han kallas Konungx tiuffuer, tå rättas effter thy som står i Konungx
balkenom i thett 21 Capitelett.

Faller och någre Schattebönder eller theras bär, 59
någon skatteiord till arffz, thå bör thett them niuta Om så ähr att bon,
dan haffuer sadanna barm eller arffwingar att han kan sättia ther
vppå som godzett förmå besittia och göra Lionona sijn fulla skatt ther aff
som ther wånt ähr aff att gå.

Falla många Arffwingar till itt Skattagodz 60
tå skall een aff arffwinganar thett till sigh lösa, ther bäst ähr tilfallin
för moijeliga peningar effter .6. goda manna sägun, och thy ägher andra
skattagårdar, wille thy Arffwingarnar semias ther om thå komma otta
domenn och dömas här om som för:tt står, wille the andra thy peningar taga
tå sättias the peningar i häradz kyrkio i rättens twång, hwilken som här
emott giör böta 40 marck Konungens egen saack.

Item finnas och någrasinå Skatte Jorder tå för, 61
bindz att ingen fulsädis man skall them till sigh köpa eller lösa, Och slå
så vnder sig Lionones ränta, Lionan till skada, hoo thett giör eller med findz
och kan thett skäliga bewijsas tå böta 40 marck förthy han will besuika Lio,
nan sin skatt aff.

62 Huar sådanna Jordar finnas, tå skola ägandenn sällia them ifrån sigh
och till the skattagårdar som the liggie till hinder eller meens, eller
the som ey haffua the skattagårdar som the äre fullbole vppå. Och thessa Jorder
skola the köpa effter 6. goda manna, tree på huars theras wägna, Om the ey
sielff komma öffuer eens.

63 **Förbiudz och att huar någrom faller till arff**
någon skattegård liten eller stoor tå förbiudz att Arffuingarnar
skola ikke föra hwusen vtaff eller sällia them bortt, och leggia Jorden in
widh andra skattagårdar, som offta skeedt ähr Kronona till stoor skadha
och fördärffuelsse, Ey må heller rätta arffua, fara vtaff skatten
in opå andra bärremäns godz, huilken här emott giör, och kan thett skälligha bewijsas tå bötha 40 marck Konungens egen saak, och fylla Kronan syn mista ränta igäen och byggie op gården igäen.

64 **Item tolff gode beskedelige Dannemän skatte**
bönder skola huartt åhr i huario härade, een tydh huartt åhr skatten
läggia, och giöra syn eedh tilförenne, Och bidia sigh så Gudh till hielpa
och alla helgona, att the willia wetta Kronones bästa och gagn och ingastädz
förmidra henna i syn skatt eller ränta, Och att ingen man skall sådanna
godz haffua vnder sigh, som för:rr står med theras weett och weettskap
och att the läggia huar man effter syn empne syn skatt, vtan all wäld
och spara ther ingen vdi huarken för fräändsämio, mågskap, fadderskap
eller wenskaps skuld. Göra the 12. här emott och kan thett skälligha
bewijsas för rättan domar, tha bliffue meenedhare och fästa botom
som i Lagom står. Och ther böta alla the 40 marck Konungens egenn
saack.

Dar effter

HS / B 114 -

Konung Göstafs Stadga med Rijckzens Rådh beslutin i Wäxjö.

Ingen skall dierfuas till att bära Armbörst 1.

eller annor wärio till ting eller Gästebodz köpstad eller kyrkia
huilken thett gör efter thenne dagh, tå hafuir förbrutidt Armbörst el-
ler wapnn som han bär, och 40 marck för konungz förbudh, dogh må
man thett wäll bära i warghaskall eller Ekorne skogh. huar som thett
elliest bär bötha som sagt äår.

Huilken som hugger Ekeskogh annars mandz olofuandes, böthe 2.
40 marck för konungz förbudh och böthe målegandenom efter lagen

Om quarnar nybegynte och skualtar, huar ther medh maall efter 3.
thenne dagh böthe 40 marck konungz ensack.

Städhe öer, kan huar niuta syn husbondas goda willia åt, och sittia 4.
sidan i 6 åhr och sjuende åhredt opseya eller städia godhett wjdh sina
40 marck.

Twå häredzhöfdinga hästa, skall huar bonde både fräls och ofrälst hålla 5.
huart åhr ofuer allt Rijkedt huar them dierfuas utdrifua bötha 40.
marck konungz ensack

Ingein Landbönder, fiärdingzmän eller rättare, diärfuas till 6.
efter thenne dagh, opbära saakörs brott eller peningar widh sin 40 marck
konungz ensack for forbudh

Hwar som dierfuis opbära eller inne medh sigh hafua häredzhöf- 7.
dingz tiensteman, hafuir förbrutidt 40 marck for konungz förbudh.

Hwar som dierfuis skiuta then andra ihiäll, han skall blifua 8.
Landzflychtigh och aldrigh få frijdh i Rijkedt.

Ingen dierfuis till att sällie hws aff then jordh ther äro bygde 9.
opå, böthe 40 marck for konungz förbudh.

Här efter skall öfuer allt Rijkedt, ther som Ekeskogh eller 10.
bökeskogh äär, gifuas åldonngäld huart 5:te Swijnn, hoo
…an uidan doll blifuir husbondans fulla Tiunfuer.

HS / B 114 -

HS / B 114 -

HS / B 114 -

HS / B 114 -

HS / B 114 -

HS / B 114 -

HS / B 114 -

Upland
Södermanland
Närke
[illegible] [crossed out]
[illegible] [crossed out]
[illegible] [crossed out]
Södermanland [?]
[illegible] [crossed out]
[illegible] [crossed out]

1. Oplandiæ Ducatus.
Insignia.
ähr itt förgylt rijxäpple uthi ett rött fält.

2. Ducatus ~~Helsingia~~ Haffwer en förgylt bock i ett swart fält.

3. Angermannia comitatus. Hafwer 3 [?] hwit lax i ett [illegible].

4. Gestringia comitatus. Hafwer en älgh, med sin rätta färga i hwit fält

5. Medelpadia comitatus. Hafwer en swart gresling [?] i hwit fält

6. Wester botten comitatus. Hafwer en försölfwat ren i blått fält.

7. Oster Botnia comitatus Haffwer en swart mård i hwit fält

8. Finlandia. ~~[illegible]~~ norrid. cum parte Walandiæ Ålandiæ Ducatus Hafwer en förgylt Zelerbånd [?] med en förgylt Crona och 2 förgyllstrade glasbän [?] i korss och på swart och blå bärer [?] och thesse i korss, et rött fält

9. Finlandia [?] ~~[illegible]~~ et Satagundiæ Ducatus en brun björn [?] i ett fält ofwan till blått, och nedan till förgylt. och förgyllta ramar, och 2 försölfrade stiernor och 17 [illegible]

10. Tawastia comit. en [illegible] och [illegible] rätta ferga i röt fält

11. Carolandia [?] comit. en förgylt [illegible] med en pill på i swart fält.

12. Carelia comit. Twå armar, den ena beväpnat harnisk. then andra och handtgar och en sabel i handen.

13. Gotlandia. Ducatus. ett hwit agnus Dej

14. Östgöta Wester stang. Ducat. ett lejon förgylt i rött f.

15. Östgöta Öster stang. en förgylt drake i rött fält.

16. Smalandia Ducat. en Smålands [?] [illegible] färga, bogar af swart horn och pilskaft [?] i rött ~~fält~~ [illegible] ~~[illegible]~~ förgylt ~~[illegible]~~ fält

17. Blandia [?] comit. en förgylt hiort, 2 förgylt horn

18. Westgötha Ducat. ett förgylt lejon uthi swart och gult fält, med twå förgylstrade stiernor.

19. Daal. comit. en röd oxe, med förgylta horn i hwit fält.

20. Wermlandia Ducat. ett förgylt brännande berg med twå eldsflammar i ett försölfrat fält.

21. Dalisia Ducat. twå förgylta balespilar och försölfrat korss och en brand förgylt Crona emellan uthi et blått fält

22. Södermanland Ducatus en swart grip i ett swart eller blått fält.

HS / B 114 -

HS / B 114 -

Riks-Biblioteket.
STOCKHOLM.
Handskrifter.
N:o B. 114.

Riks-Bibliotheket.
STOCKHOLM.
Handskrifter.
B 114